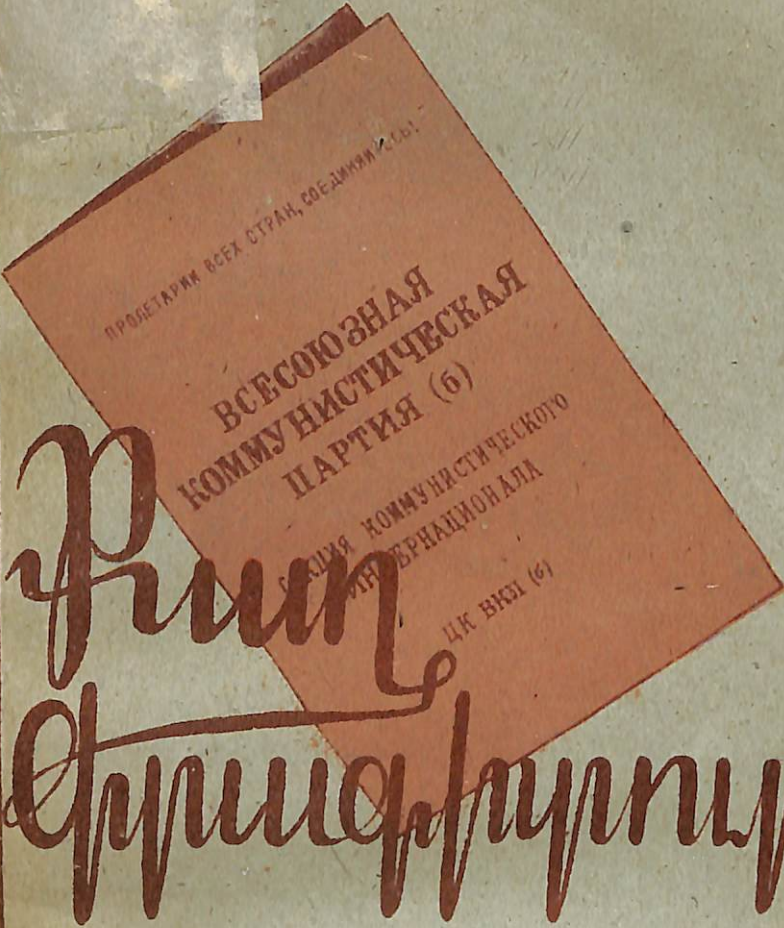

Բ. ՎՈՒՆ

3(02)
4-79

III 7744

ԿՈՒՍՅՐԱՏ.
ՅԵՐԵՎԱՆ
1 9 3 3

11340

3(02)
4-79

09 DEC 2000

«Իրավացի յն լենինիզմը, վոր գյուղացիության աշխատավարկան մասսաները դիտում ե վորպես պրոլետարիատի ռեզերվ: Իշխանության գլուխ կանգնած պրոլետարիատը կարող ե և պետք ե այդ ռեզերվն ոգտագործի նրա համար, վոր ինդուստրիան միացնի գյուղատնտեսության հետ, բարձրացնի սոցիալիստական շինարարությունը և պրոլետարիատի դիկտատուրայի համար կառուցի այն անհրաժեշտ փունդամենոր, առանց վորի անկարելի յն անցնել սոցիալիստական եկոնոմիկային»:

ՍՏԱԻՆ

IX

ԳԼՈՒԽ

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

1010
42798

1. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԹԵ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՈՒՂԻ

ԳՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ՌԵԶԵՐՎՆ Ե

Գյուղացիական հարցը պրոլետարիատի դիկտատուրայի հարցի ազդացուցիչ մասն ե: Բայլ չե ի կեները՝ ի տարբերություն մենչևիկներին՝ բացառիկ նշանակություն են տալիս գյուղացիական հարցին՝ իբրև պրոլետարիատի դաշնակցի հարցի այն պայքարում, վոր մղում ե պրոլետարիատն իշխանության համար:

Լենինը կուսակցությանը սովորեցրել ե, վոր գյուղացիությունը ռեզերվ ե, գյուղացիությունը պրոլետարիատի դաշնակիցն ե հեղափոխության մեջ, վոր առանց աշխատավոր գյուղացիության բազմամիլիոն մասսաների ոգնության չի կարելի իրադրոծել պրոլետարիատի դիկտատուրան, սրահել և ամրացնել այն:

Մենչևիկները Ռուսաստանում, ինչպես և II Ինտերնացիոնալի մյուս կուսակցությունները, ժխտում եյին գյուղացիության հեղափոխական ուժը, անտեսում եյին գյուղացիական հարցը: Դրանում զարմանալի վունչ չկա: Նա, ով ձգտում ե դեպի պրոլետարական հեղափոխությունը, ով պայքարում ե պրոլետարիատի դիկտատուրայի համար, նա հետաքրքրվում ե նաև գյուղացիությամբ՝ իբրև պրոլետարիատի դաշնակցով: Մյուս կողմից են բայլ չե ի կեները: Իսկ նա, ով վախենում ե պրոլետարական հեղափոխությունից, ով չի կամենում պրոլետարիատին տանել զեպի իշխանության, ով ընդդիմանում ե պրոլետարական դիկտատուրային,

46-92

1362

նա կարիք չունի զբաղվելու նաև պրոլետարիատի դաշնակիցներով, նա բացասաբար է վերաբերվում գյուղացիական հարցին, սակավ կարևոր հարց համարելով այն:

Բայլևեիկները յեխում են այն բանից, վոր աշխատավոր գյուղացիության ընդերքում կան վիթխարի հեղափոխական ուժեր, վորոնց կարելի չէ բանվոր դասակարգի ղեկավարությամբ ուղղել վոչ միայն ընդդեմ ինքնակալության, այլև ընդդեմ բուրժուազիայի: Այդ ուժերը կարելի չէ և պետք է ոգտագործել պրոլետարական հեղափոխության շահերի ոգտին:

Բայլևեիկներն իրենց կազմակերպության, իրենց աղղեցության բուրժուազիական ոգտագործել են այն բանի համար, վորպեսզի գյուղացիության աշխատավորական մասսաներին բուրժուազիայի հակահեղափոխական ղեկավարից, վորպեսին էր գյուղացիությունը բուրժուական հեղափոխությունների ժամանակներում Արևմտյան Ֆելիպայում, դարձնեն պրոլետարիատի ղեկավար, նրա դաշնակից, վորպեսզի գյուղացիության հիմնական մասսաներին գրավեն պրոլետարիատի կողմը, նրանց տանեն իրենց հետևից՝ պայքարելու սոցիալիզմի համար:

Միայն պրոլետարիատն է ընդունակ գյուղացիությանն ազատել աղղատությունից և ճորտությունից, նրան հանել լավագույն կյանքի ուղին: Ահա թե ինչու, ասում է ընկ. Ստալինը, լենինիզմը հարց է դնում «աջակցել, անպայման աջակցել գյուղացիության աշխատավորական մասսաներին այն պայքարում, վոր մղում են նրանք ճորտության և շահագործման դեմ, այն պայքարում, վոր մղում են նրանք ճնշումից և աղղատությունից ազատվելու համար: Այս, իհարկե, չի նշանակում, թե պրոլետարիատը պետք է աջակցի ամեն մի գյուղացիական շարժման: Այստեղ խոսքը գյուղացիության այնպիսի շարժմանը և այնպիսի պայքարին աջակցելու մասին է, վորոնք ուղղակի կամ անուղղակի հեշտացնում են պրոլետարիատի աղղատագրական շարժումը, վորոնք այսպես թե այնպես ջուր են լցնում պրոլետարիատի հեղափոխության ջրաղացին, վորոնք նպաստում են գյուղացիությանը վերածելու բանվոր դասակարգի ղեկավարի և դաշնակցի»:

Ահա թե ինչու մեր կուսակցությունն այնքան շատ ուժեր և ուշադրություն է նվիրում գյուղացիական հարցին, գյուղատնտեսության հարցերին, նրա բարձրացմանը, նրա սոցիալիստական վերակառուցմանը:

Ի՞ՆՉՊԵՍ ԵՐ ԱՊՐՈՒՄ ԳՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՑԱՐԻՉՄԻ ՈՐՈՎ

1901 թվին, գյուղացիության այսպես կոչված «ազատագրման» ջրոտանամյակին, Լենինը հետևյալ կերպ էր բնութագրում ուսուսական գյուղացիության դրությունը: Այդ բնութագրությունը հիմնականում մինչև վերջը ճիշտ մնաց բուրժուա-կալվածատիրական Ռուսաստանի համար: Ահա թե ինչ էր դրում Լենինն այն ժամանակ.

«Կոուլտուրությունից «ազատագրված» գյուղացին ունիորմատորի ձեռքից դուրս յեկավ այնքան տրորված, պլոկված, նվաստացած, իր հողաբաժնին կապված, վոր նրան այլ բան չէր մնում, յեթե վոչ կամովին գնալ կոուլտուրության: Յեկ գյուղացին սկսեց մշակել իր նախկին բարինի հողը, նրանից «վարձակալելով» իր խկ կտրված հողերը, ջրաղցող ընտանիքին հաց փոխ տալու համար ամառային աշխատանքի վարձվելով: Աշխատավճարում և ստրկացում—ահա թե դորձնականում ինչու՞նք արտահայտվեց այն «ազատ աշխատանքը», վորի վրա «աստժուորհնությունն» հայցելու յեր հրավիրում գյուղացուն ճիղվիտ տերտերի կազմած մանիֆեստը:

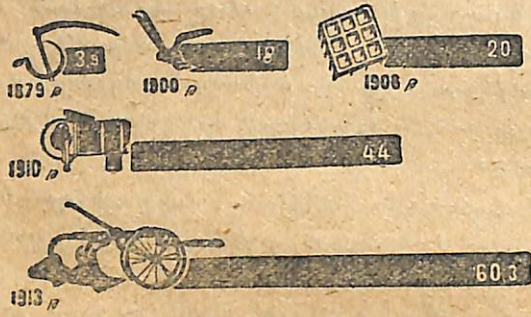
Իսկ այդ կալվածատիրական ճնշմանը, վորը պահպանվում էր շնորհիվ ունիորման ստեղծող և իրագործող շինովնիկների բարեհոգության, ավելացավ նաև կապիտալի ճնշումը:

Դրամի իշխանությունն իր ամբողջ ծանրությամբ ընկավ մեր կուսաճորտ գյուղացու վրա: Հարկավոր էր փող ձարել ինչ զնով ուղում է լինի. թե՛ վորոքմածություն շնորհող ունիորմով ավելացված տուրքերը վճարելու համար, թե՛ հող վարձելու համար, թե՛ դորձարանային արդյունաբերության այն աղղատիկ արտագրանքները գնելու համար, վորոնք սկսել էյին դուրս մղել գյուղացու տնային արտագրանքները, թե՛ հաց գնելու համար և այլն: Դրամի իշխանությունը վոչ միայն ճգմեց, այլև բաժան-բաժան արեց գյուղացիությանը. վիթխարի մասսան անշեղորեն ջայթայթեց և պրոլետարներին վերածվեց, փոքրամասնությունն անանձնացրեց սակավաթիվ, բայց կաշուն կուլակների և տնտեսարար մուժիկների խմբեր, վորոնք գավթեցին գյուղացիական տնտեսությունն ու գյուղացիական հողերը, կազմեցին ծնվող գյուղական բուրժուազիայի կաղերը: Հետուֆորմյան վողջ ջրոտանամյակը այդ ապագյուղացիացման մի համատարած պրոցես է, դանդաղ, տանջալից մահացման պրոցես:

Գյուղացին հասցվեց կյանքի մուրացիկ մակարդակի. նա բնակվում էր անասունների հետ միասին, հազնում էր ցնցոտիներ, սնվում էր սպանախով. գյուղացին փախչում էր իր հողաբաժնից, հենց վոր տեղ

եր լինում վախճելու, անդամ փրկազրկում եր իր հողաբաժնից, վճարելով նրան, ով համաձայնվում եր վերցնել հողաբաժինը, վորի վճարումները դերազանցում եյին նրա յեկամտաբերությունը: Գյուղացիները պարբերաբար քաղցում եյին և տասնյակ հազարներով մեռնում եյին քաղցից ու համաճարակից անբերրիության ժամանակ, վորպիսին կրկնվում եր ավելի ու ավելի հաճախ»:

Գյուղացիության դժգոհության ամման, հուղումների և ապստամբությունների աղբյուրության ներքո ցարական կառավարությունն ստիպված յեղավ համաձայնել 1861 թ. օեֆորմին: Բայց այդ օեֆորմը ցարական կառավարությունն անցկացրեց ի նպաստ կալվածատերերի և կապիտալիստների շահերի: Հացի առևտրի զարգացումը, ուսական հացի արտահանումը միջազգային շուկա, նրա արտադրությունն ընդարձակելու անհրաժեշտությունը—կալվածատերերի համար անչահա-

Ինչպիսի (և ինչքան) գյուղատնտեսական գործիքներ էյին արտադրվում ցարական Ռուսաստանում (միլ. ռուբ.):

վետ դարձրին գյուղացիական ճորտական աշխատանքը: Դրանից բացի արդյունաբերության զարգացումը պահանջում եր ստեղծել ներքին շուկա և ազատ բանվորական ուժ: Ցարական կառավարությունը, վոր վախենում եր ներքևից յեկող հեղափոխությունից, համաձայնեց վերացնել ճորտատիրական իրավունքը վերևից, «ազատադրել» գյուղացիներին: Կալվածատերերն իրենց ոգտին կտրեցին լավագույն հողամասերը, գյուղացիությունից ստացան նրան հատկացված հողի հեղուման վճարումների վիթխարի գումարներ: 1861 թ. օեֆորմը հեշտացրեց կապիտալիզմի զարգացումը գյուղատնտեսության մեջ: Այդ պրոցեսը քայքայում բերեց գյուղացիության միլիոնավոր մասսաներին, ուժեղացրեց շերտավորումը գյուղում—կուլակների խավի առանձնացումը մեկ կողմից, և բատրակների, գյուղատնտեսական պրոլետարների ու չքավորների կադրերին՝ մյուս կողմից: Ցարական կառավարությունը, ցանկանալով իր ամուր հենարանն ստեղծել գյուղում, ամեն կերպ ողնում

ձեր կուլակությանը: Իսկ գյուղացիության հիմնական մասան մուրացիկ վիճակում եր, տանջվում եր սակավահողությունից, ցածր տեխնիկայից, պարտքերից, հարկերից և բուրժուա-կալվածատիրական խնամության կամայականությունից:

10 միլիոն մանր, մանրագույն, քայքայված ծխերը նույնքան հողունեյին, վորքան 30 հազար ամենահարուստ կալվածատերերը:

Գյուղացիներից քչերին եր սեփական հողը բավականացնում: Միլիոնավոր գյուղացիներ դնում եյին բատրակություն անելու կալվածատիրական տնտեսությունում կամ թե կալվածատերերից վարձով հող եյին վերցնում: Վարձով վերցրած հողի համար գյուղացին պետք ե կալվածատիրոջը վճարեր դրամով կամ թե նրան տար բերքի մի մասը (յերբող մասը, կեսը—կիսրար, յերբեմն ել ավելին), կամ վարձավճարի դիմաց աշխատեղ կալվածատիրական տնտեսությունում:

Կալվածատերերը վարձակալությամբ, կիսրարությամբ, աշխատավճարումներով ծծում եյին գյուղացու արյունը, նրան պահում եյին ստրկության և խավարի մեջ, թույլ չեյին տալիս, վոր նա վտաքի կանդնի: Իսկ ցարական ուրյադնիկները և չինովնիկները գյուղացուն խորտակում եյին հարկերով և տուրքերով: Գյուղացիության վիթխարի մասսան աղքատ եր և քայքայվում եր: Գյուղացիական հողաբաժինների մանրացումը տեղի յեր ունենում ավելի ու ավելի մեծ չափով, և Հսկտեմբերյան հեղափոխության սկզբներին մանր ծխերի թիվը մոտ 16 միլիոն եր կազմում:

Այդ չի նշանակում, թե քայքայվում և աղքատանում եր ամբողջ գյուղացիությունը. գյուղացիության աննշան, ամենից ավելի հարուստ վերնախավը բարեկալում եր իր տնտեսությունը, սղոկելով չքավորությանը, ստրկացնելով նրան:

Լենինը իր «Կապիտալիզմի զարգացումը Ռուսաստանում» գրքում, վորը զրված ե բանտում և աքսորում, ցույց ե տվել, թե ինչպես գյուղի շերտավորման շնորհիվ զարդանում են ծայրագույն խմբերը—մեկ կողմից՝ կուլակությունը, մյուս կողմից՝ գյուղատնտեսական պրոլետատրիատը—բատրակությունը: Գյուղացիության միջին խմբին՝ միջակին, նա հետևյալ կերպ ե բնութագրել.

«Ինքնուրույն հողազործական աշխատանքը թերևս միայն լավագույն տարրում և առանձնապես բարենպաստ պայմաններում ծածկում ե այդպիսի գյուղացիության ապրուստը, և դրա համար ել նա դանդում ե ծայրահեղ անկայուն վիճակում: Մեծ մասամբ միջակ գյուղացին չի կարող ծայրը ծայրին հասցնել՝ առանց փոխառությունների դիմելու՝ աշխատավճարումների և նման այլ ձևերով, առանց փնտռելու «ոժանգալ» կողմնակի վաստակներ, վորոնք նույնպես կազմված են մասամբ

բանվորական ուժի վաճառքից և այլն: Յուրաքանչյուր անբերրիութունն միջակ գյուղացիութեան մասսաներին պրոլետարիատի շարքերն և նե-
առում: Իր հասարակական հարաբերություններով այդ խումբը տատան-
վում է բարձրագույնի, դեպի վերը նա ձգվում է և վերի մեջ հաջողվում
է ընկնել լոկ փոքր քվով բախտավորների, և ցածրագույնի միջև, դեպի
վերը նրան մղում է հասարակական եվոլյուցիայի (հասարակական զար-
գացման) ամբողջ ընթացքը: Գյուղացիական բուրժուազիան դուրս է
վանում գյուղացիութեան վոչ միայն ստորին, այլև միջին խմբին: Այս-
պիսով տեղի յե ունենում կապիտալիստական տնտեսութեանն սպեցիֆիկ
կերպով յուրահաստուկ՝ միջին խմբերի քուլագումը և ծայրահեղու-
թյունների ուժեղացումը—«սպաղ-գյուղացիացումը»:

Այսպիսին էր գյուղացիական տնտեսութեան զարգացման ընթացքը
ցարական Ռուսաստանում: 1905 թվի հեղափոխութեանից հետո, վորը
ցնցեց գյուղացիական մասսաներին, նրանց վտարել հանեց պայքարելու
կալվածատիրոջ և ինքնակալութեան դեմ, ցարական կառավարութեանը
մի շարք նոր միջոցներ ձեռք առավ կուլակային տնտեսութեաններն ամ-
բայնելու համար: Յարական միջոցներ՝ սարատովցի խոշորագույն կալ-
վածատեր Ստոլիպինը կիրառեց կուլակային տնտեսութեաններին աջակ-
ցելու, նրանց ամբայնելու կողմն ուղղված միջոցառումները մի ամբողջ
սխտեմ:

Ստոլիպինյան քաղաքականութեանն ողնեց կուլակին՝ ստեղծելու
ամուր խոտորային տնտեսութեան, աջակցեց նրան վարկերով, ինվեն-
տարով: Կուլակութեանը դնահաստեց ցարական իշխանութեան այդ ջան-
քերը:

Ռուսաստանում գյուղացիական տնտեսութեան զարգացման այս
ընթացքին վերջ դրեց Հոկտեմբերյան հեղափոխութեանը: Հոկտեմբեր-
յան հեղափոխութեանն արմատից պակեց կալվածատիրական հողատի-
րությունը և ուժեղ կերպով խորփեց կարեց կուլակային տնտեսութեան
ընդհանուր ավերի քան 2 անգամով: Միջակները և գյուղացիական չքա-
վորութեանը հողի ազգայնացումով իրենց ուղտադործման համար ստա-
ցան 50 միլիոն հեկտարից ավելի կալվածատիրական հող և սակավահող
տնտեսութեանների ոգտին կուլակութեանից խլված զգալի ավելցուկ-
ներ (նույնպես մոտ 50 միլիոն հեկտար), այդ նույն տնտեսութեաններ-
ը 10 միլիոն հեկտար և ստացան պետական ֆոնդերից: Գաղաքեց
գյուղի ապագուղացիացումը, գյուղը դարձավ առավելապես միջակա-
յին, նա միջակացավ:

ՅԵՐԿՈՒ ՈՒՂԻ

Միջակ-չքավորական գյուղը Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան հե-
տևանքով վոչ միայն հող ստացավ: Նա պրոլետարական իշխանութե-
անից ստացավ տնտեսական և յերկրադործական վիթխարի ողնութեանն:
Արդեն իսկ վերականգնման շրջանի վերջում գյուղի բարեկեցութեանն
զգալի չափով բարձրացավ, գյուղատնտեսական մեքենաների քանակը
դերազանցեց նախադասերադման մակարդակը, ջարելավվեց հողաշի-
նարարութեանը, աճեց բազմադաշտութեանը, տեսակավոր հացահա-
տիկի և տեխնիկական կուլտուրաների ցանքսերն անցան նախահեղափո-
խական շրջանից: Առաջին անգամ տեխնիկական կուլտուրաների համար
սկսեցին հանքային պարարտանյութեր գործադրվել: Յերևան յեկան
տրակտորները, վոր ստաջ յերբեք չեյին տեսել գյուղացիական դաշտե-
րը. հնգամյակի առաջին տարվա նախորդային այն ժամանակ արտասահ-
մանից ներմուծված 30 հալար տրակտորներն ահոսում էյին կալվածա-
տիրական և և աղնվականական ճորտութեանից ազատագրված դաշ-
տերը:

Բայց այնուամենայնիվ, չնայած գյուղատնտեսութեան այդ աճման,
գյուղի բարեկեցութեան բարելավման, գյուղացիական տնտեսութեան
ընդհանուր զարգացումը հեգալյակի սկզբին չափազանց հետ էր մնում
սոցիալիստական արդյունաբերութեան զարգացման տեմպերից, վորը
հենց արդյունաբերութեան համար ստեղծում էր պարենի և հումքի
զգալի դժվարութեաններ:

Գյուղատնտեսութեան զարգացման դանդաղ տեմպը և նրա ծայր
աստիճանի փոքր ապրանքայնութեանը, այսինքն՝ պետութեան կարիք-
ների և շուկայի համար հաց բաց թողնելու անբավարար հնարավորու-
թեանները, առաջացել էյին գյուղացիական տնտեսութեանների ծայր
աստիճանի փոշխացած ու մանրացրելի լինելու հետևանքով, տնտեսու-
թեաններ, վորոնց թիվը հեղափոխութեան ժամանակ 16 միլիոնից
հասել էր 25 միլիոնի, ինչպես նաև գյուղատնտեսական տեխնիկայի
չափազանց ցածր մակարդակի հետևանքով: Մոտ 10 միլիոն գյուղա-
ցիական տնտեսութեաններ ձի չունեյին և անմվազն 5 միլիոն տնտեսու-
թեաններ վարում էյին արորով: Գյուղացիական տնտեսութեանը զար-
գացման և հատկապես ապրանքայնութեան բարձրացման միանգամայն
սահմանափակ հնարավորութեաններ ուներ: Գյուղացիական տնտեսու-
թեանը պետք է փոխադրվեր իր զարգացման այլ ուղի:

Գոյութեան ունի հողագործութեան զարգացման յերկու ուղի-
կապիտալիստական ուղի և սոցիալիստական ուղի:

«Գյուղացիական տնտեսութեան զարգացման կապիտալիստական

ուղին, — առում է ընկ. Ստալինը, — նշանակում է վարդաօցում՝ դյուղացիութեան ամենիսորը գեիֆերենցիացիայի (չերտովորման) միջոցով, մեկ բեռում՝ խոշոր լատիֆունդիաներով (կալլաճներով), մյուս բեռում՝ մասսայական աղքատացումով:

Գյուղի վարդաօցման կապիտալիստական ուղին նշանակում է, ինչպես այդ ցույց է տալիս կապիտալիստական յերկրները որինակը, ուժեղ կապիտալիստական դասակարգը (կուլակները) ստեղծում գյուղում, դասակարգ, վորը միլիոնավոր մանր և մանրագույն տնտեսութեանները անխնա շահագործման, նրանց քայքայման և կլանման հիման վրա իր ձեռքում միավորում է արտադրութեան միջոցները հիմնական մասան, գյուղատնտեսական արտադրանքի հիմնական մասը:

ԻՆՉԳԻՍԻ (ՅԵՎ, ԻՆՉԻՐԱՆ) ԳՅՈՒՂԱՏՆՍԵՍԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԵՅԻՆ ԱՏԵԱՏՈՒՄ ԴԱՇՏԵՐՈՒՄ

Մրակտորներ

Ավտոներ

Տրակտորներ

Ավտոներ

Կոմբայներ

1931 թ.

Այդ ուղին անխուսափելի յե կապիտալիստական յերկրներում, վորովհետև գյուղը, գյուղացիական տնտեսութեանը կախման մեջ են քաղաքից, ինդուստրիայից, իշխանութեան ընդմիջ, իսկ քաղաքում տիրում է բուրժուազիան, կապիտալիստական վարկային սիստեմը, կապիտալիստական պետական իշխանութեանը:

Պարտադե՞ր է արդյոք գյուղացիական տնտեսութեանները վարդաօցման այդ ուղին մեր յերկրում, վորտեղ քաղաքը բոլորովին այլ տեսք ունի, վորտեղ ինդուստրիան գտնվում է պրոլետարիատի ձեռքում, վոր-

տեղ հողի ազդայնացումն ընդհանուր որենք է հանդիսանում յերկրում: Իհարկէ, պարտադեր չե»: Ընդհակառակը, հենց նրա համար, վոր դյուղի ղեկավարն է հանդիսանում քաղաքի պրոլետարիատը, վորն իր ձեռքումն է պահում ժողովրդական տնտեսութեան բոլոր հրամանատարական բարձրունքները, հենց դրա համար գյուղացիական տնտեսութեաններն իրենց վարդաօցման ընթացքում պետք է դնան այլ ուղիով, սոցիալիստական շինարարութեան ուղիով:

Անհատական խոշոր տնտեսութեան ստեղծման կապիտալիստական ուղուն խորհրդային իշխանութեանը հակադրում է խոշոր հանրայնացված տնտեսութեան ստեղծման պրոլետարիական մեքայը՝ արտադրական կոոպերացման, կոլեկտիվացման միջոցով, վորտեղ մանր և մանրագույն տնտեսութեանը հնարավորութեան են տալիս, խորհրդային իշխանութեան անհատական և ղեկավարութեամբ՝ ամբողջ կոլեկտիվ աշխատանքի սկզբունքներով և բարձրանալ տեխնիկայի ու կուլտուրայի բարձր մակարդակի վրա: «Ջարդաօցման այս ուղին, լինելով գյուղացիութեան միլիոնավոր մասսաներին աղքատութեանից ու քայքայութեանից ազատագրելու միակ ուղին, նշանակում է վոր միայն գյուղի կապիտալիստական ելեմենտների աճման սահմանափակում, այլև նրանց վտարում՝ խոշոր հանրային տնտեսութեան (պետական և կոլեկտիվ) միջոցով»: Ջարդաօցման այս ուղին նշանակում է գյուղի կապիտալիստական ելեմենտների՝ կուլակութեան՝ վերացումը համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա:

Լենինը դեռ մինչև 1905 թ. հեղափոխութեանը մատնանշել է, վոր մանր գյուղացիութեանը կապիտալի ճնշումից կարող է ազատվել միայն միանալով բանվորական շարժմանը, նրան ոգնելով սոցիալիստական կարգերի համար, հողը, ինչպես նաև արտադրութեան մյուս միջոցները հանրային սեփականութեան վերածելու համար մղվող պայքարում:

Լենինը պրոլետարիական հեղափոխութեան գործի համար իր մղած յերեսնամյա պայքարի ամբողջ ընթացքում բազմիցս մատնանշել է, թե կոլեկտիվ տնտեսութեանները, կոլանտեսութեանները միակ միջոցն են հանդիսանում, վոր գյուղացուն յեղք են տալիս կարիքից ու խավարից:

Լենինն ասել է. «Ապրել հին ձևով, ինչպես ապրել են մինչև պատերազմը, չի կարելի, և մարդկային ուժերի ու աշխատանքի ախտի հափշտակում, վորպիսին կապված է մանր, առանձին գյուղացիական տնտեսութեան հետ, այլևս չի կարող շարունակվել: Կրկնապատիկ-յեռապատիկ կրարձրանալ աշխատանքի արտադրականութեանը, կրկնապատիկ-յեռապատիկ կիսուայեր մարդկային աշխատանքը հողագործութեան և մարդկային տնտեսութեան համար, յերբ այդ բաժան. բաժան մանր տնտեսութեանից անցում կատարվեր դեպի հանրային տնտեսութեանը»:

Բայց վորպեսզի այդ անհրաժեշտ, միանգամայն անխուսափելի անցումը կատարվեր, հարկավոր էր հեղափոխական նախաձեռնություն, դեկավրուսթյուն քաղաքային սրբուխարիատի կողմից, առանց վորի էր կարող իրականանալ գյուղացիական տնտեսության զորումը յերկրի սոցիալիստական ինդուստրիայի հետ: Մեր յերկրում դիկտատուրա իրագործող բանվոր դասակարգի դերը կայանում էր նրանում, վոր նա պետք է դեկավրեթ մանր և մանրագույն տնտեսությունների անցումը դեպի հանրայնացված կոլեկտիվ աշխատանքը, մանր գյուղացիական տնտեսությանը տրամադրեր մեքենաներ, պարարտանյութ, ազրոնո-

ՄԵՔԵՆԱ-ՏՈՒՆԱՐԱՐՈՒ ԿԱՅԱՆՆԵՐԻ ԱՃՈՒՄՆ ԸՍՏ ՏԱՐԻՆՆ Ի

Մեքենա տրակտորների կայանների անոմար տարիս

միա, վորպեսզի յուրաքանչյուր միջակ և չքավոր կարողանար գործնականում համողվել խոշոր կոլեկտիվ տնտեսության առավելություններին մեջ:

ԼԵՆԻՆՅԱՆ ԿՈՈՊԵՐԱՏԻՎ ՊԼԱՆԸ ԴԵՊԻ ՍՈՑԻԱԼԻՉՄ ՏԱՆՈՂ ԳԼԽԱՎՈՐ ՀԱՆԱՊԱՐՀՆ Ե

Ամենից ավելի հասկանալի, հեշտ և մատչելի ձևը, վոր գյուղացիներին սովորեցնում է կոլեկտիվ կերպով վարել տնտեսությունը, հանդիսանում է կոոպերացիան:

«Գրանի վոր պետական իշխանությունը բանվոր դասակարգի ձեռքումն է, — գրում էր Լենինն իր «Կոոպերացիայի մասին» հոդվածում, — քանի վոր այդ պետական իշխանությանն են պատկանում արտադրության բոլոր միջոցները, մեղնում, հիրավի, մնացել է միայն ազգաբնակչության կոոպերացման խնդիրը»:

Պրոլետարական դիկտատուրայի պայմաններում, յերբ դեկավար դերը պրոլետարիատինն է, կոոպերացիան ստանում է վիթխարի նշանակություն: Լենինը մասնանշել է, վոր հենց կոոպերացիայի մեջ «մենք գտել ենք մասնավոր շահի, մասնավոր առևտրական շահի միացման, պետության միջոցով նրա ստուգման և վերահսկողության այն աստիճանը, նրան ընդհանուր չափերին յենթարկելու աստիճանը», վորը մեզ հարկավոր է:

Կոոպերացման վոր ձևերն էլին դերակշռում գյուղում նեպի առաջին տարիներին: Գյուղում բավական լայն տարածված էր վանառանանման կոոպերացիան (վորտեղ միանում էլին առանձին տնտեսություններն իրենց գյուղատնտեսական արտադրանքը վաճառահանելու համար—կաթնատնտեսական, վուջադործական, յուղադործական և այլ կոոպերացիա), վարկային և վատակարարման կոոպերացիան (վորը գյուղացիներին միավորում էր գյուղատնտեսական գործիքներ և պարարտանյութեր դնելու գծով), սպառողական կոոպերացիան (վորը գյուղացիությանը լայն սպառման առարկաներ էր մատակարարում): Անցումը դեպի արտադրական կոոպերացիան, այսինքն՝ աշխատավոր գյուղացիների միացումն ընդհանուր հողի վրա, արտադրության ընդհանուր գործիքներով ընդհանուր աշխատանք կատարելու համար, ինքնին հաջորդ առաջընթաց քայլն էր ներկայացնում կոոպերատիվ գործունեյության այս պարզագույն ձևերի նկատմամբ:

Կոոպերացիայի բոլոր տեսակների ծավալումը, կոոպերացիայի ստորին աստիճաններից անցումը դեպի բարձրագույն ձևերը, դեպի կոլտնտեսությունների ստեղծումը, միլիոնավոր աշխատավոր գյուղացիների արտադրական կոոպերացումը—անա՛ լենինի կոոպերատիվ պլանի էյուր-յուրը, անա՛ գյուղի ուղին դեպի սոցիալիզմ:

«Մա միլիոնավոր գյուղացիական տնտեսությունները մասսայական կոոպերացման ուղին է կոոպերացիայի բոլոր դժերով, — ասում էր ընկ. Ստալինը 1925 թվին, — փոշիացած գյուղացիական տնտեսությունները սոցիալիստական ինդուստրիայի շուրջը միացնելու ուղին, գյուղացիության մեջ կոլեկտիվիզմի հիմունքները հաստատելու ուղին՝ նախ հողագործության միջրքների վաճառահանման և գյուղացիական տնտեսություններին քաղաքային գործիքներ մատակարարելու գծով, իսկ հետո՝ գյուղատնտեսական արտադրության գծով»:

Յեկ ինչքան առաջ ենք դնում, այնքան ավելի այդ ուղին անխուսափելի յե դառնում պրոլետարիատի դիկտատուրայի պայմաններում, վորովհետև կոոպերացումը վաճառահանման գծով, կոոպերացումը մատակարարման գծով, վերջապես, կոոպերացումը վարկի և արտադրության գծով (գյուղատնտեսական ընկերություններ) հանդիսանում է գյուղի բարեկեցության բարձրացման միակ ուղին, գյուղացիության լայն մասունքներին աղքատությունից և քայքայումից փրկելու միակ միջոցը»:

ԼԵՆԻՆԻ ԿՈՈՊԵՐԱՏԻՎ ՊԼԱՆԻ ԻՐԱԳՈՐԾՄԱՆ ՈՒՂԻՈՎ

Մեր արդունաբերությունը տարեց-տարի ավելացրեց տեմպերը և իրենից շատ հեռ թողեց կապիտալիստական ինդուստրիայի դարգացման տեմպերը:

Բայց այդ վոչ մի կերպ չէր կարելի ասել գյուղատնտեսութեան զարգացման տեմպերի մասին: Մինչդեռ մեր արդյունաբերութեանը կուսակցութեան XV համագումարի ժամանակ (1927 թ. դեկտեմբեր) ասել էր մոտ 15 տոկոսով աճում, գյուղատնտեսութեան արտադրանքի աճումը կազմում էր միայն 5 տոկոս: Այդ նշանակում էր, վոր այդպիսի տեմպերով այն ժամանակ սկսված հնգամյակը 1932 թվին պետք է կերկ-նապատկեր մեր արդյունաբերութեան արտադրանքը, իսկ գյուղատնտե-սութեան արտադրանքը նա կարող էր ավելացնել մեկ երրորդից ել պա-կաս:

Ինչո՞վ բացատրել գյուղատնտեսութեան զարգացման համեմատա-բար այդպիսի դանդաղ տեմպն արդյունաբերութեան զարգացման տեմ-պի համեմատութեամբ: Այդ բացատրվում է գյուղատնտեսական արտա-դրանքի ծայր աստիճանի հետամնացութեամբ և գյուղի կուլտուրայի ան-դրութեան ցածր մակարդակով. այդ բացատրվում է նրանով, վոր վո-չիացած գյուղատնտեսական արտադրութեանը չունենալով առավելու-թյունները, վորպիսիք ունի մեր խոշոր սոցիալիստական արդյունաբե-րութեանը:

Վո՞րտեղ է յեւքը: «Յեւքը,—պատասխանել է ընկ. Ստալինը,— նրանումն է, վոր մանր ու փոշիացած գյուղացիական տնտեսութեանը անցնելն խոշոր ու միացած տնտեսութեանը: Ինչպիսիք է հողի հանրային մշակման հիման վրա, անցնելն հողի կոլեկտիվ մշակմանը՝ նոր, բարձ-րագույն տեխնիկայի բազայի վրա: Յեւքը նրանումն է, վոր մանր և ժանրագույն գյուղացիական տնտեսութեաններն աստիճանաբար, բայց անչեղորեն, վոչ թե ճնշման կարգով, այլ ցուցադրման և համոզելու կարգով, միացնելով դարձնենք խոշոր տնտեսութեաններ՝ հողի հան-րային, ընկերովի, կոլեկտիվ մշակման հիման վրա, դործադրելով գյու-ղատնտեսական մեքենաներ և արակտորներ, դործադրելով հողագոր-ծութեան ինտենսիֆիկացիայի գիտական մեթոդներ: Այլ յեւք չկա: Առանց դրան մեր գյուղատնտեսութեանն է վիճակի չե վոչ հասնել և վոչ էլ անցնել գյուղատնտեսական տնտեսության մեկնից ավելի զարգացած կապիտալիստական յերկրներին (Կանադա և այլն)»:

Ընկ. Ստալինն այն ժամանակ կուսակցութեանը վճռական բայլ-չեիկյան խնդիր առաջադրեց, իսկ XV համագումարն ընդունեց վորպես ղիրեկտիվ ամբողջ կուսակցութեան, ամբողջ յերկրի համար—ընդլայնել գյուղացիական տնտեսութեան ընդգրկումը կոոպերացման և պետական արդանների կողմից վաճառահանման ու մատակարարման գծով և գյու-ղում մեր շինարարության կարևորագույն գործնական խնդիրը դարձ-նել՝ փոշիացած գյուղացիական տնտեսութեանների աստիճանական փո-խանցումը՝ միավորված, խոշոր տնտեսութեանների ուղիների վրա, հողի

հանրային, կոլեկտիվ մշակման ուղիների վրա՝ հողագործութեան ինտեն-սիֆիկացիայի, մեխեմայացման հիմունքով:

Այս խնդրի լուծումը հնարավոր է միայն կուլտուրայի զեմ անխնա պայքարելու, միջակային մասսաների հետ դաշինքն ամրացնելու և պրո-լետարիատի կողմից գյուղում չքավորութեան վրա ամուր հենվելու ճա-նուպարհով:

Թե ինչքան ժամանակին էր կուսակցութեան XV համագումարի վո-րոշումը, այդ մասին վկայում է այն հակահարձակումը, վորին կու-լակութեանը ձեռնարկեց ի պատասխան կուսակցութեան քաղաքակա-նութեան: Կուլակութեանը, վորն այն ժամանակ տալիս էր ապրանքա-յին հացի մեկ հինգերորդ մասը, «հացի դործադուլ» հայտարարեց, հույս ունենալով վախեցնել բայլչեիկներին և նրանց ստիպել հրաժար-վելու իրենց հակակուլակային քաղաքականութեանից, կոլեկտիվաց-ման՝ քաղաքականութեանից: Կուլակութեանը վորձեց իր կողմը քաշել միջակին և դրանով վտանգի տակ դնել պրոլետարիատի ղեկավարմանը:

Կուսակցութեանը և խորհրդային էշխանութեանը ջախջախիչ հար-ված հասցրին հացը չարամտաբար չհանձնողներին, կուլակութեան դե-մադրութեանը կտրվեց: Գյուղի կապիտալիստական վերնախավի նկատմամբ ձեռք առնված արտակարգ միջոցները վոչ միայն նպաստե-ցին հացամթերումների հաշտութեանը, այլև չքավոր-միջակային լայն մասսաներին համախմբեցին պրոլետարիատի շուրջը՝ ընդդեմ դասա-կարգային թշնամու:

1928 թվի կուլակային հացամթերման կամպանիայի դասերը ցույց տվին, վոր հասունացել է վոչ գյուղատնտեսութեան վերելքի տեմպերն ուժեղացնելու հարցը՝ միակ հնարավոր ճանապարհով—գյուղացիու-թյանը կոլտնտեսութեաններում միավորելու և մասսայական մատչու-թով խորհրդատնտեսութեաններ կառուցելու ճանապարհով:

2. ՄԵԾ ԲԵԿՈՒՄԸ—ՄԻՋԱԿԻ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱԳԱՐՁԸ ԳԵՊԻ ՍՈՑԻԱԼԻՋՄ

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ ՇՐՋԱԳԱՐՁ ԳՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐՍՈՒՄ ՅԵՎ ՆՐԱ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

10 տարի առաջ Լենինը մեր կուսակցութեան XII համագումարում չ 1922 թվին, հայտարարեց. «Միանալ գյուղացիական մասսայի հետ, և սկսել առաջ շարժվել անչափ, անսահման ավելի դանդաղ, քան մենք յերազում էլինք, բայց դրա փոխարեն այնպես, վոր իրոք ամբողջ մաս-սան շարժվի մեզ հետ միասին,—այն ժամանակ այդ շարժման անպակի

արագացում վրա կհասնի իր ժամանակին, վորի մասին մենք այժմ յե-
րագել անգամ չենք կարող»:

Այդ գուշակութունն ամբողջական իրականացավ: Շարժման արագացումը վրա հասավ մեր վողջ սոցիալիստական շինարարութեան մեջ ինչպես քաղաքում, այնպես ել գյուղում: 1929 թ. ամռանը նշվեց արմատական բեկում գյուղի կյանքում, գյուղատնտեսութեան զարգացման մեջ, հետևաբար նաև մեր ամբողջ յերկրի կյանքում:

Այդ բեկումն արտահայտվեց այն բանում, վոր գյուղացիության միջակի—հիմնական մասաները վնասակար շրջադարձ կատարեցին կոլտնտեսությունների կողմը, սոցիալիզմի կողմը: Միջակը չբավորի հետևից գնաց կոլտնտեսությունները, դարձնով իսկ մասսայական բնույթ տալով կոլտնտեսական շարժմանը:

«Կուսակցութեան նվաճումը,—գրում եր ընկ. Ստալինը Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան 12-րդ տարեդարձին,— նրանումն ե կայանում, վոր մեզ հաջողվեց մի ամբողջ շարք շրջաններում գյուղացիութեան հիմնական մասաներին շուտ տալ զարգացման հին, կապիտալիստական ուղուց,—վորից շահում են լուի մի բուռը հարուստ կապիտալիստներ, իսկ գյուղացիներին վիթխարի մեծամասնութունն ստիպված ե տառապել աղքատութեան մեջ,—դեպի զարգացման նոր, սոցիալիստական ուղին, վորը դուրս ե մղում հարուստ կապիտալիստներին, իսկ միջակներին և չբավորութեանը վերադրնում ե նոր ձևով, գինում ե նոր դործիքներով, գինում ե տրակտորներով և գյուղատնտեսական մեքենաներով, վորպեսզի նրանց հնարավորութուն տա աղքատութունից և կուլակային սարկութունից դուրս գալ հողի ընկերովի, կոլեկտիվ մշակման լայն ուղին: Կուսակցութեան նվաճումը նրանումն ե կայանում, վոր մեզ հաջողվեց այդ արմատական բեկումը կազմակերպել գյուղացիութեան ներսում և մեր հետևից տանել չբավորութեան ու միջակների լայն մասաներին, չնայած անհավատալի դժվարութուններին, չնայած բուրբ և ամեն տեսակ մութ ուժերի կատաղի հակադեցութեան, կուլակներից ու տերտերներից սկսած մինչև ֆիլիստերներն ու ալ ուրորտուներն»:

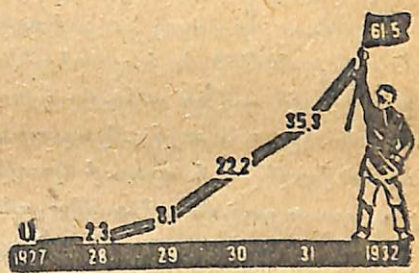
Կուսակցութեան XV համագումարի ազգաբարձ մասսայական կուլեկտիվացման լոգումն ընդունվեց գյուղացիական մասսաների կողմից, վորոնք ամուր կանգնեցին կոլտնտեսական ուղու վրա, սոցիալիզմի ուղու վրա:

Միջակի շրջադարձը դեպի սոցիալիզմ նախապատրաստված եր մեր սոցիալիստական զարգացման ամբողջ ընթացքով, կուսակցութեան ամբողջ նախընթաց քաղաքականութեամբ: Այդ շրջադարձը նախապատ-

րաստված եր սոցիալիստական ինդուստրիայի բուռն զարգացումով: Մեր ինդուստրիան—վողջ ժողովրդական տնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցման այդ լծակը—չատ առաջ անցավ նախապատրաստման մակարդակից: Բայց յեթե արդյունաբերութեան զարգացումն ընդհանրապես վիթխարի նշանակութուն ունի գյուղատնտեսութեան համար, ապա միանգամայն բացառիկ նշանակութուն ունեցավ հատկապես գյուղատնտեսական մեքենաներ և տրակտորներ արտադրող ինդուստրիայի զարգացումը: Տարեց—տարի աճեց մեր արդյունաբերութեան արտադրած գյուղատնտեսական մեքենաների քանակը: Գյուղատնտեսության զարգացմանը 1929 թվին հասավ 400 միլ. ուղղու:

Գյուղացիութեան հիմնական մասաների շրջադարձը կոլտնտեսութունների կողմը նախապատրաստված եր կուլեկտիվացման դեմ վնասակար եր պայքարելու փորձակալուրյամբ, հացամթերուների քաղաքականութեամբ, հացամթերուներ, վորոնք «կուլակային տնտեսությունները դրին չբավորմիջակային մասսաների վերահսկողութեան ներքո»: Հենվելով չբավորութեան վրա, դաշնակցելով միջակի հետ, անողոր պայքար մղել կուլակութեան դեմ—կուսակցութեան այս լողունգի հետևողական իրադրոծումը կուլակային ազդեցութունից դուրս կորզեց և բանվոր դասակարգի շուրջը համախմբեց գյուղացիութեան հիմնական մասաներին:

Կենտրոնի ԿՈՂՊԵՐԱՏԻՎ ԳՂԱՆԻ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ

Կոլտնտեսության աճումը (տոկոսներով):

Գյուղի շրջադարձը կոլտնտեսությունների կողմը նախապատրաստված եր գյուղատնտեսական կոոպերացիայի զարգացումով, մի ձև, վորը ծանոթ ու հասկանալի յեր գյուղի ամենալայն մասաներին, վորն անհատ գյուղացուն սովորեցնում եր կոլեկտիվ կերպով վարել գործը:

Վերջապես, գյուղացիութեան հիմնական մասաների շրջադարձը սոցիալիզմի կողմը նախապատրաստված եր հիմ կոլտնտեսությունների ցանցով, կոլտնտեսություններ, վորոնք իրենց որինակով և աճումով մենատնտեսին ցույց եյին տալիս տնտեսութեան կոլեկտիվ ձևերի առավելութունները, ինչպես նաև ամբողջ Խորհրդային Միութենում սփռված, նորագույն մեքենաներով գինված խորհունտեսությունների ցանցով, վորոնց փորձի հիման վրա անհատ գյուղացին հնարավորութուն ուներ համողվելու, թե ինչպիսի ուժ ու առավելութուններ ունի

նոր տեխնիկան, վորը մատչելի չէ մեայն խոչոր, հանրայնացված տըն-
տեսութեանը:

Այս բոլոր պատճառները ազդեցութեան ներքո կոլտնտեսային շար-
ժումն աշխատավոր գյուղացիների առանձին խմբերի ու խավերի շար-
ժումից վերածվեց գյուղացիութեան միլիոնավոր հիմնական մասսա-
ների շարժման: Մի ամբողջ շարք շրջաններում նա համատարած կոլեկ-
տիվացման բնույթ ստացավ: «Իրանով ել պետք է բացատրել այն հսկա-
յական կարևորութիւնն ներկայացնող վաստը, —ասում եր ընկ. Ստա-
լինը 1929 թ. դեկտեմբերին մարքսիստ ազգաբաղեաների կոնֆերեն-
ցիայում, —վոր կոլտնտեսային շարժումը, վորը հզոր, վերընթաց հա-
կալուրակային ձեռնարկի բնույթ է ստացել, իր ճանապարհին սրբում
տանում է կուլակի դիմադրութիւնը, ճանապարհ է հարթում գյուղում
սոցիալիստական շինարարութեան համար»:

Կոլտնտեսային շարժման հսկայական աճումը, վորը մեզ հնարա-
վորութիւն տվեց հացի կուլակային արտադրութիւնը փոխարինել կոլ-
տնտեսութիւնների և խորհրդանտեսութիւնների արտադրութեամբ, հա-
կալուրակային ակիբի աճումը գյուղում, —այս ամենը կուսակցութեանը
հնարավորութիւն տվեց կուլակութեան շահագործական ձգտումները
սահմանափակելու և գյուղի կապիտալիստական ելեմենտներին դուրս
մղելու քաղաքականութիւնից անցնել համատարած կոլեկտիվացման
հիման վրա կուլակութեան՝ վորպես դասակարգի վերացման քաղա-
քականութեանը: Կուսակցութիւնը վճռական հարձակման անցավ կու-
լակութեան դեմ: Իսկ վճռական հարձակումը կուլակութեան դեմ, —
ասում եր ընկ. Ստալինը, —նշանակում է «գործի պատրաստվել և կու-
լակութեանն այնպես հարվածել, վոր նա չկարողանա այլևս վտղի
կանդնել... Չախճախել կուլակութեանը, վերացնել նրան՝ իբրև դասա-
կարգ»: Դա նոր ձևով դրեց ապակուլակացման հարցը, ապակուլակա-
ցում, վորն սկսեց կիրառվել վոչ թե սոսկ վարչական ճանապարհով, այլ
ևսնց իրենց՝ չփավար-միջակային մասսաների կողմից, վորոնք կանգնել
եյին սոցիալիզմի ուղու վրա, վորոնք գնում էյին կոլտնտեսական ու-
ղիով: Ապակուլակացումն սկսեց դառնալ կոլտնտեսութիւնների կազ-
մակերպման և դարձացման բաղկացուցիչ մասը:

Համատարած կոլեկտիվացումը և այդ հիման վրա կուլակութեան
վորպես դասակարգի վերացումն սկսեցին ընդգրկել շրջան-շրջանի,
մարդ-մարդի հետևից և վերջապես դարձան հողագործութեան վճռական
ձևը Խորհրդային Միութեան հիմնական գյուղատնտեսական շրջաննե-
րում (Միջին Վոլգա, Ներքին Վոլգա, Հյուսիսային Կովկաս, Ուկրալ-
նայի հարթավայր և այլն):

Միջակի շրջագարձը դեպի սոցիալիզմի ուղին, կուլակութեան
վորպես դասակարգի վերացման քաղաքականութեանն անցնելը, սոցիա-
լիստական հողագործութեան բնագավառում ձեռք բերված վճռական
հաջողութիւնները համաշխարհային-սլաոմական նշանակութիւն ստա-
ցան, վորովհետև նրանք ցույց տվին, վոր իր դիկտատուրան իրագոր-
ծող պրոլետարիատն իր կուսակցութեան ճիշտ քաղաքականութեան դեպ-
քում ընդունակ է դեկալարել գյուղացիական հիմնական մասսաներին
և նրանց ներգրավել սոցիալիստական շինարարութեան մեջ:

Այլ ոպորտունիստական սանահայերը, վորոնք շատախոսում էյին
ուժից վեր տեմպերի մասին, վորոնք վախենում էյին կուլակութեան դեմ
ուղղված հարձակումից, հակահեղափոխական տրոցկիստները, վորոնք
ճգնում էյին ապացուցել, թե գյուղացիութիւնն անընդունակ է պրո-
լետարիատի հետ ձեռք-ձեռքի և նրա դեկալարութեամբ աշխատելու օր-
ցիալիզմի կառուցման վրա, շարք ու փշուր յեղան: Կյանքը տապալեց
տրոցկիստների հակահեղափոխական տեսութիւնը, վերացվող կուլա-
կութեան գործակալ ալ ոպորտունիստների ոպորտունիստական գուչա-
կութիւնները:

Կոլեկտիվացման համար մղվող սրագարի ընթացքում տեղերի
առանձին աշխատողների, առանձին կազմակերպութիւնների կողմից
թույլ տրվեցին «ձախ» խտրումներ: Փոխանակ գյուղացիներն կա-
մարտութեան հիմունքներով, որինակով և ցուցադրելով կոլտնտե-
սութիւն ներգրավելու, նրանք սկսեցին կիրանել վախեցնելու, հար-
կադման, վարչարարութեան միջոցներ, բնկան կոլեկտիվացման ուղց-
րած թվերի հետևից: «Իրգանսամոլութեամբ» տարվելով, նրանք վար-
չական ճանապարհով մանր կոլտնտեսութիւններն իրար էյին միաց-
նում, արտելները փոխանցում էյին կոմունաների կանոնադրութեան:
«Գլխապտույտը հաջողութիւններից» վիթխարի փաստ հասցրեց կոլ-
տնտեսային շինարարութեան գործին: Ընչման ներքո կոլտնտեսութիւն
մտած գյուղացիներն սկսեցին դուրս գալ կոլտնտեսութիւններից:
«Ձախ» խտրողները շահավետ գործ էյին կատարում կուլակի և նրա
ազնետուրայի՝ ալ ոպորտունիզմի համար:

Կուսակցութիւնն ընկ. Ստալինի հուշվածներով («Գլխապտույտ
հաջողութիւններից», «Պատասխան ընկեր կոլտնտեսականներին»,
մարտ 1930 թ.) և ԿԿ-ի հատուկ վերոշումներով սանահարեց «ձախ»
խտրողներին, պնդեց, վոր կոլտնտեսութիւնները պետք է կառուց-
վեն կամավորութեան սկզբունքով: Հաշի աններով առանձին հանրա-
պետութիւնների, մարդերի և շրջանների բաղմադան սլայմանները,
Միութեան բոլոր մարդերը կուսակցութեան ԿԿ-ի վորոշմամբ բաժան-
վեցին յերեք խմբի՝ ըստ կոլեկտիվացման տեմպերի: Հյոնախային վով-

կար, Միջին և Ներքին Վոլգան, Ուկրաինայի Հարթավայրը հիմնականում կոլեկտիվացումը պետք է աւարտեցնեն 1931 թվին. մյուս հաստատակային մարզերը (Կենտրոնական Սևաստոպոլսի մարզ, Ուկրաինայի մնացած մասերը և այլն) կոլեկտիվացումը պետք է աւարտեցնեն 1932 թ. գարնանը, մնացածները՝ 1933 թվին:

Հաղթահարելով դասակարգային քշմամու դիմադրությունը, վընուական պայքար մղելով սպարտուկիզմի դեմ, կուսակցությունն ապահովեց կոլեկտիվացման հաղթանակը: Կուսակցության Կենտրոնական կոմիտեի վորոշումները գոհունակության հանդիպեցին գյուղացիության հիմնական մասաների կողմից:

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ՄՄՐԱՑԱՎ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՌԻՂԻՆԵՐԻ ՎՐԱ

Սոցիալիստական հիմքի վրա գյուղացիական տնտեսության վերակառուցման և խորհրդային տնտեսության ծավալման տեմպերը դերագանցեցին այն ամենը, ինչ նշված էր հնգամյակով:

Հնգամյակով յենթադրվում էր 1931 թվին կոլեկտիվացված ունենալ գյուղացիական տնտեսությունների 23%-ը, իսկ մեկ արդեն 1932 թվին սկզբին կալտնտեսություններում ունեյին գյուղացիական տնտեսությունների 60%-ից ավելին:

Յերկրի հիմնական գյուղատնտեսական շրջաններում (Հյուսիսային Կիևս, Ուկրաինա, Պոլոտիե և այլն) հիմնականում ավարտված է համատարած կոլեկտիվացումը և այդ հիման վրա կուլակության վերջին դասակարգի վերացումը: 1932/33 թվին հիմնականում ավարտվում է Նորհրդային Միության համատարած կոլեկտիվացումը:

Դեռ վոչ շատ ժամանակ առաջ, կուսակցության XVI համագումարի մոմենտին (1930 թ.), սոցիալիստական սեկտորը ԽՍՀՄ-ի ցանքատարածության 32,4%-ն էր գրավում միայն: Իսկ 1932 թ. գարնանը սոցիալիստական սեկտորը (խորհրդային տնտեսությունները և կոլտնտեսությունները) վառեց գարնանացան տարածության 80,4%-ը:

1928 թվին խորհրդային տնտեսությունները և կոլտնտեսությունները տալիս էին գյուղատնտեսության ընդհանուր արտադրանքի 1,8%-ը, իսկ 1931 թվին նրանք ավել արդեն գյուղատնտեսության ընդհանուր արտադրանքի 74%-ը: Սոցիալիստական սեկտորը գյուղատնտեսության մեջ հաստատապես գերակշռող տեղ գրավեց: 1929 թվին, այսինքն՝ հնգամյակի սկզբին կուլակային տնտեսությունները տալիս էին արդեն 4%-ը, իսկ 1931 թվին՝ արդեն 4%-ը միայն:

Գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման գործում

ձեռք բերված այս վիթխարի հաջողություններին ուղեկցեց ցանխատարածության ուժեղ աճումը, լքված և խոսպան հողերի ոգտագործումը, վորոնց մշակումն անմատչելի չէ մանր, անհատական գյուղացիական տնտեսությանը: ԽՍՀՄ ցանքատարածությունները՝ նախապատերազմյան ցանքատարածությունների հետ համեմատած՝ ավելացան 30 միլիարդ հեկտարով: Հենց միայն առաջին հնգամյակի ընթացքում ցանքատարածությունները 113 միլիոն հեկտարից հասան 140 միլիոն հեկտարի: Գյուղատնտեսության բարձրացման առաջին խնդրի, այն է՝ ցանքատարածությունների ամենամեծ ընդարձակման խնդրի լուծումը պետք է կատարված համարել:

Իսկ ինքնին հասկանալի չէ, վոր լոկ ցանքատարածությունների ընդարձակմամբ գյուղատնտեսության արտադրողականության բարձրացման խնդիրը չի լուծվում: Գործի առանցքը ներկայումս նրանումն է կայանում, վոր ամենալայն պայքար ծավալվի գյուղատնտեսական արտադրության վորակը բարձրացնելու համար, այն է՝ հողի լավագույն մշակման, ցանքատնտեսության արմատացման, լավ տեսակի հաստատակ ցանելուն անցնելու, ցանքերի լավագույն խնամքի, առանց կորուստի բերքահավաքման համար, յերաչտի դեմ պայքարելու, բերքատվությունը բարձրացնելու համար:

Այս հարցի առթիվ ԿԿ-ի և Ժողկոմխորհի ընդունած հատուկ վորոշման մեջ ասվում է. «Հասել է ժամանակը, յերբ ցանքատարածությունների ընդարձակման միջոցով տնտեսությունն ընդլայնելուց անհրաժեշտ է շրջադարձ կատարել՝ պայքարելու հողի լավագույն մշակման համար, պայքարելու բերքատվության բարձրացման համար՝ վորպես դարգացման տվյալ ստադիայում գյուղատնտեսության բնագավառի գլխավոր ու կենտրոնական խնդրի»: Խոսքն այստեղ ընթացիկ միջոցառումների վորոշ գումարի մասին չէ, այլ կոլտնտեսային ու խորհրդային արտադրության ղեկավարման գործում արմատական շրջադարձի անհրաժեշտության մասին: Ահա թե ինչու է ԿԿ-ի և Ժողկոմխորհի նույն վորոշմամբ վորոշվեց 1933 թ. սլանում դադարեցնել շարահերկ ու տեխնիկական կուլտուրաների (իրև ամենից ավելի շատ աչխատանք պահանջող կուլտուրաների) ցանքատարածությունների հետագա ընդարձակումը՝ բանվորական ուժի և քարշող ուժի դերաբեռնումից իրևստիելու համար, նպատակահարմար գտնելով լոկ հացահատիկային ցանքատարածությունների ընդարձակումը և ամրոջ աշխատանքը վերափոխելով բոլոր կուլտուրաների բերքատվության բարձրացման ուղղությամբ:

Այս խնդրի լուծումը մատչելի չէ միայն խոշոր, սոցիալիստական գյուղատնտեսական արտադրությանը, վորը վերացնում է հողային

միջասահմանները, զինված և մեքենայական տեխնիկայի նորագույն նվաճումներով:

Իլլիչն ասում էր, վոր յերկրում 100 հազար տրակտոր ունենալու դեպքում միջակը կոլտնտեսութուն կմտնի: Լենինյան այդ ձգտումն իրագործված է և դերազանցված: Յեթե 1929 թ. հունվարի 1-ին ԽՍՀՄ գյուղատնտեսութան մեջ աշխատում էին 29 հազար տրակտոր, 1800 ավտոմոբիլ, իսկ կոմբայն չկար և վոչ մի հատ, ապա 1932 թ. հունվարի 1-ին արդեն աշխատում էին 146 հազար տրակտոր (3½ տարում աճում համարյա 5 անգամ), 10 հազար ավտոմոբիլ (աճում սիվերի քան 5 անգամ) և 10½ հազար կոմբայն:

Գյուղատնտեսութան զանազան ճյուղերի խորհանտեսութունները—հացահատիկային, անասնապահական, բամբակացան և այլն— աճում են քանակապես և ծավալով, վաղուց անցել են ամենախոշոր ամերիկական հողագործութունից: «Բայց,—ասում է ընկ. Ստալինը,—ոխալ կլինե՞ր մեր խորհանտեսութունները դիտել վորպես մի միայն հացի ուսուցանողի աղբյուր: Իրականութան մեջ խորհանտեսութուններն իրենց նոր տեխնիկայով, շրջապատի գյուղացիներին իրենց ցույց տված ողնությամբ, իրենց չտեսնված տնտեսական թափով հանդիսացան այն առաջատար ուժը, վորը հեշտացրեց գյուղացիական մասսաների շրջադարձը և նրանց շարժեց դեպի կոլեկտիվացման ուղին»:

Խորհունտեսութունները գյուղատնտեսութան սոցիալիստական վերակառուցման վաղնաշարն են:

Խոշոր խորհանտեսութունների ծավալման սկզբից անցած 4 տարիների ընթացքում ձեռք են բերված վիթխարի հաջողութուններ. հացահատիկային խորհանտեսութունները ներկայումս ունեն 12 միլիոն հեկտար հողամաս. մոտ հազար հինգ հարյուր անասնապահական խորհանտեսութուններն իրենց ձեռքն են կենտրոնացրել միջանի միլիոն գլուխ անասուն: Բայց խորհանտեսութունների աշխատանքի և նրանց ղեկավարման մեջ կան զգալի թերութուններ, վորոնք դալիս են զըլխավորապես վորակական ցուցանիշների համար անբավարար չափով պայքարելու, ագրոտեխնիկայի «ձախ» թերազնահատման, կարուստների և անտնտեսավարության դեմ թույլ պայքարելու գծով: Խորհանտեսութուններում յեղան նաև բուրժուական տենդենցների դրսևորումներ, «իք» տնտեսութան շահերը պրոլետարական պետութան շահերին հակադրելու փորձեր (հացը ժամանակին պետութանը չհանձնելը, ուսցրած անձեռնմխելի ֆոնդեր ստեղծելը և այլն):

Խորհանտեսութունների ղեկավարութունն ուժեղացնելու և բարելավելու նպատակով խորհրդային կոլեկտիվութունը վորոշեց Հող-ժողկոմատի օրհանմից արանձնացնել հացահատիկային և անասնապահ-

հական խորհանտեսութունները, ստեղծելով Խորհանտեսութունների հատուկ ժողկոմատ, վորի ամենաառաջին պարտականութունն է հանդիսանում դիտավորել մասսայական արշավը խորհունտեսային արտադրության վորակի համար:

Տրակտորաշինութան, կոմբայնաշինութան, գյուղատնտեսական մեքենաների արտադրութան հիման վրա մեզ մոտ ծագում առավ քաղաքի և դյուղի, սոցիալիստական ինդուստրիայի և կոլեկտիվացված գյուղատնտեսութան արտադրական գործան ուշադրով ձևը: Դա մեքենա-տրակտորային կայաններն են (ՄՏԿ), վորպիսին կուսակցութան XV համագումարի ժամանակ հաշվվում էր ընդամենը մեկ հատ, իսկ 1932 թվին՝ 2200 հատ:

Հողի լավագույն մշակման և բերքատվութան բարձրացման համար պայքարելու ուղղությամբ շրջադարձ կատարելով, առանձնապես պատասխանատու խնդիրներ են դրվում մեքենա-տրակտորային կայանների վրա, վորպես կոլտնտեսային արտադրության կազմակերպիչների և առաջամարտիկների: Մեքենա-տրակտորային կայանները, ասված է բերքատվութան համար պայքարելու մասին ԿԿ-ի և Ժողկոմխորհի ընդունած վորոշման մեջ, «պետք է կոլտնտեսութունների ղեկավարները լինեն վոչ միայն տրակտորային տեխնիկայի կիրառման բնագավառում, այլև ագրոնոմիայի բնագավառում»: ՄՏԿ-ները վարձակայան չեն: ՄՏԿ-ի խնդիրն է վոչ միայն կոլտնտեսութուններն ապահովել մեխանիկական քարշով, վոչ միայն հմտորեն գուղակցել տրակտորը և ձին, այլ և ղեկավարել վոչ շախտանքի կազմակերպումը կոլտնտեսային արտադրութան մեջ, ղեկավարել նրա ագրոտեխնիկան (հողի մշակման վորակը, պարարտանյութերի գործադրութունը, բարձր յեկամուտ տվող կուլտուրաների արմատացումը, փորձառական գործը և այլն): Հանձին ՄՏԿ-ների մենք ունենք պրոլետարիատի և գյուղացիութան գործան լավագույն դրսևորումը, գյուղացիական լայն մասսաներին կոլտնտեսային արտադրութան շուրջը համախմբելու լավագույն յեղանակը:

Կոլտնտեսականը դարձել է հողագործության կենտրոնական դեմքը, գյուղատնտեսական արտադրանքների հիմնական արտադրողը, խորհրդային իշխանության իրական և ամուր հենարանը գյուղում: Քանվոր դատակարգի և գյուղացիութան գործան ամրացման լենինյան խնդիրը ներկայումս զգալի չափով հանդիսանում է արդեն կոլտնտեսական գյուղացիության հետ արտադրական ու առևտրական գոդում կատարելու խնդիր:

Սոցիալիզմի հաղթանակները գյուղատնտեսութան մեջ լուծեցին պրոլետարական հեղափոխութան ամենակարևոր և ամենազգալի

խնդիրը—գյուղատնտեսության օրգիւնաբանական վերակառուցման խնդիրը: Լենինյան «ովում» հարցը լուծված է ընդդեմ կապիտալիզմի և ի նպաստ օրգիւնաբանական լիովին և անվերադարձ կերպով վոչ միայն քաղաքում, այլև գյուղում:

3. ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՄՐԱՑՈՒՄԸ ԲՈՂՈՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԽՆԴԻՐՆ Ե ԻՆՉ Ե ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՐՏԵԼԸ

15 միլիոն գյուղացիական տնտեսություններ գնացին լենինյան կոոպերատիվ ուղիով: 1932—1933 թվականների ընթացքում համատարած կոլեկտիվացումը հիմնականում կավարտվի: Գյուղացիության հիմնական չքավոր-միջակային մասսաները կմիանան գյուղատնտեսական արտելներում:

Ինչո՞ւ է հենց արտելներում: Ինչո՞ւ գյուղացիությունը կոլեկտիվ տնտեսությունների բոլոր ձևերից ընտրեց արտելը և վոչ թե կոլեկտիվ տնտեսությունների մի այլ ձև, որինակ, կոմունան:

Ինչո՞ւմն է արտելի և կոմունայի տարբերությունը:

Արտելում նրա անդամները վարում են հանրային տնտեսություն, բայց զբանից բացի արտելի առանձին անդամները կարող են ունենալ նաև իրենց անհատական տնտեսությունը՝ վորպես դժանդակ տնտեսություն: Արտելում հանրայնացվում են արտադրության հիմնական միջոցները, բանող անասունը, մեքենաները, տնտեսական շենքերը: Սակայն արտելի առանձին անդամներն անհատական ոգտազորման համար ունեն կով, մանր անասուն, ընտանի թռչուն, բնակելի շենք և այլն: Այդ անհատական տնտեսությունը լրացուցիչ տնտեսություն է հանդիսանում այն հանրային տնտեսությանը, վորին մասնակցում է արտելի անդամը:

Կոմունան արտելից հիմնականում նրանով է տարբերվում, վոր այնտեղ հանրայնացված է ամբողջ տնտեսությունը (և վոչ թե միայն զաշտավարությունը), վոր այնտեղ վերացվում է կոլտնտեսականների անհատական լրացուցիչ տնտեսության գոյության հնարավորությունը:

Արտելին անցնելու ձև են համադրվում հողի համատեղ մշակման ընկերությունները (գյուղական ընկերություններ): Այնտեղ արտադրության միջոցները միասնաբար ոգտազորմվում են միայն զաշտային աշխատանքների ժամանակ: Հողի համատեղ մշակման ընկերություններում ձիու կամ գութանի տերը մնում է առանձին գյուղացին, արտադրության միջոցները չեն հանրայնացվում: Դրա համար ել այդ

ընկերություններում յեկամուտները բաշխումը ևս կատարվում է հանրային աշխատանքին մասնակցող անդամի գույքի չափին համապատասխան: Իսկ արտելում յեկամուտի բաշխումը կատարվում է ըստ աշխատանքի:

Գյուղացին ընտրեց գյուղատնտեսական արտելը, վորովհետև արտադրության հիմնական միջոցները հանրայնացնելով հանդերձ նա միաժամանակ հնարավորություն է ստանում ունենալու յերկրորդական, լրացուցիչ անհատական տնտեսություն: Հենց այդ գուղորդման շնորհիվ ել ուժեղ է գյուղատնտեսական արտելը:

Մեր կուսակցությունը հաստատապես և բազմիցս մասնանշել է, վոր կոլտնտեսական արտելը տվյալ մոմենտում, տվյալ ետապում համադրվում է հիմնական ողակը կոլտնտեսային շարժման սիստեմում, նրա գլխավոր և հիմնական ձևը: Վոչ թե հողի համատեղ մշակման ընկերություն, վոչ թե կոմունա, այլ հենց գյուղատնտեսական արտելը առաջադրեցին և հենց նրան ընդառաջեցին աշխատավոր գյուղացիության ամենալայն մասսաները: «Գյուղատնտեսական արտելի ուժը նրանումն է, վոր նա ավելի մատչելի յե գյուղացիական լայն մասսաների դիտակցությունը»:

Մենատնտես գյուղացիության առանձին խմբերը, վորոնք ամենից ավելի ջիչ են պատրաստված կոլտնտեսություն մտնելու, առաջին շրջանում կանգ են առնում հողի համատեղ մշակման ընկերության վրա՝ վորպես կոլտնտեսային շարժման ստորին աստիճանի: Կոլտնտեսական գյուղացիների ամենից ավելի առաջավոր, ամենից ավելի հանրորեն պատրաստված, կոոպերացման, գյուղատնտեսական արտելի համատեղ աշխատանքի մեծ փորձով անցկացած խմբերն իրենց համար հնարավոր են համարում կոլտնտեսային շարժման բարձրագույն աստիճանը՝ կոմունան: Բայց կուսակցությունն ամբողջ վճռականությամբ հարվապահել հողի համատեղ մշակման ընկերություններում, հենց այդ ընկերությունը դարձնել կոլտնտեսային շարժման հիմնական ձևը: Կուսակցությունն ամբողջ անողոքությամբ հարվածում է նաև «ձախ» խառնվրայով և հակառակ աշխատավոր գյուղացիների կամքին, հակառակ նրանց փորձին և սովորություններին՝ նրանց քաշ տալ կոմունա:

Հնգամյակի ընթացքում կոոպերացիայի անդամների քանակն ավելացել է ավելի քան 2/3 անգամ (միլիոններով):

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՐՏԵԼԸ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ
ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՏԻՊ Ե

Գյուղատնտեսական արտելը, վորը ցույց է տալիս, թե ի՞նչպիսի խոշոր առավելություններ ունի կոլեկտիվ հանրային տնտեսությունը, ի՞նչպես են այնտեղ բարձրանում աշխատանքի արտադրողականությունն ու բերքատվությունը, ի՞նչպես է այնտեղ հեշտանում գյուղացիական աշխատանքը, ինչպես է ավելանում յեկամուտը և բարձրանում յուրաքանչյուր կոլտնտեսականի բարեկեցությունը, — հանդիսանում է խոշոր սոցիալիստական տնտեսության դպրոց, նոր հանրային կարգապահության դպրոց, գյուղացիներին սոցիալիստական շինարարությանը վարժեցնելու դպրոց:

Գյուղացիության չքավոր-միջակային մասսաներն արտել են մըտնում իրենց հին սեփականատիրական սովորություններով, նրանց մնացորդներով: Հնի մնացորդները կոլտնտեսություններում դրսևորվում են զանազան ձևերով: Այդտեղ կան և՛ առանձին կոլտնտեսությունների շտաբեր պրոյեկտարական սեփական շահերին հակադրելու փորձեր. և յեկամուտներն ըստ շնչի բաշխելու սկզբունքի պահպանման ձգտում. և՛ դժկամակություն՝ յենթարկվելու նոր աշխատանքային կարգապահության, վորը խոշոր, հարայնացված տնտեսության գոյությունը սահմանափակում է հանդիսանում. և՛ կոլտնտեսական գույքի հափշտակումներ ու գողացումներ: Հենց դրա համար էլ արտելում միայն իսկական ձևով սկսվում է գյուղացիության վերադաստիարակման գործը: Բազմաթիվ սերունդներից ժառանգված մանր-սեփականատիրական հողեբանության, մասնավոր-տնտեսական կուտակման ծարավի վերացման խնդիրը դժվարին ու յերկարատև խընդիր է:

«Հարկավոր է դեռ շատ աշխատել, — ասում է ընկ. Ստալինը, — կոլտնտեսական գյուղացուն վերակառուցելու, նրա խնդիրները առաջադրելու հողեբանությունն ուղղելու և նրան սոցիալիստական հասարակության իսկական աշխատող դարձնելու համար: Յե՛վ դա այնքան շուտ կարվի, վորքան շուտ կոլտնտեսությունները կմեքենայացվեն, վորքան շուտ տրակտորիզացիայի կենթարկվեն»:

Գյուղատնտեսական արտելը գյուղացիների կամավոր հանրային միավորություն է, վոր ստեղծվում է հենց իրենց՝ գյուղացիների միջոցներով: «Կոլտնտեսությունները, — հայտարարեց ԽՍՀՄ խորհուրդների VI համագումարը, — այնպիսի ձեռնարկություններ են, վոր հիմնված են գյուղացիների կողմից, վորոնք կամովին հանրայնացնում են արտադրության իրենց միջոցները և իրենց տնտեսությունը վարում

են պետությանը պատկանող հողի վրա: Ընդ վորում կոլտնտեսության տերերը հանդիսանում են կոլտնտեսականները»:

Ուստի հակալենինյան և ամեն մի փորձ, վոր արվում է խորհուրդ-տնտեսությունների ղեկավարման և կառավարման մեթոդները կոլտնտեսություն փոխադրելու ուղղությամբ: Խորհանտեսությունը պետական ձեռնարկություն է, վոր ստեղծված է պետության միջոցներով: Խորհանտեսությունում պետությունն է տերը: Իսկ կոլտնտեսության տերը կոլտնտեսականներն են: Կոլտնտեսության նկատմամբ բունություն, մերկ վարչական հարկադրում գործադրելու, կոլտնտեսականների ընտրած ղեկավարներին կոլտնտեսություններից կամայական կերպով աշխատանքից հանելու ամեն տեսակ փորձերը ջուր են լցնում կուլակի և սպորտունիստի ջրաղացին:

Սակայն ճի՞շտ է արդյոք այն պնդումը, թե կոլտնտեսությունները սոցիալիստական ձեռնարկություններ են: Ձե՞ վոր դեռ մինչև այժմ էլ դուրս չեն նետվել Տրոցկու մտքերը սերտածները, վորոնք հիմնվելով այն բանի վրա, վոր կուտակցությունը և կառավարությունը խնդիր են դնում, վոր յուրաքանչյուր կոլտնտեսական ունենա հանրայնացված տնտեսությունից դուրս լրացուցիչ անհատական տնտեսություն (կով, փոչխարներ, թռչուն, անամբձ բանջարանոց), վոր կոլտնտեսականը դրսում ունենա հավելյալ վաստակ (իր սեփական արտադրանքի վաճառքից և այլն), — պնդում են, թե արտելը տնտեսության սոցիալիստական տիպ չէ, թե այդպիսի տիպ է անպայման խորհանտեսությունը և այդպիսին կարող է լինել միայն կոմունան:

Գյուղատնտեսական արտելի՝ իբրև սոցիալիստական ձեռնարկության պարզ, մատչելի ձևի՝ այդպիսի «ձախ» վարկաբեկման ընկ. Ստալինը դեռ յերեք տարի առաջ տվել է ամենաանողոր բայլչեիկյան հակահարված:

«Ինչո՞վ է բնորոշվում տնտեսության տիպը, — հարց է տալիս ընկ. Ստալինը: — Ակնհայտ է՝ վոր մարդկանց հարաբերություններով արտադրության պրոցեսում: Ել ուրիշ ինչո՞վ կարելի յե բնորոշել տնտեսության տիպը: Բայց մի՞թե կոլտնտեսությունում կա արտադրության միջոցների սեփականատիր մարդկանց դասակարգ և արտադրության այդ միջոցներից գուրկ մարդկանց դասակարգ: Մի՞թե կոլտնտեսությունում կա շահագործողների դասակարգ և շահագործվողների դասակարգ: Մի՞թե կոլտնտեսությունը չի ներկայացնում արտադրության հիմնական գործիքների հանրայնացում՝ նույն պետությանը պատկանող հողի վրա: Ի՞նչ հիմք կա պնդելու, թե կոլտնտեսությունները, վորպես տնտեսության տիպ, չեն ներկայացնում սոցիալիստական տնտեսության ձևերից մեկը»:

Միայն հակահեղափոխական տրոցկիստներն են, վորոնք ցանկա-
նալով արատավորել, պսակադերծ անել սոցիալիստական հողադու-
ծութեան հաջողութեանները, կարող են պնդել, թե կոլտնտեսութեան
նը հողագործութեան սոցիալիստական ձև չէ, իբրև թե այն հիման
վրա, վոր կոլտնտեսականները լրացուցիչ անհատական տնտեսութեան
ունեն:

Արտելի դասակարգային բնույթը չի վորոշվում այն բանով, վոր
կոլտնտեսականը կով է պահել կամ ձեռք բերել և ցանել և իբր տնամերձ
բանջարանոցը: Եյականն այն է, վոր տնտեսութեան հիմքը՝ դաշտա-
վարութեանը, արտադրութեան հիմնական միջոցները, մեքենաները և
բանոց անատուճը հանրայնացված են: Եյականն այն է, վոր արտադրու-
թեան այդ հանրայնացված միջոցներով կոլտնտեսականներն աշխատում
են պետական հողի վրա արտադրութեան շարունակ ավելացող սյն-
տական միջոցների ոգնութեամբ (տրակտորներ, բարդ մեքենաներ,
մեքենա-տրակտորային կայաններ):

Ահա թե ինչու արտելը վարկաբեկելու «ձախ» փորձերը, այն խո-
սակցութեանները, թե կոլտնտեսութեանը տնտեսութեան սոցիալիստա-
կան ձև չէ, կոլտնտեսութեանների հասցեյին ուղղված հակահեղափո-
խական տրոցկիստական դրպարտանքի կրկնութեան են հանդիսանում:

ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅԳԱՐ ԿԱ՞ ԱՐԴՅՈՒՔ
ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Յերեկվա մենատնտեսներին միախորող արտելում, իհարկե, մնա-
ցել են մասնատիրական ինդիվիդուալիստական մնացորդներ և կուլա-
կային ցուղեցութեաններ—ավելի շատ ստանալ, ավելի քիչ բան անել,
անփութ վերսերմունք ցույց տալ կոլտնտեսութեան ունեցվածքին,
կոլտնտեսութեան ձիուն և մեքենային, գողութեան անել և այլն: Բայց
ինչքան ավելի յե դարդանում կոլտնտեսութեանը, ինչքան ավելի յե
ամբանում, ինչքան ավելի լավ են կատարվում կուլակցութեան և կա-
ռավարութեան դերեկտիվները կոլտնտեսութեանների կազմակերպա-
կան-տնտեսական ամբացման մասին, ինչքան ավելի յեն նրանք մեքե-
նայացվում, այնքան ավելի արագ են վերացվում և կլկերացվեն այդ
մնացորդները:

Պայքարը կոլտնտեսականի սոցիալիստական վերադաստիարակման
համար դասակարգային պայքար է: Կուլակին անողոք պայքար է մղում
կոլտնտեսութեանների դեմ, հացամթերումների դեմ, կոլտնտեսու-
թեանների ամբացման ուղղութեամբ խորհրդային իշխանութեան ձեռ-
նարկած բոլոր միջոցառումների դեմ: Կուլակն իբր գործակալների մի-

ջոցով փորձում է քայքայել կոլտնտեսութեանը, ներսից պայթեցնել,
կարգապահութեանը խախտել, աշխատանքի տեմպերը դանդաղեցնել,
լստ չնչի վարձատրելու սկզբունք սահմանել, կոլտնտեսական առևտու-
րը վիժեցնել և այլն: Չախջախել կուլակութեան և նրա գործակալների
փորձերը, կազմակերպական-տնտեսական և դաստիարակչական կար-
գի միջոցներով կոլտնտեսականից դաստիարակել անդասակարգ սո-
ցիալիստական հասարակութեան ակտիվ ու զիտակից կառուցողի—դա-
կարևորագույն խնդիր է:

Կուլակային ազդեցութեաններին և մանր-ոսեիականատիրական մնա-
ցորդների դեմ մղվող այս դասակարգային պայքարի տարրերը կան,
իհարկե, կոլտնտեսութեանում: Բայց նրանք խիստ տարբերվում են
այն դասակարգային պայքարից, վորը մղվում է կոլտնտեսութեանից
դուրս, չքավոր-միջակային մասսաներին և հակահեղափոխական կու-
լակութեան միջև:

Ի՞նչ է նշանակում դասակարգային պայքար կոլտնտեսութեանից
դուրս, մինչև կոլտնտեսութեան կազմվելը: «Այդ նշանակում է,—ասում
է ընկ. Ստալինը,—պայքար կուլակի դեմ, վոր ունի արտադրութեան
գործիքներ ու միջոցներ և արտադրութեան այդ գործիքների ու միջոց-
ների ոգնութեամբ ստրկացնում է չքավորութեանը: Այդ պայքարը
կայանքի և մահվան պայքար է: Իսկ ի՞նչ է նշանակում դասակարգային
պայքար կոլտնտեսութեանների բազայի վրա: Այդ նշանակում է, ա-
մենից ստալ, վոր կուլակը ջախջախված է և զրկված արտադրութեան
գործիքներից և միջոցներից: Այդ նշանակում է, յերկրորդ, վոր չքա-
վորներն ու միջակները միացած են կոլտնտեսութեանում արդյունաբե-
րութեան հիմնական գործիքների և միջոցների հանրայնացման հիման
վրա: Այդ նշանակում է, վերջապես, վոր գործը կոլտնտեսութեան ան-
դամների միջև մղվող պայքարին է վերաբերում, անդամներ, վորոն-
ցից վոմանք դեռևս չեն ազատագրվել ինդիվիդուալիստական ու կու-
լակային մնացորդներից և փորձում են կոլտնտեսութեաններում յեղած
վորոշ անհավասարութեանն ոգտագործել իրենց ոգտին, իսկ մյուսները
ցանկանում են կոլտնտեսութեաններից վտարել այդ մնացորդները և
այդ անհավասարութեանը: Պարզ չէ՞ արդյոք, վոր միայն կուլակները
չեն կարող տեսնել տարբերութեանը կոլտնտեսութեանների բազայի
վրա մղվող դասակարգային պայքարի և կոլտնտեսութեաններից դուրս
մղվող դասակարգային պայքարի միջև»:

Կոլտնտեսականների վերադաստիարակման գործում վճռական դեր
է խաղում կոլտնտեսային շարժման ղեկավարութեանը պրոլետարիա-
տի կողմից: Պրոլետարիատի կազմակերպիչ դերը գյուղի նկատմամբ

ածել և ուժեղացել է: Հաղարավոր և տասնյակ հաղարավոր արդյու-
նաբերական բանվորներ կուսակցութեան ղեկավարութեամբ դադարա-
բան և կազմակերպական աջակցութեան, անմիջական ուղևորութեան
են ցույց տվել կոլտնտեսային շինարարութեանը: Պրոլետարական
գիկտատուրայի առաջ, մեր կուսակցութեան առաջ դրված է առաջնա-
հերք մի խնդիր, այն է՝ ակտիվ կազմակերպել հենց կոլտնտեսական
գյուղի կազմից, այդպիսին դաստիարակել հենց դյուղացիներից,
կոլտնտեսականներից: Միլիոնների շարժումը, վարպիսին հանդիսա-
նում է կոլտնտեսական շարժումը, կարող է սնուց սոցիալիստական շի-
նարարութեան վոչ թե հաղարավոր, այլ հարյուր հաղարավոր նոր
ուղանդավոր կազմակերպիչներ:

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ՏՐՎԵ-
ԼԻՔ ՈԳՆՈՒԹՅԱՆ, ՆՐԱՆՑ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ-ՏՆՏԵՍԱ-
ԿԱՆ ԱՄՐԱՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Կուսակցութեանը ձգտում է զարգացնել և ամրացնել կոլտնտեսու-
թյունների արտելային ձևը, վորը տվյալ ետապում հիմնականն ու
վճարականն է հանդիսանում:

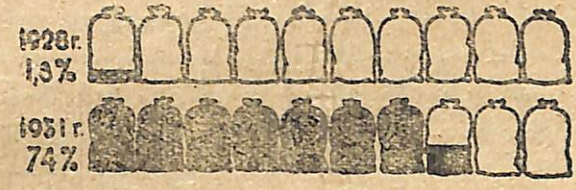
Կոլտնտեսութեանների արտելային ձևից կոմունային անցնելն ար-
հեստականորեն արագացնելու փորձերը կոլտնտեսութեանների զար-
գացման տվյալ ստադիայում լուրջ վտանգ են հանդիսանում: Այդ
վտանգի դեմ կուսակցութեանը նախադրուշացնում է բոլոր կուսակցա-
կան կազմակերպութեաններին: Նա անողոք կերպով պատժում է, մին-
չև իսկ կուսակցութեանից վտարում և դատի տալիս ամեն մեկին, ով
«ձախ» փորձեր է կատարում թուշելու կոլտնտեսային շարժման հիմ-
նական ուղակի վրայով:

Գյուղատնտեսական արտելի ամրացումը, արտելի տնտեսութեան
բարելավումը, ուշադրութեան կենտրոնացումը կոլտնտեսութեանում
արտադրութեան վարակի բարձրացման վրա — գյուղաշխատանքի կենտ-
րոնական խնդիրն է:

Կուսակցութեանը ձգտում է բարելավել տնտեսավարման գործը
կոլտնտեսութեանում, ճիշտ կազմակերպել աշխատանքը բրիգադային
մեթոդի հիման վրա և ճիշտ վարձատրել աշխատանքը գործավարձի
հիման վրա: «Կոլտնտեսութեաններում անխտիր բոլոր աշխատանքները
պետք է կազմակերպված լինեն գործավարձի հիման վրա, այն հաշ-
վով, վոր գործավարձի ձևերն ըստ ամենայնի պարզ ու հասկանալի լի-
նեն կոլտնտեսականին, և կոլտնտեսականին հասանելիք աշխուրդի թի-
վը կարելի լինի դրել նրա աշխուրդույցիում առանց բարդ հաշվարկում:

ների, ընդ վորում հաշվի առնելով վոչ միայն կատարված աշխատանքի
քանակը, այլև նրա վորակը»: Տեղական կազմակերպութեանները պետք
է պայքարեն կոլտնտեսականի աշխատանքի վարձատրութեանը դրա-
մական աշխատավարձով փոխարինելու փորձերի դեմ:

Չի կարելի ղեկավարութեանը կոլտնտեսութեաններում փոխա-
րինել մերկ վարչարարութեամբ, պետք է ուսումնասիրել յուրաքան-
չյուր առանձին կոլտնտեսութեան: Հաշվառման տակ ունենալ կոլ-
տնտեսական կադրերին, ամրացնել և դաստիարակել կոլտնտեսական
ակտիվին, շտեղափոխել, ինքնակամորեն չհանել կոլտնտեսութեաննե-
րի վարչութեան անդամներին: Այդպիսին է խնդիրը կոլտնտեսութեաննե-
րի ղեկավարութեան ամրացման բնագավառում: Կուսակցութեանը
կարևորագույն քաղաքական խնդիր է համարում հարվածային կոլ-
տնտեսականներից, սոցմրցման և հարվածայնութեան մասնակիցնե-

Ռոբանտնտեսութեանների ու կոլտնտեսութեանների արտա-
դրանքը (տոկոսներով) համեմատած դյուղատնտեսութեան
ամբողջ արտադրանքի հետ:

րից, բրիգադավարներից կոլտնտեսական ակտիվ առաջաջեյու և
դատախարակելու աշխատանքը:

Կոլտնտեսութեաններում աշխատանքի կազմակերպման կարևո-
րագույն ողակը պետք է լինի բրիգադը, կոլտնտեսականների մշտական
կազմով, այն հաշվով, վոր, իբրև կանոն, այդ բրիգադները բոլոր
հիմնական դյուղատնտեսական աշխատանքները կատարեն ամբողջ
տարվա ընթացքում վորոշ հողմասերում: Կոլտնտեսութեանն այդ
բրիգադներին նրանց աշխատանքի ժամանակ տրամադրում է անհրա-
ժեշտ մեքենաներ, ինվենտար և բանող անասուն, վորոնց գրութեան
համար ամբողջապես պատասխանատու յե բրիգադը: Աշխատանքի
դնահատումն աշխուրդով պետք է ավելանա կամ պակասի նայած
բրիգադի աշխատանքի հաջողութեան:

Այդպիսի բրիգադներ ստեղծելը, սակայն, չպետք է վերացնի այն
հնարավորութեանը, վոր բրիգադներն ամրացվեն հողմասերին (նա-
յած տեղական պայմաններին, կոլտնտեսութեան մեծութեան, նրա

կազմակերպվածության) վոչ թե ամբողջ գյուղատնտեսական տար-
վա, այլ գյուղատնտեսական աշխատանքների վորոշ ժամանակաշրջա-
նի (հերկ, բերքահավաք) համար: Հողագտադործման, հողը կոլտնտե-
սությանն ամրացնելու վերաբերյալ որենքը (4 սեպտ. 1932 թ.), հողի
պետական սեփականությունը պահպանելով հանդերձ, նպաստավոր
պայմաններ է ստեղծում կայուն հողագործություն ստեղծելու, կոլ-
տնտեսային արտադրության վորակի համար պայքարելու գործում:

Պայքար վորակի համար, լավագույն բերքի համար, հողի լավա-
գույն մշակման համար — ահա՛ կոլտնտեսաբյուրոների և ՄՏԿ-ների
կարևորագույն խնդիրը:

Խնդիրն այն է, վոր յուրաքանչյուր կոլտնտեսական ունենա իր
կովը, մանր անասունը, բնտանի քաշունները: Կոլտնտեսական ձևերի
հետագա ընդարձակումն ու զարգացումը պետք է ընթանա Ֆերմաների
միջոցով մատուցող անասուններ բուծելու կամ անասուններ գնելու ճա-
նապարհով: Կուտակցությունը կատարելի կերպով պահանջում է ար-
մատից կտրել կոլտնտեսականների կովերն ու մանր անասունը հարկա-
զրարար համայնացնելու ամեն տեսակ վորձերը, իսկ ԿԿ-ի դիրեկտիվ-
ները խախտողներին վտարել կուտակցությունից, ոգնություն և ոժան-
գակություն կազմակերպել կոլտնտեսականների նկատմամբ՝ անձնական
կարիքների համար մատուցող անասուններ գնելու և բուծելու գործում:

Ամեն կերպ զարգացնել կոլտնտեսական առևտուրը, դա կարևորա-
գույն խնդիրն է ներկա ետապում: Հնգամյակի իրագործման հաջողու-
թյունների հետևանքով գնադով ավելանում են Խորհրդային Միության
հնարավորությունները՝ արդյունաբերական ապրանքներ արտադրելու
ինչպես կոլտնտեսությունների արտադրական կարիքների բավարար-
ման, այնպես էլ աշխատավորական գյուղի անձնական պահանջների
համար: Այս անջությամբ արդյունաբերական ապրանքների անընդ-
հատ աճման և գյուղում արտադրության աճման հետևանքով ավելա-
նում են կոլտնտեսական առևտրի ծավալման հնարավորությունները,
առևտուրը, վորը գնադով ավելի ու ավելի կարևոր լրացուցիչ աղբյուր
է դառնում քաղաքներին գյուղատնտեսական արտադրանքներ մատա-
կարարելու գործում:

Կոլտնտեսական առևտուրը նպաստում է գյուղատնտեսական ար-
տադրության հետագա ավելացմանը և դրանով իսկ կոլտնտեսություն-
ների կազմակերպական-տնտեսական ամրացմանը: Դրա հետ միասին
կոլտնտեսական առևտուրը հնարավորություն է տալիս խորհրդային
իշխանությանը՝ պետական հացամթերումների և անասնամթերում-
ների մեթոդի հետ միասին, վորպես քաղաքային ազգաբնակչության

մատակարարման միջոց՝ գործադրել մի այլ մեթոդ — կոլտնտեսու-
բյուրոների, կոլտնտեսականների և աշխատավոր մեծառնությունների՝ հա-
ցի ու մսի առևտրի մեթոդը:

Յերենելով քաղաքի ու գյուղի միջև ապրանքաշրջանառության հե-
տագա լայնացման և բանվորների մատակարարման բարելավման շա-
հերից՝ հարկավոր է զուգակցել այդ յերկու մեթոդները և ծավալել
հացի առևտուրն ի հաշիվ գյուղացիական սեկտորի գծով պետական
հացամթերումների ու անասնամթերումների արտադրական կրճատման
(միաժամանակ ավելացնելով մթերումները խորհրդատեսային սեկտորի
գծով): Կոլտնտեսականների և աշխատավոր մեծառնության գյուղացիների
առևտուրը պետք է կատարվի չուկայում գոյացող գներով, իսկ կոլ-
տնտեսային միավորների առևտուրը՝ պետական առևտրի միջին-առև-
տրական դնրից վոչ բարձր գներով: Ընդ ամին պետք է ամենավեճա-
կան պայքար ծավալել սպեկուլյացիայի դեմ, լիովին վոչնչացնել վերա-
վաճառողներին և սպեկուլյանտներին, վորոնք փորձում են հարստա-
նալ բանվորների և գյուղացիների հաշիվին:

Կուտակցությունը հատուկ ուշադրություն է նվիրում կոլտնտեսա-
կան և մենատնտես գյուղացիության հետ զուգումն ամրապնդելուն՝ լայն
սպասման ապրանքների արտադրությունն ուժեղացնելու միջոցով:
Կուտակցության խնդիրն է՝ անգույլ պայքար մղել այստեղ յերկու
Ֆրոնտի վրա — ընդդեմ այլ ուղարտունիստների, վորոնք արհամարհում
են զողման նոր արտադրական ձևերը, և ընդդեմ «ձայների», վորոնք
արհամարհում են քաղաքի և գյուղի առևտրական զողման հին
ձևերը: Լայն սպասման առարկաների արծադրության ուժեղա-
ցումը վոչ միայն թեթև, այլև ծանր արդյունաբերության
գործն է: Հարկավոր է մեր վողջ սոցիալիստական արդյունաբերության
և տնայնա-արհեստագործական կոոպերացիայի ուշադրությունը մորի-
ւիցիայի յենթարկել մնացորդների ողտագործման, հատուկ ուտիլ-
ցիայի կազմակերպման շուրջը, ցեխեր, վորոնք պետք է լրացուցիչ
կերպով լայն սպասման առարկաներ մշակեն գյուղի համար: Լայն
սպասման առարկաների արտադրության աշխատանքը պետք է պատվի
գործ դառնա արդյունաբերական պրոլետարիատի համար, վորի խըն-
դիրն է՝ ամրացնել զողման այս կարևորագույն ողակը:

Ստալինի վեց պայմանները կոլտնտեսաբյուրոների կազմակերպա-
կան-տնտեսական ամրացման և հաղթանակի գրավակաճ են: Պայքարը
հավասարեցման և դիմադրելության դեմ, աշխատանքի ճիշտ կազմա-
կերպումը, մասնագետների ողտագործումը, անբաժանելի ֆոնդերի
մեջ կուտակումների աճումը, աշխատանքի պայմանների բարելավու-

մը, կոլտնտեսական կադրերի դաստիարակումը—կալտնտեսություն-
ների կարևորագույն խնդիրներն են՝ ընկ. Ստալինի վեց պայմանների
իրացման համար պայքարելու գործում:

Կոլտնտեսությունների կազմակերպական-տնտեսական ամրացման
այս բոլոր խնդիրների լուծման համար հարկավոր է բարձրագույն
գաղափարական սկզբունքային մակարդակի վրա դնել կուլտուրայա-
կան պշխատանքը գյուղում, մեծագույն բայլչեիկյան աչալընթյուն-
ստեղծել դասակարգային թշնամու ամեն տեսակ մեքենայությունների
նկատմամբ, լեհիկյան անհաշուաբյուր ունենալ տվյալ ետապի գլխա-
վոր վտանգ ալ ոպորտունիզմի, ինչպես նաև «ձախ» խոտորումների և
կուսակցության գլխավոր գծից կատարվող թեքումների նկատմամբ
հաշտվողականության հանդեպ: Նրանք բոլորը, զանազան ձևով հան-
դես գալով, զանազան ձևով գործելով, փաստորեն խփում են մեկ ուղ-
ղությամբ, այն է՝ վիժեցնել կոլտնտեսային շինարարությունը, պրո-
լետարիատին բաժանել գյուղացիությունից և թուլացնել սրբոլետարիա-
տի դեկտատուրան:

ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ԹՇՆԱՄԻՆ ՅՅՎ ՆՐԱ ԳՈՐԾԱԿԱ-
ԼՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՄ ՄՂՎՈՂ
ՊԱՅՔԱՐՈՒՄ

Այն ամբողջ պայքարի ընթացքում, վոր մղվել է գյուղատնտեսու-
թյան զարգացման սոցիալիստական ուղու համար, նրա բարձրացման
համար, սոցիալիստական հիմունքներով այն վերակառուցելու համար,
կուսակցությունը մեծագույն ղեկավարության և հանդիսել տրոցկիստ-
ների, աչ ոպորտունիստների և «ձախ» խոտորողների կողմից:

Հակահեղափոխական տրոցկիստները, վորոնք ժխտում են Խորհրդ-
դային Միությունում սոցիալիզմ կառուցելու հնարավորությունը, շա-
րունակ պնդում են, վոր յեթե ոգնություն չհասնի Արևմուտից, մենք
պետք է նահանջներ բուրժուազիայի առաջ, հանձնվենք հաղթողներին
վորոքածախսյանը, — ժխտում էյին նաև գյուղատնտեսութան զար-
գացման սոցիալիստական ուղին: Տրոցկին, վոր այժմ աշխատակցում
է բուրժուական և սոցիալ-Ֆաշիստական մամուլին, զրպարտում է
կոլտնտեսային շարժումը, պնդում է, թե կոլտնտեսությունները տըն-
տեսության սոցիալիստական ձև չեն, թե կոլտնտեսություն-
նում իբրև թե գոյանում է նոր կուլակային վերնախավ:
Գյուղատնտեսության սոցիալիստական սեկտորի աճումը և ԽՍՀՄ-ի
վերջնական ամրացումը զարգացման սոցիալիստական ուղու վրա, ջար-
գուսիչոր արին տրոցկիստական հակահեղափոխական հերյուրանքները:

«Ձախ» խոտորողները փորձում են վերստին ծնունդ տալ տրոց-
կիստական վերաբերմունքին դեպի գյուղացիությունը: «Ձախերը» փո-
խանակ համբերատար կերպով գյուղացիության հիմնական մասսանե-
րին բացատրելու կոլտնտեսային շինարարության բոլոր շահավետ կող-
մերը, վարկաբեկում են կոլտնտեսային շարժումը, վարչարարություն
անելով, «մեկ հարվածով» կոլեկտիվացնելով: «Ձախերը» փոխանակ
ուղի-ուղով աշխատելու կոլտնտեսային շարժման հիմնական ողակ հան-
դիսացող գյուղատնտեսական արտելի ամրացման վրա, փորձում են
նրա վրայից ուղղակի թռչել դեպի կուլուրան:

«Ձախերը» փոխանակ ուղղակի կատարելու կուսակցության դի-
րեկտիվները՝ կոլտնտեսականների մասնավոր լրացուցիչ տնտեսության
պահպանման մասին, փորձում են հարկադրաբար հանրայնացնել ամեն
ինչ, մինչև իսկ հավի ճուտը: «Ձախերը» փոխանակ պայքարելու աչ-
խատանքի ճիշտ կազմակերպման համար կոլտնտեսությունում, պաշտ-
պանում են յեկամուսների հավասարական, ըստ շնչի բաժանման
սկզբունքը, վորը չի կարող չտանել դեպի կոլտնտեսության քայքայու-
մը, վորը ձեռնտու յե կուլակին: Սյուպես, «ձախերի» իբրև թե «հե-
ղափոխական» պրակտիկայի ներքո գոյություն ունի ուղղակի աջակ-
ցություն հակահեղափոխական կուլակությանը այն փորձում, վոր
անում է նա կոլտնտեսային շարժումը տապալելու համար:

Աչ ոպորտունիստներն ամբողջ ժամանակ փորձել են կասեցնել և
չռու տալ խորհանտեսությունների և կոլտնտեսային շարժման զար-
գացումը: Նրանք դեմ էյին խոշոր հացահատիկային գործարանների
և կոլտնտեսությունների շինարարությանը, նրանք զրպարտում էյին
կուսակցությանը, վոր իբր թե նա գյուղի «դեգրացիա» (անկում)
է թույլ տվել: Նրանք դեմ էյին գյուղատնտեսության սոցիալիստա-
կան վերակառուցման բայլչեիկյան տեմպերին, նրանք կողմնակից ե-
յին հրաժարվելու շուկայի կարգավորումից ի նպաստ գյուղի կուլա-
կային վերնախավի, նրանք դեմ էյին կուլակի անհատական հարկմանը:

Աչերն ընդդիմանում էյին այն վճարական միջոցառումներին, վո-
րոնց ձեռնարկեց կուսակցությանը 1928 թվի կուլակային «հացի գոր-
ծադուրը» հաղթահարելու համար: Կուլակի դեմ հարձակումն ուժե-
ղացնելու կուսակցական քաղաքականության փոխարեն աչերը պաշտ-
պանում էյին կուլակի՝ սոցիալիզմի մեջ «ներածելու» հնարավորու-
թյունը: Աչ ոպորտունիստները դեմ էյին չքավորության լայն մասսա-
ների ինքնուրույն կազմակերպմանը:

Աչ ոպորտունիստները՝ հակառակ Լենինի այն ուղղակի ցուցումին,
թե «սոցիալիզմի միակ նյութական հիմքը կարող է լինել խոշոր ար-
դյունաբերությունը, վոր ընդունակ է վերակազմելու նաև հողագոր-

ձուլթյունը», պնդում եյին, թե պետք է նվազեցնել մեր սոցիալիստական արդյունաբերութեան զարգացման բայլընկիւյան տեմպերը:

Այլ ոպորտունիստները խեղաթյուրում եյին լենինյան կոոպերատիվ սլանը, կոոպերացիան հակադրելով կոլտնտեսութեաններին:

Այլ ոպորտունիստները չեն հասկանում և չեն ուզում հասկանալ կոլտնտեսութեան ամրացման, կոլտնտեսականի սոցիալիստական վերադաստիարակման ուղղութեամբ աշխատելու, կոլտնտեսութեան կարգերին մշտական ուշադրութեան ցույց տալու վողջ կարևորութեանն ու անհրաժեշտութեանը: Այլ ոպորտունիստները կողմնակից են ինքնահոսին, չմիջամտելուն, սլանային դարգացմանը, դյուրում դասակարգային պայքարի բթացմանը: Այլ ոպորտունիստները դեմ են բայլընկիւյան տեմպերին, լենինյան հարձակողականութեանը, պրոլետարական կազմակերպվածութեանը կարևորագույն քաղաքական, տնտեսական կամպանիաներն անցկացնելու դործում:

«Այլ ոպորտունիզմի ուժը,—ասում է ընկ. Ստալինը,—կայանում է մանր-բուրժուական տարերքի ուժի մեջ, այն ճնշման ուժի մեջ, վորը դործ են դնում կուսակցութեան վրա ընդհանրապես կապիտալիստական ելեմենտները և մասնավորապես կուլակութեանը: Յեւ չենց նրա համար, վոր աջ թեքումն արտացոլում է վերացող դասակարգերի հիմնական ելեմենտների դիմադրութեանը, չենց դրա համար ել աջ թեքումը մեր ժամանակվա հիմնական վտանգն է կուսակցութեան մեջ»:

Մեր կուսակցութեանն անողոք պայքար է մղում կուլակութեան և կուլակային ազդեցութեան բոլոր ձևերի դեմ: Նա նույնպիսի անողոքութեամբ կշախջախի նաև նրա դործակալներին, վորոնք թաղնվում են կոմունիստական դրոշի տակ: Սոցիալիստական հողադործութեանը հայրուն հաղթանակներ տարաւ չենց շնորհիւ այն բանի, վոր հետևողականորեն կիրառվեց կուսակցութեան գլխավոր դիժը և լենինյան անհաշտութեան ցուցաբերվեց թեքումների հանդէս:

«Միմիայն վնասկան պայքարում,—ասում է XVII կուսկոնֆերենցիան,—իմչպես «ձախ», այնպես ել աջ ոպորտունիզմի և նրանց նկատմամբ հաշտվողականութեան դեմ, մեր կուսակցութեան գլխավոր գծի համար, Համ Կ(բ)Կ-ն ապառնակեց առաջին հնգամյակը չորս տարում կատարելու նախադրյալների ստեղծումը, դասակարգային բշխման քախջախումը և սոցիալիզմի հաղթանակը ԽՍՀՄ-ում»:

«Մեր կուսակցութեան ծրագիրը չի կարող մնալ լուկ կուսակցութեան ծրագիր: Նա պետք է վերածվի մեր տնտեսական շինարարութեան ծրագրի, այլապես նա անպետք է նաև իրև կուսակցութեան ծրագիր: Նա պետք է լրացվի յերկրորդ ծրագրով, վողջ ժողովրդական տնտեսութեանը վերստեղծելու և այն ժամանակակից տեխնիկային հասցնելու աշխատանքների պլանով»:

ԼԵՆԻՆ

X ԳԼՈՒԽ

ՀՆԳԱՄՅԱԿԻՑ ՀՆԳԱՄՅԱԿ

1. ՆՈՐ ԶԵՎՈՎ ԱՇԽԱՏԵԼ, ՆՈՐ ԶԵՎՈՎ ՂԵԿԱՎԱՐԵԼ

ԱՎԵԼԻՄ ՇԱՏ ՄԵՏԱՂ, ԱԾՈՒԽ, ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

1932 թվականը, հատկապես նրա վերջին յեռամսյակը, ավարտում է առաջին բայլընկիւյան հնգամյակը և անհրաժեշտ պայմաններ է ստեղծում յերկրորդ հնգամյակի՝ անդասակարգ, սոցիալիստական հասարակութեան կառուցման հնգամյակի հաջող կատարման համար: Այս հանդամանքը հատուկ նշանակութեան է տալիս չորրորդ, ավարտական տարվա սլանի կատարման համար մղվող պայքարին, հատկապես սոցիալիստական շինարարութեան հանդուցային, վճռական բնագավառներում:

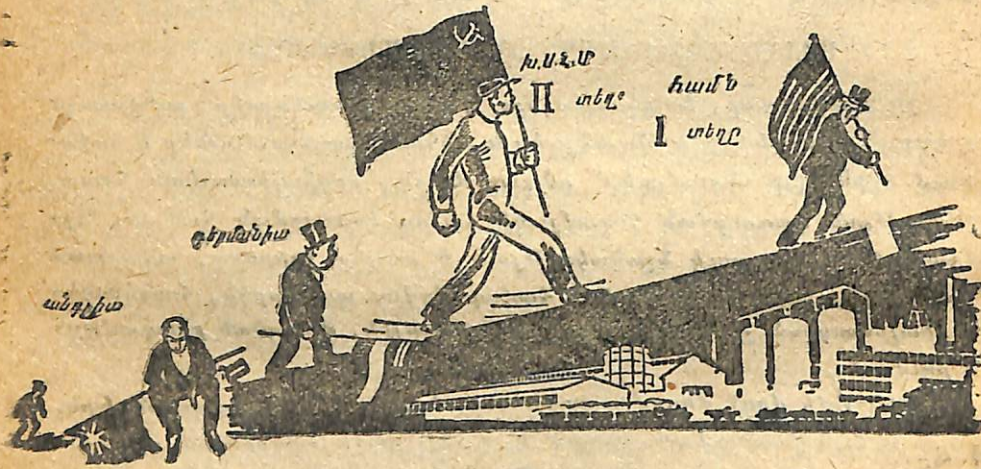
1932 թվի վողջ ժողովրդատնտեսական սլանի կենտրոնական խընդիրն է հանդիսանում,— ասված է XVII կուսկոնֆերենցիայի վորոշումների մեջ,— սև մետաղաձուլման, ածխի և մեքենաշինութեան արտադրական ու շինարարական ծրագրի կատարումը: Ավելի՛ շատ մետաղ, ածուխ, մեքենաներ— ահա՛ այն հիմնական պահանջը, վոր ներկայացնում է սոցիալիստական արդյունաբերութեանը ԽՍՀՄ ժողովրդատնտեսական զարգացման վողջ ընթացքը: Այդ պահանջի կատարման առաջին պայմանն է՝ վնասկանորեն բարձրացնել աշխատանքի արտադրողականութեանը, վորը 1932 թ. սլանով նախատեսված է 22 %-ի չափով:

Ժողովրդատնտեսական զարգացման սլանների կատարման համար պայքարելու դործում միանգամայն բացառիկ նշանակութեան ունի սև մետաղաձուլումը: Ժողովրդական տնտեսութեան բոլոր ճյուղերն այս կամ այն չափով հենվում են սև մետաղաձուլման, թուջի և պողպատի

վրա: «Գլխավոր պրոբլեմը,— ասաց ընկ. Ստալինը կուսակցության XVI համագումարում,— սև մետաղաձուլման ուժգին զարգացումն է»:

Կուսակցությունը հատուկ ուշադրություն կենտրոնացնելով սև մետաղաձուլման զարգացման վրա, ձեռք է բերել վիթխարի հաջողություններ: Հնգամյակի տարիներում մետաղաձուլման գործարանների շինարարության և վերակառուցման գործում ներդրված է 2 միլիարդ ռուբլուց ավելի: Վերջին յերկու տարվա ընթացքում կառուցվել և գործարկման են անցել 12 դոմենյան և 20 մարտենյան վառարաններ: Լայն ֆրոնտով ծավալված է հարավի գործող գործարանների վերակառուցումը և մետաղաձուլման նոր գործարանների՝ Մազնիտոգոսկի, Կուզնեցկի, Նոր-Տադիլի, Չապորոժեատալի, Աղոլստալի և այլ գործարանների շինարարությունը: Առաջին դոմենյան վառարանները Մազ-

ՉԱՄՆԵԼ ԵՅԿ ԱՆՅՆԵԼ

Թուջի ձուլման գծով յերկրորդ անգն աշխարհում:

նխաստորակում և Ստալինակում արդեն գործարկման են անցել: Նոր ստեղծված է կոֆաի խոշոր արդյունաբերություն: Այս նվաճումների հետևանքով ԽՍՀՄ-ն դեռ 1932 թվի զարեանն աշխարհում յերկրորդ և Յեվրոպայում առաջին տեղը գրավեց թուջի ձուլման գծով:

Յեվ այնուամենայնիվ սև մետաղաձուլումը շարունակում է հետ մնալ այն պահանջներից, վորը ներկայացնում են նրան մեքենաշինությունը, տրանսպորտը, գյուղատնտեսությունը, կոմունալ շինարարությունը, ժողովրդական տնտեսության բոլոր նյութերը: Թուջի պլանը 1932 թվին կապարված է միայն 80 %-ով, թեև Թուջի ձուլումն անցյալ տարվա համապատասխան շրջանի համեմատությամբ անել է 23 %-ով: Պողպատի ձուլման և գլանված մետաղի արտադրման գոր-

ծում դրուժյունն ախելի վատ է: Սև մետաղաձուլման հետամնացության հիմնական պատճառներն են՝ ձեռնարկությունների վոչ-բավարար տնտեսական ղեկավարությունը, խոշոր պարապուրդները, խոտանը, աշխատանքի կազմակերպման թերությունները և մասսայական քաղաքական աշխատանքի թուլությունը: Կենտրոնական կոմիտեն իր վերջերս ընդունած վորոշումով (1932 թ. հոկտեմբեր) ամբողջ կուսակցությանը կոչ կարեց պայքարել այս թերությունների վերացման համար, սև մետաղաձուլմանն ամեն կերպ աջակցություն ցույց տալու համար:

Արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքը 1932 թ. պլանով պետք է ավելանա 36,8 %-ով: Զուլել 9 միլիոն տոնն թուջ, 9,5 միլ. տոնն պողպատ, հանել 90 միլիոն տոնն քարածուխ, արտադրել 17 միլիարդ կլվ. ժամ էլեկտրաէներգիա, 6,8 միլիարդ ռուբլու մեքենաներ (վորից 940 միլիոն ռուբլու գյուղատնտեսական մեքենաներ), 73 հազար ավտոմոբիլ, 1300 շոգեկառք, 50 հազար այրանքատար վագոն, 3,061 միլ. ռուբլու բամբակեղեն գործվածքներ, 91,5 միլ. գույշ վառարան, 1 միլիարդ տուփ պահածո և այլն,— այդպիսին են առաջին հնգամյակի վերջին տարվա մարտական խնդիրները՝ թվական ցուցանիշներով արտահայտված:

Այս ծրագիրը կարող է և պետք է կատարվի: Բայց դրա համար անհրաժեշտ է ապահովել մի շարք պայմաններ, առանց վորոնց հնարավոր չէ կատարել վո՛չ այս ծրագիրը, վո՛չ էլ յերկրորդ հնգամյակի առավել ևս մեծ ծրագիրը:

ՏԻՐԱՊԵՏԵԼ ՏԵՆՆԻԿԱՑԻՆ

Դեռևս 1931 թ. սկզբին ընկ. Ստալինը կուսակցությանը և ամբողջ յերկրին առաջադրեց մի շարք կարևորագույն խնդիրներ, վորոնք պահանջում են նոր ձևով վերակառուցել աշխատանքը: Ընկ. Ստալինը լուրջաբար առաջադրեց՝ տիրապետել տեխնիկային, կոնկրետ կերպով ղեկավարել, իրագործել միանձնյա ղեկավարությունը: «Պետք է ինքներս դառնանք մասնագետներ, գործի տերեր,— ասում էր ընկ. Ստալինը:— Պետք է յերեսով դառնալ դեպի տեխնիկական գիտելիքները: Բայլը կեղծները պետք է տիրապետեն տեխնիկային: Ժամանակն է, վոր բայլը կեղծներն իրենք մասնագետներ դառնան: Վերակառուցման շրջանում տեխնիկան յձուռում է ամեն ինչ... Ասում են, թե դժվար է տիրապետել տեխնիկային: Ծիչտ չէ,— ասում է ընկ. Ստալինը:— Չկան այնպիսի ամբաստանքներ, վոր չկարողանան վերցնել բայլը կեղծները: Մենք լուծեցինք մի շարք ամենադժվարին խնդիրներ: Մենք տապալեցինք կապի-

տալիզմը: Մենք վերցրինք իշխանությունը: Մենք կառուցեցինք խոշորագույն սոցիալիստական ինդուստրիա: Մենք միջակին շուտ տվինք ղեկավար սոցիալիզմի ուղին: Շինարարության տեսակետից ամենակարևորը մենք արդեն արել ենք: Մեզ քիչ բան է մնացել — ուսումնասիրել տեխնիկան, տիրապետել գիտությունը: Յեվ յերբ մենք այդ անենք, մեզ մոտ այնպիսի տեմպեր կլինեն, վորոնց մասին մենք այժմ չենք համարձակվում յերազել անգամ: Յեվ մենք այդ կանենք, յեթե այդ կամենանք ինչպես վոր պետքն է»:

Առաջ, վերակառուցման շրջանի տարիներում, յերբ կուսակցությունը տնտեսական շինարարության ղեկավարման բավականաչափ փորձ չունեի դեռևս, գլխավոր խնդիրն այն էր, վոր ինչքան կարելի յելայն չափով ներգրավել և ռզտագործել հին մասնագետներին կոմունիստներին վերահսկողության ներքո, վորոնք (կոմունիստ-ղեկավարները) միաժամանակ սովորեցին արտադրության կառավարման գործը, ուսումնասիրեցին գործը, չխառնվելով արտադրության տեխնիկային: Այժմ այլ է խնդիրը: Մենք ձեռք ենք բերել տնտեսական ղեկավարության վիթխարի փորձ: Ժողովրդական տնտեսության վերակառուցումը չի կարելի կատարել առանց տեխնիկայի տիրապետման, առանց խորը թափանցելու արտադրական պրոցեսի ելույթյան մեջ: Կոմունիստ ղեկավարների կողմից գործի տեխնիկային չխառնվելը հեշտացնում էր վնասարարների աշխատանքը: Այժմ «ժամանակն է, վոր դեն նետենք տեխնիկային չխառնվելու հին լոզունգը, մեռած լոզունգը և ինքներս դառնանք մասնագետներ, գործը գիտցողներ, դառնանք գործի լիակատար տերեր»:

Առաջնորդի այս ցուցումն ընդգրկվեց ամբողջ կուսակցության, սոցիալիզմի բոլոր ակտիվ կառուցողների կողմից: Կոմունիստներն ու առաջավոր բանվորներն արտադրության և արդյունաբերության կառավարման մեջ սկսեցին դրադվել տեխնիկայի տիրապետմամբ, ընդհուպ ձեռնարկեցին գործի ուսումնասիրությանը, ղեկավարության բարելավմանը: Մի շարք կուսակցական վորոշումներ ցույց տվին այն ուղիները, վորոնցով պետք է ընթանալ տեխնիկային տիրապետելու համար: Ուժեղացավ տեխնիկական պրոպագանդը, ստեղծվեց տեխնիկական պատրաստման և վերապատրաստման հիմնարկների ամբողջ սխեմա: Բանվոր հեղինակին և բանվոր գյուտարարին բացառիկ ուշադրություն է նվիրվում:

1931 թվի ամռանն ընկ. Մտալինը նորից հանդես յեկավ տնտեսավարների առաջ և առաջադրեց աշխատանքի և ղեկավարության արժատական վերակառուցման վեց պայմաններ, վորոնք բղխում են արդյունաբերության զարգացման նոր պայմաններից: Մտալինի վեց պայմանները դրոշ դարձան սոցիալիզմի բոլոր կառուցողների համար ջազաբում և գյուղում, պայքարի և հաղթանակի դրոշ՝ ընդդեմ սոցիալիստական շինարարության դժվարությունների:

Իսկ ի՞նչպիսի պայմաններ դրեց ընկ. Մտալինը:

Առաջին պայմանը — կազմակերպված ձևով կատարել բանվորական ուժի հավաքը՝ կոլտնտեսությունների հետ պայմանագրեր կնքելու կարգով, մեխանիզացիայի յեմբարկելի աշխատանքը:

Այդ պահանջին ծնունդ են տվել մեր աշխատանքի փոխված պայմանները, սոցիալիստական շինարարության հաղողությունները ջաղաբում և գյուղում: Առաջ, յերբ գյուղը շերտավորվում էր, բանվորական ուժի ավելցուկ էր առանձնացնում, յերբ գյուղում կարելքն էր տիրում, իսկ ջաղաբում գործազրկությունը, վորոշ ինքահոս կար բանվորական ուժի աճման մեջ: Բանվորական ուժը բավարար ջանակով և նույնիսկ ավելցուկով լրացվում էր ի հաշիվ գյուղից տեղի դանեցող հոսանքի: Բայց մենք գործազրկությունը վերացրինք, գյուղին տրակտորներ և կոմբայններ հայթայթեցինք, նա դարձավ կոլտնտեսային: «Այժմ, —ասում է ընկ. Մտալինը, —գյուղն արդեն չի կարելի խորթ մայր կոչել գյուղացու համար... Գյուղացին սկսել է նստել գյուղում, և մեզ մոտ չկա այլևս վոչ «գյուղացու փախուստ գյուղից ջաղաբ», վոչ էլ բանվորական ուժի ինքնահոս»: Ինքնահոսի վրա հույս դնել այլևս չի կարելի: Հարկավոր է անցնել կոլտնտեսությունների հետ կամավոր պայմանագրեր կնքելու ուղին: Հարկավոր է, ուժերը ներածին չափ, պակասորդ բանվորական ուժը մեքենաներով փոխարինել: Պետք է ուժեղ թափով մեխանիզացիայի յեմբարկելի աշխատանքը, առանձնապես նրա ամենից ավելի ծանր պրոցեսները (անտառարդյունաբերություն, շինարարական գործ, ածխարդյունաբերություն, բեռնում և դատարկում, տրանսպորտ, սև մետաղաձուլում և այլն): Մեխանիզացիայի յեմբարկելով աշխատանքը, չի կարելի յեհարկել, վոչ մի դեպքում, ինչպես այդ կհամենային «ձախ» խտորողները, դեն նստել ձեռքի աշխատանքը, վորը դեռ յերկար ժամանակ արտադրության մեջ ամենալուրջ դեր է խաղալու: Սակայն կարծել, թե կարելի յե առանց մեխանիզացիայի յուրազնալ աշխատանքի մեր տեմպերի և արտադրության մասշտաբների պայմաններում, «նշանակում է հույս դնել, թե կարելի յե ծովը դատարկել գրալով»:

Ընկ. Ստալինը դրեց յերկրորդ պայմանը—վերացնել բանվորական ուժի հոսունությունը, վաջնացնել հավասարեցումը, միշտ կազմակերպել աշխատավարձը, բարելավել բանվորների կենցաղային պայմանները:

Մեր արդյունաբերությունը սարքավորված է առաջավոր տեխնիկայով, ամենից ավելի կատարելագործված մեքենաներով, վորոնք պահանջում են ուշադիր, մշտական, հմուտ խնամք: Բանվորական ուժի մշտական փոխարինումը, նրա հոսունությունը, դարձել է արտադրության համար մի չարիք, վոր կաղմարտեցում է մեր ձեռնարկությունները: Հոսունության հիմնական պատճառը աշխատավարձի հավասարեցումն է, այսինքն՝ վորակյալ և անվորակ աշխատողի, ծանր և թեթև աշխատանքի միատեսակ վարձատրությունը: Հավասարեցումը հանգում է նրան, վոր բանվորը ձեռնարկությունից ձեռնարկություն է անցնում՝ վորոնելով այնպիսի տեղ, ուր ավելի լավ դնահատեխին նրա աշխատանքը:

Հավասարեցման կողմնակիցներն են հանդիսանում «ձախերը», վորոնք ընդհանուր հավասարության համար պայքարելու ջողի տակ, վորպիսին իրագործելի յե միայն կոմունիզմի ժառանգակ, այժմ իսկ մեծտեղ են քաշում իրենց ծիծաղելի, մանր-բուրժուական հավասարար «սկզբունքները»: Ընդ վորում «ձախերը» մոռանում են, վոր սոցիալիզմի կառուցման ներկա փուլում մեզ համար ամենից ավելի կարևոր է ձևեր դանել աշխատողի անձնական նյութական շահագրգռվածությունը գուգորդելու սոցիալիստական շինարարության ընդհանուր շահերին: Մենք վերևում բացատրեցինք արդեն, վոր սոցիալիզմի որով ևս (այսինքն՝ կոմունիզմի առաջին ստադիայում) պահպանվում է տարբերությունն աշխատավորների վարձատրման դործում, վորովհետև դա կատարվում է ըստ աշխատանքի և վոր թե ըստ պահանջի:

«Ձախ» հավասարեցումից բացի բանվորական ուժի հոսունության վրա ազդում են այն անթույլատրելի կենցաղային պայմանները, վորոնց մեջ յերբեմն դնում են բանվորներին պատուհաս-«տնտեսավարները»: Պայմանները մեզ մոտ փոխվել են արմատապես: Սոցիալիզմի աճման հետ միասին ավելացել են բանվոր դասակարգի կուլտուր-կենցաղային պահանջները: Ուստի տնտեսավարները պետք է առանձին հոգացողություն ցուցաբերեն մատակարարման և բնակարանային պայմանների բարելավմանը, բանվորների նյութական-կուլտուրական պահանջների բավարարմանը, բանվորների, վորոնք անպայման իրավունք ունեն այդ պահանջի:

Դուրս է դալիս, ասում է ընկ. Ստալինը, —վոր չի կարելի այլևս հանդուրժել բանվորական ուժի հոսունությունն արդյունաբերության

մեջ: Այդ չարիքից ազատվելու համար հարկավոր է նոր ձևով կազմակերպել աշխատավարձը և ձեռնարկություններում բանվորներին կազմը դարձնել ջիչ թե չատ մշտական»:

Ընկ. Ստալինը դրեց յերրորդ խնդիրը—վերացնել դիմագրկութայնությունը, բարելավել աշխատանքի կազմակերպումը, միշտ դասավորել ուժերը ձեռնարկությունում:

Ընկ. Ստալինի դրած այս խնդիրն ծնունդ է տվել հանձնված աշխատանքի և վստահած սարքավորման համար յուրաքանչյուր աշխատողի պատասխանատվությունն ուժեղացնելու անհրաժեշտությունը: «Դիմագրկությունը, —ասում է ընկ. Ստալինը, —ամեն մի պատասխանատվության բացակայությունն է հանձնարարված աշխատանքի նկատմամբ, պատասխանատվության բացակայություն՝ մեխանիզմներին, դաղքյահներին, դործիքներին նկատմամբ: Հասկանալի յե, վոր դիմագրկության դեպքում խոսք լինել չի կարող աշխատանքի արտադրողականության ջիչ թե չատ լուրջ բարձրացման մասին, արտադրանքի վորակի լավացման մասին, մեխանիզմների, դաղքյահների, գործիքների նկատմամբ խնամքուտ վերաբերմունք ունենալու մասին»: Դիմագրկության վերացումը և գուգրթի կիրառումը յերկաթուղային տրանսպորտում խոշոր չափով դործը բարելավեցին: Այդ փորձը պետք է ողտադործել վորջ ժողովրդական տնտեսության մեջ:

«Այնուհետև, դուրս է դալիս, —ասում է ընկ. Ստալինը, —վոր չի կարելի այլևս հանդուրժել դիմագրկությունն արտադրության մեջ: Այդ չարիքից ազատվելու համար պետք է նոր ձևով կազմակերպել աշխատանքը, պետք է այնպես դասավորել ուժերը, վոր բանվորական յուրաքանչյուր խումբը պատասխանատու լինի աշխատանքի համար, մեխանիզմի, դաղքյահների համար, աշխատանքի վորակի համար»:

Ընկ. Ստալինը դրեց յորրորդ խնդիրը—աշխատել, վոր ԽՍՀՄ բանվոր դասակարգն ունենա իր սեփական արտադրական-տեխնիկական ինտելիգենցիան»:

Ընկ. Ստալինի դրած այս խնդիրն ծնունդ է տվել տեխնիկական ուժերի պահանջի անսախրնթաց աճումը՝ շնորհիվ մեր արդյունաբերության վերակառուցման, նոր տնտեսական կենտրոնների յերևան դալուն, ինչպիսին է Ուրալ-կուգբասը և այլն: Մեր արդյունաբերությունն այլևս չի կարող յուր դնալ այն ուժերով, վորը մենք ստացել ենք հին ուժից:

«Մենք այժմ պետք է մեզ յեռապատիկ, հեղապատիկ ավելի ապահովենք արդյունաբերության ճարտարապետ-տեխնիկական և հրամանատարական ուժերով, յեթե մենք իրոք մտածում ենք իրադործել սոցիալիստական ինդուստրացման ծրագիրը ԽՍՀՄ-ում:

Բայց մեզ հարկավոր են վոչ ամեն տեսակ ճարտարապետ-տեխնի-

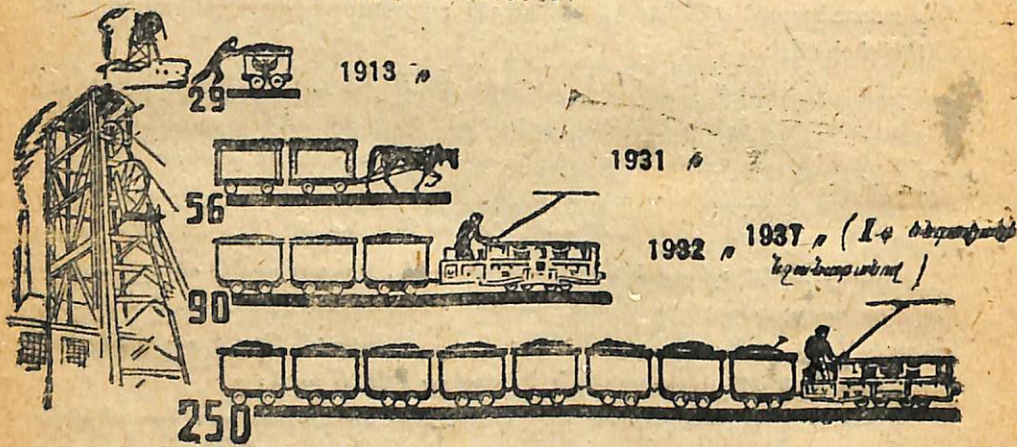
կական ուժեր, մեզ հարկավոր են այնպիսի ճարտարապետ-տեխնիկական ուժեր, վորոնք ընդունակ են հասկանալ մեր յերկրի բանվոր դասակարգի քաղաքականութիւնը, ընդունակ են յուրացնել այդ քաղաքականութիւնը և պատրաստ են այն իրագործել բարեխղճորեն: Իսկ այդ ի՞նչ է նշանակում: Այդ նշանակում է, վոր մեր յերկրը թեւակոխել է զարգացման այնպիսի փուլ, յերբ բանվոր դասակարգը պիտք է ստեղծի իր սեփական արտադրական-տեխնիկական ինտելիգենցիան, վորն ընդունակ լինի պաշտպանելու բանվոր դասակարգի շահերն արտադրութեան մեջ՝ վորպէս տիրող դասակարգի շահեր:

Վոչ մի տիրող դասակարգ յուր չի գնացել առանց իր սեփական ինտելիգենցիայի: Վոչ մի հիմք չկա կասկածելու, վոր ԽՍՀՄ բանվոր դասակարգը նույնպէս չի կարող յուր գնալ առանց իր սեփական արտադրական-տեխնիկական ինտելիգենցիայի»:

Կուսակցութիւնը ղեկավար աշխատանքի առաջընթացով արտադրութեան լավագոյն հարվածայիններին, ամենից ավելի ընդունակ և ազնիվ պրոլետարներին, գործնական աշխատանքում կօրոււմ է բանվոր դասակարգի տեխնիկական ինտելիգենցիա:

Կուսակցութիւնն անում է ամեն ինչ, վորպեսզի արագացնի և բարելավի պրոլետարիատի միջոցով սեփական տեխնիկական ինտելիգենցիա ստեղծելու գործը: Բոլոր բարձրագոյն դպրոցների դռները լայնորեն բացված են պրոլետարների տղաների և աղջիկների առաջ, վորոնք տիրապետելով տեխնիկային, գիտելիքներ ստանալով, կարող են դրվել և պետք է դրվեն մեր արդյունաբերութեան ղեկավարման, նրա զարգացման համար մղվող պայքարի հրամանատարական պաշտոններում: Պրոլետարիատի դիկտատուրան քարուքանդ է անում բուրժուական այն

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԷՆԳԱՄՅԱԿ

Սժիթ հանույթը ԽՍՀՄ-ում (միլիոն տոններով):

հեքյաթը, թե անտեսութիւն ղեկավարել կարող է միայն սպիտակ վոսկոր և յերկնագոյն արշուն ունեցող կապիտալիստական ինտելիգենցիան: Խնդիրն այն է, վոր բանվոր դասակարգից արտադրական-տեխնիկական ինտելիգենցիա ստեղծելու ամբողջ աշխատանքը տարվի ավելի լայնորեն, համարձակորեն, դրա համար դրամ չլինայելով:

«Այնուհետև, դուրս է դալիս, —ասում է ընկ. Ստալինը, —վոր այլևս անհնարին է հնի պէս յուր գնալ հին ճարտարապետ-տեխնիկական ուժերի այն միջինումով, վորը մենք ժառանգել ենք բուրժուական Ռուսաստանից: Արտադրութեան ներկա տեմպերն ու մասշտաբներն ուժեղացնելու համար հարկավոր է աշխատել, վոր բանվոր դասակարգն ունենա իր սեփական արտադրական-տեխնիկական ինտելիգենցիան»:

Ընկ. Ստալինը դրեց հիմնքեր որդի ինտելիգենցիայի վերաբերմունքը հիմ դպրոցի ճարտարապետ-տեխնիկական ուժերի հանդեպ, ավելի մեծ ուշադրութիւն և հոգատարութիւն ցուցաբերել նրանց նկատմամբ, ավելի համարձակորեն աշխատանքի գրավել նրանց:

Մինչև վերջին ժամանակներս բուրժուական ինտելիգենցիայի ամենից ավելի վորակավոր մասը վարակված էր վնասարարութեամբ: Վնասարարները հույս ունեցին, վոր շինարարութեան դժվարութիւնները կտասալեն խորհրդային լիշանութեանը: Մենք ջախջախեցինք ակտիվ վնասարարներին, շերտավորեցինք տասանվողներին, մեր կողմը դարվեցինք ազնիվ մասնագետներին: Վերջին ժամանակներս մեծ փոփոխութիւններ տեղի ունեցան այն վերաբերմունքի մեջ, վոր ունեցին մեր հանդեպ հին մասնագետները, վորոնք համոզվեցին հնգամյակի հաջողութիւններին և զգալի չափով հրասթափվեցին ինտելիգենցիայի վրա դրված հույսերից: Սրան համապատասխան պետք է փոխվի նաև մեր վերաբերմունքը հին դպրոցի մասնագետների հանդեպ: «Սպեցակերութիւնը» պետք է արմատապէս վտարվի իրրև ամօթալի յերևույթ: Այն մասնագետները, վորոնք կարող են և կամենում են աշխատել մեզ հետ միասին, պետք է շրջապատվեն հողածութեամբ և ուշադրութեամբ, պետք է ամեն կերպ մասնակից դարձվեն սոցիալիստական շինարարութեանը:

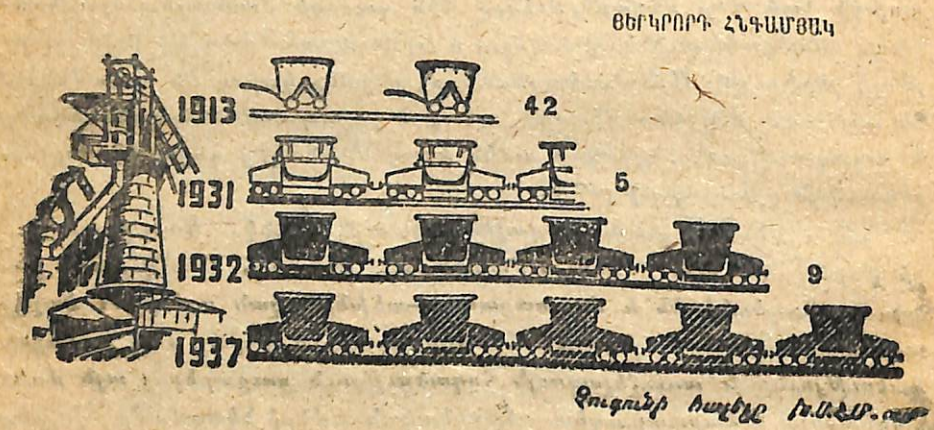
«Այնուհետև, դուրս է դալիս, —ասում է ընկ. Ստալինը, —վոր չի կարելի հնի պէս միջնույն մակարդակի վրա դնել հին դպրոցի բոլոր մասնագետներին և ճարտարապետ-տեխնիկական ուժերին: Հաշվե առնելու համար փոխված պայմանները, պետք է փոխել մեր քաղաքականութիւնը և առավելագոյն հողածութիւն ցուցաբերել այն մասնագետներին և ճարտարապետ-տեխնիկական ուժերին նկատմամբ, վորոնք վորոշակիորեն շուտ են դալիս բանվոր դասակարգի կողմը»:

Ընկ. Ստալինը դրեց, վերջապես, վեցերորդ խնդիրը— ավրացնել տնտեսաշարիչը, բարձրացնել ներարդյունաբերական կուտակումը:

Մեր կապիտալ ներդրումները վիթխարի յեն: Թեթև արդյունաբերության, գյուղատնտեսության, հարկերի հին աղբյուրներն սկսում են չբավականացնել: Մենք ստեղծում ենք նոր արդյունաբերական այնպիսի խոշոր բազաներ, վորպիսին չի տեսել վոչ մի կապիտալիստական յերկիր: Մենք կառուցում ենք վիթխարի խորհանտեսություններ, արդյունաբերական զինանոցներ, գցում ենք հարյուրավոր և հազարավոր կիլոմետր յերկաթգծեր: Դրա համար հարկավոր են նոր կուտակումներ, նոր ռեսուրսներ: Պետք է այնպես անել, վոր մեր ձեռնարկությունները, այդ թվում նաև ծանր արդյունաբերությունը, ավելի շատ կուտակումներ տան: Պետք է ավելի լավ տնտեսավարել, բարձրացնել ինքնարժեքը: Չի կարելի մոռանալ, վոր ինքնարժեքի իջնցման մեկ սովորական տալիս է 150—200 միլիոն ռուբլու տնտեսում: Պետք է ամրացնել տնտեսաշարիչը, վերջ տալ անտնտեսավարությունն այնտեղ, վորտեղ նա կա դեռևս, ուրբուր կոնտրոլի յենթարկել յուրաքանչյուր առանձին ձեռնարկության աշխատանքը:

«Դուրս է գալիս, վերջապես,—ասում է ընկ. Ստալինը,—վոր չի կարելի հնի պես շրջանառություն կատարել կուտակման հին աղբյուրներով: Արդյունաբերության և գյուղատնտեսության հետագա ծավալումն ապահովելու համար հարկավոր է աշխատել, վոր գործի դրվեն կուտակման նոր աղբյուրներ, վերացվի անտնտեսավարությունը, արձատացվի տնտեսաշարիչը, իջեցվի ինքնարժեքը և բարձրացվի ներարդյունաբերական կուտակումը»:

Ընկ. Ստալինի վեց պայմանները հիմնական լողունգ են հանդիսանում պայքարելու արդյունաբերության և գյուղատնտեսության ծա-

վալման տեմպերի ուժեղացման համար, դրոշ են հանդիսանում սոցիալիզմի հաղթանակի համար: Այս վեց պայմանների կատարման համար բայլչեիկյան կուտակչություն մղած պայքարը մոբիլիզացիայի յենթարկեց վոչ միայն նրանց, ովքեր աշխատում են արդյունաբերության մեջ, այլև սոցիալիզմի բոլոր կառուցողներին, վորտեղ վոր նրանք աշխատելիս յիմեն, ինչպիսի պատում վոր կանգնած յիմեն:

Այնտեղ, վորտեղ բայլչեիկորեն ձեռնարկել են այդ պայմանների կատարմանը, ձեռք են բերված խոշոր հաջողություններ: Ընդհակառակը, այնտեղ, վորտեղ ձեղքվածքներ կան, ծրագիրը թերակատարվում է, վորտեղ արտադրանքի վորակը ցածր է, վորտեղ ինքնարժեքը բարձր է, վորտեղ վիչացվում է նոր սարքավորումը, մեքենաների պարապուրդներ կան և շարունակվում է բանվորական ուժի հոսունությունը,—նշանակում է այնտեղ դեռևս նոր ձեռով չեն աշխատում, նոր ձեռով չեն դեկավարում: Նշանակում է այնտեղ Ստալինի վեց մարտական պայմանները վատ են կատարվում կամ կատարվում են վոչ բոլորը, այլ մեկը մյուսի հաշվին, առանց հատկանշուր, վոր այդ վեց պայմանները բոլորը միասին կաղմում են գործողութայն միասնական ծրագիր:

«Ընկ. Ստալինի վեց ցուցումները,—ասում է ԿԿ-ի քարտուղար ընկ. Պոստիշևիչը,—բայլչեիկյան դեկավարութայն մեքողների վերակառուցման համար պայքարելու միասնական ծրագիր են: Չի կարելի այդ ցուցումներից վորևէ մեկը դիտել և իրագործել մնացած բոլորից կտրված: Այս բոլոր ցուցումներն անբաժան են մեկը մյուսից, իրենցից ներկայացնելով մեր աշխատանքի քանակական ու վորակական ցուցանիշների հետագա բարելավման, սոցիալիստական շինարարության տեմպերի հետագա արագացման կողմն ուղղված միջոցառումների ամբողջական, միասնական սխեմա»:

չի տեսել վոչ մի կապիտալիստական յերկիր, անգամ իր տնտեսութեան բարգաւաճման լավագույն տարիներին:

Բայց այնուամենայնիվ այս հաջողութիւնները՝ ևս բավարար չեն, վորովհետև նրանք նշված պլաններից ավելի ցածր են, ավելի պակաս են կուսակցութեան և կառավարութեան սահմանած ծաղրերից, արտադրանքի վորակին ավելի վատ և նրանից, ինչ ընդունակ և տալ մեր արդյունաբերութեանը, ինքնարժեքն ավելի բարձր և նրանից, ինչ վորոշված և կուսակցութեան դիրեկտիվներով:

Ավարտական յեռամսյակի հիմնական խնդիրն է՝ վերացնել այս հետամնացութեանը հաղթանակի ստալինյան վեց պայանների կատարման համար բայլընկերներն պայքարելու հիման վրա: Անվիճելի յե, վոր հետամնացութեանը սոցիալիստական շինարարութեան բաղձազան բնադավաններում 1932 թ. ծրագրի դիմաց, հատկապես ածխի և մետաղի գծով, արդյունք է ձեռնարկութիւնների ղեկավարութեան տնտեսական-տեխնիկական դանդաղ վերակառուցման, միանձնյա ղեկավարութեան անվճռական իրազորման, մեքենաների վատ, վոչ-հմուտ ոգտադորման, աշխատանքի արտադրողականութեան անբավարար բարձրացման:

Այստեղ պայքարի ամենապատասխանատու ճակատամասն է բացվում յուրաքանչյուր կուսակցականի՝ կուսակցութեան անդամի և քեկնածուի առաջ: Այդ պայքարի լավագույն միջոց են հանդիսանում հաղթանակի ստալինյան վեց պայմանները:

ՅՆՐԿՐՈՐԴ ԷՆԳԱՄՅԱԿ

մեքենաշինարարությունը իւ.Ս.Ղ.Մ. ում

2. ՅՆՐԿՐՈՐԴ ԷՆԳԱՄՅԱԿԻ ՄԵՐՉՍԱՍԻ ՈՒՂԻՆԵՐԻ ՎՐԱ

Վոչ ժողովրդական տնտեսութեան բարձրացման բայլընկերյան տեմպերի ապահովումը, սոցիալիզմի նյութական պատվանդանի ամրացումը կախված են վոչ միայն արտադրական պայմաններից, այլև ապրանքաշրջանառութեան կազմակերպումից: Ճիշտ կազմակերպված խորհրդային առևտուրը նպաստում է արտադրված ապրանքների լավագույն ոգտադորմանը, ցիրուցան ապրանքային արժեքների հավաքմանը և նորերի ստեղծմանը, քաղաքի և գյուղի լայն մասսաների պահանջների լավագույն բավարարմանը:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ՀԱՄԱՐ

Կուսակցութեանը և խորհրդային իշխանութեանը վերջին ժամանակներս մի շարք միջոցներ ձեռք առան խորհրդային առևտրի հետագա ծավալման—կոլտնտեսութիւնների, կոլտնտեսականների և մենատնտես աշխատավոր դյուղացիների առևտրի զարգացման ուղղութեամբ: 1932 թ. մայիսին յերկու դեկրետ հրատարակվեց, առաջինը՝ «1932 թիվի բերքից կատարելիք հացամթերումների պլանի և հացի կոլտնտեսական առևտրի ծավալման մասին», յերկրորդը՝ «Անասնաձիբերման պլանի և կոլտնտեսութիւնների, կոլտնտեսականների ու մենատնտես աշխատավոր դյուղացիների՝ մսի առևտրի մասին»:

Առաջին վորոշման մեջ, վորն անցյալ տարվա համեմատութեամբ զգալի չափով նվազեցրեց պետական հացամթերումները (264 միլիոն փթով)՝ միաժամանակ ավելացնելով պլանը խորհտնտեսութիւնների համար, կառավարութեանը և կուսակցութեանը նպատակահարմար գտան կոլտնտեսութիւններին և կոլտնտեսականներին լիակատար հնարավորութիւն տալ իրենց հայեցողութեամբ վաճառելու հացի ավելցուկն ինչպես շուկաներում, այնպես էլ իրենց կոլտնտեսական կրպակներում: Վորոշումը պարտավորեցնում է իշխանութեան տեղական մարմիններին՝ այդ գործում լիակատար աջակցութեան ցույց տալ կոլտնտեսութիւններին և կոլտնտեսականներին: Հացի առևտրի այս իրաւ վունքը կոլտնտեսութիւններին և կոլտնտեսականներին վերապահվում է հացամթերման պլանի կատարումն աւարտելուց և սերմացուի ֆոնդերը կազմելուց հետո (հացամթերումների կատարման ժամկետ և սահ-

(միլ. րուբ.)

մանված 1933 թ. հունվարի 1-ը, սերմացուի ֆոնդերը կազմելու ժամկետ՝ հունվարի 15-ը) :

Յերկրորդ վորոշման մեջ, վորն անցյալ տարվա համեմատութեամբ կրկնակի պակասեցնում է անասնաբերման պետական պլանը, կուսակցութեանը և կառավարութեանը նպատակահարմար դասն անասնաբերման կենտրոնացված պլանը ճշտապահորեն կատարող կոլտնտեսութեաններին, կոլտնտեսականներին և մենատնտես աշխատավոր գյուղացիներին լիակատար հնարավորութեամբ տալ անարգել վաճառելու խաշոր անասուններ, խոզեր, վոչխարներ, քոչուներ և իրենց տնտեսութեաններին ամեն տեսակ մսամթերքներ շուկաներում ու կոլտնտեսական կրպակներում :

Այս վորոշման հիման վրա ԽՍՀՄ կենտրոնական գործադիր կոմիտեն և ժողովրդական կոմիսարները կորհուրդը դեկրետ հրատարակեցին «կոլտնտեսական առևտրի կատարման կարգի մասին», վորտեղ կոլտնտեսական առևտրի ծավալմանն աջակցելու նպատակով վորոշվում էր վերացնել թե՛ հանրապետական և թե՛ տեղական բոլոր գոյութեան ունեցող հարկերն ու տուրքերը՝ կոլտնտեսութեաններին, կոլտնտեսականներին և մենատնտես աշխատավոր գյուղացիներին կողմից շուկաներում, հրապարակներում, յերկաթուղային կայարաններում վաճառվող սեփական արտադրութեան գյուղատնտեսական մթերքներից (հաց, միս, թուզուկ, ձու, կաթնամթերքներ, բանջարեղեն, պտուղներ և այլն) : Այդ վորոշումով խիստ նվազեցվում են շենքերի վարձավճարի դրույքները, շուկաների մաքրութեան համար դանձվող տուրքերը, կոլտնտեսութեաններին առևտրական շրջանառութեան հարկման դրույքները և այլն :

Ընդ սմին ցուցում տրվեց, վոր կոլտնտեսութեաններին, կոլտնտեսականներին և մենատնտես աշխատավոր գյուղացիներին առևտուրը կատարվում է շուկայում գոյացող դներով, իսկ կոլտնտեսական միավորումների առևտուրը՝ պետական առևտրի միջին-առևտրական դներից վոչ-բարձր դներով :

Վերջապես, ի լրացումն այս միջոցառումների, կենտրոնական և ժողովրդական 1932 թ. սեպտեմբերին վորոշում ընդունեցին մսամթերքումների մասին, վորը նպատակ ուներ ավելի ևս հեշտացնել գյուղացիների համար մսամթերքումների կրճատված պլանի կատարումը : Այս վորոշումով 15 ամիս առաջ սահմանվում են կոլտնտեսականներին և մենատնտեսների կողմից պետութեանը հանձնվելիք մսի հաստատուն նորմաները : Իրանով յուրաքանչյուր կոլտնտեսութեան, յուրաքանչյուր կոլտնտեսական և աշխատավոր մենատնտես հնարավորութեան է ստա-

նում հաստատուպես պլանավորել իր անասնապահութեան զարգացումը, հաշվի առնելով արտադրանքի այն մասը, վորը յենթակա յե հանձնման, և ազատորեն տնորինել մնացած ավելցուկները : Անասնապահութեան զարգացմանը և մսամթերքի կոլտնտեսական առևտրի ծավալմանը ևս մի խթան է տրվում այս վորոշումով : Խնդիրն այն է, վոր մսի ապրանքային ավելցուկներն ուղղվեն դեպի կոլտնտեսական առևտրի հունը, աշխատելով իջեցնել շուկայի դները և անպայման վոչընչացնելով վերադնորդներին :

Հիշյալ բոլոր վորոշումներն առանձնապես ընդգծում են սպեկուլյացիայի դեմ պայքարելու անհրաժեշտութեանը : Նրանք պահանջում են թույլ չտալ, վոր մասնավոր առևտրականները խանութներ ու կրք պահներ բաց անեն, ամեն կերպ վոչընչացնել վերադնորդներին և սպեկուլյանտներին, վորոնք վորձում են հարստանալ բանվորների և գյուղացիների հաշվին :

Ի՞նչը ծնունդ տվեց այս վորոշումներին : Նրանց ծնունդ տվեց քաղաքի և գյուղի միջև ապրանքաշրջանառութեան ամեն կերպ ընդարձակելու, դրանով իսկ, մեկ կողմից, կոլտնտեսութեան տնտեսութեանն ամրացնելու, սեփական արտադրութեան ընդարձակման գործում կոլտնտեսական գյուղացիութեանը շահագրգռելու, իսկ մյուս կողմից՝ քանվորների մատակարարումը բարելավելու, գյուղից գյուղատնտեսական մթերքների հավելյալ հոսանք առաջացնելու անհրաժեշտութեանը :

Միանգամայն պարզ է, վոր գյուղատնտեսական մթերքների այս լրացուցիչ հոսանքի դիմաց սոցիալիստական արդյունաբերութեանը պետք է գյուղն ուղարկի լայն սպառման արդյունաբերական ապրանքների հավելյալ զանգվածներ :

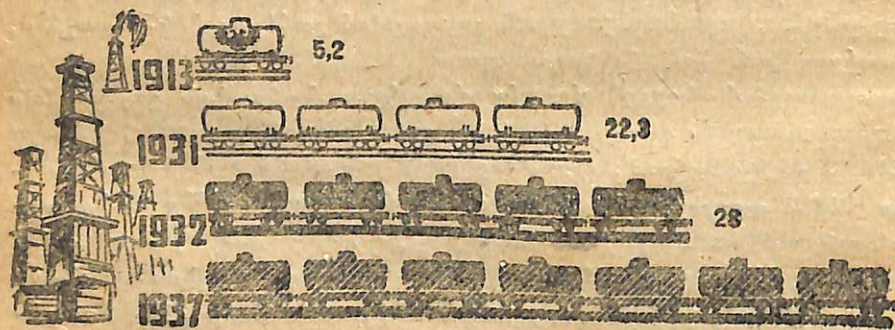
Կուսակցութեանը, իրագործելով յերկրի ինդուստրացման, ուրեմն նաև ծանր արդյունաբերութեան զերագանց ծավալման անչեղ կուրսը, յերբեք, սակայն, չի արհամարհել լայն սպառման առարկաներ արտադրող քեթք արդյունաբերութեան զարգացման շահերը : Ընկ. Ստալինը, կուսակցութեան XVI համագումարում (1930 թ.) առաջադրելով ուսմեսողաձուլման հարցը՝ վորպես ժողովրդատնտեսական զարգացման գլխավոր պրոբլեմ, դրա հետ միասին վճռականորեն ընդգծեց, թե այդ ամենին չի նշանակում, վոր մենք իբրև թե պետք է մեկ կողմ թողնենք թեթև արդյունաբերութեանը : Ընդհակառակը, հենց ծանր արդյունաբերութեան ծավալման հաջողութեանները մեզ թույլ տվին արագ տեմպով առաջ շարժել նաև քեթք արդյունաբերութեանը : «Նորը մեր արդյունաբերութեան զարգացման մեջ, — ասում էր ընկ. Ստալինը, — ի միջի այլոց այն է, վոր մենք այժմ հնարավորութեան ունենք

արագ տեմպով զարգացնել քե՛ր ծանր և քե՛ր քեթև արդյունաբերա-
լուծը»:

Առաջին հնգամյակի տարիներում լուրջ հաջողություններ ձեռք
բերվեցին թեթև արդյունաբերության ծավալման գործում: Նրա ար-
տադրանքի ընդհանուր չափն աճեց 160 %-ով, սկսած 1928 թվից:
Հիմնական ճյուղերում (վոտնամանի, կարի և այլն) վիթխարի աճում
և ձեռք բերված նախապատերազմյան մակարդակի համեմատությամբ:
Բայց առավել ևս արագությամբ աճում են յերկրի պահանջները լայն
սպառման առարկաների նկատմամբ: Մենք պետք է ավելի լավ, ավելի
մեծ չափով բավարարենք բանվորների նյութական-կենցաղային հար-
ցերը, ավելի լավ, ավելի մեծ չափով բավարարենք կուլտուրայես
բարձրացած կուլտնտեսական գյուղի լայն սպառման առարկաների պա-
հանջը: Ամեն կերպ ծավալելով անլրանաչափ շրջանառությունը քաղաքի և
գյուղի միջև, անհրաժեշտ է, վոր մենք այն լրացնենք լայն սպառման
առարկաների նոր լրացուցիչ զանգվածներով:

Վերջին ժամանակներս կենտրոնական կոմիտեն ընդունեց մի շարք
վորոշումներ, վորոնք նպատակ ունեն, մեկ կողմից, ընդարձակել լայն
սպառման առարկաների արտադրությունը թեթև ու ծանր արդյունա-
բերության և տնայնա-արհեստագործական կոոպերացիայի գծով, իսկ
մյուս կողմից՝ կրճատել արտաշուկայական սպառումը և ավելացնել
գյուղի մատակարարումը: Այս վորոշումները մինչև վերջին ժամանակ-
ներս անբավարար չափով եյին կատարվում ինչպես արդյունաբերու-
թյան, այնպես էլ արդյունաբերական կոոպերացիայի կողմից: Վճռա-
կան տեղաշարժեր չեն կատարված նաև արտադրվող ապրանքների
վորակի բարձրացման գործում, վորին կուսակցությունն առաջնահարգ
նշանակություն է տալիս: Մինչև այժմ արդյունաբերության մի շարք
ողակներում դեռևս գոյություն ունի «ձախ» արհամարհանք լայն

ՅԵՐԿՐԱՐԻ ՀՆԿԱՄՅԱԿ

Նախի ստացումը ի.Ս.Վ.Ս.ով

սպառման առարկաների արտադրության՝ քաղաքի ու գյուղի գորումն
ամրացնելու և բանվորներին մատակարարումը բարելավելու այդ հա-
րևորապես միջոցի նկատմամբ: Այդ արհամարհանքը պետք է ջախ-
ջախել, պետք է յուրաքանչյուր կոմունիստի գիտակցության մեջ
արմատացնել, վոր չկա ավելի պատվավոր խնդիր, քան մասսաների
դրույթյան բարելավման մասին հոգալը:

Յուրաքանչյուր բայընիկի, յուրաքանչյուր բանվորի և կուլտնա-
սականի խնդիրն է՝ ողնել ինչքան կարելի յե ավելի լավ կենսագործե-
լու կուսակցության և խորհրդային իշխանության այս կարևորագույն
վորոշումները, վորոնք նպատակ ունեն բարելավելու աշխատավորու-
թյան նյութական դրույթունը և ե՛լ ավելի ամրացնելու բանվոր դա-
սակարգի ու գյուղացիության գորումը: Կուսակցությունն առաջ ել
բազմիցս մատնանչել է ապրանքաշրջանառության ընդարձակման ու
ամրացման, խորհրդային առևտրի բարելավման անհրաժեշտությունը:
Կուսակցությունը բազմիցս ընդգծել է, վոր մասնավոր առևտրի ար-
տաքսումը չի նշանակում վերացնել ավելի մի առևտուր, այլ ընդհակա-
ռակը, պահանջում է ամեն կերպ զարգացնել խորհրդային առևտուրը:
Վորի հիման վրա պետք է նախապատրաստվի մթերքների նորմավոր-
ված բացթողման վերացումը: Կուսակցությունը բազմիցս և շատ վրճ-
ուկանորեն մտրակել է կոոպ-առևտրական ապարատի անկարողու-
թյունը՝ «ապանքների միտանիկական բաշխման ուղիներից անցնելու
խորհրդային առևտրի ծավալման ուղիների վրա»:

Կուսակցության և կառավարության վերջին վորոշումները նոր
ուժով են խիտում խորհրդային առևտրի խնդիրների հանդեպ նկատվող
քյալագոյակի և «ձախ» արհամարհանքին: Անհրաժեշտ է վճռակա-
նորեն պայքարել ինքնահոսի ալ սպորտունիստական դիրքավորում-
ների դեմ այս կարևորագույն գործում, այն բանի դեմ, վոր չեն ցան-
կանում կուլտնտեսական շուկաներ կազմակերպել, անհրաժեշտ կադ-
մակերպական-տեխնիկական ողնություն ցույց տալ կուլտնտեսական
առևտրին, այն շողկապել կոոպերատիվ մթերումների հետ և այլն:

Ձի կարելի հարկ յեղածին պես ծավալել խորհրդային առևտուրը
առանց խանութների, կրպակների, պահեստների և բազաների լայն
ծավալված ցանց ունենալու: Մեր առևտրական ցանցը և հատկապես
նրա դասավորումը դեռ ամենևին բավարար չէ, զիչ են խանութները
ու կրպակները գյուղում, հատկապես աղզային շրջաններում:

1 միլ տոննայով

Չի կարելի հարկ յեղածին պես ծավալել խորհրդային առևտուրը և առանց հողալու նրա կադրերի սխտեմատիկ լրացման մասին: Հարկա-վոր և խորհրդային պետական և կոոպերատիվ առևտրի ապարատնե-րից վտարել զեղծարարներին, զողերին, նախկին սպեկուլյանտ առևտրականներին, չարչիական նեպմանական վոզու կրողներին, և նրանց փոխարեն խորհրդային առևտրի ապարատում ընդգրկել ստուգ-ված, կայուն աշխատողների, վորոնք ընդունակ լինեն ամրացնելու քաղաքի և գյուղի զոլումը: Անհրաժեշտ և դրա հետ միասին բարե-լավել նաև խորհրդային առևտրի աշխատողների նյութական դրու-թյունը:

Սորհրդային առևտրի ծավալման գործում չի կարելի դնալ մի-միայն գյուղատնտեսական մթերքների կենտրոնացված մթերումները դժով: Հարկավոր և լայնորեն ծավալել կոոպերատիվների, ճաշարան-ների ապակենտրոնացված մթերումները, խրախուսել կոլտնտեսական շուկաները, ձեռնարկություններում ստեղծել սեփական պարենային բազաներ և այլն: «Գործարանների, ֆաբրիկաների, տրանսպորտի և մյուս ձեռնարկությունների խնդիրը ներկա պայմաններում նրա-նումն և կայանում, —ասված և կուսակցության կի-ի պլենումի վորոչ-ման մեջ, —վոր պետք է ունենալ վոչ միայն կոոպերատիվ և նաշա-րան, այլև սեփական գյուղատնտեսական ձեռնարկություններ, վորոնք լրացուցիչ պարենային մթերքներ տան բանվորների մատակարարման համար»: Այս ուղղությամբ ամեն մի ձեռնարկում, ամեն մի նախա-ձեռնություն արժանի յե ամեն տեսակ խրախուսանքի: Սրախուսանքի արժանի յե նաև անհատական անամապահության, թռչնաբուծության և այլ ճյուղերի գարգացումը բանվորների մեջ: «Զախ» քյայլագյոդնե-րի այն խոսակցություններին, թե պրոլետարիատի համար անվայել և ունենալ իր կովը, խոզը, հավը և այլն, պետք և վճռական հակահար-ված տալ: Այդ մեզ ծանոթ «ձախ» թմբկահարները մոռանում են մի «մանրուք», այն, վոր բանվորը ավյալ դեպքում իր տնային տնտե-սությունն և ստեղծում մի յերկրում, ուր նա տեր և հանդիսանում:

Կուսակցության խնդիրն է՝ մերկացնել հակաբայլչեկյան բնույ-թը, վոր ունի այն ձախ Ֆրազան, թե սոցիալիզմի կառուցման ավյալ աստիճանում արդեն իսկ կարելի յե անցնել «մթերափոխանակմանը» և թե «փողը մահանում է»: Այս տրամադրությունները բոլորում են այն մարդկանցից, վորոնք պայքարել և պայքարում են տնտեսալարի արմատայման դեմ, հավասարեցման վերացման դեմ և այլն: Ինչպե՞տ այնտեղ, այնպես էլ այստեղ մենք գործ ունենք Ետապնների վրայից, ավյալ դեպքում՝ խորհրդային ծավալուն առևտրի Ետապի վրայից քոչելու «ձախ» փորձի հետ: Ուղղակի և անդրամ մթերափոխանակ-

մանն անցնելը պահանջում և մի շարք պայմաններ, վոր մենք առայժմ չունենք: Այդ պայմանները կայանում են վոր միայն արտադրողական ուժերի մակարդակի հետագա բարձրացման մեջ, այլև բոլոր աշխա-տավորներին արտադրական-սպառողական կոմունաների միասնական ցանցով դիստրիբուցիոն ընդգրկելու և «քաղաքի ու գյուղի միջև հանձնման-բաշխման այնպիսի ապարատ ստեղծելու մեջ, վորն ընդունակ լինի հաշվի առնել և բավարարել ամբողջ յերկրի քաղաքի ու գյուղի պա-հանջները, այնպես, ինչպես յուրաքանչյուր մարդ իր տանը հաշվի յե առնում իր բյուջեն, իր ծախքերն ու յեկամուտները» (Ստալին): Դրա նամապարհն անցնում է խորհրդային կուլտուրական առևտրի ծավալ-ման միջով:

Հարկավոր և ամենամանրագույն պայքար մղել կուլակային այն փորձե-րի դեմ, վորոնք նպատակ ունեն վարկարեկել, վիժեցնել կոլտնտեսա-կան առևտուրը կամ ոգտագործել այդպիսին իր չարաչահական նպա-տակները համար: Սորհրդային դատարանը պետք է խստիվ պատժի նրանց, ում խելքին կիչի բանի տեղ չընել խորհրդային որենքները մասնավոր առևտրականների, վերագնորդների, սպեկուլյանտների կողմից խանութներ և կրպակներ բացել չթույլատրելու մասին: Կա-ռավարության հատուկ վորոշումով (1932 թ. ոգոստոսի 22-ին) առա-ջարկվում է «սպեկուլյանտներին և վերագնորդներին մեկուսացնել կոն-ցենտրացիոն լագերներում 5-ից մինչև 10 տարի ժամանակով, առանց ամբիստիա կիրառելու իրավունքի»:

Հարկավոր և ամեն միջոց գործադրելով աշխատել իջեցնել չափից դուրս բարձր գները կոլտնտեսական շուկայում, արմատախիլ անելով սպեկուլյացիան, շուկայից վտարելով այն պետական և կոոպերատիվ մթերողներին, վորոնք ուռցնում են գները, դրանով նպաստելով սպե-կուլյանտներին, դասակարգային թշնամիներին:

ՍՐԲԱԶԱՆ ՅԵՎ ԱՆՁՅՈՒՆՄԻՍԵԼԻ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՍԵՓԱԿԱ-ՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

Սոցիալիզմի դիրքերի ամրացման համար մղվող պայքարում միան-գամայն բացառիկ նշանակություն ունի խորհրդային կառավարու-թյան 1932 թ. ոգոստոսի 7-ի դեկրետը «Պետական ձեռնարկություննե-րի, կոլտնտեսությունների ու կոոպերացիայի գույքի պահպանման և հանրային (սոցիալիստական) սեփականության ամրացման մասին»:

Կապիտալիզմի որենքները, բուրժուական պետության ամբողջ ապարատն ուղղված են մասնավոր սեփականության պահպանման և պաշտպանության կողմը: Ընդ վորում կապիտալիստական կարգերը,

նրանց բարձրն ու սովորութիւնը թաղցնում են խոշոր հափշտակելու ներքին, ճարպիկ ժուլիկներին, հարուստ պորտաբույծներին, նշանավոր խուլիզաններին, վորոնք թալանում են աշխատավորներին, կողոպտում են զանձարանը, հարստանում են թալանի և բռնութեան ճանապարհով:

Մեզ մոտ լիկվիդացիայի յենթարկված շահագործող դասակարգերի մնացորդները փորձում են իրենց ունակութիւններն ու սովորութիւնները փոխադրել մեր կարգերը և կիրառել խորհրդային կարգերի հիմքը կազմող հանրային, սոցիալիստական սեփականութեան նկատմամբ: Ազգաբնակչութեան ամենալայն մասսաների գիտակցութեան մեջ պետք է արմատացնել, վոր պետական դուլքը, կոլտնտեսութիւնների դուլքը, կոոպերատիվների սեփականութիւնը սրբազան են և անձեռնմխելի:

Լենինը գրել է. «Հարուստները և ժուլիկները սոցիալիզմի գլխավոր թշնամիներն են: Այդ թշնամիներին պետք է վերցնել ամբողջ ազգաբնակչութեան հատուկ հսկողութեան ներքո, նրանց պետք է անխնայ պատժել սոցիալիստական հասարակութեան կանոններն ու որենքներն ամենափոքր չափով անգամ խախտելու դեպքում: Ամեն մի թուրութիւն, ամեն մի տատանում, ամեն մի սանտիմենտալ վերաբերմունք այդ տեսակետից մեծագույն հանցագործութիւնը կլինի սոցիալիզմի առաջ»:

1918 թվին Պիտերի բանվորներին ուղղած իր նամակում Լենինը գրում էր. «Այսպիսի ժամանակում—իսկ բուն կոմունիստական հասարակութեան համար այդ ճիշտ է շարունակ—յուրաքանչյուր փութ հացն ու վառելիքը իսկապէս սրբութեան են, ավելի բարձր այն սրբութիւններին, վորոնցով հիմարների դուլին են լցնում տերտերները, վորոնք յերկրային ստրկութեանն ի վարձատրութիւն խոստանում են յերկնային թագավորութիւնը»:

Բանվորների և դյուղացիների միլիոնավոր մասսաների մղած անձնագործ պայքարի տասնհինգ տարիներում խորհրդային յերկիրն ամբողջապէս հաստատվեց սոցիալիստական ուղու վրա, հանրային սոցիալիստական սեփականութիւնը տիրապետող դարձավ: Յեւ ինչքան ավելի նշանակալից են սոցիալիզմի նվաճումները, այնքան ավելի սուր է հին, պարտված հասարակութեան խորտակվող երեմենտների դիմադրութիւնը: Դասակարգային թշնամին վտանձութիւն է անում հանրային բարիքի դեմ, նա փորձում է կողոպտել աշխատավորներին, գողանալ կոլտնտեսականից, հափշտակել, փչացնել կոլտնտեսական դուլքը: Դասակարգային թշնամին—սպեկուլյանտը, նախկին շահագործողը—հափշտակում է սոցիալիստական սեփականութիւնը յերկաթուղու, պետական խանութում, կոոպերատիվում:

Ահա թե ինչու Միութեան Կենտրոնի մը և Ժողովրդին ողորտոսի 7-ի դեկրետում հայտարարեցին, վոր հանրային սեփականութեանը (պետական, կոլտնտեսական, կոոպերատիվ) խորհրդային կարգերի հիմքն է համըխանում, վոր նա սրբազան է ու անձեռնմխելի, և այն մարդիկ, վորոնք վտանձութիւն են անում հանրային սեփականութեան դեմ, պետք է դիտվեն վորպէս Ժողովրդի թշնամիներ, վորպիսի նկատուածով և վնասակամ պայքարը հանրային դուլքը հաւմշտակողները դեմ խորհրդային իշխանութեան որդանների առաջնադուլն պարտականութիւնն է հանդիսանում:

Այս դեկրետը հրահանգում է կոլտնտեսական և կոոպերատիվ դուլքը հափշտակելու ինչպէս նաև յերկաթուղային և ջրային տրանսպորտում բեռների հափշտակում կատարելու համար կիրառել սոցիալական պաշտպանութեան բարձրագույն միջոցը՝ զնդակահարութիւնը, բռնագրավելով ամբողջ դուլքը և մեղմացուցել հանգամանքներ լինելու դեպքում զնդակահարութիւնը փոխարինելով 10 տարուց վոչ պակաս ազատազրկումով՝ դուլքի բռնագրավումով հանդերձ:

Պրոլետարական պետութիւնը չի խնայելու Ժողովրդի այն թշնամիներին, սոցիալիզմի թշնամիներին, աշխատավորութեան թշնամիներին, վորոնք վտանձութիւն կանեն հանրային, սոցիալիստական սեփականութեան դեմ:

Յուրաքանչյուր կուսակցական կազմակերպութիւն, յուրաքանչյուր բայչեկ, առաջավոր բանվոր պետք է լայնորեն բացատրի ամբողջ աշխատավորութեանը խորհրդային իշխանութեան այս որենքի նշանակութիւնն ու իմաստը: Աշխարհըրեն պահպանել հանրային բարիքը, չհափշտակել, այլ բազմացնել սոցիալիզմի Ֆոնդերը, ոգնել խորհրդային իշխանութեան որդաններին՝ յերևան հանելու և պատժելու սպեկուլյանտներին, Ժուլիկներին, գողերին, պորտաբույծներին—այդպիսին է յուրաքանչյուր ազնիվ խորհրդային քաղաքացու պարտականութիւնը: Աշխատավորութեան հեղափոխական աշխարհութիւնը պետք է ուղղված լինի դեպի հանրային սեփականութիւնը դասակարգային թշնամիների գողութիւնից և հափշտակութիւնից պաշտպանելու կողմը:

Այս որենքը հեղափոխական կերտումը, ինչպէս և ամեն մի հեղափոխական որինականութեան ամբողջումը, պրոլետարական դիկտատուրան ամբացնելու, բանվորների ու աշխատավոր դյուղացիների շահերը պաշտպանելու և աշխատավորութեան դասակարգային թշնամիների դեմ պայքարելու կարևորագույն միջոցներից մեկն է հանդիսանում:

«Անհրաժեշտ է ամենախիստ հեղափոխական կարգ պահպանել,—

ասում եր Լենինը:—Մեհրաթեշտ ե սրբորեն պահպանել խորհրդային իշխանութիւնն որենքներն ու հրահանգները և հետեւել, վոր նրանք կտարվեն բոլորի կողմից»:

Հնգամյակի չորրորդ, ավարտական տարվա վերջը զուգադիպեց Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան մեծագույն, համաշխարհային նշանակութիւնն ունեցող 15-րդ տարեդարձին: Այդ մեծագույն տարեդարձը լավագույն անցուցն է խորհրդային կարգերի, սոցիալիզմի կարգերի ամբողջիւն և անխորտակելիութիւն: Նա մասսաներին ե՛լ ավելի պետք է համալմբի սոցիալիստական մրցման և հարվածայնութեան ծավալուն դրոշի ներքո, վորպէսզի, վերցնելով առաջին հնգամյակի վերջին դերքերը, միլիոններին նոր, ե՛լ ավելի աճած կարգամակերպիւթ ուժով սկսվի յերկրորդ հնգամյակի սոցիալիզմի հնգամյակի կառուցումը:

Սոցիալիզմի կառուցման դործին նվիրված այդ միլիոններին մասին ընկ. Ստալինն ասում եր.

«Արտադրական պլանը միլիոնավոր մարդկանց կենդանի և պրակտիկ գործունեութեանն է: Մեր արտադրական պլանի ռեալ լինելը, դա նոր կյանք ստեղծող միլիոնավոր աշխատավորներն են: Մեր ծրագրի ռեալ լինելը, դա կենդանի մարդիկն են, մենք ենք ձեզ հետ միասին, մեր աշխատելու կամքը, նոր ձևով աշխատելու մեր պարտաւարականութիւնը, պլանը կատարելու մեր վճռակաճութիւնը: Մենք ունենք արդոյտ այդ վճռակաճութիւնը: Այո՛, ունենք: Ուրեմն մեր արտադրական ծրագիրը կարող է և պետք է իրագործվի»:

3. ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՀՆԴԱՄՅԱԿԸ

ԱՆԿԱՍԱԿԱՐԳ ԷԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՊԼԱՆԸ

Առաջին հնգամյակի իրագործման հաջողութիւնները բազա նախապատրաստեցին սոցիալիզմի հետագա, ե՛լ ավելի ուժգին աճման համար ԽՍՀՄ-ում: Առաջին հնգամյակի համար մղվող պայքարի փորձի վրա հիմնվելով, մեր կուսակցութեան XVII կոնֆերենցիան հիմնական դիրեկտիվներ (ցուցումներ) տվեց յերկրորդ հնգամյակը՝ անդատակարգ, սոցիալիստական հասարակութեան կառուցման հնգամյակը կազմելու համար:

Ահա թե ի՞նչ է ասվում կոնֆերենցիայի վորոշումներում.

«Յերկրի վիթխարի բնական հարստութիւնները, սոցիալիստական

չենարարութեան բայլելիկյան տեմպերը, բանվորների ու կուլտուրային կաններ լայն մասսաների աճող ակտիվութիւնը և կուսակցութեան ճիշտ գիծը լիովին ապահովում են սոցիալիստական տնտեսութեան արտադրողական ուժերի այնպիսի ծավալում, յերկրորդ հնգամյակում, վորի հիման վրա վերջնականապէս կվերացվեն կապիտալիստական ելեվորի հիման վրա վերջնականապէս կվերացվեն կապիտալիստական ելեմենտները ԽՍՀՄ-ում: Կոնֆերենցիան գտնում է, վոր յերկրորդ հիմնական իմաստով քաղաքական խնդիրն է հանդիսանում վերջնականապէս վերացնել կապիտալիստական ելեմենտները և առհասարակ դասակարգերը, լիովին վաճառել դասակարգային տարբերութիւններ ու շահագործում ծնող պատնառները և հարթահարել կապիտալիզմի մնացորդներն եկոնոմիկայում ու մարդկանց գիտակցութեան մեջ: մի մնացորդներն եկոնոմիկայում ու մարդկանց գիտակցութեան մեջ: յերկրի վաղ աշխատավոր ազգաբնակչութիւնը վերածել աճողապարգ, սոցիալիստական հասարակութեան գիտակից ու ակտիվ կառուցողների:

Իստակարգային մակարդեք ելեմենտների վերացման և ամբողջապէս աշխատավորութեան տրամադրութեան տակ դրվող ժողովրդական յեկամտի ընդհանուր աճման հիման վրա պետք է զգալիորեն ավելի աւրաք բարձրանա բանվորական ու գյուղացիական մասսաների բարեկեցութիւնը և ընդ նմին վճռակաճութեան բարեկեցութիւնը վորջ ընակարանացութիւնը և ընդ նմին վճռակաճութեան բարեկեցութիւնը գտնում է, վոր յին ու կոմունալ դործը ԽՍՀՄ-ում: Կոնֆերենցիան գտնում է, վոր յին ու կոմունալ դործը հիմնական սպառողական ապրանքազարկակցութեան ապահովումը հիմնական սպառողական ապրանքներով, և այդ թվում՝ անհրաժեշտներով, յերկրորդ հիմնական վերջին պետք է ավելանա առաջին հիմնական վերջին համեմատութեամբ առնվազն յերկու-յերեք անգամով:

Այս խնդիրների իրագործումը հնարավոր է միայն վորջ ժողովրդական տնտեսութեան՝ արդյունաբերութեան, տրանսպորտի, գյուղատնտեսութեան ծավալուն տեխնիկական վերակառուցման բազայի վրա...

Համ կ(բ) XVII կոնֆերենցիան գտնում է, վոր յերկրորդ հիմնական իմաստով քաղաքական խնդիրն է վճռական տնտեսական յեկոնոմիկայի հիմնական վճռական տնտեսութեան վերակառուցման ավարտումը, ինչպէս ժողովրդական տնտեսութեան վերակառուցման ավարտումը, ինչպէս տեխնիկական բազայի ստեղծումը ժողովրդական տնտեսութեան բոլոր նյութերի համար»:

Առաջին հնգամյակը լուծեց սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմնական կառուցման խնդիրը. յերկրորդ հնգամյակը պետք է լուծի անդասակարգ, սոցիալիստական հասարակութեան կառուցման խնդիրը:

Քառամյա շրջանը, վոր մենք անցկացրինք առաջին հնգամյակի համար մղվող պայքարում, բայլելիկյան մարտերի մի շրջան եր՝ հանուն յերկրի ինդուստրացման, վորջ ժողովրդական տնտեսութեան

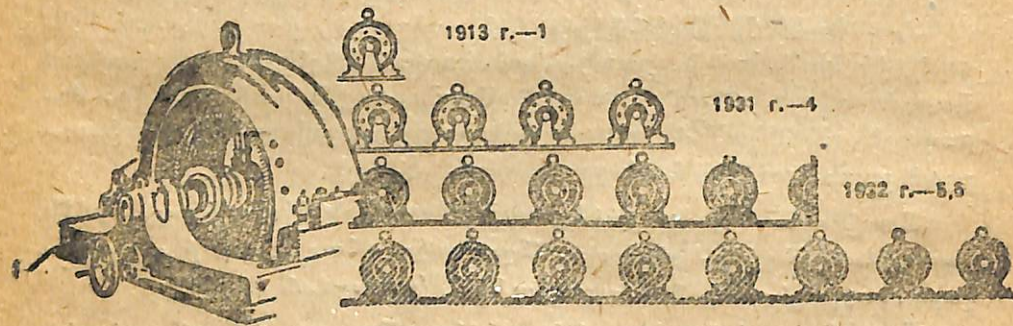
բազա կազմող ծանր արդյունաբերության բարձրացման, հանուն գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման, մեր յերկրում կապիտալիստական շահագործման վերջին հենարանը հանդիսացող կուլակուլության վերացման: Իսկ ի՞նչ է ներկայացնելու յերկրորդ հնդամյակի շրջանը:

«Դա կլինի մի շրջան, —ասում եր XVII կուսկոնֆերենցիայում Պետսլանի նախագահ՝ ընկ. Կուլբիշեվը, —յերբ կլոջնչացվի մարդու միջոցով մարդու շահագործման ամեն մի հիմք, բայց յերբ տակավին կմնա հատուկ տիպի պետության անհրաժեշտությունը, պետություն, վորը պաշտպանի արտադրության միջոցների ընդհանուր սեփականությունը: Տակավին կմնա, ինչպես Լենինն եր ասում, հասարակության և պետության կողմից աշխատանքի չափի ու սպառման չափի վրա ամենախիստ վերահսկողություն ունենալու անհրաժեշտությունը, յերբ վարձատրությունը կկատարվի ըստ աշխատանքի և վոչ թե ըստ կարիքի:

Դա կլինի մի շրջան, յերբ աշխատանքը, վոր արդեն իսկ այժմ բանվոր դասակարգի առաջավոր շրջանների համար հանդիսանում է պատվի գործ, փառքի գործ, արիության և հերոսության գործ, կլինի պատվի գործ, փառքի գործ, արիության և հերոսության գործ անդատակարգ, սոցիալիստական հասարակության բոլոր ակտիվ ու դիտակից կառուցողների համար:

Դա կլինի մի շրջան, յերբ աշխատանքի հին բաժանումն ավելի ու ավելի կվերացվի, գյուղատնտեսական աշխատանքը կդառնա ինդուստրիալ աշխատանքի մի այլաձևություն, գրանով իսկ պայմաններ ստեղծելով քաղաքի և գյուղի հակադրության լիակատար վերացման համար:

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԷՆԳԱՄՅԱԿ

Ներտրոնայանների կարողությունը

Դա կլինի մի շրջան, յերբ Ֆիզիկական աշխատանքով դրողված բանվորը կսկսի լայն մասշտաբով պոլիտեխնիկական կրթություն ստանալ, յերբ դրանով իսկ նախադրյալներ կստեղծվեն ապագայում մտավոր ու ֆիզիկական աշխատանքի հակադրությունը վերացնելու համար:

Դա կլինի մի շրջան, յերբ դասակարգներն արդեն վոչնչացված են, բայց պետությունը և պրոլետարիատի դեկտատուրան դեռ պահպանում են իրենց նշանակությունը և պետք է ամեն Կերպ ամրացվեն, քանի դեռ դոյություն ունի թշնամի կապիտալիստական շրջապատը, քանի դեռ կապիտալիզմի բացահայտ և դադարի գործակալները կատարեն իրենց քանդարար աշխատանքը, քանի դեռ մեր յերկրում կմնան կապիտալիզմի դադարած բեկորները: Սոցիալիզմի հաջողությունները ձեռք կբերվեն միայն պայքարելով կապիտալիզմի այդ մնացորդների դեմ և անխնա հակահարված տալով հակահեղափոխական կապիտալիստական ելեմենտներին, միայն հաղթահարելով բուրժուական և մանր-բուրժուական նախապաշարումներն աշխատավորության մեջ, միայն համառ աշխատանք կատարելով նրանց սոցիալիստական վերադաստիարակման ուղղությամբ»:

ՏԵՆԵԿԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿԵՏԻՑ ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՂԸ ՅԵՎՐՈՊԱՅՈՒՄ

Մեր վողջ ժողովրդական տնտեսության զարգացման տեմպերը յերկրորդ հնդամյակում շատ բարձր կլինեն — դրա համար մեր յերկրում մենք մեր տրամադրության տակ ունենք նորանոր աղբյուրներ. բանվոր դասակարգի համախմբվածությունն ու ակտիվությունն այժմ ավելի բարձր է, քան առաջին հնդամյակի սկզբում. աշխատանքի սոցիալիստական ձևերն այժմ ավելի տարածված են. մենք ձեռք ենք բերել պլանավորման խոշոր փորձ. մեր կուսակցությունն ամուր է ու միասնական, քան յեղել է յերբևիցե: Արդյունաբերական արտադրանքի տարեկան աճման տեմպը մեզ մոտ կլինի 20%-ից վոչ պակաս. այդ նշանակում է, վոր յերկրորդ հնդամյակի վերջում մենք վողջ արդյունաբերական արտադրանքը կբարձրացնենք առնվազն 2 1/2 անգամ՝ 1932 թվի համեմատությամբ:

(միլիոն տոններով)

Այդ նշանակում է, վոր մեր տնտեսութեան առանձին ճյուղերի գծով մենք կկարողանանք գործնականում հասնել և անցնել տեխնիկական-տնտեսական տեսակետից ամենից ավելի առաջավոր յերկրների վարդացման մակարդակին: Ահա մոտավորապես այն խոշոր տնտեսական խնդիրները, վոր մենք նախազեծում ենք լուծելու յերկրորդ հնգամյակում:

Թուջի գծով մենք մեղ խնդիր ենք առաջադրում հնգամյակի վերջում արտադրել 22 միլիոն տոնն: Այդ նշանակում է, վոր մենք Յեվրոպայում կլինենք առաջին տեղում և կղիջենք միայն Ամերիկային, վորը 1929 թվին, այսինքն՝ ամենամեծ վերելքի տարում, տնտեսական ձգնաժամից անմիջապես առաջ, արտադրում էր 43 միլիոն տոնն: Դրա համար կուղենցիկի, Մագնիտոգորսկի, Չապորոժիեյի, Լիպեցկի, Ադովյան, Կրիվոյ Ռոզի, Ներքին-Տաղլի, Բակալսկի, Սինարսկի, Նոր-Տուլայի գերգանտ գործարաններն ավարտելուց, ինչպես նաև Վորոշիլովի, Չերտինսկու և Տոմսկու անյան գործարանները վերակառուցելուց բացի, կսկսվեն Խալիլովսկի (Միջին Վոլգա), Կոմարովո-Չիգալինի (Բաշկիրիա), Չերեմխովոյի (Արևելյան Սիբիր), Դաչքեսանի (Անդրկովկաս), Սուչանի (Հեռավոր Արևելք) գործարանները: Նրանցից, սև մետաղաձուլման այդ գերգանտներից բացի, կկառուցվեն մի շարք գործարաններ ևս Ուրալում, Մոսկվայի մարզում և այլն:

Գունավոր մետաղաձուլման գծով յերկրորդ հնգամյակի ընթացքում պղինձ, արծիճ, ցինկ, ալյումին և հաղվադյուտ ելեմենտներ կձուլվեն այնպիսի չափերով, վորոնք անհրաժեշտ են Խորհրդային յերկրի պահանջները լիովին բավարարելու համար:

Ածուխի գծով մենք ուրվադեծում ենք հանել 250 միլիոն տոնն յերկրորդ հնգամյակի վերջին տարում: Այդ նշանակում է, վոր մենք կանցնենք Գերմանիայից, Ֆրանսիայից և մյուս յեվրոպական յերկրներից, կհավասարվենք Անգլիային և հետ կմնանք միայն Ամերիկայից:

Նավթի գծով մենք 1937 թվին կստանանք 80—90 միլիոն տոննից վոչ պակաս, պահպանելով յերկրորդ տեղը աշխարհում և զգալիորեն մոտենալով Ամերիկայի մակարդակին: Ընդ սմին մեր վառելանյութային արդյունաբերությունը կզարգանա վոչ միայն ներկա հիմնական շրջաններում (Դոնբաս, Կուզբաս, Ղարադանդ, Գրոդնի, Բադու, Եմբա և այլն), այլև նոր շրջաններում—Հեռավոր Արևելքում (աժուխ), Սախալինում (նավթ), Կամչատկայում (աժուխ) և այլն: Դեռևս առաջին հնգամյակում խոշոր հաջողություններ ձեռք բերած նավթարդյունաբերության հետագա վերակառուցումը մեր նավթարդյունաբերությունը կդարձնի ամենից առաջավորն աշխարհում:

Թուջի, աժուխի և նավթի հանույթի այսպիսի մակարդակի հիման

վրա մենք յերկրորդ հնգամյակում զգալիորեն առաջ կմղենք մեքենաշինութունը, վորը մեքենաների արտադրությունը կավելացնի 3—3½ անգամ: Այդ նշանակում է, վոր մենք կզբաղվենք յերկրորդ տեղը աշխարհում տնտեսական տեսակետից և առաջին տեղը տեխնիկական տեսակետից, վորովհետև մեր սոցիալիստական արդյունաբերությունը կյուրացնի մեքենայական տեխնիկայի ամենից ավելի առաջավոր նմուշները: Այստեղից զեծով մենք առաջին տեղը կղիջենք Ամերիկային: Տրակտորների գծով—արտադրելով տարեկան 170 հազար արակտոր—մենք ավելի շատ կարտադրենք, քան յեվրոպական բոլոր յերկրները միասին վերցրած:

Յերկրորդ հնգամյակում վիթխարի չափով կաճի ֆիսիան, վորն ըստ էյություն արդյունաբերական նոր ճյուղ է մեր յերկրում: Քիմիայի վրա զնայով ավելի ու ավելի յեն հիմնվելու ժողովրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերը. նա վճռական նշանակություն ունի դյուրաանտեսութեան մեջ և յերկրի պաշտպանության գործում: Յերկրորդ հնգամյակի ընթացքում, չնայած այդ տեսակետից մենք ամենահետամնաց յերկիրն եյինք, առաջին տեղերից մեկը կզբաղվենք աշխարհում, հասկապես դյուրաանտեսության համար պարարտանյութեր արտադրելու գործում: Այստեղ մենք վոչ միայն առաջին տեղը կզբաղվենք Յեվրոպայում, այլև կանցնենք Ամերիկայից: Քիմիան յերկրորդ հնգամյակում մեզ մոտ պետք է լուծի հեղուկ վառելանյութ, արհեստական մանրաթել արտադրելու և այլ խնդիրներ:

Ժողովրդական տնտեսության հիմքն է հանդիսանում ելեկտրոնեյրգիան: Լենինը բացատրի նշանակությունը եր տալիս ելեկտրիֆիկացիային: «Կոմունիզմը հավասար է խորհրդային իշխանության պլյուս ամբողջ յերկրի ելեկտրիֆիկացիային»,—ասել է Լենինը: Յերկրորդ հնգամյակի վերջում մենք կարտադրենք 100 միլիարդ կվ. ժամ ելեկտրոնները (1932 թ. 17 միլիարդի դիմաց), դրանով ընդհուպ մոտենալով այն մակարդակին, վոր ուներ Ամերիկան իր արտադրության ամենամեծ վերելքի տարում (1929 թ.):

Կապի մեջոցները, ինչպես յերկաթուղիները, ջրային տրանսպորտը, ողային ճանապարհները, բնորոշում են յերկրի ընդհանուր տնտեսական և կուլտուրական վերելքը: Յերկարուղային տրանսպորտի գծով մենք յերկրորդ հնգամյակի ընթացքում արմատական վերակառուցում կկատարենք՝ ծավալելով մոտ 30 հազար կիլոմետր նոր յերկաթուղադիժ, կառուցելով մի քանի տասնյակ նոր կամուրջներ գլխավոր ջրային ճանապարհների վրայով, գործադրելով ուժեղ շոգեկառքեր և մեծատար վառոններ, ելեկտրիֆիկացիա ծավալելով մի շարք ճանապարհներում, լայնորեն գործադրելով ավտոմատ կցումը, ավտոմատ շրջափակումը,

Ջերմաքարչները: Յերկաթուղային տրանսպորտի ծավալումը պետք է ազատվի մի շարք ծայրերիցային շրջանները և ազգային հանրապետութիւնների տնտեսութեան բարձրացման արագացումը, յերկրներ և հանրապետութիւններ, վերոնց կարիքները բավարար չափով չեն սպասարկվել անցյալում անբավարար կապի հետևանքով:

Արային տրանսպորտի գծով մենք կվերակառուցենք ծովային և գետային նավատորմիցը, կյուրացնենք և կբարելավենք ջրային ճանապարհները և կկառուցենք գետային ու ծովային մեքենայացված նավահանգիստներ:

Ողային ճանապարհների գծով մենք յերկրորդ հնգամյակի ընթացքում խիստ զգալի չափով առաջ կգնանք: Դեռ առաջին հնգամյակում մենք սկսել ենք կառուցել ավիացիոն գործարաններ և ավիացիոն մոտորների գործարաններ: Նեպի սկզբներին, 1921 թվին, մենք ունեյինք միայն Մոսկվա—Իրանի գաբերդ գիծը (2 հազար կիլոմետր): Առաջին հնգամյակի ընթացքում խորհրդային ավիացիային հաջողվեց դրավել չորրորդ տեղը (Գերմանիայից, Ֆրանսիայից և Ամերիկայից հետո), ունենալով 18500 կիլոմետր ողային ճանապարհ: Իսկ յերկրորդ հնգամյակի սկզբին խորհրդային Միութիւնն ունի արդեն 55 հազար կիլոմետր ճանապարհ:

ԽՍՀՄ-ի կարևորագույն կենսական կենտրոնները կապված են ողային գծերով: Ողային հաղորդակցութիւնն ունեն արդեն Մոսկվա—Լենինգրադ, Մոսկվա—Պարկով, Մոսկվա—Ռոստով—Թիֆլիս, Մոսկվա—Կազան—Սվերդլովսկ—Ոմսկ—Նովոսիբիրսկ—Իրկուտսկ—Վլադիվոստոկ, Տաշկենտ—Դուշամբե, Վիտիմ—Նուրաթու և այլ գծերը: Դրանից բացի կանոնավոր կերպով աշխատում են մի շարք միջազգային նշանակութիւն ունեցող գծեր, վերոնց խորհրդային Միութիւնը կապում են Գերմանիայի, Պարսկաստանի, Ավգանստանի հետ:

Ընթացիկ տարում ուրվագծված է ավարտել աշխարհի խոշորագույն գծի կառուցումը, Մինսկ—Վլադիվոստոկ, ավելի քան 9 հազար կիլոմետր յերկարութեամբ, վերն արդեն աշխատում է Մոսկվա—Վլադիվոստոկ գծամասում: Հետագայում հնարավոր է այդ գիծը շարունակել մինչև Տոկիո, վերը հնարավորութիւն է տալիս ուղիղ հաղորդակցութիւնն հաստատել Արևմտյան Յեվրոպայի մայրաքաղաքներին, Չինաստանի և Ճապոնիայի միջև:

Ուրվագծվում է նաև բացել Պարկով—Կիև—Ուկեսա գիծը, հնարավորութիւնն դեպքում շարունակելով մինչև Կոստանդնուպոլիս: Մի շարք նոր գծեր են բացվում խորհրդային ծայրագույն հյուսիսում, վերը գրկված է հաղորդակցութիւնն վերևն միջոցներից, ինչպես նաև

ԽՍՀՄ-ի հյուսիս-արևելքում: Արդեն իսկ ընթացիկ տարվա վերջում ԽՍՀՄ կունենա 247 ալերորում, 78 հիդրոալերորում և 16594 կմ. զերչերային տրասս, ալինըն՝ ալնալիսի գծեր, վերոնցով հաղորդակցութիւնը կատարվում է գիշեր և ցերեկ: Հատուկ ուշադրութիւն է դարձվում քաղաքացիական ողանավատորմի լայն տեխնիկական վերակառուցմանը և թոխչքների ազատութիւնն ավելացմանը:

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԷՆԳԱՄՅԱԿՈՒՄ

Կապիտալիստական աշխարհի հասկանիչներից մեկն է այն խոշորը, անդունդը, վեր նա ստեղծում է քաղաքի և դուրդի միջև: Յերկրորդ հնգամյակը պայմաններ կստեղծի լիովին վերացնելու քաղաքի և դուրդի հակադրութիւնը: Իսկ հիմնականում ի՞նչ է իրագործվելու յերկրորդ հնգամյակում:

Գյուղատնտեսութեան կոլեկտիվացումը լիովին կանցկացվի բովանդակ խորիքային Միութիւնում. է՛լ ավելի կաճեն և կարգաւան խոշոր պետական դուրդատնտեսական ձեռնարկութիւնները. խորհրտնտեսութիւնները և կոլտնտեսութիւնները կգինվեն նորագույն մեքենայական տեխնիկայով. բոլոր կոլտնտեսութիւնները կընդգրկվեն մեքենա-տրակտորային կայաններով, իսկ այդ նշանակում է մեքենայացման յենթարկել ամբողջ դաշտավարութիւնը: Մեր կառուցած և կառուցվող տրակտորի գործարանները դուրդատնտեսութեան համար յերկրորդ հնգամյակի վերջում կապահովեն տարեկան առնվազն 170 հազար տրակտորի արտադրութիւն: Գյուղատնտեսութեան զգալի մասի արտադրութիւնն էլ կտրիֆիկացիայի կենթարկվի: Գյուղատնտեսական աշխատանքը, մեքենայացման և էլեկտրիֆիկացիայի շնորհիվ, ավելի ու ավելի կվերածվի ինդուստրիալ աշխատանքի ալաճութեան, դրանով իսկ պայմաններ ստեղծելով քաղաքի և դուրդի հակադրութեան լիակատար վերացման համար: Տարաբաժան քաղաքներն ու դուրդերը զգալիորեն ավելի լավ ու ավելի մեծ չափով կկապվեն իրար, շնորհիվ տրանսպորտի բոլոր տեսակների զարգացման:

Վողջ կուսակցական և խորհրդային հասարակայնութեան ուշադրութեան կենտրոնը պետք է կազմեն կոլտնտեսութիւնների հետագա կազմակերպական-տնտեսական զարգացման, կոլտնտեսական մասսաների սոցիալիստական վերադաստիարակման և դուրդատնտեսութեան բոլոր ճյուղերում աշխատանքի վարակի՝ բերքատվութեան, արդյունավետութեան, ապրանքայնութեան բարձրացման խնդիրները:

Խորհրդային Միութիւնն ամասնապահութեանը յերկրորդ հնգամյակում այնքան կավելացնի հողը և ապրանքային արտադրանքը, վեր

Հիմնականում կլուծվի անասնապահական սլորբերը: Կո... անասնապահական սլորբերը ֆերմաները անասնապահական խորհրդարանների հետ միասին կընդգրկեն վողջ սպրանքային անասնապահական: Հոտի խնամքի և ողտաղործման մի շարք կարևորագույն աշխատանքները մեքենայացման կենթարկվեն: Խիստ բարձրանալու յե հոտի վարակը՝ կաթնատվությունը, քաշը, բազմացումը և այլն:

Բամբակին ու վուլն իրենց արտադրանքը կավելացնեն վոչ պակաս, քան յերկու անգամ, իսկ շաքարի ճակնդեղը կեռապատկի իր արտադրանքը:

Հացահատիկային տնտեսության հետագա և ե՛լ ավելի արագ վեբելը հացահատիկային արտադրանքը յերկրորդ հնգամյակի վերջում, հհասցնի առնվազն 1300 միլիոն ցենտներին: Յերկրորդ հնգամյակի կենտրոնական խնդիրն է հանդիսանում հացահատիկային և տեխնիկական կուլտուրաների բերքատվության վնասի բարձրացումը:

Սյուսեղ մեքենայացումից բացի անհրաժեշտ է լայնորեն կիրառել աղբոնամիական միջոցառումների մի ամբողջ սխեման—ավելի կատարելագործված հերկ, ցանքաախրություն, պարարտացում, պայթաբլնասառուներ ղեմ, դաշտերի մաքրում և այլն: Սյուսեղ միջոցառումները ղեմ, դաշտերի մաքրում և այլն: Սյուսեղ միջոցառումները բերքատվությունը պետք է բարձրացնեն առնվազն 40%-ով: Յերաշտի ղեմ պայթաբլնու հարցի բաժնեկիցան լուծումը,—հատկապես Միջին և Ներքին վարչայում, Ուրալում, Ղազախստանում և Սիբիրում, ցանազան յեղանակներով՝ ջրանցքային վոտորումով, անձրևացումով, յերաշտի ղեմացող կուլտուրաների բնորոշյամբ և այլն,— յերկրորդ հնգամյակի կարևորագույն միջոցառումներից մեկը կլինի: Յերկրորդ հնգամյակի վոչ պակաս կարևոր խնդիրն է հանդիսանում սպառող շրջանները (վորոնք իրենց արտադրությամբ չեն ծածկում հացի իրենց ամբողջ պահանջը) վերջնականապես վերածել արտադրող շրջաններին—դրա կարիքն ունեն վոչ միայն այնպիսի շրջաններ, ինչպիսիք են Մոսկվայի մարզը կամ Նիժնի-Նովգորոդի յերկերը և Հյուսիսային յերկերը, այլև այնպիսի խոշոր ծայրերկրներ, ինչպես Արևելյան Սիբիրը և Հեռավոր Արևելյան յերկերը:

Մեր ամբողջ գյուղատնտեսությունը վնասվանորեն կիրառի իր ղեմքը յերկրորդ հնգամյակի ընթացքում: Նա գյուղական աշխատանքով զբաղվողներին գնալով ավելի ու ավելի կադատագրի այն կուլտուրական հետամնացությունից, վոր ունեն նրանք քաղաքի համեմատական կատարողի կլիմայական պատահականություններին յենթապատկա լինելուց, ձեռքի աշխատանքի մաշող դժվարություններից: Մեքենաները, ելկտրականությունը, ֆիլիան, գիտության բոլոր նվաճումները, տրանսպորտը, կապը—հաղափ և գյուղի միջև սպրանքաշտի արքյան բարելավումը—այս բոլորը կնպաստեն գյուղը բարձրացնելու և արտադրանքի արագացմանը:

Այս բոլորը կնպաստեն գյուղը բարձրացնելու և արտադրանքի արագացմանը:

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐԵԿԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՅԵՐԿՐՈՐԳ ՀՆԳԱՄԿԱՎՈՒՄ

Յերկրորդ հնգամյակի վերաբերյալ ղերեկտիվները նշում են 2—3 անգամով ավելացնել աղգաբնակչության սպառումը:

«Թեթև արդյունաբերությունը յերկրորդ հնգամյակում,—հայտարարեց ընկ. Կուլբիշևը XVII կուսկոնֆերենցիայում,—մի ջիչ այլ դեբեզ կլերավի, քան առաջին հնգամյակում: Սյուսեղ լիովին հասկանալի յե: Այստեղ յերկու հանգամանք վնասվան են հանդիսանում: Առաջին վոտքի կանգնեցնելով ծանր արդյունաբերությունը և ծավալելով մեքենաշինությունը, մենք պայմաններ ստեղծեցինք, վորպեսզի թեթև արդյունաբերությունն առաջ շարժենք ավելի արագ տեմպերով, վորոնք համապատասխանեն ներկայումս մեր առաջ ծառայած խնդիրներին: Յերկրորդը հումքային բազայի ստեղծումն է: Սվաբտելով կուլեկտիվացումը և զգալի չափով վերադիներով գյուղատնտեսությունը, առաջին հնգամյակն ամբարքեց հումքային բազան գյուղատնտեսության բոլոր բնագավառներում, ինչպես՝ բամբակը, վաշը, անկոկոկը և այլն: Ուստի յերկրորդ հնգամյակում մենք կարող ենք ղերեկտիվ և անդի արդյունաբերության զգալիորեն ավելի լայն ծավալում նախագծել: Ուստի մենք կարող ենք մեղ խնդիր առաջադրել յերկրորդ հնգամյակի վերջում մոտավորապես 2—3 անգամով ավելացնելու շնչային սպառման նորմաներն ինչպես արդյունաբերական ապրանքների բնագավառում, այնպես էլ սննդամթերքների բնագավառում:

Չափազանց կարևոր է քեթև արդյունաբերության նոր, սոցիալիստական տեղադրման խնդիրը: Հիմնական սկզբունք կհանդիսանա վերանշակման մոտեցումը հումքի շրջաններին: Յերկրորդ հնգամյակում թեթև արդյունաբերությունը տեղաշարժ կկատարի ղեպի Արևելք, հումքին ավելի մոտիկ: Բամբակեղենի դործարանները, մեծ, ուժեղ բամբակագործական կոմբինատները, իհարկե, այլևս չեն կառուցվելու վոչ Մոսկվայի մարզում, վոչ էլ Իվանովո-Վոդենսկի մարզում: Նրանք կկառուցվեն այնտեղ, վորտեղ աճում է բամբակը—Միջին Ասիայում, Ղազախստանում կամ հումքին մոտիկ շրջաններում...

Վուշի ձեռնարկությունները կառուցվելու յեն Հեռավոր Արևելյան յերկրում, հումքի շրջաններում, Արևելյան Սիբիրում, Հյուսիսային յերկրում, Բելուռուսիայում և այլն:

Շաքարի գործարանները նույնպես շարժվում են դեպի Արևելք—
Ղաղախտան, Սիբիր, Միջին Ասիա (ներառյալ Կիրգիզիան), Անդրկով-
կաս և այլն:

Մսի կոմերինատները՝ Ղաղախտան, Արևելյան Սիբիր և անասնա-
պահական այլ շրջաններ: Բայց մսի կոմերինատներ կառուցվելու յեն
նաև ուղառող շրջաններում՝ Մոսկվայում, Լենինգրադում և այլ
խոշոր պրովետարական կենտրոններում:

Մսի պահածոյի և ձկան պահածոյի լայնածավալ գործարաններ են
կառուցվելու Հեռավոր Արևելյան յերկրում, Ղաղախտանում, Հյուս-
սիսային յերկրում, Մուրմանսկում և այլն»:

Անճնակամ սպառման մակարդակով հորիզոնային Միությունը
յերկրորդ հնգամյակում կդառնա աշխարհի ամենաառաջավոր յերկիրը,
վող միջազգային պրովետարիատին ցույց տալով, թե ինչ կարող է
ձեռք բերել սոցիալիզմ կառուցող բանվոր դասակարգը: Առանձնապես
աճելու յե մսի, կաթի, սպուռնների, ձվի և այլ մթերքների սպառումը:
Զգալի չափով կալիբրանա արդյունաբերական սպրանքների՝ գործ-
վածքների, վտանամանի և այլ սպրանքների սպառումն ինչպես քա-
ղաքում, այնպես էլ գյուղում: Չտեսնված չափով կաճեն այնպիսի ար-
տադրություններ, ինչպես թղթագործական, պոլիգրաֆ գործը, կինո-
ֆոտո-ուղիտ սպարաաներ, ելեկտրական սարքավորման, բժշկական և
այլ գործիքների արտադրությունը և այլն:

Ինդուստրիալ ազգայնակառուցչությունը յերկրորդ հնգամյակի ընթաց-
քում 35 միլիոնից կհասնի 50 միլիոնի: Դրա հետ միասին զգալիորեն
կավելանան նաև աշխատավորության կուլտուր-կենցաղային ուղասարկո-
ման բոլոր միջոցները: Կծավալվի հասարակական ճաշարանների,
մանկական սենյակների և ոջխանների, մսուրների, կուլտուրայի տների,
լվացքատների, բաղնիքների և այլ հիմնարկությունների վիթխարի
ցանցը:

Վերկրորդ հնգամյակը պետք է հանդիսանա յերկրի հիմնական
ինդուստրիալ կետերը կուլտուրական, տեխնիկական ու տնտեսապես
զարգացած, բարեկարգ պրովետարական կենտրոնների վերածելու և
մեծ քանակությամբ նոր, սոցիալիստական քաղաքներ ստեղծելու հըն-
դամյակ: Լայն, առողջարար միջոցների կիրառումը, մսուրների և
կոնսուլտացիաների ցանցի զարգացումը, սանիտարական գրադիտու-
թյան տարածումը, սննդի բարեկալումը զգալի չափով կնվազեցնեն
հիվանդացումները և ե՛լ ավելի կկրճատեն մահացությունը, մանավանդ
մանուկների մեջ: Աշխատավորության հասարակական կյանքի, ինքնա-
զարգացման և Ֆիզկուլտուրայի զարգացումը, մասսաներին արվեստին
հաղորդակից դարձնելը պահանջում են ընդարձակել ակումբների, աշ-

խառանքի պալատների, թատրոնական և զեկուցումների սրահների,
սոսոգիսների, սպորտային հրապարակների ցանցը, զարգացնել սպոր-
տային սարքավորման, ֆոտո-ուպարատների, յերաժշտական գործիք-
ների արտադրությունը և այլն:

ԽՍՀՄ-ն առաջավոր ինդուստրիայի յերկրի վերածելու խնդիրը
կազմած և արդյունաբերության և գյուղատնտեսության աշխատողնե-
րի կուլտուրական մակարդակի բարձրացման խնդրի հետ: Այլևս ան-
բավարար է համաառած գրադիտությունն ընդհանրապես, վորը հիմ-
նականում ձեռք է բերված առաջին հնգամյակում, — անհրաժեշտ է
սլախտեխնիկական գրադիտություն»:

Սպառման աճումը, աշխատավորության բոլոր նյութական պայ-
մանների բարելավումը, նրանց քաղաքական գիտակցության և դրա-
դիտության աճումը, տեխնիկայի տիրապետումը և սոցիալիստական
աշխատանքի բոլոր ձևերի հետադա ծավալումն իրենց հերթին ազդե-
լու յեն աշխատանքի բարձրացման և աշխատանքի վորակի վրա, մեզ
համար ազահուլելով արտադրողական ուժերի աննախընթաց բարգա-
վաճում յերկրորդ հնգամյակում:

XVII կուսակցական կոնֆերենցիան յերկրորդ հնգամյակի կազմելու
մասին աված իր դիրեկտիվներում նախազգուշացնում է մեր վողը կու-
սակցությանը և Խորհրդային Միության բոլոր աշխատավորներին,
վոր՝

«... Սոցիալիզմի նոր հաղորդությունները բանվոր դասակարգը կա-
պահուլի միմիայն սլախտելով կապիտալիզմի մնացորդների դեմ,
անխնա հակառարված սալով կործանվող կապիտալիստական ելեմենտ-
ների դեմադրությանը, հաղթանախելով բուրժուական և մանր-բուր-
ժուական նախապաշարումներն աշխատավորության մեջ և հաստա-
տակամ աշխատանք կատարելով նրանց սոցիալիստական վերադաստիա-
քակման ուղղությամբ:

Այդ նշանակում է, — սսված է կոնֆերենցիայի վորոշումների
մեջ, — վոր հետադալում ևս անխուսափելի յե դասակարգային սլայ-
քարի սրումն առանձին մոմենտներում ու հատկապես առանձին շրջան-
ներում և սոցիալիստական շինարարության առանձին բնագավառնե-
րում, վորը դրա հետ միասին ընդգծում է, վոր անխուսափելի յե բուր-
ժուական ազդեցությունների պահպանումը, իսկ վորոշ գեպքերում
նաև ուժեղացումն աշխատավորության առանձին խավերի ու խմբերի
վրա, անխուսափելի յե դեռ յերկար ժամանակվա ընթացքում պրոլե-

տարիատին խորթ դասակարգային ազդեցութեամբ թափանցումը բանվորների և անգամ կուսակցութեան մեջ: Այս նկատառումով կուսակցութեան առաջ խնդիր է դրվում՝ ամրացնել պրոլետարական դիկտատուրան և ե՛լ ավելի ծավալել պայքարն ընդդէմ ռաբուտուների, հատկապէս ընդդէմ աջ բեքման՝ իբրև տվյալ ետապի գլխավոր վտանգի»:

Բացահայտ և թաքուն ոպորտունիստները, բուրժուական վերասերվածները, վորոնք սպտահարար պահում են կուսակցական տոմսերը և տեղ-տեղ բարձրացնում են գլուխները, վորձում են արատավորել սոցիալիզմի կառուցման մեծ սլանը, վոր ընդունել է կուսակցութեանը: Ընդ նմին նրանք մեկ նստակ են հետապնդում—կասկած սերմանել մասսաների մեջ, վիժեցնել նրանց ստեղծարար յետանդը՝ անդասակարգ սոցիալիստական հասարակութեան կառուցման համար մղվող պայքարում: Կուսակցութեան անխնա կպատժի ջախջախված ոպորտյցիոն խմբերի այս թափթփուկներին՝ իբրև դասակարգային թշնամու ուղղակի գործակալներ:

Յերկրորդ հնգամյակն ե՛լ ավելի մեծ չափով, քան առաջինը, կբարձրացնի աշխատավորութեան միջինավոր մասսաների խանդավառութիւնը՝ պայքարելու սոցիալիզմի համար, նրանց ե՛լ ավելի կհամախմբի կուսակցութեան և նրա առաջնորդ ընկ. Ստալինի շուրջը, ե՛լ ավելի կամրապնդի ԽՍՀՄ-ն՝ վորպէս միջազգային հեղափոխութեան բաղա:

«Յարկմի դարաշրջանում Ռուսաստանի ժողովուրդներին սխտեմատիկ կերպով գրգռում էին միմյանց դեմ: Այդ փառափառութեան արդյունքները հայտնի յեն—մեկ կողմից՝ կոտորած և փամփուշտ, մյուս կողմից՝ ժողովուրդների ստրկութեան: Այդ ամսքալի փառափառութեանը վերագրած չկա և չի լինելու: Այսուհետև նա պետք է փոխարինվի Ռուսաստանի ժողովուրդների կամավոր և ազնիվ դաշինքի փառափառութեամբ... Միայն այդպիսի դաշինքի հետևանքով Ռուսաստանի ժողովուրդների բանվորներն ու գյուղացիները կարող են գողվելով դառնալ մեկ հեղափոխական ուժ, վոր ընդունակ լինի դիմանալ իմպերիալիստական-անեկսիոնիստական բուրժուազիայի ամեն տեսակ վտանգութեաններին»:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ
ԴՕԿԱՐԱՅԻՍՅԻՑ, 1917 թ. ՆՈՅՄԲԵՐԻ 2.

XI ԳԼՈՒԽ

ԼԵՆԻՆՅԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐՑՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ԴԱՐԱՇՐՋԱՆՈՒՄ

ՅԱՐԱԿԱՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐԻ ԲԱՆՏ ԵՐ

Յարական Ռուսաստանն ամբողջ աշխարհում հայտնի յեր վորպէս ժողովուրդների բանա:

«Յարական Ռուսաստանը,—ասում է ընկ. Ստալինը,—ամեն տեսակ՝ թե՛ կապիտալիստական, թե՛ դադութային, թե՛ ռազմական ճնշման ոջախ եր, վերցրած նրա ամենից ավելի անմարդկային և բարբարոսական ձևով: Ո՞ւմ հայտնի չէ, վոր Ռուսաստանում կապիտալիստականացումը միաձուլվում եր ցարիզմի բռնապետութեան հետ... ցարիզմի դահճային վերաբերմունքի հետ՝ դեպի վոչ-ռուս ժողովուրդները,—ամբողջ շրջաններին՝ Տաճկաստանի, Պարսկաստանի, Զինաստանի շահագործումը՝ ցարիզմի կողմից այդ շրջանների դրամման հետ, նվաճողական սպտերազմի հետ»: Ինքնակալութեան քաղաքական և տնտեսական ճնշումը, տիրող ուղղափառ յեկեղեցու մերկապարանոց խախտումովութեանը ե՛լ ավելի ուժեղանում էին ռուսական չինովնիկների, դեներալների, վաճառականների կամայականութեամբ, նրանց բռնութեամբ՝ բազմաթիվ ժողովուրդների հանդեպ, վորոնք (ժողովուրդները) ազգային ճնշման ծանր շղթաներով կապված էին Ռուսական կայսրութեան կոչված աքսորական սայլին:

Այս «ժողովուրդների բանտում» ամբողջ ազգաբնակչության կեսը վրչուուս եր: Եստ 200 ազգութիւններ անողոք շահագործման և ազգային ճնշման եյին յենթարկվում: Առանձնապէս ուժեղ եր ազգային ճնշումը ծայրերկրներում: Վերջին յերեք հարյուրամյակներում ցարական Ռուսաստանը նվաճեց Բալթիական ծովի ափերը, Սիբիրը, Կովկասը, Ղրիմը, Թուրքեստանը և Հեռավոր Արևելքը: Տարիներ, իսկ յերբեմն տասնամյակներ տևող անողոք պատերազմներում այդ ընդարձակ և հարուստ շրջանները նվաճվեցին ուսական կալվածատերերի և կապիտալիստների կողմից: Նվաճելով ծայրերկրները, ցարական կառավարութիւնը և տիրող դասակարգերը սխտեմատիկ կերպով թալանում եյին ախտեղ բնակվող ժողովուրդներին: Թուրքեստանից ուս վաճառականներն ու դործարանատերերը շնչին դներով բամբակ եյին արտահանում, Կովկասից՝ հանքաքար և նավթ, Սիբիրից՝ փայտ, մորթի, վոսկի: Ազգային ծայրերկրները եժան հումքի աղբյուրներ դարձան ուսական արդյունաբերութիւն համար: Դրա հետ միասին ուս կապիտալիստներն ազգային շրջաններում տեսնում եյին իրենց ապրանքի վաճառահանման շուկա: Ուստի, ամենևին հաշվի չառնելով ծայրերկրներում բնակվող ժողովուրդների շահերը, ցարական կառավարութիւնը թույլ չեր տալիս, վոր դարպանտ տեղական արդյունաբերութիւնը: Ցարական կառավարութիւնը գիտակցաբար կասեցնում, ամեն կերպ արգելակում եր Ռուսաստանի ժողովուրդների տնտեսական զարգացումը: Թուրքեստանի բամբակը, փոխանակ տեղում վերամշակելով մանուֆակտուրա դարձնելու, հաղարավոր կիրոմետոր ճանապարհով փոխադրվում եր Մոսկվայի և Իվանովո-Վոզնեսենսկի դործարանները, հետո այդ բամբակի մի մասը վորպես պատրաստի դործվածք Թուրքեստան բերելու և բարձր գներով վաճառելու համար:

Ցարական կառավարութիւնը կիրգիզ, բաշկիր, թաթար գյուղացիներից իլում եր լավագույն հողերը և տալիս ուս կալվածատերերին ամենահարուստ կալվածքներ ստեղծելու համար: Թալանված կիրգիզները, բաշկիները և մյուսները դատապարտվում եյին քաղցի, աղքատութիւն և մահացման:

Նվաճված մարդերում և շրջաններում աղատորեն տնտեսավարելու համար ցարական կառավարութիւնն ազգային ծայրերկրներում հաստատում եր անողոք վոստիկանական ուժիմ, վորը հենվում եր չինովնիկներին կամայականութիւն, քաղաքական իրավազրկութիւն և ճնշման վրա: Ազգային ծայրերկրների աշխատավոր ազգաբնակչութիւնը զրկված եր ամեն տեսակ իրավունքներից: Վոստիկանութիւնը և դատարանները գրեթե բացառապէս ուս չինովնիկներից եյին բաղկա-

ցած: Տեղական ազգաբնակչութիւնն արգելում եր սզուվել իր մայրենի յերկրից՝ պետական հիմնարկութիւններին ղեկեղիս, յերբայաներին զսրոցներում սովորեցնելիս: Ճանաչվում եր միայն մեկ լեղու՝ ուսուբենը: Ցարական չինովնիկներն ուղղափառ տերտերների հետ միասին իրազործում եյին տեղական ժողովուրդների ուսացման, տեղական կուլտուրան ճնշելու, բունի կերպով ուսներն լեղուն և ուղղափառ հավատքն արմատացնելու քաղաքականութիւնը:

Անծայրածիր յերկրի ստրկացված ժողովուրդների վրա իր իշխանութիւնը պահելու և ցարիզմի կամայականութիւն ու ճնշման դեմ պայքարելուց մասսաների ուղադրութիւնը շեղելու համար Ռուսաստանի տիրող դասակարգերը ղիմում եյին ամենազգվելի միջոցների: Նրանք մեկ ժողովրդիմ գրգռում եյին մյուսի դեմ, բշնամամ և յերկպառակութիւն եյին սերմանում զանազան ազգութիւնների աշխատավորութիւն մեջ: Նրանք կազմակերպում եյին հայ-թուրքական, ուզբեկ-թուրքմենական, լեհ-ուկրայնական արյունահեղ կոտորածներ: «Առանձնապէս դարշելի ազիտացիա յեր մղվում, —ասում և Լենինը, — սև-հարյուրակայինների կողմից՝ հրյաների դեմ: Սև-հարյուրակայիններն իրենց բոլոր մեղքերի համար փորձում եյին քալութիւն նոխազ դարձնել հրյա ժողովրդին»: Ցարական չինովնիկները և վոստիկանութիւնն աշխատավորութիւն ու մանր-բուրժուական բնկծված և խալած մասսաների մեջ թշնամանք եյին հրահրում հրյաների դեմ (անտիսեմիտիզմ):

Իր անտիսեմիտական քաղաքականութիւնը ցարական կառավարութիւնը ձգտում եր աշխատավորութիւն քաղաքայան և աղքատացման ամբողջ մեղքը ձգել հրյաների վրա: Հրյաներին չեր թույլատրվում բնակել կենտրոնական Ռուսաստանում: հրյա ազգաբնակչութիւն մեծ մասը քլված եր այսպէս կոչված «նոտակեցութիւն գծի» ներքը՝ Ուկրաինայի և Լեհաստանի տասը նահանգները: Հրյա աշխատավորներին չեր թույլատրվում հողազործութիւնը գաղվել, նրանց թույլ չեյին տալիս մտնել խոշոր ձեռնարկութիւնները, ծանր արդյունաբերութիւն և արդյունահանող արդյունաբերութիւն շրջանները: Հրյա ազգաբնակչութիւն մեծամասնութիւնը, վորը կուտակված եր յերկրի արևմուտքի և հարավ-արևմուտքի փոքր քաղաքներում ու ավաններում, ստիզված եր մանր առևտրով կամ արհեստով գրաղվելը: Հրյաները վոչ մի իրավունքով չեյին ուզուվում, նրանց արգելված եր պետական պաշտոններ գրուվել: Հրյա աշխատավորների զավակներին ուսումնական հիմնարկները մտնել թույլ չեյին տալիս (հրյաների համար հատուկ նորմա յեր սահմանված): Թագնիկելով վայրենի զրպարտանքի, ստոր սեդատարկ հերյուրանքների ներքո (հրյաներին, օրինակ, մեղադրում ե-

յին այն բանում, վոր նրանք իրենց կրոնական ծխակատարութիւնների ժամանակ քրիստոնեյաների արյուն են գործածում), ցարական կառավարութիւնը խավարամիտ ազգաբնակիչութեանը կորզում եր հրջաների դեմ: Նա կազմակերպում և խրախուսում եր հրեյական ջարդերը: Հրջաներին ծեծում, սպանում եյին, նրանց դուրսը լիակատար թալանի յեր յենթարկում: Այդ բոլոր հալածանքները վերաբերում եյին, իհարկե, միայն աշխատավորներին: Հրջա վաճառականներն ու գործարանատերերն իրավունքներ եյին վայելում, չեյին դժուր ճնշումը, չեյին տուժում ջարդերից: Իրենց դասակարգային յեղբայրակիցներին՝ ողոս կապիտալիստներին հետ միասին նրանք թալանում և շահագործում եյին աշխատավորական մասսաներին:

Յարական Ռուսաստանի տիրող դասակարգերի և կառավարութեան վերաբերմունքը հրջաների հանդէպ բնորոշ ե հին Ռուսաստանի վողջ ազգային քաղաքականութեան համար: Տնտեսական և քաղաքական ոնշում, ժողովուրդների տնտեսական և կուլտուրական գարգացման կասեցում, մտրակ և խարազան—ահա ցարիզմի ազգային քաղաքականութեան հիմունքները: Յարական Ռուսաստանի բազմաթիւ ժողովուրդները մահանում եյին, վայրենանում, խեղդվում այս «ժողովուրդների բանտում» և մեծագոյն ատելութիւն եյին տածում շահագործման ու բռնութեան կարգերի հանդէպ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՃՆՇՈՒՄԸ ԿԱՊԻՏԱԼԻՉՄԻ ԾՆՈՒՆԻ Ե

«Առաջավոր» կապիտալիստական պետութիւնների ազգային քաղաքականութիւնը քիչ ե տարբերվում ցարական Ռուսաստանի ազգային քաղաքականութիւնից: Կապիտալիստները և կալվածատերերն աշխատավորութեան շահագործումն ուժեղացնելու և իրենց իշխանութիւնն ամրացնելու նպատակով ողտաճործում են նաև մարդկանց ազգային բաժանումը, մարդիկ, վոր խոսում են տարբեր լեզուներով, ունեն տնտեսական դարգացման տարբեր մակարդակ և առանձին ազգային կուլտուրա:

Այն հարցին, թե ի՞նչ բան ե ազգը, ընկ. Ստալինը պատասխանում ե—ազգը «լեզվի, տէրիտորիայի, տնտեսական կյանքի, կուլտուրայի բնդիւնութեան մեջ դրսևորվող ձոգեկան կառուցվածքի պատմականորեն գոյացած կայուն ընդհանրութիւնն ե»: Արտադրողական ուժերի անբավարար լինելը, փոխանակութեան թույլ զարգացումը, հաղորդակցութեան միջոցների ծայրահեղ հետամնացութիւնը բաժանում եյին առանձին շրջանները, իրարից բաժան եյին պահում առանձին բարբառները: Բայց արտադրողական ուժերի աճման, կապիտա-

լիզմի դարգացման, կապի ուժեղացման և ճանապարհների բարելավման համեմատ քայքայվում եր առանձին շրջանների տնտեսական ու կուլտուրական փակվածութիւնը: Խարևան շրջաններն սկսում եյին միաձուլվել ժողովրդական տնտեսութեան մեջ: Համատեղ, նույն տերիտորիայի վրա կատարվող տնտեսական գործունեութեան հարյուրամյակները կուլտուրական սովորութեան ընդհանրութիւն եյին ստեղծում և դաստիարակում եյին միատեսակ հոգեկան (մտավոր) կառուցվածք: զանազան տարբեր բարբառներից կազմվում եր մեկ լեզու: Այս բոլոր հատկանիշները միասին վերցրած, վորոնք ստեղծված են պատմականորեն, այսինքն՝ յերկարատև, դարեր տևող պրոցեսների ճանապարհով, կազմում են ազգը:

«Միջին դարերի վերջերից,—գրել ե Ենզելսը,— պատմութիւնն աշխատում ե Յեվրոպայում խոշոր ազգային պետութիւններ կազմակերպելու ուղղութեամբ»: 200 տարի առաջ ներկա Գերմանիայի տէրիտորիայում կային 360 մանր պետութիւններ: Յուրաքանչյուրն ուներ իր որենքները, իր դրամը, չափ ու կշռի իր սիստեմը, իր մաքսատները: Ապրանքը Գերմանիայի մեկ ծայրից մյուս ծայրը փոխադրելու համար հարկավոր եր տասնյակ անգամ մաքս վճարել: Իհարկե, այդպիսի պայմաններում առևտրի և արդյունաբերութեան լայն զարգացումն անհնար եր: Չարդացող կապիտալիզմը պահանջում եր ստեղծել մեծ պետութիւն ներքին լայն շուկաներով, վորպեսզի բավականաչափ ուժեղ լիներ իր բուրժուազիայի շահերն ուրիշ յերկրների բուրժուազիայի հանդէպ պաշտպանել կարողանալու համար: 360 մանր պետութիւնների փոխարեն ստեղծվում ե միասնական Գերմանիա, և այդ մանր պետութիւնների բնակիչները (բավարացիներ, սաքսոնացիներ, պրուսակներ, հաննովերցիներ և այլն) կազմում են միասնական գերմանական ազգը: Նույնը տեղի ունեցավ նաև Ֆրանսիայում, Անգլիայում, Իտալիայում և այլ պետութիւններում:

Պայքարելով ազգային պետութիւնների ստեղծման համար, բուրժուազիան ձգտում եր լայն ներքին շուկա ստեղծել, այդ շուկայից դուրս մղել ոտարերկրացի մրցակիցներին և իր համար ապահովել «իր» ժողովրդից շահ կորցելու հնարավորութիւնը:

Իր ժողովրդին շահագործելու մենաշնորհյալ իրավունք ապահովելով, բուրժուազիան միաժամանակ աշխատում ե լայնացնել իր գործունեութեան դաշտը մյուս ավելի թույլ ժողովուրդներին նվաճելու, նրանց իր պետութեանը միացնելու և ճնշելու ճանապարհով: Այդ ճնշումն արտահայտվում եր ամենից առաջ ստրկացված ազգի տնտեսական շահագործումն ուժեղացնելու, նրան թալանելու մեջ: Իսկ վորպեսզի թույլ չտան, վոր ստրկացված ազգը պայքարի իր ազատաբերման

Համար, սահմանափակում են նրա քաղաքական իրավունքները, հալածում են նրա լեզուն և կուլտուրան: Այդպես էլին ճնշվում Գերմանիայում ելզացիները և լեհերը, իսպանիայում՝ կատալոնացիները, Բելգիայում՝ ֆլամանդացիները և այլն: Ազգային ճնշումն ամենից ավելի սուր ձևեր կը ընդունում Յեյրոպայի Արևելքում՝ բաղձազրի պետություններում՝ ուստական, ավստրո-հունգարական և թյուրքական միասնատություններում:

ՄԻ ԲՈՒՌՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏՆԵՐԸ ՅԵՎ ՃՆՇՎԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՐՆԵՐԻ ՄԻԼԻՈՆԱՎՈՐ ՄԱՍՍԱՆԵՐԸ

Ազգային ճնշումն առանձին ուժգնությամբ դրսևորվում է իմպերիալիզմի դարաշրջանում, յերբ ավարտված է բովանդակ աշխարհի բաժանումը մի քանի իմպերիալիստական պետությունների միջև, վորոնք յերկրագնդի մեծ մասը դարձրել են իրենց գաղութները, յերբ բուրժուազիան իր քաղաքականության հիմքն է դարձնում ազգային-գաղութային ճնշումը՝ համաշխարհային մասշտաբով: Իմպերիալիստական յերկրները՝ Անգլիան, Ֆրանսիան, Ճապոնիան և այլն, իրենց գաղութներում՝ Հնդկաստանում, Աֆրիկայում, Կորեայում, Մանչուրիայում և՛ ավելի սանձաբժակ են տիրություն անում, քան իրենց «տանը», իրենց պետություններում: «Իմպերիալիզմը, —ասում է Լեները, —աշխարհի ազգերի առաջադիմող (միշտ ավելի աճող) շահագործումն է մի բուրք մեծ պետությունների կողմից, ազգերի մնչման ուժեղացումն է ու ամրացումը»:

«Իմպերիալիզմի բնորոշ դիժը, —գրում էր Լենինը, — նրանումն է կայանում, վոր ամբողջ աշխարհը ներկայումս բաժանվում է մեծ թվով մեղված ժողովուրդների և չնչին թվով մնչող ժողովուրդների, վորոնք սենեն հսկայական հարստություններ և հզոր սողմական ուժ: Վիրիտաբի մեծամասնությունը, վորը միլիարդից ավելի յե հաշվվում, այսինքն յերկրագնդի ազգաբնակչության 70 տոկոսը, պատկանում է մեղված ժողովուրդներին, վորոնք կա՛մ անմիջական գաղութային կախման մեջ են գտնվում, կամ պատկանում են ծայրերկրային գաղութային պետություններին, ինչպես, որինակ՝ Թյուրքիան, Պարսկաստանը, Չինաստանը, կա՛մ թե, հաղթվելով իմպերիալիստական մի մեծ պետության բանակի կողմից, ըստ պայմանագրերի կախման մեջ են գտնվում նրանից»:

Ամբողջ յերկրագնդի 2100 միլ. աղաքանակչությունից 167 միլիոնն ապրում են ԽՍՀՄ-ում, 1134 միլիոնն ապրում են գաղութներում և կի-

սաղաղութներում, 204 միլիոնը՝ կախյալ յերկրներում և միայն 363 միլիոնը՝ իմպերիալիստական լուրջ յերկրներում: Մի բուռն իմպերիալիստական գիշատիչներն իրենց մեջ են բաժանել բովանդակ յերկրագուևը: Յեյրոպայի և Ամերիկայի բուրժուազիան տիրում է Ասիայի և Աֆրիկայի հարյուր միլիոնավոր աշխատավորության վրա, տիրում է նրանց բոլոր հարստություններին և նրանցից ջամում է վերջին հյուսիսը: Իմպերիալիստական պետությունները, մինչև առամները գինված, գաղութային և կիսագաղութային յերկրների ժողովուրդներին կառավարում են իրենց դերձնուստների, տանկերի, ողանավերի ողանությամբ, անողք կերպով պատժում են բոլոր այն դորձերը, վոր անում են նրանք ստրկությունից աղատագրվելու համար: Այսպես, հարկերը չմուծելու համար անգլիացիներն ամբողջ գյուղեր այրեցին Հնդկաստանում, հնդիկ գյուղացիներին պնակոծեցին ողանավերից:

Այնպիսի համեմատաբար վոչ մեծ յերկիր, ինչպես, որինակ՝ Մնգլիան, վորտեղ ապրում է 50 միլիոն հոգուց ել պակաս մարդ, տիրում է Հնդկաստանի, Յեյրոպոսի, Հարավային Աֆրիկայի 430 միլիոն ժողովուրդների վրա:

Իմպերիալիզմը չի կարող գոյություն ունենալ առանց ճնշելու, առանց շահագործելու գաղութներն ու կախյալ յերկրները: Գաղութային և կիսագաղութային յերկրների մակարուժական շահագործումը, յերկրներ, ուր իմպերիալիստական պետությունները ներմուծում են իրենց ապրանքները, կապիտալները և վորտեղից արտահանում են հումքը, ջամում են կառուցի շահույթներ, — հանդիսանում է իմպերիալիզմի կարևորագույն տնտեսական հեևարամներից մեկը, առանց վորի անիմաստ է իմպերիալիզմի գոյությունը:

Իմպերիալիստները կասեցնում են գաղութային և կիսագաղութային յերկրների տնտեսական զարգացումը, ամենացածր գներով հավաքում են գյուղատնտեսության արտադրանքները և հումքը՝ իրենց արդյունաբերության համար, մոնոպոլ գներով վաճառահանում են այդ արդյունաբերության արտադրանքը, իրենց պլանտացիաներում և հանձակորերում վոչ-մարդկային շահագործման են յենթարկում գաղութային ժողովուրդների եժան բանվորական ուժը, գաղութների աշխատավորներից պլակում են վլիթխարի հարկեր, խլում են հողը տեղական գյուղացիությունից: Մասսաների աղաղակող աղքատություն, ջաղց և հիվանդություններ, հաճախ ամբողջ ժողովուրդների մահացություն — ահա իմպերիալիստների գաղութային տիրապեժման արդյունքները:

Ազգային-գաղութային ճնշման ցայտուն որինակ են հանդիսանում Հնդկաստանը և Չինաստանը: Հնդկաստանը հարստագույն յերկիր է իղուր չե, վոր անգլիական իմպերիալիստներն այն կոչում են «անգլիա-

կան թագի մարդարիտ» : Բամբակը, բրինձը, գանադան դաղութային սպրանքները, հանածո հարստութիւնները, աշխարհագրական դիրքը (Հնդկաստանը գտնւում է համաշխարհային ծովային ճանապարհի կենտրոնում) — այս ամենը Հնդկաստանը դարձրել են Անգլիայի ամենարժեքավոր դաղութը :

Չգտելով իր արդյունաբերութեան համար սպրանքի վաճառահանման մոնոպոլ շուկա ապահովել, Անգլիայի բուրժուազիան արդեւական է սեփական արդյունաբերութեան զարգացումը Հնդկաստանում : Հնդկաստան գործարանային սպրանքներ ներմուծելով, անգլիական բուրժուազիան քարուքանդ էր անում տեղական տնայնագործական արդյունաբերութիւնը : Իմպերիալիզմի դարաշրջանում և մասնավոր համաշխարհային պատերազմի ժամանակներէից այստեղ սկսեցին զարգանալ տեքստիլ, մետաղաձուլման, լեռնային և արդյունաբերական այլ ճյուղերը : Բայց այդ արդյունաբերութիւնը կառուցվում է առաւելելապես անգլիական կապիտալներով և գրեթէ ամբողջապես գտնւում է անգլիական կապիտալիստների ձեռքում :

Հնդկաստանի արտադրողական ուժերի զարգացումը դեռ է առնում անգլիական իմպերիալիզմի տիրապետութեանը : Բանվոր դասակարգը յենթարկվում է անգլիացի և բնիկ կապիտալիստների անխիղճ շահագործմանը — յերկարատե բանվորական որ, աղքատիկ աշխատավարձ, բանվորական կազմակերպութիւնների հարածանք : Աշխատավոր գյուղացիութիւնը հեծում է անգլիական իմպերիալիստների կողմից աջակցութիւն ստացող կալիաձատերերի և կուլակների ճնշման ներքո : 1929—1932 թ.թ. ճգնաժամը խիստ վատթարացրեց Հնդկաստանի 300 միլիոն աշխատավորութեան գրութիւնը. միլիոնավորների քաղց, աղքատութիւն, մահացում — այդպիսին են այդ հարուստ յերկրում իմպերիալիստների տիրապետման արդյունքները :

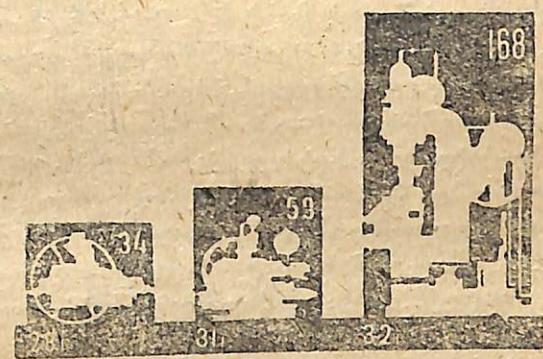
Անգլիական բուրժուազիան չի սահմանափակում լուի Հնդկաստանի աշխատավորութեան տնտեսական շահագործումով : Նա միլիոնավոր մասսաներին պահում է խափարի և տղիտութեան մեջ. ստիպողների թիվը Հնդկաստանում ամբողջ աղաքանակչութեան 4% — է չի անցնում : Անգլիական բուրժուազիան անողոր կերպով ճնշում է ամեն մի փորձ, վոր անում են աշխատավորները՝ ճնշումից ազատազրկելու համար. հեղափոխական-ազատագրական շարժման արյունահեղ պատիժներ, տերրոր՝ աշխատավորութեան հեղափոխական կազմակերպութիւնների նկատմամբ — այդպիսին է իմպերիալիստների քաղաքականութիւնը Հնդկաստանում :

Այլիւ լավ չէ իմպերիալիստների քաղաքականութիւնը կիսադաւաղութային յերկրներում : Իբրև որինակ բերենք Չինաստանը :

Չինաստանն իրենից ներկայացնում է մոտ 400 միլիոն ազգաբնակչութիւն ունեցող մի վիթխարի յերկիր : Թեև թղթի վրա Չինաստանն անկախ պետութիւն է հանդիսանում, սակայն գործնականում նա լիակատար կախման մեջ է գտնւում ճապոնական, անգլիական և ամերիկական իմպերիալիզմից : Ոտարերկրացիներն իրենց ձեռքումն են պահում կարևորագույն տնտեսական ձեռնարկութիւնները Չինաստանում — բանկերը, յերկաթուղիները, արդյունաբերական ձեռնարկութիւնների մեծ մասը : Նրանց ձեռքումն է մի շարք հարկերի, մաքսային տուրքերի դանձումը : Այդ բոլոր ձեռնարկութիւնները վիթխարի շահույթ են բերում իմպերիալիստներին :

Ոտարերկրացի իմպերիալիստները Չինաստանում իրենց պահում են իբրև տերեր, ամենևին հաշի չառնելով չինացի աշխատավորներին : Դեռ մինչև վերջերս չինական քաղաքների շատ այդիներում անգլիացի-

ԱՉԳԱՅԻՆ ՇՐՋԱՆՆԵՐԻ ԻՆՊՈՒՍՏՐԱՑՈՒՄԸ ԽՅՅՄ-ՈՒՄ

Ազգային ջրջանների ժանր արդյունաբերութիւնը հնգամյակում աճել է ավելի քան 5 անգամ (միլ. ուււր.) :

ները ցուցանակներ էյին կախ տվել՝ «չներին և չինացիներին մուտքն արգելված է» մակագրութեամբ : Լավագույն և ամենաընդարձակ արդյունաբերական բնագավառները գրավված են ոտարերկրյա կոնցեսիաների կողմից : Իրենց տիրապետութիւնը Չինաստանի վրա ոտարերկրացի կապիտալիստները պահում են ղինված ուժով — կանտոնում, Շանհայում, յերկաթուղիներում, ծովային ճանապարհներում, ամենուրեք ցրված են նրանց ջոկատները, կրեսերները, ջրատույզ նավերը : Մի տարի առաջ Մանջուրիան գրավվեց ճապոնական իմպերիալիստների կողմից, վորոնք լիակատար տերեր դարձան այստեղ :

Չինաստանի աշխատավորները հեծում են մասսաներին անխնա շահագործող ոտարերկրացի և սեփական կապիտալիստների ու կալվա-

Յատերերի կրկնակի մեծամ Անրէն: Չինաստանի բանվորներն աշխատում են 15—16 ժամ: Վոչ մի աշխատանքի պաշտպանութիւն, բանվորներին չափերը պաշտպանող վոչ մի սրենք: Եւսա գործարաններում կանայք և յերեխաները 12-ժամյա բանվորական որվա համար ստանում են 10-ական կոպեկ: Որական 30—50 կոպեկի վաստակն արդեն բարձր և համարվում: Աշխատանքի այդպիսի պայմանների շնորհիվ մահացութիւնը չինական պրոլետարիատի մեջ անսովոր մեծ է:

Ավելի լավ չէ չինական գյուղացիութեան դրութիւնը: Սակավահողութեանը—մի քանի միլիոն գյուղացիական տնտեսութիւններն ունեն լոկ ^{1/6}—ական գեոյատին հող յուրաքանչյուրը—կալվածատերերից հողը վարձով վերցնելու ստրկական պայմանները, գյուղացիութեանը պրոլոգ չինական միլիտարիստ դեներալների հարկային ճնշումը—այս ամենը մեծագույն քայքայման և աղքատացման են հասցնում չինական գյուղացիութեանը:

Ստրկացնելով ամբողջ աշխարհը, բուրժուազիան օւժեղացնում է ազգային մեջումը նաև բուն Յեվրոպայում: 1914 թվին բուրժուազիային հաջողվեց խաբել զանազան ազգերի բանվորներին ու գյուղացիներին և նրանց ստիպել սպանել միմյանց՝ իր ազգի պաշտպանութեան և ճնշված ազգերի ազատագրման լողուններով: Իսկ պատերազմի հետևանքով մենք տեսնում ենք աղբային ճնշման զգալի ուժեղացում Յեվրոպայում, մանավանդ նրա Արևելքում: Ժողովուրդների բանտ երցարական Ռուսաստանը: Այժմ Ժողովուրդների բանտ դարձան՝ Լեհաստանը, վոր ճնշում է ուկրայնացիներին, բելոստաններին, լիտվացիներին, գերմանացիներին. Ռումինիան, վոր ճնշում է մոլդավացիներին, ուսաներին, հունգարացիներին. Չեխո-Սլովակիան, Յուգոսլավիան և այլն:

Այդպիսին են բուրժուազիայի ազգային քաղաքականութեան հիմունքները: «Կապիտալիզմի որոք—ասում է Լենինը,— ազգային (և ընդհանրապես քաղաքական) մեջումը վաչկացնել չի կարելի: Դրա համար անհրաժեշտ է վաչկացնել դասակարգերը, այսինքն մտցնել սոցիալիզմ»:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐՑԸ ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԻ ՄԱՍՆ Ե

Գաղութների և կիսագաղութների ճնշված ժողովուրդները զնալով ավելի ու ավելի վճռականորեն են պայքարի յելում իրենց ազատագրման համար: Բանվորների և գյուղացիների հեղափոխական պայքարն իմպերիալիզմի դեմ ճնշումից և շահագործումից ազատագրվելու

միակ ուղին է գաղութների միլիոնավոր աշխատավարութեան համար: Այդ ճանապարհն են բռնել Չինաստանի, Հնդկաստանի, Մարոկկոյի, Կորեայի, Հնդկաչինի բազմամիլիոն մասսաները: Մենք ականատես ենք այն հերոսական պայքարին, վոր մղում են չինական պրոլետարիատն ու գյուղացիութիւնը, չինական Կարմիր բանակը՝ խորհուրդների համար, մենք ականատես ենք աշխատավորութեան ապստամբութիւնների և տնողք դատեմարտերի՝ իմպերիալիստական գիշատիչների հետ Անգլիայի, Միացյալ Նահանգների, Պրանսիայի և Ճապոնիայի գաղութներում:

Մեր կուսակցութիւնը, նրա հիմնադիր և ուսուցիչ Լենինը, նրա առաջնորդ ընկ. Ստալինը շարունակ խոշոր նշանակութիւն են տվել աշխարհի ճնշված ժողովուրդների ազատագրական պայքարին: Ինչի՞ց է յեղում լենինիզմն ազգային հարցում:

Ազգային անկախաարութիւնը, գաղութային մեջումը բուրժուական տիրապետութեան հիմնական հերձարաններից մեկն է: Բուրժուազիան մարում է զանազան ազգերի պրոլետարիատի միասնական Ֆրոնտի սպասկոման քաղաքականութիւն, մեկ ազգի աշխատավորութեան անխտանութիւնը և թշնամանքն և հրահրում մյուս ազգի աշխատավորութեան դեմ, ստեղծում է իր ազենտուրան բանվոր դասակարգի մեջ՝ իմպերիալիստական կաշառքներով այլասերված վերնախավը—բանվորական արիստոկրատիան:

Պայքարն ազգային-գաղութային ճնշման դեմ պրոլետարական հեղափոխութեան համար մղվող պայքարի կարևորագույն ճակատամասն է հանդիսանում. գաղութների հեղափոխական ազատագրումը եւրոպայի իմպերիալիզմի վախճանը կլինի: Իմպերիալիզմի դեմ ուղղված ազգային-ազատագրական շարժումը միջազգային սոցիալիստական հեղափոխութեան համար մղվող պայքարի բաղկացուցիչ մասն է հանդիսանում: Իմպերիալիզմի դեմ ուղղված ընդհանուր Ֆրոնտը միայն, Յեվրոպայի և Ամերիկայի պրոլետարիատի պայքարը միայն, Ասիայի և Աֆրիկայի աշխատավորական մասսաների հետ միասին, կապահովի նրանց վերջնական հաղթանակն ու ազատագրումը:

Ուստի ազգային հարցը լենինյան զրվածքով՝ ամենից առաջ բոլոր ազգերի բանվոր դասակարգին ընդհանուր թշնամու՝ միջազգային բուրժուազիայի դեմ պայքարի համախմբելու հարց է: Հիենտրոնական տեղումն է դրվում զանազան ազգերի պրոլետարիատներին և կիսապրոլետարներին մերձնալու քաղաքականութիւնը համատեղ հեղափոխական պայքարի համար՝ հանուն կալվածատերերի և բուրժուազիայի տապալման, —ասում է մեր կուսակցութեան ծրագիրը:

Բայց ազգային հարցը պրոլետարական հեղափոխության մեջ պրո-
լետարիատի դաշնակիցների, նրա ռեզերվների հարցն է :

Լենինիզմը սովորեցնում է, վոր ճնշված յերկրների և դադութ-
ների ժողովուրդները, վորոնք պայքարում են իրենց անկախութեան և
ինքնուրույնութեան համար, կարող են պրոլետարիատի դաշնակիցները
լինել այն պայքարում, վոր նա մղում է ընդհանուր թշնամու՝ իմպե-
րիալիզմի դեմ : Պրոլետարիատը միակ ուժն է, վոր կարող է ողնել
մինչև վերջը, մինչև իմպերիալիզմի տապալումը հասցնելու այն
պայքարը, վոր մղում են ճնշված ժողովուրդներն իրենց ազատագրման
համար : Դրա համար էլ կախյալ և ճնշված ժողովուրդներին իմպերիա-
լիզմի իշխանութունից ու շահագործումից ազատագրելու միակ ուղին
պրոլետարիատի հետ դաշնակցելով հեղափոխական ազգային-ազատա-
գրական պայքար մղելու ուղին է :

Պրոլետարիատի հաղթանակը կապիտալիստական յերկրներում և
դադութային ու կիսադադութային յերկրների ճնշված ժողովուրդների
ազատագրումը կախված են հեղափոխական շարժման այս յերկու
տեսակների միացումից : Այդպիսի ընդհանուր ֆրոնտի ստեղծումը
զգալի չափով լուծում է բանվոր դասակարգի և դյուրացիութեան դա-
շինքի հարցը, վորովհետև համաշխարհային քաղաքի դեր խաղացող
ինդուստրիալ յերկրների նկատմամբ դադութները և կիսադադութները
համաշխարհային դյուրի դեր են խաղում : «Յեղբայրական մարտական
դաշինքը գաղութային աշխատավորական մասսաների հետ—ասում է
կոմիստերն ծրագրերը,—այդ պատճառով էլ համաշխարհային ինդուս-
տրիալ պրոլետարիատի՝ իրը իմպերիալիզմի դեմ մղվող պայքարի հե-
զեմանի ու ղեկավարի՝ ամենագլխավոր խնդիրներից մեկն է» :

Բայց դրա համար ամենից առաջ անհրաժեշտ է, վոր մեզոց ազգե-
րի պրոլետարիատն իր ամբողջ հետևողականութեամբ ու վճռականու-
թեամբ ոժանկակի այն ժողովուրդների ազատագրական շարժմանը,
վորոնք այդ պրոլետարիատի ազգի կողմից մեջվում են : Այսպես, ցա-
րիզմի տարիներին ռուսական պրոլետարիատը, վորին ղեկավարում էր
բայրևիկների կուսակցութունը, աջակցում էր լեհերի, ուկրայնացի-
ների, վրացիների, ուղբեկների, կիրգիզների և ցարիզմի կողմից ճնշվող
մյուս ժողովուրդների ազատագրական պայքարին : Այսպես, ֆրանսիա-
կան պրոլետարիատը պետք է առաջին հերթին աջակցի (և հենց այդպես
էլ վարվում է Ֆրանսիայի կոմունիստական կուսակցութունը) Մա-
րոկկոյի, Սիրիայի, Հնդկաստանի՝ ֆրանսիական իմպերիալիզմի այդ
դադութների ազատագրական շարժմանը : Անդրկական պրոլետարիատը
պետք է ամենից առաջ աջակցի Հնդկաստանի և այլ յերկրների ժողո-
վուրդների բովանդակ ազգային-ազատագրական շարժմանը : Ազատա-

դրական պայքարին ցույց տրվելիք աջակցութունը պետք է լինի հե-
տևողական և վճռական, պետք է հասցվի մինչև ազգերի անջատում,
ինքնուրույն պետական գոյության իրավունքի պաշտպանությունը :

Միայն այդպիսի պայքարն է, վոր իսկական ինտերնացիոնալիզմ է
նշանակում, ոգնում է բանվոր դասակարգին նաև սեփական ազատա-
գրութեան համար նրա մղած պայքարում, վորովհետև «չի կարող ազա-
տագրվել այն ժողովուրդը,—ասում էր Մարքսը,— վոր մեջում է ուրիշ
ժողովուրդների» :

«Հեղափոխութունը Ռուսաստանում,—ասում է ընկ. Ստալինը,—
չեք հաղթի, և Կոլչակն ու Դենիկինը չեյին ջախջախի, յեթե ռուսա-
կան պրոլետարիատը չունենար նախկին Ռուսական կայսրութեան ճնշ-
ված ժողովուրդների համակրութունն ու աջակցութունը : Բայց այդ
ժողովուրդների համակրութունն ու աջակցութունը ձեռք բերելու հա-
մար նա պետք է ամենից առաջ ջախջախեր ռուսական իմպերիալիզմի
չղթաները և այդ ժողովուրդներին ազատագրեր ազգային ճնշումից :
Առանց դրան անհնար կլիներ ամբացնել Խորհրդային իշխանութունը,
իսկական ինտերնացիոնալիզմ հաստատել և ստեղծել ժողովուրդների
համագործակցութեան այն ուշադրավ կազմակերպումը, վորը կոչվում
է Խորհրդային սոցիալիստական հանրապետութեանների միութուն և
վորը միասնական համաշխարհային տնտեսութեան մեջ ժողովուրդների
ապագա միավորման կենդանի նախատիպն է հանդիսանում» :

Ճնշված յերկրների ու դադութների բուրժուազիայի և իմպերիա-
լիստական պետութեանների բուրժուազիայի միջև նույնպես դոյու-
թյուն ունեն վորոշ հակասութուններ, բայց այլ կարգի : Ճնշված ազ-
գերի և դադութների բուրժուազիան չի կարող հաշտվել իր անիրավա-
հավասար դրութեան հետ, այն բանի հետ, վոր իր ազգի աշխատավո-
րական մասսաների շահագործումից ստացվող հիմնական ոգուտները
վաչ ք-ե ինքն է ստանում, այլ մեջոց ազգի բուրժուազիան : Այդպես է
ծագում առնում այն պայքարը, վոր մղում է ճնշված ազգերի և դա-
դութների բուրժուազիան իր ազգային ազատագրման համար :

Բայց այդ պայքարն անխուսափելիորեն վախկոտ, յերկչոտ, կի-
սաս-պաաս պայքար է հանդիսանում : Նախ և առաջ՝ ճնշված յերկրնե-
րի բուրժուազիան հազարավոր տնտեսական կապերով կապված է իմ-
պերիալիստական բուրժուազիայի հետ (մասնակցութունը միևնույն
բանկերին, ընկերութուններին և այլն) : Յերկրորդ՝ ճնշված յերկրների
բուրժուազիան վախենում է իր ժողովուրդի աշխատավորական մասսա-
ներից :

Պայքարն ազգային ճնշման դեմ կարող է իսկապես ծավալվել միայն
այն ժամանակ, յերբ նրանում ներգավվում են դյուրացիութեան ու

բանվորութեան հիմնական մասսաները և քաղաքային շքավորութիւնը : Ընդվորում գյուղացիութիւնը չի կարող որակարգի հարց չզարձնել պայքարը Ֆեոդալական կալվածատերերի դեմ, ազրարային հեղափոխութիւնը : Բանվորները, պայքարելով աղջային ազատագրման հարձար, միանալով և կաղմակերպելով այդ պայքարում, ընդ նմին անխուսափելիորեն առաջադրում են իրենց տնտեսական դրութեան, աշխատավարձի բարձրացման, բանվորական որվա կրճատման հարցերը, մեկ խոսքով՝ պայքարը սեփական բուրժուազիայից յեկող շահագործման դեմ : Բուրժուազիան՝ բանվորների և գյուղացիների հեղափոխական պայքարից ահաբեկ, այդ պայքարի զարգացման համեմատ յերեսը շուտ և առլիս իմպերիալիստների դեմ պայքարելուց դեպի նրանց հետ համաձայնվելն ու միասին գործելը՝ հենց «իրեն» իսկ բանվորների ու գյուղացիների դեմ :

«Կարելի չե նշել որորի վրա միմյանցից հեռացող յերկու շարժումների գոյութունը, — ասվում է Կոմիստերնի II կոնգրեսի վորոշումների մեջ : — Նրանցից մեկը հանդիսանում է բուրժուական նացիոնալիստական շարժումը, վորը հետապնդում է աղջային անկախութեան ծրագիրը կապիտալիստական կարգերում, մյուսը՝ խեղճ ու խավար գյուղացիների և բանվորների պայքարն ամեն մի շահագործումից ազատարկելու համար» :

Իսկ ի՞նչպիսին պետք է լինի կամուրիստների տակտիկան ազգային հեղափոխութեան այս բարդ պայմաններում :

Կոմունիստները պետք է աջակցեն, առաջ մղեն ամեն մի շարժում, վոր ուղղված է իմպերիալիզմի դեմ և թուլացնում է նրան : Իրա համար էլ նրանք առաջին աստիճանի վրա, յերբ ճնշված աղջերի բուրժուազիան դեռևս չի դավաճանել աղջային-ազատագրական շարժմանը, կարող են այն ոգտագործել իմպերիալիզմի դեմ համատեղ պայքար մղելու համար :

Տրոցկիստները ժխտում են Լենինի այդ ցուցումը և փորձում են աղջային հեղափոխութեան ամենաառաջին աստիճաններից մեկուսացնել և դրանով իսկ թուլացնել պրոլետարիատին : Իսկ աջերը բուրժուազիայի նկատմամբ քարոզում են կապիտալիստական քաղաքականութիւնը : Նրանք առաջարկում են «կասեցնել» հողի համար գյուղացիների մղած պայքարը և բանվորների գործադուլային շարժումը, բուրժուազիային հետ չմղելու, չվախեցնելու համար :

Իսկ Կոմիստերնի դիժը տարբերում է ազգային-գաղութային գաղափարն յերկու աստիճան : Առաջին աստիճանի վրա, քանի դեռ ճնշված յերկրների բուրժուազիան կարող է ոգտագործվել իմպերիալիզմի դեմ մղվող պայքարում, թուլատրելի չե այդ շարժմանն աջակցելը, բայց

պայմանով, վոր պրոլետարիատն ու նրա կուսակցութեանը լիովին ինքնուրույն լինեն և պահպանեն դեկալարութիւնը գյուղացիութեան նկատմամբ : Յերկրորդ աստիճանի վրա, յերբ ճնշված յերկրների բուրժուազիան, հեղափոխութեան թափից ահաբեկված, անցնում է իմպերիալիզմի կողմը, — պետք է կապերը կտրել նրանից և գլխավորել աշխատավորական մասսաների աղջային-ազատագրական հեղափոխական պայքարն ընդդեմ իմպերիալիստների և «իր» բուրժուազիայի բլոկի : Ընդվորում Կոմիստերնը յեկում է նրանից, վոր ՈՍՀՄ-ի և իմպերիալիստական յերկրների պրոլետարիատի դաշինքը դաղութների և կիտազաղութների աշխատավորութեան համար հնարավորութիւն կստեղծի ինքնուրույն դարգանալու, յուսալիելով կապիտալիստական կարգերի տիրապետութեան ստադիայից :

2. ԻՆՉՊԵՍ ԼՈՒԾԵՑ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՑԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐՑԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՍԿԶՐՈՒՆԻՆԵՐԸ

Ոորհրդային իշխանութեան հաստատումից անմիջապես հետո Լենինը և Ստալինը բանվորագյուղացիական կառավարութեան անունից աղջարեցին հաղթական պրոլետարիատի աղջային քաղաքականութեան հիմունքները :

- 1) Ռուսաստանի ժողովուրդների հավասարութեան և ինքնուրույնութեան :
- 2) Ռուսաստանի ժողովուրդների ազատ ինքնորոշման, մինչև իսկ անջատվելու և ինքնուրույն պետութիւն կաղմելու իրաւունք :
- 3) Բոլոր և ամեն տեսակ ազգային և կրճական առանձնաշնորհումների ու սահմանափակումների վերացում :
- 4) Ռուսաստանի տերիտորիայում բնակվող բոլոր ժողովուրդների ազատ գաղափար :

Իա գործնականում լենինիզմի հիմունքների իրականացումն էր : Իա նոր, յերբեք, վորչ մի ժամանակ, վորչ մի յերկրում չաղջարարված և չկենսագործված աղջային քաղաքականութիւն էր :

Այդ քաղաքականութիւնն արտահայտվեց նաև Արևելքի ժողովուրդներին ուղղված կոչում, ժողովուրդներ, վորոնք ամենից ավելի ուժեղ էյին զգում աղջային կեղեքման լուծը, կուլտուրական հետամնացութեան անդունդը, սարկացնողի մտրակն ու խարաղանը : Լենինի և Ստալինի ստորագրած կոչում ասված էր :

«Գանդի»-ում և կապիտալիստական կողմում և բռնութեան թա-
 զալութեամբ: Այսօր և իմպերիալիզմի գերատիրանների վտառի տակ
 հողը:

Այս մեծ իրադարձութիւնների դեմ հանդիման մենք դիմում ենք
 ձեզ, Ռուսաստանի և Արևելքի աշխատավոր ու ընչազուրկ մուսուլման-
 ներ:

Ռուսաստանի մուսուլմաններ, Պոլովոկեյի և Ղրիմի թաթարներ,
 Սիրիի և Թուրքեստանի կիրգիզներ և ուզբեկներ, Անդրկովկասի
 թյուրքեր և թաթարներ, Կովկասի չեչեններ և լեռնցիներ—բոլոր
 նրանք, ում մզկիթներն ու աղոթարանները քանդվում էին, ում հա-
 վատալիքներն ու սովորույթները վտանակու էին արվում Ռուսաստա-
 նի ցարերի և կեղեքիչների կողմից:

Այժմվանից ձեր հավատալիքներն ու սովորույթները, ձեր ազգու-
 յին և կուլտուրական հաստատութիւնները հայտարարվում են ազատ
 ու անձեռնմխելի: Ազատ և անարգել կազմակերպեցե՛ք ձեր ազգային
 կյանքը: Դուք իրավունք ունեք դրան: Իմացե՛ք, վոր ձեր իրավունք-
 ները, ինչպես նաև Ռուսաստանի բոլոր ժողովուրդների իրավունքները,
 պահպանվում են հեղափոխութեան և նրա որդանների, բռնավորական,
 զինվորական և դուրաջիտական պատգամավորների խորհուրդների ամ-
 բողջ ուժով:

Ուրեմն, աջակցեցե՛ք այդ հեղափոխութեանը և նրա լիազոր կառա-
 վարութեանը:

Արևելքի մուսուլմաններ, պարսիկներ, թյուրքեր, արաբներ և
 հնդկներ, բոլոր նրանք, վորոնց գլուխները և գույքը, վորոնց հայ-
 բնիքի ազատութեանը դարեբով վաճառքի էին հանում Յեվրոպայի
 արյունարբու և ազա՛հ գերատիրանները...

Ռուսաստանից և նրա հեղափոխական կառավարութեանից չե, վոր
 ձեզ ստրկութեան և սպասում, այլ յեվրոպական իմպերիալիզմի գերա-
 տիրանից, նրանցից, ովքեր ձեր հայրենիքը դարձրել են իրենց հողոտ-
 վող ու պլուկվող «գաղութը»:

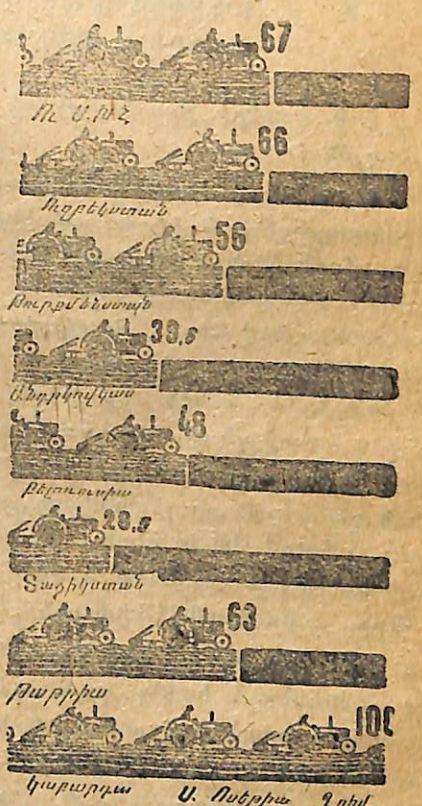
Մեր դրոշակների վրա մենք ազատութեան ենք բերում աշխարհի
 ճնշված ժողովուրդներին:

Մեր կուսակցութեան ծրագիրը, վոր գրել է Լենինը և ընդունել
 է կուսակցութեան VIII համագումարը 1919 թ. դարնանը, մեկ անգամ
 էս ընդգծեց, վոր ազգային հարցում կուսակցութեանն իրադրծում է
 զանազան ազգութիւնների պրոլետարների և կրոնապրոլետարների մեր-
 ձեցման քաղաքականութեանը՝ միասնաբար հեղափոխական պայքար
 մղելու կալվածատերերի և բուրժուազիայի տապալման համար, վոր
 նա վոչնչացնում է ամեն տեսակ ազգային առավելութիւններն ու

առանձնաշնորհումները, վոր նա նամաչում է ազգերի պետական անջառ-
 ման լիակատար իրավունքը:

Կուսակցութեան ծրագիրը մասնաշնում է, վոր ննչող հանդիսացած
 ազգերի պրոլետարիատի կողմից անհրաժեշտ և առանձին զգուշութեամբ
 և ուշադրութեամբ առաջներում ննչված կամ վոչ-իրավագոր ազգերի
 աշխատավորութեան մեջ տիրող ազգային զգացմունքների մնացորդ-
 ների նկատմամբ: Միմիայն այդպիսի քաղաքականութեամբ հնարավոր
 է պայմաններ ստեղծել բարձր ազգութեանների աշխատավորութեան
 իրոք ամուր, կամավար միասնութեան համար:

Հենց այս լենինյան պատգամներն
 են, վոր կենսագործվում են վոզ
 խորհրդային ազգային քաղաքակա-
 նութեան մեջ: ԽՍՀՄ խորհուրդների
 II համագումարի ամբիոնից ընկ.
 Ստալինը հետևյալն ասաց լենինյան
 պատգամների մասին. «Խորհուրդնե-
 րի հանրապետութեան յերկրորդ հիմ-
 քը,—ասաց նա,—հանդիսանում է մեր
 յեկի ազգութեանների աշխատավորու-
 րյան դաժիմը: Ռուսները և ուկրայ-
 նացիները, բաշկիրները և բելոռուս-
 ները, վրացիները և ադրբեջանցի-
 ները, հայերը և զաղտանցյանները, թա-
 թարները և կիրգիզները, ուզբեկնե-
 րը և Թուրքմենները բոլորն էլ միա-
 տեսակ շահագրգռված են պրոլետա-
 րիատի զիկտատուրայի ամբացմամբ:
 Վոչ միայն պրոլետարիատի զիկտա-
 տուրան է այդ ժողովուրդներին ա-
 զատում կապանքներից և կեղեքումից,
 այլև այդ ժողովուրդները մեր Խոր-
 հուրդների հանրապետութեանն ա-
 զատում են բանվոր դասակարգի
 թշնամիների բանսարկուլութեանից ու
 յեկուլթներից՝ Խորհուրդների հանրա-
 պետութեան հանդեպ իրենց ունե-
 ցած անձնուրաց նվիրվածութեամբ, նրա համար զոհաբերելու պատ-
 րաստականութեամբ: Ահա թե ինչո՛ւ ընկ. Լենինն անդադար մեզ ասում
 էր մեր յերկրի ժողովուրդների կամավոր դաշինքի անհրաժեշտութեան,

Ազգային զրջանների կուկտիվացումը
 (1932 թ. տեխնիկայի)

Հանրապետութիւնների Միութեան շրջանակներում նրանց յիշաբանական համագործակցութեան անհրաժեշտութեան մասին:

Մեզինք հետևաբար, ընկ. Լենինը մեզ կտակեց ամբողջով և ընդարձակել Հանրապետութիւնների Միութեանը: Յերգում էնք քեզ, ընկ. Լենին, վոր մենք պատվով կկատարենք նաև ջո այս պատգամը:

Մեր կուսակցութեանը, խորհրդային Միութեանը վիթխարի հաջողութեամբ շարունակում են Լենինի սկսած կարևորագույն դործը— աղային հարցի հեղափոխական լուծման դործը պրոլետարական դիկտատուրայի պայմաններում:

ԻՐԱՅՈՒՆ Ե ԽՍՀՄ-Ի ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏՆ ԻՐԱԳՈՐԾՈՒՄ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Լոկ ազգերի իրավունքների ազդարարումով դեռևս չի լուծվում աղային հարցը:

«Իրավական հավասարութեանը,—ասում է ընկ. Ստալինը,—մենք ազդարարեցինք և կիրառում ենք: Բայց իրավական հավասարութեանից, վորն ինքնին վերցրած մեծագույն նշանակութեան ունի խորհրդային հանրապետութիւնների զարգացման պատմութեան մեջ, այնուամենայնիվ հեռու չէ մինչև փաստական հավասարութեանը: Բոլոր հետամնաց ազգութիւնները և բոլոր ցեղերը ձևականորեն նույնքան իրավունքներ ունեն մեր Ֆեդերացիայի կազմում, վորքան և բոլոր մյուս առաջ գնացած ազգութիւնները:

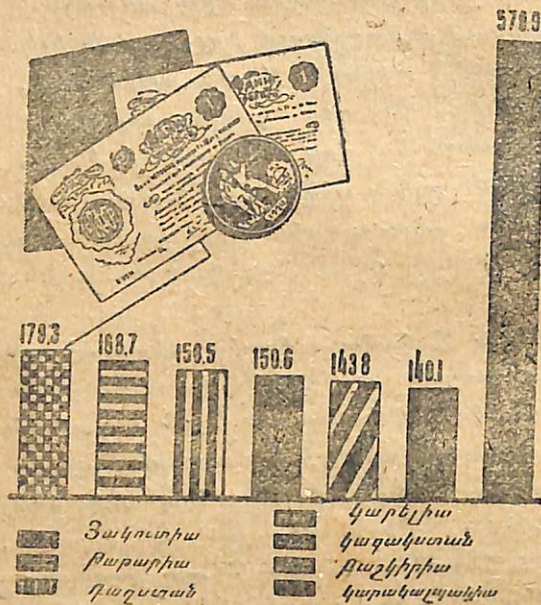
Բայց դժբախտութեան այն է, վոր մի քանի ազգութիւններ չունեն սեփական պրոլետարիատ, արդյունաբերական զարգացում չեն անցել, անգամ չեն ել սկսել, կուլտուրական տեսակետից սարսափելի հետ են մնացել և ամենևին ի վիճակի չեն ոգտագործելու այն իրավունքները, վորը նրանց վերապահել է հեղափոխութեանը»: Կուսակցութեան և խորհրդային իշխանութեան խնդիրն է՝ մեր յերկրի հետամնաց ժողովուրդներին հանել զարգացման ավելի բարձր աստիճանի վրա, ստեղծել ազգերի փաստական հավասարութեանը: «Այդտեղ հարկավոր է,—ասում է ընկ. Ստալինը,—մեր իսկական պրոլետարական ողնութեանը հետամնաց ազգութիւնների աշխատավորական մասսաներին... Անհրաժեշտ է, վոր ուսական պրոլետարիատը բոլոր միջոցները ձեռք առնի, վորպեսզի ծայրերկրներում, կուլտուրական տեսակետից հետամնացած հանրապետութիւններում,—իսկ նրանք հետ են մնացել վոչ թէ իրենց մեղքով, այլ նրա համար, վոր առաջ նրանց դիտել են իբրև հումքի աղբյուրներ,—անհրաժեշտ է աշխատել, վորպեսզի այդ հանրապետութիւններում կառուցվեն արդյունաբերութեան ողայինը»:

Յե՛լ ահա—հենց վոր վերջացավ քաղաքացիական պատերազմը (վորը հաղթանակով վերջացավ, վորովհետև խորհրդային իշխանութեանն աջակցեցին խորհրդային Ռուսաստանի բոլոր բազմաթիվ ազգութիւնների աշխատավորները), կուսակցութեան X համագումարում, 1921 թվին, ընկ. Ստալինի դեկուցման առթիվ ընդունվեցին մի շարք կարևորագույն վորոշումներ, վորոնք ուղղված էին վոչնչացնելու փաստական աղային անհավասարութեանը, այսինքն՝ տնտեսական և կուլտուրական անհավասարութեանը: Համագումարը հայտարարեց, վոր անհրաժեշտ է ողնել վոչ-ոտու ժողովուրդների աշխատավորական մասսաներին (այն ժամանակվա 140 միլիոն աղայնակիցութեան ընդհանուր թվից ուսները մոտ 65 միլիոն էին, իսկ վոչ-ուսները՝ 75 միլիոն)՝ հասնելու առաջ գնացած կենտրոնական Ռուսաստանին: Համագումարը նշեց մի շարք գործնական միջոցառումներ՝ աղային հանրապետութիւններում և մարդերում խորհրդային իշխանութեան կազմակերպելու, մայրենի աղային լեզուն տարածելու, աղային կուլտուրան զարգացնելու, աղային կարգեր ստեղծելու ուղղութեամբ: Համագումարը մասնանշեց, վոր առաջնագույն խնդիր է հանդիսանում հետևողականորեն վերացնել աղային անհավասարութեան մնացորդները հասարակական ու տնտեսական կյանքի բոլոր ճյուղերում և ամենից առաջ պլանայտի կարգով արդյունաբերութեան ստեղծել ծայրերկրներում:

Կուսակցութեան X համագումարից հետո անցած 11 տարիների ընթացքում հսկայական աշխատանք կատարվեց հետամնաց ազգութիւնների փաստական անհավասարութեան վերացման ուղղութեամբ: Աղային հանրապետութիւնների և մարդերի ինդուստրացումն ընթանում է աննախընթաց տեմպերով: Հինգ դաշնակից հանրապետութիւններում (Բելոռուսիա, Անդրկովկասյան Ֆեդերացիա, Տաջիկստան, Թուրքմենստան և Ուզբեկստան) հենց միայն կապիտալ շինարարութեան մեջ հնգամյակի առաջին յերեք տարում ներդրված է մոտ մեկ միլիարդ ռուբլի: Այնտեղ կառուցվում են նոր արդյունաբերական գիգանտներ— մետաղաձուլման և մետաղահալման գործարաններ, ցինկի, կապարի և քիմիական կոմբինատներ, երկտրոկայաններ, տեքստիլ գործարաններ և այլն: Ինդուստրանում են Ղրիմը (Կերչի մետաղաձուլման կոմբինատը) և Բելոռուսիան (Գոմելի գյուղատնտեսական մեքենաների գիգանտը): Աննախընթաց տեմպերով ինդուստրանում են Ղազախստանը (նրա արդյունաբերութեան հիմնական կապիտալը մեկ հնգամյակում, այնպես է 5 անգամով) և Բաշկիրիան, վորպես Ուրալ-Կուրդեցկյան կոմբինատով ընդգրկված հանրապետութիւններ: Միջին Ասիայում կառուցված է 36 միլիոն ուրբու արժողութեամբ գյուղատնտեսական մե-

ընկերների գիղանա, Միջին Ասիայի բամբակի արդյունաբերության նոր շինարարության համար բաց և թողնված մոտ 100 միլիոն ռուբլի: Ազախստանի անծայրածիր հարթավայրերում ձգված և Թուրքսիբը (Թուրքեստան—Սիբիր յերկաթուղին): Բոլորովին նոր հիմունքներով գերակառուցված և Ադրբեջանի նավթային տնտեսությունը: Անդրկովկասյան Ֆեդերացիայի արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքը 1931 թվին 1929 թվին համեմատությամբ ավելացել էր 10 անգամով: ՌՍՖՍՀ-ի տանվեց ինքնավար մարզերում և հանրապետություններում արդյունաբերության հիմնական կապիտալի մեջ հնգամյակի առաջին տարում ներդրվել էր 67 միլիոն ռուբլի, իսկ 1931 թվին՝ 217 միլ. ռուբլի:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՇՐՋԱՆՆԵՐԻ ԻՆՎՈՒՍՏՐԱՑՈՒՄԸ

Կապիտալ ներդրումների աճումը ազգային մարզերում 1932 թվին (1931 թվին տոկոսային հարաբերությամբ):

Ազգային մարզերի արդյունաբերության կապիտալ ներդրումները 1932 թվին զգալիորեն աճելու յեն 1931 թվին համեմատությամբ (տե՛ս դիագրամը):

Միևժամանակ աճում է նաև գյուղատնտեսությունը՝ կոլանտեսությունների և խորհրդային տնտեսությունների շինարարության, մեքենայացման, արհեստական վոտոզման զարգացման և տրակտորացման հիման վրա: Ազգային հանրապետությունների աշխատավոր գյուղացիության կողմից դեպի սոցիալիզմի ուղին շրջադարձ կատարելու հետևանքով

Ռեկոնստրուկցիայի կողմից կառուցված և բոլոր տնտեսությունների 67%-ը, Ադրբեյխստանում՝ 66%, Թուրքմենստանում՝ 56%, Անդրկովկասում՝ 40%, Բելուռուսիայում՝ 48%, Տաջիկստանում՝ 28,5%, Թաթարիայում՝ 63%: Անդրկովկաս, Կարաբաղ, Հյուսիսային Ռուսիան, Արևելյան համատարած կոլեկտիվացման են յենթարկված: Չկա այնպիսի մի ազգային յերկիր, մարզ, շրջան, վորտեղ սոցիալիստական բուռն շինարարություն ծավալված չլինի:

Ահա մի ակնառու օրինակ, թե ինչպես են հետամնաց ազգային ծայրերիցները վերածվում սոցիալիստական ինդուստրիայի և խոշոր գյուղատնտեսության աճող կենտրոնների: Ազախստանը, Ազախստանի հանրապետությունը, անցյալում աղքատ, վայրենի ու մոռացված գյուղերի այդ յերկիրը, խորհրդային իշխանության օրոք արագորեն վերածվում է խոշորագույն արդյունաբերական շրջանի: Ազախստանի եր ընդերքում ունի վիթխարի հանքային հարստություններ: Արագանդի աճիկի ավազանն իր ծալքերում պարունակում է, մասնագետներից վոմանց պնդումով, 15 միլիարդ տոնն, իսկ ուրիշների պնդումով՝ 20—30 միլիարդ տոնն աճուխ: Արագանդից վոչ հեռու գտնվում է Կենտյուբեթ—Գաղաթ, վորտեղ կա յերկաթի հարուստ հանքավայր: Վոչ մի տեղ մենք չունենք վառելանյութի և մետաղի այնպիսի հաջող գուղակցում, ինչպես այստեղ: Ազախստանը հարուստ է գունավոր մետաղներով. նա տալիս է յերկրի աճրոջ պղնձի հայլի 50%-ը: Ազախստանն ունի գյուղատնտեսության, գլխավորապես անասնապահության զարգացման մեծ հնարավորություններ:

Պորհրդային իշխանությունը Ազախստանին հնարավորություն տվեց դառնալու արդյունաբերական շինարարության, սոցիալիստական գյուղատնտեսության կարևորագույն շրջաններից մեկը: Ազախստանում սկսված է պղնձի և լեռնային արդյունաբերության, հիդրոէլեկտրակայանների, տրանսպորտի, քիմիական ձեռնարկությունների և մշակող արդյունաբերության շատ ճյուղերի լայն շինարարություն: Թուրքսիբի կառուցումն սկիզբ դրեց յերկաթուղային խոշոր շինարարության՝ Ազախստանի տերիտորիայում: Թուրքսիբը Միջին Ասիան կապում է Հյուսիսային Ազախստանի և Արևմտյան Սիբիրի հացահատիկային շրջանների հետ, այս գիծը ճանապարհ է բացում հացի բեռների հոսանքի համար դեպի Միջին Ասիա, նա ընդգրկում է գունավոր մետաղի մի շարք առաջնակարգ հանքավայրեր:

Բուռն թափով աճում է սոցիալիստական շինարարությունը Ազախստանի գյուղում: Ազախստանն ունի ազատ և հողադործության ու անասնապահության համար միանգամայն պիտանի տարածություններ: Վերջին տարիներում խորհրդային իշխանությունը Ազախստան

Ճում կառուցեց խոշոր հացահատիկային և անասնաբահահան խորհրդանտեսութունների ցանց: Անասնապահական խորհրդանտեսութունները պետք է յերկրորդ հնգամյակի վերջում ունենան 900 հազար հեկտար հողամաս այն 199 հազար հեկտարի հետ միասին, վորը կար հնգամյակի սկզբում: Ղազախստանի հացահատիկային շրջաններում 1932 թվին կոլտնտեսութունների կողմից ընդգրկված էր դյուղացիական տնտեսութունների մոտ 50%-ը: Ընդհանուր առմամբ Ղազախստանը դառնում է սոցիալիստական հողազործութայն կարևորագույն շրջաններից մեկը, իսկ արդյունաբերութայն լայն զարգացման հետևանքով կդառնա յերկրի առաջավոր ագրարային-ինդուստրիալ շրջաններից մեկը:

Մյուս կողմից են մեր կուսակցութայն ազգային քաղաքականութայն 4իմունքները—պայքար փաստական անհավասարութայն վերացման, տնտեսական և կուլտուրական շիւարարութայն ծավալման համար հետամնաց ազգային շրջաններում:

Տնտեսական շինարարութայն բնագավառի հաջողութուններին զուգընթաց, վորոնք ձեռք են բերված լենինյան կուսակցութայն դեկափարութայն, հսկայական չափերով ծավալվում է նաև կուլտուրական շինարարութայնը ազգային հանրապետութայններում ու մարզերում:

Նախկին ցարական Ռուսաստանի ծայրերկրներին՝ անցյալում գրեթե գլխովին անգրագետ ժողովուրդները ներկայումս գրագետ են դառնում. նրանց մոտ կառուցվում են դպրոցներ, դասընթացներ, տեխնիկումներ, բարձրագույն ուսումնական հիմնարկներ: Հենց միայն 1931 թվին բոլոր ազգային հանրապետութայններում ուսման ցանցում ընդգրկվեցին նույնքան անգրագետներ, վորքան սովորել էին տասը տարվա ընթացքում՝ դրանից առաջ:

Ուկրայնայում 8-ից մինչև 10 տարեկան յերեխաների 98,2%-ն է սովորում, Բելոռուսիայում՝ 97%-ը: 1927 թվին կային արդեն 60 ազգային լեզուներով դպրոցներ: 1931 թվից ընդհանուր ուսումը անց է կացվում արդեն 70 լեզուներով:

Կուլտուրական շինարարութայն հատկացումները ՌՍՖՍՀ-ի ազգային շրջաններում 1932 թվին ավելացան 33%-ով, յերբ այդ հատկացումներն ամբողջ ՌՍՖՍՀ-ում ավելացել էին միջին հաշվով 27%-ով:

Բուռն թափով աճում է ազգային մամուլը, զարգանում է ազգային գրականութայնը ու արվեստը: Նախկին արաբական այրուբների փոխարեն, վորն անմատչելի յեր լայն մասսաների համար, թյուրքական ժողովուրդների մեջ մտցված է լատինական տառերից կազմված նոր այբուբենը, վորը Լենինը կոչել է «մեծ հեղափոխութայն Արևելքում»: Շոր այբուբենը գրագիտութայնը մատչելի դարձրեց բանվորների և գյուղացիների համար:

Ազատագրված է կինը, վորն Արևելքում մինչև հեղափոխութայն ամենից ավելի յեր ճնշված. նրան վաճառում էին, նա իրավունք չուներ մարդկանց աչքին յերևալու առանց փարանշայի (ըողի), նա կրում էր ամեն տեսակ նվաստացումներ: Իսկ ներկայումս նա սոցիալիզմի ֆրավահավասար կառուցող է:

Աճում են ազգային կադրերն ինչպես արդյունաբերութայն և գյուղատնտեսութայն մեջ, այնպես էլ կուլտուրայի գանազան բնագավառներում: Ղազախստանի արդյունաբերական բանվորների 40%-ը բաղկացած է բնիկ ազգաբնակչութայնից, իսկ Թաթարիայի, Ղրիմի, Պովոլժիեյի գերմանական ինքնավար մարզի արդյունաբերութայն մեջ՝ 25%-ը: 1930 թվին ՌՍՖՍՀ-ի Ֆարգործուներում ընդունվեցին 7000 հոգի ազգային փոքրամասնութայններից, իսկ 1931 թվի աչնան հավաքել ժամանակ՝ արդեն 40,300 հոգի:

«Նայեցե՛ք ՌՍՖՍՀ-ի քարտեզին,—գրում էր Լենինը 1921 թվին,—Վոլոդայից դեպի հյուսիս, Ռոստովից և Սարատովից դեպի հարավ—արևելք, Որենբուրգից և Ռմսկից դեպի հարավ, Տոմսկից դեպի հյուսիս ընկած են անձայրածիր տարածութայններ, վորտեղ կաեղափոխվին տասնյակ վիթխարի կուլտուրական պետութայններ: Յե՛վ այդ բոլոր տարածութայններում թաղավորում է նահապետականութայնը, կիսավայրենութայնը և ամենախիստական վայրենութայնը»: Բայց հաջող տարիներում վիթխարի փոփոխութայններ տեղի ունեցան: «Նախապետականութայնը, կիսավայրենութայնը և ամենախիստական վայրենութայնը» փոխարինվում են խորհրդային կուլտուրայով — ձեռով ազգային, բովանդակութայն սոցիալիստական:

Մեր լենինյան ազգային քաղաքականութայն եյությունն առանձին շեշտակիութայն դրսևորվում է կապիտալիստական յերկրներին սահմանամերձ շրջաններում: Աճում է տնտեսական և կուլտուրական շինարարութայնը Մոլդավական ինքնավար խորհրդային սոցիալիստական հանրապետութայնում, իսկ նրա կողքին, Դնեպրի մյուս ափին, գտնվում է ուսմանական բոյարների կողմից բղկված, թալանված Բեսարաբիան: Ինդուստրանում է Ուկրայնան (ՈւՆՍՀ), իսկ նրա կողքին, սահմանից դեմք, պանական Լեհաստանում Փաշխատական կոչիկի տակ ուժառույթ է լինում Արևմտյան Ուկրայնան: Սորհրդային Միութայն բոլոր ժողովուրդների հետ միասին զարգանում է ինքնավար Կարելիան,—իսկ Փինլանդական բռնակալների ճնշման ներքո շնչահեղձ են լինում աշխատավորական մասսաները սահմանից դեմք: Ազլիական բուրժուազիայի կողմից կեղեքվող Հնդկաստանի սահմաններում միջինասիական խորհրդային հանրապետութայնները սոցիալիզմ են կառու-

ցում: Մեզ մոտ՝ ազգությունների վերածնունդ, նրանց եկոնամիկայի և հուլիսուրայի աճում: Նրանց մոտ՝ ազգությունների այլաանրում, աղքատացում, մահացում և ազգային հուլիսուրայի կործանում:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆ ԻՐԱՎԱՀԱՎԱՍԱՐ
ԺՈՂՈՎՈՒՐԻՆԵՐԻ ԿՕՄԱՎՈՐ ՄԻԱՎՈՐՈՒՄՆ Ե

Պորհրդային Միությունը միավորում է յոթ դաշնակից խորհրդային սոցիալիստական հանրապետությունների իրավահավասար ժողովուրդներին. Ռուսաստանի (ՌՍՖՍՀ), Ուկրայնայի (ՈւՍՍՀ), Բելոռուսիայի (ԲՍՍՀ) հանրապետությունները, Անդրկովկասյան Ֆեդերացիան (ԱՍՖՖՀ), վոր բաղկացած է Ադրբեջանի, Վրաստանի և Հայաստանի հանրապետություններից), Ուզբեկստան (ՈւՋՍՍՀ), Թուրքմենստան (ԹՍՍՀ) և Տաջիկստան (ՏաՂ ՍՍՀ): ՌՍՖՍՀ-ն, Ուկրայնական հանրապետությունը և մյուս դաշնակից հանրապետություններն իրենց հերթին ունեն իրենց մեջ մի շարք ինքնավար ազգային հանրապետություններ, մարզեր, ազգային շրջաններ և ուայոններ:

Պորհրդային սահմանադրությամբ ՍՍՀՄ-ի բարձրագույն մարմինն է հանդիսանում Միության Պորհուրդների համագումարը, վոր ընտրում է բարձրագույն, համագումարից մինչև համագումար ղեկավարող մարմին՝ Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտե (Միության Կենտգործկոմ): Սահմանադրության համաձայն Միության Կենտգործկոմը բաղկացած է յերկու խորհուրդներից՝ Միութեանական խորհրդից և Ազգությունների խորհրդից:

Միութեանական խորհուրդը բաղկացած է դաշնակից հանրապետությունների ներկայացուցիչներից՝ նրանցից յուրաքանչյուրի ազգաբնակչության համեմատ:

Ազգությունների խորհուրդը կազմվում է դաշնակից և ինքնավար հանրապետությունների ներկայացուցիչներից, յուրաքանչյուրից 5-ական ներկայացուցիչ, անկախ ազգաբնակչության քվից, ինչպես նաև ինքնավար ազգային մարզերի ներկայացուցիչներից (յուրաքանչյուրից մեկական հոգի): Այսպես, վոչ-մեծ հանրապետությունը կամ մարզն այս ղեկավար խորհրդային որդանում ներկայացված է մեծի հետ համահավասար, ունի նույնպիսի կշիռ քվեարկության ժամանակ: Միության խորհուրդների համագումարի կողմից ընտրվող այս յերկու բարձրագույն որդաններն իրենց աշխատանքում իրավահավասար են և հարցերը քվեարկում են առանձին: Նրանցից յուրաքանչյուրն ունի իր նախադասությունը, իսկ որեւէր միայն այն ժամանակ է ուժ ստանում, յերբ նա համաձայն է գտնում թե՛ Միութեանական խորհրդի և թե՛ Ազգությունների խորհրդի կողմից:

Այսպիսով, Պորհրդային յերկրում ապահովվում է բոլոր ազգությունների աշխատավորության ներկայացուցիչների մասնակցությունը համամիութենական պետական կառավարման գործում:

Պորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միությունը (ՍՍՀՄ) իրենից ներկայացնում է բոլորովին նոր տիպի պետություն, վորն ապահովում է ժողովուրդների միասնությունը՝ սոցիալիստական շինարարության և իմպերիալիստներից պաշտպանվելու գործում, ժողովուրդների ազգային զարգացման ազատությունը, նրանց ինքնուրույնությունն իրենց ներքին գործերում:

«Պորհրդային հանրապետությունների ժողովուրդների կամքը, — ասված է ՍՍՀՄ-ի սահմանադրության (հիմնական սրենքի) մեջ, — ժողովուրդներ, վորոնք միաբերան վորոշում ընդունեցին «Պորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միություն» կազմելու մասին, հուսալի յերաշխիք է այն բանի, վոր այս Միությունն իրավահավասար ժողովուրդների կառավոր միավորում է հանդիսանում, վոր յուրաքանչյուր հանրապետության համար ապահովված է Միությունից ազատորեն դուրս գալու իրավունքը, վոր Միության մուտքը բաց է բոլոր՝ թե՛ գոյություն ունեցող և թե՛ ապագայում առաջանալիք սոցիալիստական խորհրդային հանրապետությունների համար, վոր նոր միութենական պետությունը կհանդիսանա ժողովուրդների խաղաղ համակեցության և յերաշխիքական համագործակցության՝ դեռ 1917 թվի հոկտեմբերին գրված հիմքերի արժանի պակումը, վոր նա հավասարիմ ամբողջ կհանդիսանա ընդդեմ համաշխարհային կապիտալիզմի և վճռական քայլ՝ բոլոր յերկրների աշխատավորներին համաշխարհային սոցիալիստական խորհրդային միության մեջ միավորելու ճանապարհին»:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐՑԸ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԼՆԳԱՄՅԱԿՈՒՄ

XVII կուսակցական կոնֆերենցիան, յեղնելով լենինյան ազգային քաղաքականությունից, ընդգծեց, վոր «սոցիալիստական տնտեսության արագ անուրը յերկրորդ հնգամյակի շրջանում ազգային հանրապետություններում և մարզերում պայմանավորում է ազգությունների այն հետամնացության վերացումը, վոր նրանք ժողովուրդը են ցարական գաղութային—կապիտալիստական ռեժիմից»:

Յերկրորդ հնգամյակը հնարավորություն է տալիս ե՛լ ավելի բուռն թափով, քան առաջին հնգամյակում, զարգացնելու սոցիալիստական տնտեսությունն ազգային շրջաններում:

Յերկրորդ հնգամյակում նոր փարքիկաներ և գարծարաններ կկա-

աւելցին հաւմքի շրջաններում: Այդ նշանակում է, վոր բամբակեղենի գործարանները կհառուցվեն այնտեղ, վորտեղ աճում է բամբակը, — Միջին Ասիայում, Ղազարստանում և Անդրկովկասում, կաշի արդյունաբերութեանը և մսի կոմբինատները՝ անասնապահական շրջաններում և այլն: Նույնը նաև ծանր արդյունաբերութեան վերաբերմամբ. թե՛ Բաշկիրիան, թե՛ Թաթարիան, թե՛ Միջին Ասիան, թե՛ Ղազարստանը, թե՛ Բելուռուսիան կհարստանան, կբեղմնավորվեն նորանոր տանյակ գործարաններով և կոմբինատներով, վորոնք կհառուցվեն նորագույն առաջավոր տեխնիկայի հիման վրա:

Յերկրորդ հնգամյակը բաց է անում ազգային կուլտուրայի աճման նոր, ամենալայն հնարավորութիւններ: Իսկ ինչպե՞ս է դարձանալու ազգային կուլտուրայի շինարարութեանը: Լենինը սովորեցրել է, վոր ազգային տարբերութիւնները կմնան դեռ շատ յերկար, անգամ համաշխարհային մասշտաբով պրոլետարիատի դիկտատուրան իրականանալուց հետո: Այդ նշանակում է, վոր չի կարելի խոսել ազգային կուլտուրաների, ազգային լեզուների վերացման մասին յերկրորդ հնգամյակում, վորը լինելու յե նախկինում ճնշված ազգերի հետամնացութեան վերացման հնգամյակ:

Յեվ նա, ով դիմ է արտահայտում ազգային լեզուների ամբողջմանը կամ ազգային հանրապետութիւնների գոյութեան նպատակահարմարութեանը, նա ըստ ելութեան արտահայտում է մեծապետական, ուստամոլական մտքեր և իդեաներ, նա կամենում է, վոր դարձանա միմիայն իր ունեւերն լեզուն, միմիայն իր ունեւան պետութիւնը:

Լենինյան ճիշտ քաղաքականութիւնը նրանումն է կայանում, վոր հետագայում ևս զարգացվի ազգային լեզուն, ազգային կուլտուրան: Վորովհետև միմիայն այդպիսի քաղաքականութիւնն է նպաստում ժողովուրդների կուլտուրական հետամնացութեան վերացմանը, սոցիալիստական շինարարութեանը հաղորդակից է դարձնում զանազան ազգութիւնների ամենալայն մասսաներին, նրանց հնարավորութիւն է տալիս մայրենի լեզվով կրթութիւն ստանալ, մայրենի լեզվով վարել հասարակական կազմակերպութիւնները և խորհրդային հիմնարկութիւնների ամբողջ աշխատանքը:

Սոցիալիզմի կառուցման շրջանը խորհրդային Միութիւնում ազգային կուլտուրաների բարձրամակարդակի շրջան է, կուլտուրաներ, վորոնք նոր ուժով են դարձանում ազգային լեզվով ընդհանուր նախնական կրթութիւն մտցնելիս և ամբացնելիս:

Յեվ իրօք, թաթարների, վրացիների, բաշկիրների, հրյանների, տալիկների, անգամ Միբրի ամենահետամնաց ժողովուրդների լեզուն,

չիբը, մամուլը խորհրդային իշխանութեան տասնհինգ տարում չստանա չափերով զարգացել, աճել և ծաղկել են:

Ազգային կուլտուրան պրոլետարիատի դիկտատուրայի որով, — ըստ ընկ Ստալինի ընտրուման, — բովանդակութեամբ սոցիալիստական և ձևով ազգային կուլտուրայի: Նա նպատակ ունի զանազան ազգութիւնների մասսաներին դաստիարակել ինտերնացիոնալիզմի վոզով և ամբացնել պրոլետարիատի դիկտատուրան:

Նախապատրաստելու համար պետութեան մահացումն ապագայում, կոմունիզմի բարձրագույն փուլում, անհրաժեշտ է ներկայումս ամեն կերպ ամրացնել պրոլետարիատի դիկտատուրան: Ճիշտ այդպես էլ — ապագայում, կոմունիզմի որով պետութիւնները, լեզուն և առանձին ազգային կուլտուրաները միաձուլելու և միասնական համաւարակային կուլտուրա, սոցիալիզմի աշխատողների միասնական սոցիալիստական և մի ինչ-վոր, ներկայումս գոյութիւն ունեցող լեզուներից վոչ մեկին չնմանվող համամարդկային լեզու դարձնելու համար անհրաժեշտ է այժմ ոգնել, աջակցել ԽՍՀՄ ժողովուրդների ազգային կուլտուրաների, լեզուների և համապետութիւնների զարգացմանը:

Ձեռով ազգային և բովանդակութեամբ սոցիալիստական կուլտուրայի զարգացումը հիմք է դնում բոլոր ազգերին ժողովուրդների մեկ ընտանիքում և բոլոր ազգային կուլտուրաները մեկ համամարդկային կուլտուրայում միաձուլելու գործին՝ դասակարգերը վոչնչացնելուց և ամբողջ աշխարհում կոմունիստական հասարակութիւնը իրականացնելուց հետո:

3. ՀԱՆՈՒՆ ԼԵՆԻՆՅԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՅԵՐԿՈՒ ՖՐՈՆՏՈՎ ՊԱՅՔԱՐՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐՑՈՒՄ

Ազգային հարցի լուծման լենինյան թեորիան և պրակտիկան զարգացել են յերկու ֆրոնտով մղված անողորմ պայքարում:

II Ինտերնացիոնալի կուսակցութիւնների կողմից ազգային հարցի մենչևիկյան դրումը շարունակ հանդիպել է լենինյան կուսակցութեան կտրուկ հակահարվածին: II Ինտերնացիոնալի կուսակցութիւններն աշակցում են իրենց իմպերիալիստական կառավարութիւններին՝ զաղութներում վարած քաղաքականութեանը, այդ ստոր կողոպուտը վարագուրելով այնպիսի ֆրազներով, վոր բուրժուազիան իբրև թե կուլտուրա և քաղաքակրթութիւն է տանում «վայրենի» զաղութները: III Ինտերնացիոնալը լուծեան է տալիս զաղութների կեղեքումը, ազգային հարցը դարձնելով լոկ յեվրոպական «կուլտուրական» ժողո-

վուրդների հարց, ժողովուրդներ, վորոնք կեղեքվում են հենց յեվրոպական ուրիշ ժողովուրդների կողմից (Անգլիայի կողմից կեղեքվող իրլանդացիները, նախկին Ավստրիայի կողմից կեղեքվող հունգարացիները, ցարական Ռուսաստանի կողմից կեղեքվող Ֆինները, լեհերը և մյուսները, և այլն) :

Լենինիզմն արավ այն, ինչից այնքան վախենում էին կապիտալի «կուլտուրական» ծառաները. նա միևնույն մակարդակի վրա դրեց սպիտակներին և «սևամորթներին», յեվրոպացիներին և ասիացիներին, ազգային հարցը շաղկապելով գաղութային հարցի հետ :

Կոմունիստները—պրոլետարիատի այդ միակ հեղափոխական կուսակցութունը—մերկացրել են և մերկացնում են, թե ինչպես Փրանսիայի, Անգլիայի, Բելգիայի, Իտալիայի, Ավստրիայի «սոցիալիստներն» աջակցել են և աջակցում են վերստյան խաղաղությանը, վորը ստրկացրել է վոչ միայն Գերմանիային, այլև տասնյակ մանր ժողովուրդների, ուժեղացրել է ազգային ճնշումը Լեհաստանում, Չեխո-Սլովակիայում, Ռումինիայում, Յուգոսլավիայում, Իտալիայում և այլն : Կոմունիստները պրոլետարիատի միակ հեղափոխական կուսակցութունն են, վոր մերկացրել է սոցիալ-իմպերիալիստներին վարքը հանդեպ Չինաստանի բաժանման, Մանջուրիայի գրավման շապտիստների կողմից, Անգլիայի կատարած ջարդերի Հնդկաստանում և Յեզիպատոսում, Փրանսիային՝ Հնդկաչինում և Աֆրիկայում և այլն :

II Ինտերնացիոնալը պայքարում է ազգերի ինքնուրույն պետական գոյության իրավունքի դեմ, այն փոխարինելով «կուլտուրական ինքնավարության» իրավունքով (այսինքն՝ ճնշված ազգերի կողմից սեփական կուլտուրական հաստատություններ ունենալու իրավունքով) և ամբողջ քաղաքական իշխանությունը թողնելով ճնշող ազգի ձեռքում :

Լենինիզմը պայքարել է և պայքարում է ճնշված և կախյալ ժողովուրդների լիակատար ինքնարոշման ու մինչև իսկ անջատման, ինքնուրույն պետական գոյության իրավունքի համար :

II Ինտերնացիոնալը ճնշված ազգությունների ազատության հարցը դրել է լուկ ձևականորեն, խոսքով, իրավաբանորեն :

Լենինիզմը մերկացրել է կապիտալիստների այդ պնակալեղներին, բացառելով, վոր ազգերի հավասարության վերաբերյալ դեկլարացիաները, յեթե նրանք չեն ամրացվում պրոլետարական կուսակցությունների կողմից ազգային-ազատագրական շարժմանը ցույց տրվող ակտիվ աջակցությամբ, խաբեյությունն են և դավաճանութունն :

II Ինտերնացիոնալը ազգային հարցը դիտել է ինքնուրույն կերպով, այն չկապելով բուրժուազիայի դեմ պրոլետարիատի մղած պայքարի հարցի, պրոլետարական հեղափոխության հետ :

Լենինիզմն անարդանքի սյունին է դամել սոցիալիզմի դավաճաններին, ապացուցելով, վոր ազգային հարցն ինքն իրեն, «ինքնահոսով» չի կարող լուծվել, վոր միայն պրոլետարական հեղափոխությունը, ինչպես այդ վկայում է Ռուսաստանի փորձը, կարող է լրիվ չափով լուծել ազգային հարցը :

Բայլելիզմը մերկացրել է II Ինտերնացիոնալի ազգային քաղաքականությունը՝ վորպես ուղղակի մասնակցություն (ամբողջ բուրժուազիայի հետ միասին) գաղութային թալանի և մյուս ազգերի կեղեքման դործում :

Բայլելիզմն ազդարարել է, վոր պրոլետարական կուսակցությունների պարտականությունն է՝ առաջին հերթին պայքարել հենց այն ազգերի և գաղութների ազատագրման համար, վորոնք ճնշվում են «իրենց» բուրժուազիայի կողմից :

Բայլելիզմը մերկացրել է նաև Տրոցկու ազգային ծրագրի մեռչելիցյան էյությունը : Տրոցկին, ինչպես Լենինն է ասել, ընդունում էր «ազգերի ինքնորոշման իրավունքը կեղծամտաբար, խոսքով» : Իսկ դորձնականում նա ազգային հարցի լուծումը չէր շաղկապում պրոլետարական հեղափոխությանը : Նա ազգային հարցը «լուծում էր», քարոզելով բուրժուական Յեվրոպայի միացումը մեկ պետության մեջ, բուրժուական Յեվրոպայի Միացյալ Նահանգների ստեղծումը : Տրոցկին, այսպիսով, վողջ II Ինտերնացիոնալի որինակով, հաշվից նետում էր Ասիայի և Աֆրիկայի ճնշված ժողովուրդներին, վորոնք յերկրաչնդի ազգաբնակչության մեծամասնությունն են կազմում :

Գործնականում Յեվրոպայի Միացյալ Նահանգների նրա լողունը ճշանակում էր, ինչպես մատնանչել է Լենինը, «յեվրոպական խոշոր պետությունների միացում՝ գաղութները, այն է՝ գրեթե ամբողջ Ասիան և Աֆրիկան միասնաբար ուժեղ շահագործման և կեղեքման յեռթարկելու համար» : Ինպիսիպիստական Ազգերի Լիգա—ահա բե փատորեն ի՛նչ բանի յեր ձգտում Տրոցկին դեռևս պատերազմի տարիներին, ահա բե ի՛նչ բանի ոգնությամբ նա մտածում էր «լուծել» ազգային հարցը :

Բայլելիզմն անխնա պայքարել և պայքարում են մարքսիստական ազգային քաղաքականության նաև «ձախից», որինակ՝ Ռուգա Լյուքսեմբուրգի և Բուխարինի կողմից յեկող խեղաթյուրումների դեմ :

Լյուքսեմբուրգը և Բուխարինը չէին հասկանում պրոլետարական պայքարի և ազգային-հեղափոխական շարժման միասնական Փրոնտի անհրաժեշտությունը : Այդ պատճառով նրանք դանում էին, վոր պրոլետարիատը «կարիք չունի» հետաքրքրվելու ազգային հարցով : Այդ

դիժը վարադուրվում եր «ճախ» ֆրադով, ինչպես այն, թե քանի վոք մենք դեմ ենք բուրժուական պետութեան, կողմնակից ենք բոլոր յեղկերներին պրոլետարներին և ազգերին դաշինքին, ապա կարելի էլա առանձին ազգային հարց առաջադրել և ազգերի ինքնորոշման իրավունք՝ ազդարարել: Բուրժուական իշխանութեան որով, ասում եյին նրանք, պրոլետարիատի համար միևնույնն է, թե վոք ազգի բուրժուականն է նրան ճնշում, իսկ սեփական, պրոլետարական իշխանութեան որով բոլոր ազգերն առանց այդ ել հավասար կլինեն:

Այդ դժի հիմքում գտնվում եր II ինտերնացիոնալին յուրահատուկ այն հատկութեանը, վոր չեյին հասկանում դյուրացիութեան դերը՝ վորպես պրոլետարիատի դաշնակցի:

Լյուքսեմբուրգի—Բուխարինի գիծն ազգային հարցում Յեկրոսայի պրոլետարիատի և ճնշված ազգերի ու գաղութներին դյուրացիութեան դաշինքը քանդելու գիծն եր: Յեթե այդ գիծն իրագործվեր, ապա նա պրոլետարական հեղափոխութեանը պարտութեան կհասցներ: «Ձախեղը» չեյին հասկանում նաև այն, վոր ազգային անհավասարութեանը ճնշված ազգերի աշխատավորութեան համար կրկնակի ճնշում է ստեղծում (ազգային ճնշում իմպերիալիստական պետութեան կողմից և անտեսական չահադործում ոտարերկրյա ու սեփական բուրժուականի կողմից): Այդ պատճառով ել պրոլետարիատը չի կարող պարզապես հետ կանգնել ազգային հարցից:

II ինտերնացիոնալի դեկավարազ կուսակցութեաների գիծը բացահայտ մեծապետական շովինիզմի (ճնշող նացիոնալիզմի) գիծ եր: Բայց բայցեիկները պայքարում եյին վոչ միայն մեծապետական շովինիզմի դեմ մնշող յերկրներին սոցիալիստական կուսակցութեաններում, այլև մացիոնալիզմի դեմ՝ մնշված յերկրներին սոցիալիստական կուսակցութեաններում:

Ճնշված ազգերի բանվորական շարժման նացիոնալիստները փոխանակ իրենց ջանքերը միացնելու ճնշող ազգերի բանվորութեան պայքարին, աշխատում են իրենց բանվորների և աշխատավորների մեջ նացիոնալիզմի վոզի, թշնամութեան վոզի դաստիարակել ուրիշ ազգերի բանվորների նկատմամբ, և բարեկամութեան վոզի՝ «իրենց» ազգի բուրժուականի նկատմամբ: Փոխանակ բոլոր յերկրների բանվորների հետ զայնակցելու, նրանք դաշինք են կնքում «իրենց» ազգի բուրժուականի հետ: Բանվորական շարժման նացիոնալիստները փորձում են նաև պրոլետարական կազմակերպութեանները՝ կուսակցութեանն ու պրոֆմիլութեանները բաժանել մի շարք մանր, թույլ կուսակցութեանների ու միլիոնների՝ յուրաքանչյուր ազգի պրոլետարիատի համար առանձին, գրանով դինամիզմով պրոլետարիատին այն պայքարում, վոր

Ֆրանսիայում և նա բուրժուական դեմ: Թե՛ մեծապետական շովինիզմը և թե՛ տեղական նացիոնալիզմը գենք են բուրժուականի և կալվածատերերի ձեռքում՝ դասակարգային պայքար մղելու բանվոր դասակարգի ու աշխատավորական մասսաների դեմ:

ԸՆԴԴԵՄ ՄԵՇԱՊԵՏԱԿԱՆ ՇՈՎԻՆԻԶՄԻ ՅԵՎ ՏԵՂԱԿԱՆ ՆԱՑԻՈՆԱԼԻԶՄԻ

ԽՍՀՄ-ում ազգային հարցի լուծման պրակտիկայի շուրջը նույնպես անողոք դասակարգային պայքար է տեղի ունենում: Քանի վոք ազգային հարցի լենինյան ճիշտ լուծումը նշանակում է՝ ամբացնել պրոլետարիատի դիկտատուրան, ուժեղացնել պրոլետարիատի դաշինքը դյուրացիութեան հետ, ազգա նա ծնունդ է տալիս ԽՍՀՄ-ի կործանվող շահագործող դասակարգերի անխուսափելի դիմադրութեան:

Լենինյան ազգային քաղաքականության իրականացմանը խանգարող գլխավոր շարիքն է հանդիսանում ռուսական մեծապետական շովինիզմի դրսևորումը: Մեծապետական շովինիստը պահում է այն վերաբերմունքը մյուս ազգերի հանդեպ, վորը ցարիզմը պատվաստում եր ռուս ժողովրդին: Շովինիստն արհամարհաբար է վերաբերվում մյուս ազգութեաններին, նրանց ցածր ցեղի մարդիկ է համարում, ծնունդ է տալիս անտիսեմիտիզմին՝ ինքնակալութեան այդ ամենաստոր գենքին: Նա ժխտում է ազգային կուլտուրան, ձգտում է «ռուսացնել» մյուս ազգութեաններին, այսինքն՝ նրանց պատվաստել այն ամենը, ինչ ռուսական է, ստիպել նրանց խոսել, գրել և իրենց պետական գործերը վարել ռուսերեն լեզվով և այլն: Նա դեմ է հետամնաց ազգերին անտեսական և կուլտուրական ողնութեան ցույց տալուն: Մեծապետական շովինիզմի թեքումը մեր կուսակցութեան շարքերում արտացոլում է ոտաջներում ախրող ռուս ազգի վերացող դասակարգերի ձգտումը՝ վերադարձնելու կորցրած առանձնաշնորհումները:

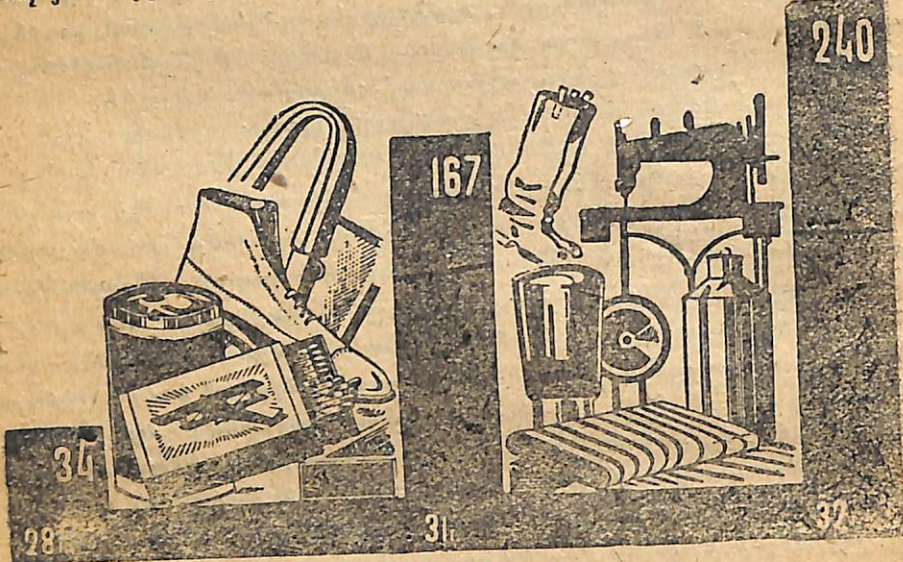
«Մեծապետական շովինիզմի քեֆման եյությունը, —ասում է ընկ. Ստալինը, —կայանում է այն բանում, վոր ձգտում են լեզվի, կուլտուրայի, կենցաղի ազգային տարբերությունների կողմով աճցնելը, ձրգտում են ազգային համրապետութեանների և մարգերի վերացումը պարտատել, ձգտում են քարուքանդ անել ազգային իրավահավասարության սկզբունքը, պսակագերծ անել այն քաղաքականությունը, վոր վարում է կուսակցութեանը՝ ապարտն ազգայնացնելու, մամուլը, ջպրոցները և մյուս պետական ու հասարակական կազմակերպութեաններն ազգայնացնելու ուղղությամբ:

Այս տիպի ուղղոնիստները հաճախ յերևում են նրանից, թե քանի վոք սոցիալիզմի հաղթանակի ժամանակ ազգերն ի մի յեն ձուլվելու:

խոյ նրանց ազգային լեզուները վերածվելու յեն մեկ ընդհանուր լեզվի՝ ապա յեկել և ժամանակը վերացնելու ազգային տարբերությունները և հրաժարվելու առաջներում ճնշված ժողովուրդների ազգային կուլտուրայի զարգացմանն աջակցելու քաղաքականությունից...

Կասկած չի կարող, վոր այս թեքումն ազգային հարցում, վորը միաժամանակ վարազուրվում և ինտերնացիոնալիզմի դիմակով և Լենինի անունով, մեծապետական շովինիզմի ամենանուրբ, ուստի և ամենավտանգավոր տեսակն և հանդիսանում»:

Ուրիշ ելեմենտներ ևս կան մեր յերկրում, առաջներում ճնշված ազգություններին պատկանող ելեմենտներ, վորոնք հնարավոր են դըստ...

Թեթև արդյունաբերության արտադրանքն ազգային ջրհաններում ենդամյակում տվելացել և 7 անգամ (միլիոն ուղիներով):

նում լիակատար ազգային փակվածությունը, կտրվածությունը ՍՍՀՄ-ի սոցիալիստական այն կուլտուրայից, վորը վեթևարի միջոցներ ունի ողնելու տակալին հետամնաց ազգություններին, — դրանք տեղական նացիոնալիստներն են: Նացիոնալիստական տրամադրությունները նույնպես արտացոլում են գտնում կուսակցության շարքերում:

Ինչո՞ւմն և տեղական նացիոնալիզմի թեքման էյությունը: «Տեղական նացիոնալիզմի թեքման էյությունը կայանում և այն բանում, — ասում և ընկ. Ստալինը, — վոր ձգտում են առանձնանալ և փակվել իրենց ազգային պատյանում, ձգտում են նսեմացնել դասակարգային հակասություններն իրենց ազգի ներսում, ձգտում են մեծապետական

շովինիզմից պաշտպանվել՝ սոցիալիստական շինարարությունը ընդհանուր հոսանքից հեռանալու միջոցով, ձգտում են չտեսնել այն, ինչ իբար և մոտեցնում ՍՍՀՄ ազգություններին աշխատավորական մասսաներին, և տեսնել միայն այն, ինչ կարող և նրանց հեռացնել միմյանցից:

Տեղական նացիոնալիզմի թեքումն արտացոլում և առաջներում ճնշված ազգերի վերացող դասակարգերի դժգոհությունը պրոլետարիատի դիկտատուրայի սեփմից, նրանց ձգտումն՝ առանձնանալու իրենց ազգային պետություն մեջ և այնտեղ հաստատելու իրենց դասակարգային տիրապետությունը:

Այս թեքման վտանգը նրանումն և կայանում, վոր նա բուրժուական նացիոնալիզմ և մշակում, թուլացնում և ՍՍՀՄ-ի աշխատավոր ժողովուրդների միասնությունը և նպաստում և ինտերվենցիոնիստներին»:

Այս յերկու թեքումները դեռևս չեն վերացված: Արդեն իսկ 1932 թվին, օրինակ, հայտնաբերվեցին կոպիտ մեծապետական շովինիզմի փաստեր Հեռավոր Արևելքում՝ չինացի և կորեացի բանվորների նկատմամբ, Մոսկվայի մարզում, Շատուրի սորֆամշակման վայրերում՝ թաթար բանվորների նկատմամբ և այլն: Այդ ազգերի բանվորներին ավելի ցածր աշխատավարձ էյին տալիս ուս բանվորների հետ կատարած միատեսակ աշխատանքի համար, նրանց հատկացնում էյին ամենաշավատ բնակարանները, նրանց ներկայացուցչներին չեյին ընտրում գործարկումներում, նրանց հետ կոպիտ, արհամարհաբար էյին վերաբերվում, նրանց մեջ վոչ մի կուլտուր-քաղաքական աշխատանք չեյին կատարում և այլն: Այսպես, մեծապետական շովինիստները հաճախ մեծապետական հակահարված չստանալով կուսակցության անդամների կողմից, փորձում են քանդել բոլոր ազգերի բանվորների յեղբայրական դաշինքը:

Կուսակցությունը պահանջում և ամենավճուսական պայքար մղել լենինյան ազգային քաղաքականությունից կատարվող թեքումների դեմ, նա կուսակցության բոլոր անդամներից պահանջում և առանձնապես ուշադիր ու նրբազգաց վերաբերմունք ցուցաբերել մեր Միության բոլոր ազգությունների կարիքների հանդեպ:

Կուսակցության XVI համագումարը նշելով, վոր դասակարգային պայքարի սրման հետևանքով յերկրում ակտիվանում, ուժեղանում են մեծապետական և տեղական շովինիզմի ազգային թեքումները կուսակցության շարքերում, մատնանչեց, վոր՝

«Գլխավոր վտանգ և ներկայացնում մեծապետական շովինիզմը, վոր փորձում և սեփմիցայի յենթարկել լենինյան ազգային քաղաքականության հիմունքները և ինտերնացիոնալիզմի դրոշի տակ վարազու-

բում և առաջներում արող մեծառուսական ազգի վերացող դասակարգերի ձգտումը՝ վերադարձնելու կորցրած առանձնաշնորհումները:

Կուսակցութիւնը, —ասաց XVI համագումարը, —պետք է ուժեղացնի պայքարն ազգային հարցում յեղած յերկու թեքումների և նրանց նկատմամբ հաշտվողականութեան դեմ, միաժամանակ ամբացնելով աշխատանքը լենինյան ազգային քաղաքականութիւնը դործնականորեն կիրառելու, ազգային անհավասարութեան տարրերը վերացնելու և Խորհրդային Միութեան սոցիալիստական եկոնոմիկան ու կուլտուրան լայնորեն զարգացնելու ուղղութեամբ»:

Լենինի գմի ուսմունքը՝ պրոլետարիատի հեղափոխական պայքարն ազգային-ազատագրական պայքարին գուգակցելու անհրաժեշտութեան մասին զնալով ավելի ու ավելի մեծ մասաներ է նվաճում: Իսկ Խորհրդային Միութիւնը, վորտեղ իրագործվում է լենինյան ազգային քաղաքականութիւնը, այն պայծառ լուսատու է, վորի վրա ուղղված է բոլոր ճնշված ժողովուրդների ուշադրութիւնը:

Մեր հորերդային Միութիւնը, վորտեղ կամավոր կերպով միացել են 200-ից ավելի ազգութիւններ՝ միասնաբար համերաշխ ու յեղրայրական պայքար մղելու սոցիալիզմի համար, հետ վանելու իմպերիալիզմի հարձակումը, —մեծագույն ձգող կենտրոն է հանկիսանում ամբողջ աշխարհի գնշված ժողովուրդների համար: Մարքսի — Լենինի — Ստալինի ուսմունքի դործնական կիրառումն ազգային քաղաքականութեան բնագավառում վորոշում է բազմամիլիոն, բազմազգի, իմպերիալիստների կողմից ճնշված և տանջված Արևելքի վերաբերմունքը մեր հանդեպ:

Այս մասին առավել ևս պետք է հիշել ներկա շրջանում, համաշխարհային ընդհանուր ճգնաժամի շրջանում, յերբ մերկացված ու սըրված են իմպերիալիստական աշխարհի բոլոր հակասութիւնները: Իմպերիալիզմը յելք է վորոնում այդ հակասութիւններից, պատերազմ պատրաստելով համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխութեան հենարան Խորհրդային Միութեան դեմ: Իսկ Համ Կ(բ)Կ-ի և Կոմինտերնի արգային քաղաքականութեան՝ ընկ. Ստալինի ղեկավարութեամբ՝ ազդակում է պրոլետարական հեղափոխութեան համար նրա վիթխարի ծանր ռեզերվները հանդիսացող դաղութների և ճնշված յերկրների ժողովուրդներին պայքարի ներգրավելու դործը:

«Պայքարի յելքը, —ասում էր Լենինը, —կախված է, վերջին հաշվով, այն բանից, վոր Ռուսաստանը, Հնդկաստանը, Զինաստանը և

մյուսները կազմում են ազգաբնակչւթյան վիթխարի մեծամասնութիւնը: Իսկ ազգաբնակչւթյան հետց այդ մեծամասնութիւնն է, վոր ամսովոր արագութեամբ պայքարի յե ներգրավվում իր ազատագրման համար: Այս իմաստով սոցիալիզմի վերջնական հաղթանակն ապահովված է իրովն ու անպայմանորեն»:

«Կոմունիստական ինտերնացիոնալը շարունակում է միջազգային բանվորական շարժման փառապանծ հերոսական տրադիցիաները—անգլիական չարտիստների և 1831 թվի ֆրանսիական ապստամբների, 1848 թ. ֆրանսիական և գերմանական բանվոր-հեղափոխականների, Փարիզյան կոմունիայի անմահ մարտիների և նահատակների, գերմանական, հունգարական և ֆիննական հեղափոխությունների քաջ զինվորների, նախկին ցարական բռնապետության բանվորների, պրոլետարական դիկտատուրայի հողքական կրողների, Կամուռի և Շանհայի հերոս չին պրոլետարների տրադիցիաները»:

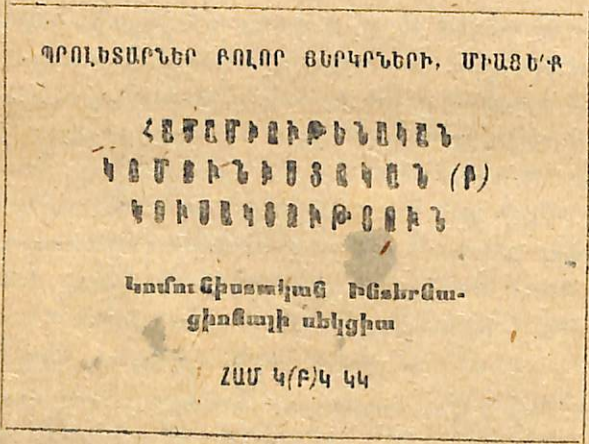
ԿՄՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԻ ԾՐԱԳԻՐ

XII
ԳԼՈՒԽ

**ԿՄՄՈՒՆԻՍՏԵՐՆԸ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ
ՀԵՂԱՓՈՒՄՈՒԹՅԱՆ ՇՏԱԲՆ Ե**

1. ԱՌԱՋԻՆ ԿՄՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԸ

Յերբ կուսակցության թեկնածուն ավարտում է իր թեկնածուական ստաժը, բարձրացնելով իր զաղաքական գիտելիքները, տիրապետելով Մարքսի—Ենգելսի—Լենինի ուսմունքի հիմունքներին, իրեն ցուցաբերելով իրեն կարգապահ, ակտիվ, կուսակցությանը նվիրված ընկեր, ընդունակ՝ անձնուրացաբար պայքարելու բանվոր դասակարգի գործի համար, կոմունիզմի համար, —նա ստանում է լենինյան կուսակցության անդամի կոչում: Նրա կուսակցական տոմսի չափերի վրա ասված է.

Մեր կուսակցության լոզունգը՝ «ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՑԵՐ» վերցված է «Կոմունիստական մանիֆեստից», վոր Մարքսն ու Ենգելսը գրել են 1847 թվին «Կոմունիստների միության» հանձնարարության մ: Այդ իսկ լոզունգը 1864 թվին հիմնված և Մարքսի անմիջական ղեկավարության ներքո գտնվող I կոմունիստական ինտերնացիոնալի ղեկավար լոզունգն էր:

Կուսակցական տոմսի նախաձեռքին մակագրությունը՝ «Կոմունիստական ինտերնացիոնալի սեկցիա»-ն ցույց է տալիս, վոր մեր լենինյան կուսակցությունը մի մասն (սեկցիան) է III կոմունիստական ինտերնացիոնալի, վորը հիմնեց Լենինը 1919 թվին:

Մեր կուսակցական տոմսը յուրաքանչյուր կոմունիստի հիշեցնում է նրա կապը, մեր ամբողջ կուսակցության կապը վոչ միայն III կոմունիստական ինտերնացիոնալի հետ, այլև I Ինտերնացիոնալի, գիտապես սոցիալիզմի՝ կոմունիզմի հիմնադիրներ Մարքսի և Ենգելսի այդ փառապանծ Ինտերնացիոնալի հետ:

ԿՄՄՈՒՆԻՍՏԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ԴԵՊՈ
I ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԸ

Մարքսը և Ենգելսը «Կոմունիստական մանիֆեստ»-ի (1847 թ.) մեջ պրոլետարիատին կոչել են «բուրժուազիայի գերեզմանափոր»: «Կապիտալի վորդրմած աշխրհ... —գրում էր Ենգելսն այն ժամանակ, —մեր գործարանների և առևտրական կապերի ոգնությունը դուք պետք է հիմք ստեղծեք այն նյութական միջոցների համար, վորոնց կարիք ունի պրոլետարիատն իր ազատագրման համար: Ի վարձատրություն այդ ամենի դուք կստանաք իշխանության կարճատև շրջան: Ձեզ թողնվում է որե՛նչ ներ թելադրել, ձեզ փայտաշինել մեր ստեղծած փառքի շողերում: Դուք կարող եք խնջույք անել արքայական սրահում և ամուսնանալ արքայի դեղեցիկ աղջկա հետ, բայց մի՛ք մոռանա մի բան—գրախիճը շեմքումն է կանգնած»:

Ինչքան դարդանում էր կապիտալիստական հասարակությունը, այնքան ավելի ամուր, բազմամարդ, գիտակից ու կազմակերպված էր դառնում պրոլետարիատը: Նրա դիմագրությունը դառնում էր ավելի վճռապան, կազմակերպվածության ձգտումը՝ ավելի անհաղթահարելի: Նրա լավագույն ներկայացուցիչները, վորոնք ամենից ավելի նվիրված էին հեղափոխության գործին, վորոնք ձգտում էին իրագործել նոր, լավագույն, ազատ կոմունիստական հասարակության դարավոր բաղձանքը, միացան Մարքսի և Ենգելսի հիմնած «Կոմունիստների միության» շուրջը:

Մարքսի և Ենգելսի հանձարեղ աշխատությունները, վորոնք գիտական կոմունիստական ուսմունքը առաջին անգամ դուզորդեցին պրոլե-

տարական շարժման հետ, բայց արևին կապիտալիստական հասարակու-
թյան ելույթունը, բանվոր դասակարգի առաջ խնդիրը դրին՝ բռնի,
հեղափոխական ճանապարհով պրոլետարիատի ղեկապետությամբ հասա-
տել, կոմունիստական հասարակութուն ստեղծել, — ֆունդամենտ, դե-
տական հիմք կառուցեցին միջադպրոցի բանվորական շարժման համար:

Նախահեղափոխական փոթորիկոտ օրերին ստեղծված «կոմունիստ-
ների միութունը» բաժանեց 1848 թ. հեղափոխության ընդհանուր վի-
ճակը. նա ջախջախեց 1852 թվին, վերջնականապես ցրիվ յեկավ: Վրա
հասավ սեպտեմբերի շրջանը: Հեղափոխական բուռն վերելքի շրջանին
փոխարինեց բանվորական շարժման հանդարտում: Միևնույն ժամանակ
արդյունաբերության բնագավառում սկսվեց աննախընթաց բարգավա-
ճում: Արդյունաբերական կապիտալիզմը 1848 թվին հեղափոխությանը
հաջորդող առաջին տարիներում խոշոր հաջողութուններ ունեցավ
դրեթե բոլոր յերկրներում:

Բոլորի առջևից դնում էր Անգլիան: Այդ ժամանակ նա անվիճելի
տիրապետություն ձեռք բերեց համաշխարհային շուկայում: Նա, ինչ-
պես Լենինն է ասում, դարձավ «աշխարհի արդյունաբերական արևը»:
Այդ առնչությամբ դործադրութունը, վոր առաջ խոշոր էր Անգլիա-
յում, սկսեց խիստ կրճատվել: Անգլիական պրոլետարիատի յերբեմնի
հզոր շարժումը, վորը հայտնի յե չարտիզմ անունով, վորը ցնցեց Անգ-
լիան տասը տարուց ավելի, այժմ դրեթե ամբողջապես խլացավ: Հայ-
բենիքում հալածվող բանվոր շարտիստները հարյուր հազարներով թող-
նում էին Անգլիան, դնում էին Ավստրալիա, Կալիֆորնիա, վորտեղ
այդ ժամանակ սկսվել էին հարստագույն վոսկահանքերի մշակումները:
Միքանի տարվա ընթացքում ավելի քան յերկու միլիոն բանվորներ ընդ-
միշտ թողին Անգլիան: Արդյունաբերության անտոլոր բարգավաճումը
և հեղափոխական պրոլետարական կազմերի խոշոր չափով Անգլիայից
հեռանալը կանգնեցրին անգլիական բանվորական շարժումը: Ողավելով
համաշխարհային շուկայում ունեցած իր տիրապետող դիրքից, անգլիա-
կան բուրժուազիան արդեն իսկ այդ շրջանում բոլոր ջանքերն ի դործ է
դնում բանվորական արիստոկրատիա ստեղծելու համար, պրոլետարիա-
տի վերնախավին ալյասերելով կաշառքներով, նրան դարձնելով իր հու-
սալի աղենտուրան բանվոր դասակարգի մեջ:

Ավելի պակաս քան Անգլիայում, բայց այնուամենայնիվ զգալի հա-
ջողութուններ ձեռք բերեց արդյունաբերական կապիտալիզմը Ֆրան-
սիայում և անգամ այն ժամանակ հետամնաց Գերմանիայում: Արդյու-
նաբերության հաջողութունները նշանակում էին գործարանային պրո-
լետարիատի թվի ավելացում, նրա կազմակերպվածության և համա-
խմբվածության աճում:

50-ական թվականների սկզբին արդյունաբերության մեջ սկսված
բուռն վերելքը անակաճ չեղավ: Ծղնաժամերը կապիտալիզմի անխուսա-
փելի ուղեկիցն են նրա զարգացման ամբողջ ընթացքում: Յեվ արդեն
50-ական թվականների վերջում վերելքի շրջանին փոխարինեց, ինչպես
Մարքսն էր գուշակել, ճղնաժամը: Բանվորների խոշոր մասսաներ փո-
ղոց շարժվեցին: 1857—1858 թվականներից սկսած խիստ ավելանում
է դործադրութունը, աճում են դործադուլները: Բանվորական շարժ-
ման մեջ նոր աշխուժացում է սկսվում:

Այդ շրջանի Անգլիայում պրոլետարիատի հիմնական դասակարգային
կազմակերպութուններն էին հանդիսանում պրոֆսիուր-յունները: Անգ-
լիական պրոլետարներն այն ժամանակ առաջավոր հեղափոխական կու-
սակցութուն չունեին: Հենց հեղափոխական պրոֆսիուր-յուններն էին,
վոր դիսսիմուրում էին ճղնաժամի հետևանքով ծավալված գործադուլա-
յին պայքարը: Ծղնաժամն ամենից ավելի ուժգնորեն հարվածում էր
շինարարական արդյունաբերության բանվորներին: Իրա համար էլ նրանց
մեջ ամենից ավելի ուժեղ էր դժգոհութունը, իսկ նրանց պրոֆսիու-
ր-յուններն ավելի հեղափոխական էին մյուսներից:

1859 թվին Լոնդոնում բռնկվեց կառուցող բանվորների մասսայական
գործադուլը: Այդ գործադուլին աջակցում էին արդյունաբերության մի
չարք այլ ճյուղերի բանվորները: Պայքարի փորձի հիման վրա բանվոր-
ներն անհրաժեշտ համարեցին ուժեղացնել իրենց կազմակերպութուն-
ները, ամբացնել յեղբայրական համերաշխութունը: Գործադուլի հե-
տևանքով Անգլիայում կազմվեց պրոֆսիուր-յունների առաջին խորհուր-
դը:

Ծղնաժամը վոչ-պակաս սրությամբ իրեն զգալ ավելց նաև Ֆրան-
սիայում: Ֆրանսիական կառավարութունը, վախենալով բանվորական
հուզումներից, Փարիզի վոստիկանապետին հանձնարարեց քաղաքի վե-
րահանուցում կասարել—վերացնել նեղ փողոցները, փոխարինելով լայն
փողոցներով, վորպեսզի բանվորները հուզումների դեպքում չկարողա-
նային բարիկադներ կառուցել: Քաղաքի վերակառուցումը բանվորների
խոշոր կուսակում ստեղծեց Փարիզում: Իսկ յերբ բռնկվեց ճղնաժամը,
շինարարական աշխատանքներն սկսեցին կանգ առնել, աշխատավորձե-
սկսեց իջնել: Հենց բանվորների այդ մասսայի մեջ էր, վոր առանձնա-
պես ուժեղ դժգոհութուն սկսվեց:

Բանվորական շարժման վերելքի նոր շրջանի մերձեցման հետ միա-
սին Ֆրանսիայում աշխուժացան հին, 1848 թ. հեղափոխության ժամա-
նակ ջախջախված խմբերն ու հոսանքները: Իարձյալ ասպարիզում յե-
րևացին պրուպոնիստները, մանր-բուրժուական դրող-անտեսազետ Պրու-
դոնի կողմնակիցները, վորոնք կործանվող արհեստավորների փրկու-

Քյունը տեսնում էյին ճրի վարկ ստանալու, փոխողութեան ընկերու-
թյուններ կազմակերպելու մեջ: Պրուդոնիստները դեմ էյին ինչպես
գործադուլներին, այնպես էլ քաղաքական պայքարին: Մեծ անտիվու-
թյուն սկսեցին ցուցաբերել բլանկիստները, այն ժամանակ բանտում
գտնվող հեղափոխական Բլանկիի կողմնակիցները: Բլանկիստներն աշ-
խատում էյին խոր ընդհատակում: Նրանք չափազանց հեղափոխականո-
րենն էյին տրամադրված, բայց իրենք էլ չէյին կարող հասկանալ և չէյին
կարող բանվորներին ցույց տալ այն ճիշտ ճանապարհը, վերջով պետք
է գնար բանվոր դասակարգն ազատություն ձեռք բերելու համար: Բլան-
կիստները ծովում են դեպի դավադրությունների ճանապարհը, յենթա-
դրելով, թե մի խումբ հանդուգն հեղափոխականներ կարող են տապա-
լել կապիտալիստական կարգերը:

Բանվոր դասակարգն ամուր կուսակցություն չունեւր նաև Գերմա-
նիայում:

Այսպիսին են բանվորական շարժման կարևորագույն գծերն այն
չբջանում, յերբ Մարքսը և Ենգելսը ձեռնարկում էյին I Ինտերնացիոնալն
ստեղծելու գործին:

ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

I Ինտերնացիոնալի ստեղծումը նախապատրաստված էր բանվոր դա-
սակարգի վողը նախորդ պայքարով: Իբրև անմիջական խթան ծառայե-
ցին Փրանսիական և անգլիական բանվորների այդ շրջանում առաջացած
ամենատեքտ կապը և մերձեցումը:

Դեռ արդյունաբերությունը վոտքի չէր կանգնել 1857—58 թ. թ.
ճգնաժամից հետո, յերբ Յեվրոպայում նոր մզնաժամ սկսվեց, վորը
հայտնի յե բամբակի սով անուշով: Ամբողջ Յեվրոպային բամբակ մա-
տակարարող Ամերիկայի հարավային և հյուսիսային նահանգները միջև
բռնկված պատերազմի պատճառով անգլիական, Փրանսիական և գեր-
մանական բամբակադործական արդյունաբերությունը մնաց առանց
բամբակի: Գործարանները փակվում էյին, իսկ բանվորներին փողոց
էյին նետում: Անգլիայի և Փրանսիայի բանվորներն ոգնութեան կոմի-
տեներ ստեղծեցին, վորոնք սերտ հարաբերութեան մեջ մտան իրար հետ:
Այդ ժամանակ (1861—1862 թ. թ.) ապստամբություն բռնկվեց Լեհաս-
տանում, վորը դանկում էր ուսական ցարիզմի ճնշման ներքո: Անգ-
լիական բանվորները 1862 թվին Լոնդոնում միտինգ են դուժարում
Փրանսիական բանվորների Ֆասնակցութեամբ և միասնաբար դեմ են
դուրս գալիս լեհական ապստամբութեան ճնշմանը, անարդանքի դրոշմ
նետելով ցարիզմին: Այդ միտինգն ամրացրեց կապը անգլիական և Փրան-
սիական բանվորների միջև:

Վորք ժամանակ անց անգլիական բանվորները մի կոչով դիմեցին
Փրանսիական բանվորներին, վորի մեջ անհրաժեշտ էյին համարում
սերտ կապ հաստատել առանձին յերկրների բանվորների միջև: «Ամեն
անգամ,—ասվում էր այդ կոչում,—յերբ մենք փորձում ենք մեր դու-
թյունը բարելավել բանվորական որը կրճատելու կամ աշխատավարձը
բարձրացնելու միջոցով, կապիտալիստները մեզ սպառնում են աշխա-
տանքի բերել Փրանսիական, բելգիական և գերմանական բանվորներին,
վորոնք կարող են մեր աշխատանքը կատարել ավելի պակաս վճարով:
Դժբախտաբար այդ սպառնալիքը հաճախ է կատար է անվում: Մրա-
նում, իհարկե, մեղավոր է վոչ թե մեր կոմիտեներն ալ ընկերների չար
կամեցողությունը, այլ բացառապես ճիշտ կապի բացակայութեանը
գանազան յերկրների վարձու բանվորների միջև»:

Փրանսիական բանվորները պատասխան դիմում կազմեցին և հա-
տուկ պատգամավորութեան հանձնարարեցին հանձնելու այդ դիմումն
անգլիական բանվորներին Լոնդոնում: 1864 թ. սեպտեմբերի 28-ին Լոն-
դոնում ժողով կազմակերպվեց՝ Փրանսիական պատգամավորութեան հետ
տեսակցելու համար: Այդ իսկ ժողովում հիմնվեց Բանվորների միջազ-
գային ընկերութեանը—I կոմունիստական Ինտերնացիոնալը:

Կարլ Մարքսը, վորը սերտորեն կապված էր անգլիական բանվորա-
կան շարժման հետ և ուղղութեան էր տալիս ամենից ավելի հեղափո-
խական ելքմեներն աշխատանքին, մասնակցեց 1864 թ. սեպտեմբերի
28-ի պատմական ժողովին, ընտրվեց Բանվորների միջազգային կոմի-
տեյի անդամ և դարձավ I կոմունիստական Ինտերնացիոնալի ղեկավա-
րը: Մարքսի ձեռքով են գրված «Մահամանադիր մանիֆեստը» և I Ին-
տերնացիոնալի կանոնադրությունը:

«Մահամանադիր մանիֆեստ»-ում ասվում էր, վոր «բանվոր դասա-
կարգի ազատագրումը պետք է լինի իրեն՝ բանվոր դասակարգի գործը,
վոր բանվոր դասակարգի ազատագրման համար պայքարել նշանակում
է վոչ թե պայքարել դասակարգային առանձնաշնորհումների և մոնո-
պոլիաների համար, այլ պայքարել հավասար իրավունքների ու պար-
տականութեանների համար և ամեն մի դասակարգային տիրապետու-
թեան վոչնչացման համար»:

Վոր տնտեսական յենթարկումը արտադրութեան միջոցների, այ-
սինքն՝ կյանքի աղբյուրների մոնոպոլ տիրոջը՝ կազմում է սարկու-
թեան բոլոր տեսակների, սոցիալական կարիքի, հոգեկան նվաճողական
և քաղաքական կախման հիմնական պատճառը:

Վոր այդ պատճառով բանվոր դասակարգի տնտեսական ազատա-
գրումը մեծ նպատակ է, վորին պետք է յենթարկվի ամեն մի քաղաքա-
կան շարժում՝ իբրև միջոց:

Վոր բոլոր այն ջանքերը, վորոնք ուղղված են այդ մեծ նպատակը հասնելու կողմը, մինչև այժմ անհաջող են մնացել շնորհիվ յուրաքանչյուր յերկրում աշխատանքի տարբեր ճյուղերի բանվորների մեջ տիրող Խամբաշխութեան անբավարար լինելուն, շնորհիվ զանազան յերկրների բանվոր դասակարգերի յեղբայրական դաշինքի բացակայութեան:

Վոր բանվոր դասակարգի ազատագրումը միայն տեղական կամ ազգային խնդիր չէ, այլ հատուկ խնդիր, վոր ընդգրկում է բոլոր այն յերկրները, վորտեղ գոյութիւն ունի ժամանակակից հասարակութիւնը:

«Մահամառոտի մանիֆեստ»-ից բերված այս քաղվածքն էր մեջ ըստ էութեան բովանդակում է I Ինտերնացիոնալի ծրագիրը:

Կազմակերպչորեն I Ինտերնացիոնալը կառուցված էր դեմոկրատական ցեմտրալիզմի հիմունքներով: Կանոնադրութեան համաձայն՝ հիմք են հանդիսանում ազգային խորհուրդներում միավորված տեղական սեկցիաները: Ամբողջ Ինտերնացիոնալի գլուխը կանգնած էր Գլխավոր խորհուրդը, վորն ընտրվում էր տարեկան մեկ անգամ գումարդող կենտրոններում: Գլխավոր խորհուրդը հաշվետու յեր կոնգրեսի առաջ: Տեղական սեկցիաները պարտավոր էին կատարել կոնգրեսների վորոշումները և պահպանել Ինտերնացիոնալի սկզբունքները:

ՄԱՐՔՍԸ ՈՒ ԵՆԳԵԼՍԸ ՈՊՈՐՏՈՒՆԻՉՄԻ
ԴԵՄ ՄՂՎՈՂ ՊԱՅՔԱՐՈՒՄ

I Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը գոյութիւն ունեցավ համեմատաբար վաղ-յերկար ժամանակ (1864—1872 թ. թ.): Բայց նա միջադպրային պրոլետարիատին ժառանգութիւն թողեց փառավոր հեղափոխական տրադիցիաներ, վորոնց պատմական ժառանգն է Խանգիստում III կոմունիստական Ինտերնացիոնալը: Չնայած այն ժամանակաշրջանի բանվորական շարժման համեմատաբար անզարգացած լինելուն, I Ինտերնացիոնալը Մարքսի հանձարեղ ղեկավարութեամբ ցուցադրեց պրոլետարական կուսակցութեան տակտիկայի և ստրատեգիայի փայլուն որինակներ:

Մարքսը և Ենգելսը I Ինտերնացիոնալի աշխատանքը ղեկավարեցին, նրան ուղղութիւն տվին չափազանց ծանր պայմաններում: Վոչ մի յերկրում զեռես չկար պրոլետարական հեղափոխական կուսակցութիւն: Գիտական սոցիալիզմի հիմնադիրներն ստիպված յեղան, անզուրկ պայքար մղելով յերկու Ֆրոնտի վրա՝ ընդդէմ ալ և «ձախ» սպորտսենխտոնների, հաղթահարել ամեն տեսակ հետամնաց հայացքները, մանր-բուրժուական և բուրժուական ազդեցութիւնները պրոլետարիա-

տի առանձին խավերի վրա, նրանց (պրոլետարիատին) դաստիարակել հեղափոխական վողով: «Ինտերնացիոնալի պատմութիւնը, — գրել է Մարքսը, — յեղել է Գլխավոր խորհրդի մղած պայքարն ընդդէմ սեկտաների (յամբերի) և դիկտամնական (մակերեսային) փորձերի, վորոնք ճգնում էին Խատտապի Ինտերնացիոնալի ներսում»:

Սոցիալիզմի հիմնադիրներն ստիպված էին պայքարել թե՛ ընդդէմ պրադակստների, վորոնք դէմ էին դուրս գալիս պրոլետարիատի մասնակցութեանը քաղաքական պայքարին, թե՛ ընդդէմ բլանկիստներին, վորոնք ամենին չէին հասկանում տնտեսական պայքարի նշանակութիւնը:

«Մի ազատագրական պայքարում բանվոր դասակարգը, — ասված է I Ինտերնացիոնալի Հաագայի կոնգրեսի (1872 թ.) վորոշումների մեջ, — կարող է հենց իր և դասակարգ գործել միմիայն քաղաքական կուսակցութեան մեջ կազմակերպված լինելու դեպքում: Այդ կուսակցութիւնը պետք է խստիվ սահմանադատված լինի տիրող դասակարգերի հին կուսակցութիւններից և թշնամի լինի նրանց նկատմամբ: Քանվոր դասակարգի կազմակերպումը կուսակցութեան մեջ միանգամայն անհրաժեշտ է սոցիալական հեղափոխութեան հաղթանակի և վերջնական նպատակի՝ դասակարգերի վոչնչացման իրականացման համար: Ուժերի միավորումը, վորն արդեն ստեղծել են բանվորներն իրենց անտեսական պայքարում, նույնպես պետք է լծակ դառնա այն պայքարում, վոր մղվում է կապիտալիստների և հողատերերի քաղաքական իշխանութեան դէմ: Բանվոր դասակարգի տնտեսական և քաղաքական պայքարը պետք է անբաժանելիորեն շարկապված լինի այն պատերազմում, վոր մղում է պրոլետարիատը»:

Հաագայի կոնգրեսի այս վորոշումն ուղղված էր նաև անգլիական տրեդ-յունիոնների (պրոֆմիլութիւնների) քաղաքականութեան դէմ: Նրանք, ճիշտ է, հանդես չէին դալիս քաղաքական պայքարում առհասարակ բանվորների մասնակցութեան ժխտումով, բայց այդ մասնակցութիւնը համարում էին յուրաքանչյուր առանձին բանվորի անձնական ցանկութիւն: Իսկ պրոֆմիլութիւններից արեղ-յունիոնիստները վտարում էին ամեն մի քաղաքականութիւն:

Բայց քաղաքական պայքարի նպատակների ու խնդիրների հարցի մասին դիտավոր վեճը I Ինտերնացիոնալում բռնկվեց մարքսիստների և անարխիստների միջև, վորոնց (անարխիստների) գլուխն էր կանգնած Բակունինը: Անարխիստները դէմ դուրս գալով ամեն մի պետական իշխանութեան, ժխտում էին նաև պրոլետարիատի դիկտատուրայի անհրաժեշտութիւնը և բարձրագոյ «հեղափոխական» Ֆրադով էին փոխարինում համառ պայքարը, առանց վորի անհնար է բանվոր դասա-

կարգի հաղթանակը: Նրանք դիմում եյին վոչ թե գործարանային պրո-
լետարիատին, այլ քայքայված լյուծպեն-պրոլետարական (բոսյակա-
յին) ելեմենտներին: Նրանք մեջ եյին նրանք տեսնում այն ուժը, վորը
պետք է վոչնչացնի գոյութիւն ունեցող կապիտալիստական կարգերը:

Մարքսը և Ինտերնացիոնալում յեղած նրա կողմնակիցները մեր-
կացրին Բակունինյան հայացքների՝ խոսքով «ձախ», գործով հետադի-
մական եյութիւնը: Բաց մարտում ջախջախվելով՝ բակունիստները
փորձեցին Ինտերնացիոնալը պայթեցնել ներսից: 1871 թ. Լոնդոնյան
կոնֆերենցիայում դատապարտվելով՝ նրանք ձգտում եյին իրենց ձեռքը
վերցնել Ինտերնացիոնալի տեղական սեկցիաները:

Բակունիստները դեմ եյին դուրս գալիս Ինտերնացիոնալի կազմա-
կերպական սկզբունքներին: Նրանք սեկցիաներին կոչ եյին անում չեն-
թարկվել Գլխավոր խորհրդին: Ավելին. նրանք անարխիստորեն տրա-
մադրված սեկցիաների համագումար հրավիրեցին և Գլխավոր խորհրդի
դեմ ուղղված կոչ հրատարակեցին: Բակունիստի կազմալուծիչ գործու-
նեյութիւնը վճռական հակահարվածի հանդիպեց մարքսիստների կող-
մից: 1872 թ. կոնգրեսում բակունիստները վաչ միայն դատապարտվե-
ցին, այլև դուրս շարվեցին կամուքիստական Ինտերնացիոնալի շար-
քերից:

Ի կոմունիստական Ինտերնացիոնալը ցույց տվեց պրոլետարական
կուսակցութեան միասնութեան, կազմակերպվածութեան և կարգապա-
հութեան համար պայքարելու տիպարներ: Նա միջադպարին պրոլետա-
րիատին ժառանգութիւն թողեց Ինտերնացիոնալ համերաշխութեան դա-
սակարգային թշնամու նկատմամբ անհաշտվողականութեան տիպարներ:
Ի Ինտերնացիոնալը միլիտարիզմի, դինվորականութեան դեմ պայքարեց
վոչ թե խոսքով, այլ գործով: Յեզվ յերբ 1870 թ. պատերազմ բռնկվեց
Պրուսիայի և Ֆրանսիայի միջև, Ի Ինտերնացիոնալի անդամները չզա-
վաճանեցին Ինտերնացիոնալ համերաշխութեան սկզբունքներին: Գլխա-
վոր խորհուրդը դեմ դուրս յեկավ պատերազմին, մերկացնելով ինչպես
Ֆրանսիայի կայսր Նապոլեոն III-ի, այնպես ել պրուսական կայսա-
րատերերի առաջնորդ Բիսմարկի քաղաքականութիւնը: Ինտերնացիո-
նալի Ֆրանսիական սեկցիան մի կոչով դիմեց զերմանական բանվորնե-
րին.

«Գերմանացի յեղբայրներ՝ Հանուն խաղաղութեան՝ մի՛ք ունկնդրի
կաշռված ու ստրկացած այն ձայներին, վորոնք ձգտում են մոլորեց-
նել ձեզ... Խուլ յեղե՛ք պրովոկացիաների հանդեպ, վորովհետև պատե-
րազմը մեր մեջ յեղբայրասպան սպանող կլինի... Մեր բաժան-բաժան
լինելը կնպաստի զեսպոտիզմի հաղթանակին Հոնենսի այս և այդ կող-
մերում»:

Դրան ի պատասխան բեռլինյան սեկցիան դրում էր. «Յեղբայրա-
կան դպրցմունքով վոգեչնչված, մենք դեսլի ձեզ ենք պարզում մեր ձեռ-
քերը և բարձրաձայն հայտարարում, վոր մեր սեկցիայում ատելութեան
ամենափոքրիկ խնկ մասնիկ չկա և վոր մենք լուկ յենթարկվում ենք կո-
պիտ ուժի, վորը մեզ ստիպում է մտնել մարտնչող բանդաների շարքե-
րը, վորոնք իրենց հետ բերում են աղքատութիւն և քայքայում»:

Մարքսի կողմնակիցները ռեյկստագում բողոքով հաղես յեկան
ընդդեմ պատերազմի: Նրանք չվախեցան իրենց սպասող առաջիկա
պատերից: Հանդես յեկողները մեջ էր դտնվում Վիլհելմ Լիբկնեխտը-
կարը Լիբկնեխտի հայրը:

Ի Ինտերնացիոնալը բարձր պահեց միջադպարին պրոլետարական
համերաշխութեան դրոշը: Նա կոչ արեց միջադպարին պրոլետարիա-
տին՝ ոգնելու Փարիզի պատամբ բանվորներին: Փարիզյան կոմունայի
որերին (1871 թ.) Մարքսը և Ենդելսը բացառիկ ուշադրութիւն նվիրե-
ցին՝ Մարքսի արտահայտութեամբ՝ «յերկնքի վրա դրոհող» պրոլետա-
րիատի հերոսական, անձուրաց պայքարին: Բայց պրոլետարիատի
դասակարգային կազմակերպութիւնները տակավին շատ թույլ
եյին: Բուրժուական հասարակութիւնը դեսլի վեր էր դնում, բուռն
թափով զարգանալով, դեռևս վիթխարի ուժեր ունենալով: Փարիզյան
կոմունան պարտութիւն կրեց: Նրա հետ միասին վճովեց նաև Ի Ինտեր-
նացիոնալի բախալը: Սկսվեց ռեակցիայի շրջանը: 1872 թ. վիմ արդեն
Ինտերնացիոնալը փաստորեն դադարեցնում է իր գոյութիւնը, քեկ
ձեակամորեն նա ցրվեց միայն 1876 թ. վիմ:

Ի Ինտերնացիոնալի պատմական նշանակութիւնը չափազանց մեծ
է: «Ի Ինտերնացիոնալը, —ասում է Լենինը, —դրեց բանվորների միջադ-
պարին կազմակերպութեան հիմքը՝ նախապատրաստելու համար նրանց
եկզպախակամ հարձակումը կապիտալի վրա»:

2. ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԸ ՅԵՎ ՆՐԱ ԿՐԱՆԸ

ՈՊՈՐՏՈՒՆԻՉՄԻ ԱՆԲԱԺԱՆ ՏԻՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԾՐՋԱՆԸ

Բանվորների առաջին միջադպարին ընկերութեան ցրումից գրեթե
քսան տարի հետո ծագում առավ II սոցիալիստական Ինտերնացիոնալը:
Այդ Ինտերնացիոնալի առաջին կոնգրեսը կայացավ 1889 թ. վիմ Փարի-
զում: Ի և II Ինտերնացիոնալները միջև ընկած ժամանակաշրջանում
բանվորական շարժումը խոշոր հաջողութիւններ ունեցավ: Խոշորա-
դույն յեվրոպական յերկրներում II Ինտերնացիոնալի կազմվելու մո-
մենտին արդեն գոյութիւն ունեյին ուժեղ քաղաքական պրոլետարա-
կան կուսակցութիւններ, վորոնք մարքսիզմը դարձրել էյին իրենց ծրա-

դիրը: Հետագայում այդ կուսակցությունները շարունակեցին աճել, իրենց ազդեցութեամբ ընդգրկեցին ամենալայն մասսաներ, նվաճեցին պրոֆմիտիւթյունները, խոշոր հաջողություններ ձեռք բերին ընտրական և պարլամենտական պայքարում: Սակայն այդ հաջողությունները II Ինտերնացիոնալի կուսակցությունները ձեռք ելին բերում բուրժուազիային ավելի ու ավելի հարմարվելու և դասակարգային դերքերը հանձնելու միջոցով:

«II Ինտերնացիոնալը (1889—1914 թ. թ.), —ասում եր Լենինը,— պրոլետարական շարժման միջազգային կազմակերպություն եր, շարժում, վորի աճումը կատարվում եր լայնաւթյամբ, վորպիսին չեր կարող կատարվել առանց ժամանակավորապես իջեցնելու հեղափոխական մակարդակի բարձրությունը, առանց ժամանակավորապես ուժեղացնելու ու պարտուճիզը, վորը վերջիվերջո խայտառակ կրախի հասցրեց այդ Ինտերնացիոնալը»:

II Ինտերնացիոնալի ծագման շրջանը կապիտալիզմի բուռն վերելքի շրջան եր: Կապիտալիզմը դեռ լիարյուն եր, թեև ժամանակ առ ժամանակ յենթարկվում եր ճգնաժամերի ցնցմանը: Նա այն ժամանակ դեռևս չեր ավարտել իր ճանապարհը, դեռևս վերջնականապես չեր վերածվել իմպերիալիստական փտող-նեխող կապիտալիզմի՝ իմպերիալիզմի: Իմպերիալիզմի հիմնական հատկանիշը հանդիսացող մոնոպոլիաները դեռևս թույլ ելին զարգացած: Կապիտալիզմն իմպերիալիզմի վերածվելու հետ միասին ստեղծվեց պրոլետարիատի վերնախավը՝ «բանվորական արիստոկրատիան»: Թափանցելով դադութները, թալանելով նրանց, գերազույթ ստանալով, բուրժուազիան կաշառում եր բանվորության առանձին միջնախավերին, ավելի բարձր աշխատավարձով, կյանքի ավելի լավ պայմաններով նրանց իր կողմն եր դրավում: Իսկ բանվոր դասակարգի այդ ամենից ավելի ապահովված, կաշառված, բուրժուազիայի կողմից այլասերված միջնախավն իր միջից առանձնացնում եր սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունների դեկավար կորիզը: Այդպես ստեղծվեց իմպերիալիզմի կապն ու պարտուճիզը հետ:

«Դա, —ասում ե Լենինը,—կապիտալիզմի համեմատաբար խաղաղ զարգացման շրջան եր, այսպես կոչված նախապատերազմյան շրջան, յերբ իմպերիալիզմի կատաստրոֆիկ հակասությունները դեռ լիահատար ակնհայտութեամբ չելին դրսևորվել, յերբ բանվորների և պրոֆմիտիւթյունների անտեսական գործադուլները զարգանում ելին քիչ թե շատ «նորմալ» ձևով, ընտրական պայքարը և պարլամենտական Ֆրակցիաները «զլխապտուլյոս» հաջողություններ ունեյին, յերբ պայքարի լեզու ձևերը մինչև յերկինք ելին բարձրացվում և կարծում ելին,

Թե լեզուութեամբ «կոպանեն» կապիտալիզմը, —մեկ խոսքով, յերբ II Ինտերնացիոնալի կուսակցությունները ճարպակալում ելին և չեյին կամենում լրջորեն մտածել հեղափոխութեան, պրոլետարիատի դիկտատուրայի, մասսաների հեղափոխական դաստիարակութեան մասին»:

II Ինտերնացիոնալի լիզերները և տեսաբանները ձևի համար ելին միայն հիշատակում Մարքսին և Ենգելսին, իսկ գործնականում ամլացնում ելին նրանց ուսմունքի հեղափոխական բովանդակությունը, ձևի համար ելին հեղափոխական բանաձևեր ընդունում, իսկ գործնականում չեյին կենսագործում այդ բանաձևերը, պարլամենտներում համաձայ-

Սոցիալ-Փաշիստական Ինտերնացիոնալի և նրա իդեոլոգ Կարլ Կաուցկու ծրագրերը

Սողականութեամբ ելին դրադվում մյուս կուսակցությունները հետ, ջողարկում, նսեմացնում ելին բոլոր կարևորագույն, սուր, հիվանդագործները, հրաժարվելով վորևե աշխատանք կատարել պրոլետարական մասսաներին հեղափոխականորեն դաստիարակելու, նրանց հեղափոխական պայքարի ճիշտ տակտիկա սովորեցնելու ուղղութեամբ:

II Ինտերնացիոնալի կուսակցություններն աջակցում ելին գաղութային ստրուկներին կեղեքելու գործին: Դառնալով բաղձաթիվ կուսակցական ձեռնարկությունների, թերթերի, հրատարակչությունների, սակցական ձեռնարկությունների, իրենց ձեռնարկություններից և անդամակումբների սեփականատերեր, իրենց ձեռնարկություններից և անդամակումբներից զոյացող կապիտալի ավանդատուներ, II Ինտերնացիոնալի կուսակցությունները բանվորներին հետ ելին պահում մեծ յելույթներին, ընդհանուր գործադուլներից, վճռական պայքարից, վորովհետև վախենում ելին, վոր դա պատճառ կդառնա բուրժուական պետութեան անպրեսիաների (ձերբակալություններ, բռնագրավումներ): II Ինտերնացիոնալի կուսակցությունները հարմարվում ելին բուրժուազիային:

հայանի ուղորտունիստների հետ համատեղ, քողարկելով նրանց դավա-
ճանական աշխատանքը: Այդ տիպի «ցենսորիստ» եր հանդիսանում Ռու-
սաստանում Տրոցկին:

Լենինն սկսեց կառուցել նոր կուսակցութուն՝ ապագա, նոր, իս-
կական հեղափոխական Ինտերնացիոնալի կորիզը, Ինտերնացիոնալ,
վորը, կատարելով սոցիալիզմի ուսուցիչներ Մարքսի և Ենգելսի պատ-
գամները, մասսաներին գրոհի հաներ ընդդեմ կապիտալիստական աշ-
խարհի ամբողջների:

II Ինտերնացիոնալում կային նաև հեղափոխական ելեմենտներ,
մասնավորապես այսպես կոչված ձախերը գերմանական սոցիալ-դեմո-
կրատիայում, վորոնց գլխավորում էին Ռոզա Լյուքսեմբուրգը և ու-
րիշները: Լենինը (բայլչեիկները) ամեն կերպ աջակցում եր նրանց
յեղույթներին: Բայց այդ ձախերը հաճախ II Ինտերնացիոնալի ստալ-
նորդների հետ միասին դեմ էին դուրս գալիս բայլչեիկին, Լենինին
և նրա կուսակցությանը:

«Յուրաքանչյուր բայլչեիկ գիտե, յեթե նա իրոք բայլչեիկ է,—
ասում է ընկ. Ստալինը,—վոր Լենինը պատերազմից դեռ շատ առաջ
մոտավորապես 1903—1904 թվականներից,—յերբ Ռուսաստանում ձևա-
վորվում եր բայլչեիկներ խումբը և յերբ առաջին անգամ էին իրենց
դպր տալիս գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի ձախերը,—ոպորտու-
նիստներից կտրվելու, բաժանվելու գիծ եր վարում թե՛ մեզ մոտ, ուսուս-
կան սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության մեջ, և թե՛ այտուղ,
II Ինտերնացիոնալում, մասնավորապես գերմանական սոցիալ-դեմո-
կրատիայում: Յուրաքանչյուր բայլչեիկ գիտե, վոր հենց այդ պատճա-
ռով բայլչեիկները դեռևս այն ժամանակ (1903—1905 թ.թ.) II Ինտեր-
նացիոնալի ոպորտունիստների շարքերում վաստակեցին «պառակտող-
ների» և «կաղամալուծողների» պատվավոր հոչակը»:

Ձախերը թույլ էին, անկազմակերպ, նրանք իրենք դեռևս դանդում
էին II Ինտերնացիոնալի պաշտոնական առաջնորդների վորոշ ազդե-
ցության ներքո և չէին համարձակվում բաժանվել նրանցից: Իսկ
առանձին, վոչ միայն ուսական պրոլետարիատի և նրա կուսակցու-
թյան, այլև վորջ միջազգային պրոլետարիատի համար կարևորագույն
հարցերում ձախերն ամբողջապես դեմ էին դուրս գալիս Լենինին
(բայլչեիկներին):

Այդպես եր այն վեճում, վոր վարում էին բայլչեիկները մենչեիկ-
ների հետ կուսակցության անդամության մասին, յերբ այդ վեճին
խառնվեցին ձախերը Լյուքսեմբուրգի գլխավորությամբ և մեզ հայտա-
բարեցին գերցենտրալիստներ ու դավադիրներ:

Այդպես եր նաև այն վեճում, վոր վարվում եր մենչեիկների հետ

ուսական հեղափոխության բնույթի, այդ հեղափոխության մեջ պրո-
լետարիատի հեղեմոնիայի, բուրժուան-դեմոկրատական հեղափոխու-
թյունը սոցիալիստականի գերածելու, գյուղացիության՝ իրրև պրոլե-
տարիատի դաշնակցի և այլ հարցերի մասին, յերբ ձախերը Պարվուտի
և Լյուքսեմբուրգի գլխավորությամբ, հակառակ Լենինյան դիրքերին,
մշակում էին պերմանենտ հեղափոխության կիսամենչեիկյան «տեսու-
թյունը»: Այդ տեսությունը Տրոցկին վերցրեց և ոգտագործեց Լենինի
ու նրա կուսակցության դեմ:

Այդպես եր նաև այն վեճում, վորը պատերազմից առաջ և պատե-
րազմի ժամանակ վարում էին բայլչեիկները մենչեիկների հետ ազգա-
յիմ-գաղութային շարժման, ճնշված ազգերի և գաղութների ազատա-
գրման, իմպերիալիզմի տապալման ուղիների մասին: Ձախերն այստեղ
ևս Լենինին դեմ դուրս յեկան:

«Նրանք,—ասում է ընկ. Ստալինը,—գարդացնում էին իմպերիա-
լիզմի կիսամենչեիկյան տեսությունը, ժխտում էին ազգերի ինֆորմա-
ման սկզբունքը նրա մարքսիստական հասկացողությամբ (մինչև անջա-
տումն ու ինքնուրույն պետություն կազմելը), ժխտում էին գաղութ-
ներին և ճնշված յերկրների ազատագրական շարժման հեղափոխական
յուրջ նշանակության թեզիսը, ժխտում էին պրոլետարական հեղափո-
խության ու ազգային-ազատագրական շարժման միասնական ֆրոնտի
հնարավորության թեզիսը, և այդ ամբողջ կիսամենչեիկյան շիւա-փիւա-
հնարավորության թեզիսը, հարցի համատարած թերազնահատումն
վը, վորն արդային-գաղութային հարցի համատարած թերազնահատումն
եք հանդիսանում, հակադրում էին բայլչեիկների մարքսիստական սխե-
մային: Հայտնի յե, վոր այդ մենչեիկյան շիւա-փիւալը հետագայում
Տրոցկին վերցրեց և իրրև պաշարի գենք ոգտագործեց ընդդեմ Լենի-
նիզմի»:

Բայլչեիկները Լենինյան կուսակցությունն իր ծագման առաջին իսկ
որերից մնաց միակ հետևողական հեղափոխական կուսակցությունը,
վորն ամբողջ պրոլետարական անհաշտությամբ պաշտպանեց միջազ-
գային բանվորական շարժման շահերը, մինչև վերջը մերկացրեց II
Ինտերնացիոնալի ոպորտունիզմն ու դավաճանությունը, դրեց նոր կո-
մունիստական իմտերնացիոնալի հիմքերը:

II ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼ ԳՍՐՇԱՀՈՏ ԴԻՍԿ

II Ինտերնացիոնալի հանցագործություններն առանձին ուժղու-
թյամբ արտահայտվեցին պատերազմի ժամանակ, յերբ սոցիալ-պատ-
րիստները և սոցիալ-չովինիստներն իրենց յերկրների բանվորներին կոչ
էին անում ոպանելու մյուս յերկրների բանվորներին:

Լիովին հակասելով Մարքսի և Ենգելսի «կոմունիստական մանի-

Ֆեստ»-ի այն ցուցումին, թե կապիտալիզմի որով պրոլետարները հայրենիք չունեն, լիովին հակասելով հակապատերազմյան այն բանաձևերին, վորոնք ընդունված էին II Ինտերնացիոնալի կոնգրեսներում պատերազմից առաջ, բայց և լիովին համապատասխան իրենց դավաճանական տակտիկային, - սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունների առաջնորդները վճռականորեն հանդես յեկան ի պաշտպանություն իրենց «հայրենիքի» (այսինքն՝ բուրժուակաթ իմպերիալիստական պետություն), քվեարկեցին պատերազմական վարկերի ողտին: Փոխանակ պայքարելու իմպերիալիստական պատերազմի դեմ, նրանք հանդես յեկան իբրև նրա կատարի պաշտպաններ:

Համաշխարհային իմպերիալիստական պատերազմի խոտազույն պայմաններում, վորի յերախը նեպվեցին աշխատավորական տասնյակ միլիոնավոր մասսաներ իմպերիալիստների և II Ինտերնացիոնալի նրանց ծառաների կողմից, միայն բայլընկնեքն էյին, վոր իսկական ինտեր-

Կարլ Լիբկնիցտ

Ռոզա Լյուքսեմբուրգ

նացիոնալիզմ ցուցաբերեցին: Նրանք մասսաների մեջ լողունդ նետեցին իմպերիալիստական պատերազմը քաղաքացիական պատերազմի վերածելու մասին: Նրանք կոչ ուղղեցին զինվորներին՝ իրենց զենքը դարձնելու սեփական կառավարությունների, տիրող դասակարգերի դեմ: Նրանք կողմնակից յեղան պատերազմում «իրենց» կառավարության պարտության:

Լենինը և բայլընկնեքը, չնայած ամեն տեսակ հալածանքների, շարունակեցին հեղափոխական պայքար մղել, մերկացնելով ամեն մի նոր դավաճանություն, ջախջախելով ամեն դույնի ոպորտունիստներին

և դավաճաններին, ինչպիսի դեմակով ել վոր հանդես դային նրանք: Լենինը 1917 թվին մատնանչեց միջազգային հեղափոխական շարժման այն յերեք հոսանքները, վորոնք պատերազմի ժամանակ գոյություն ունեյին բոլոր յերկրներում:

Յերեք հոսանքները, - դրեմ եր Լենինը, - հետևյալներն էյին. սոցիալ-շովինիստները, այսինքն՝ խոսքով սոցիալիստ-գործով շովինիստները, - դրանք այն մարդիկն են, վորոնք ընդունում են «հայրենիքի պաշտպանությունը» իմպերիալիստական (և ամենից առաջ իմպերիալիստական) պատերազմում: Այդ մարդիկ մեր դասակարգային թշնամիներն են: Նրանք անցել են բուրժուակալի կողմը...

Յերկրորդ հոսանքը «կենտրոնում» է, այն մարդիկ, վորոնք տատանվում են սոցիալ-շովինիստների և գործով ինտերնացիոնալիստների միջև: «Կենտրոնն» ամբողջապես յերդվում է, թե իրենք մարքսիստներ են, ինտերնացիոնալիստներ են, թե իրենք խաղաղություն են կողմնակից, կառավարության վրա ամեն տեսակ «ճնշում» գործ դնելու, իրենց կառավարությանը «ժողովրդի» խաղաղության կամեցողությունը հայտնաբերելու» վերաբերյալ ամեն տեսակ «պահանջներ» առաջադրելու, խաղաղության ողտին ամեն տեսակ կամպանիաների, առանց աններքախյի խաղաղության են կողմնակից և այն, ու կողմնակից՝ սուբուրբուսական բարեմիտ Ֆրադի, խոսքով ինտերնացիոնալիզմի, յերկշոտ ոպորտունիզմի, գործով սոցիալ-շովինիստների հանդես հաճոյակատարության թաղավորություն է...

Յերրորդ հոսանքը գործով ինտերնացիոնալիստներն են... Գլխավոր տարբերիչ հատկանիշն է՝ լիակատար խզում թե՛ սոցիալ-շովինիստներից և թե՛ «կենտրոնից»: Անձնուբաց հեղափոխական պայքար ընդդեմ իր իմպերիալիստական կառավարության և իր իմպերիալիստական բուրժուակալի: Սկզբունքն է՝ «գլխավոր թշնամին սեփական յերկրումն է»: Անինա պայքար ընդդեմ քաղցր սոցիալ-պացիֆիստական (խոսքով սոցիալիստ, գործով բուրժուական պացիֆիստ. բուրժուական պացիֆիստները յերազում են հավերժական տապալման) Ֆրադի և առանց կապիտալի լծի և տիրապետության խաղաղության մասին ընդդեմ ամեն տեսակ առաքիալուսյունների, վորոնք նպատակ ունեն ժրտել պրոլետարիատի հեղափոխական պայքարի և պրոլետարական, սոցիալիստական հեղափոխության հնարավոր կամ տեղին կամ ժամանակին լինելը տվյալ պատերազմի առնչությամբ»:

Ռուսաստանում նույն հոսանքներն էյին՝ սոցիալ-շովինիստները, սոցիալ-պատրիստները Պլեխանովի գլխավորությամբ, ցեմտրիստները Տրոցկու գլխավորությամբ և իսկական ինտերնացիոնալիստները Լենինի գլխավորությամբ:

կան Մարտուն ու Աքսելը), միայն մերձենալով այն մարդկանց հետ, վորոնք կանգնած են Յիմմերվալդյան ձախի դիրքերում»:

Ռուսաստան գալուստն պես (1917 թ. ապրիլին) Լենինը պրոլետարական կուսակցության իր դրած պլատֆորմի պրոյեկտում հայտարարեց. «Հատկապես մենք, հենց այժմ անհապաղ պետք է հիմնենք նոր հեղափոխական պրոլետարական Ինտերնացիոնալ, կամ, ավելի ճիշտ, չվախենանք ի լաւ բոլորի ընդունելու, վոր նա արդեն հիմնված է և գործում է»: Բայց Լենինների ապրիլյան կոնֆերենցիան հանձնարարեց կուսակցության կի-ին անհրաժեշտ միջոցառումներ ձեռնարկել III Ինտերնացիոնալ հիմնելու ուղղութեամբ:

Ձեռնկանորեն III Ինտերնացիոնալը հիմնվեց իր I կոնգրեսում, 1919 թ. մարտին՝ Մոսկվայում: Իսկ փաստորեն նա ստեղծվել էր ավելի առաջ, 1918 թվին, «յերբ ոպորտունիզմի և սոցիալ-չովինիզմի դեմ մղվող պայքարի բազմամյա պրոցեսը հատկապես պատերազմի ժամանակ հանդեպ այն բանին, վոր կոմունիստական կուսակցություններ կազմվեցին մի շարք յերկրներում»: «Յեվ այդ Ինտերնացիոնալի ամենահատկանշական դիժը,—գրում էր Լենինը,— այն է, վոր նա կոչված է կատարել, կենսագործել մարքսիզմի պատգամները և իրականացնել սոցիալիզմի ու բանվորական շարժման դարավոր իդեալները: III Ինտերնացիոնալի այդ ամենահատկանշական դիժն անմիջապես ցուցաբերեց իրեն նրանով, վոր նոր, յերբորդ «Բանվորների միջազգային ընկերությունը» այժմ արդեն սկսեց վորոչ չափով զուգադիպել Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միությանը»: Հենց Ռուսաստանի խորհրդային իշխանությունն էր, վոր սկսեց գործնականում իրականացնել մարքսիզմի պատգամները և սոցիալիզմի ու բանվորական շարժման դարավոր իդեալները:

Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը վերջ ավելց II Ինտերնացիոնալի ոպորտունիստական, բուրժուական և մանր-բուրժուական ազդեցությունը և սկսեց յերկրագնդի մեկ վեցերորդ մասում իրագործել պրոլետարիատի դիկտատուրան:

«III Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի համաշխարհային-պատմական նշանակությունը կայանում է նրանում,—գրում էր Լենինը,— վոր նա սկսեց կենսագործել Մարքսի մեծագույն լոզունգը,—մի լոզունգ, վոր մի հանրազումարի յե բերում սոցիալիզմի ու բանվորական շարժման դարավոր դարդացումը, մի լոզունգ, վոր արտահայտվում է պրոլետարիատի դիկտատուրա հասկացողությամբ: Այդ հանձնարեղ կանխատեսությունը, այդ հանձնարեղ տեսությունն իրականություն է դառնում: Այդ լատինական բառերը ներկայումս թարգմանված են ժամանակակից

Յեվրոպայի բոլոր ժողովրդական լեզուներով, դեռ ավելին՝ աշխարհի բոլոր լեզուներով: Սկսվել է համաշխարհային պատմության նոր դարաշրջան»:

3. ԿՈՄՄՆՏԵՐՆԸ ՀԵՂԱՓՈՒՄԱԿԱՆ ԳՐՈՒԵՏԱՐԻԱՏԻ ՄԻԱՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆ Ե

«Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը—Բանվորների միջազգային ընկերությունը,—առում է նրա կանոնադրությունը,— իրենից ներկայացնում է առանձին յերկրների կոմունիստական կուսակցությունների միմեմում և առանձին յերկրների կոմունիստական կուսակցությունների միմեմում, միասնական համաշխարհային կոմունիստական կուսակցություն: Հանդիսանալով պրոլետարիատի համաշխարհային հեղափոխությանը: Հանդիսանալով պրոլետարիատի համաշխարհային կոմունիզմի սկզբունքական շարժման առաջնորդն ու կազմակերպիչը, կոմունիզմի սկզբունքների ու նպատակների կրողը, կոմունիստական Ինտերնացիոնալը պայքարում է բանվոր դասակարգի և չունեւոր գյուղացիության լայն խափարի վեծամասսայությունը նվաճելու, պրոլետարիատի համաշխարհային դիկտատուրա հաստատելու, սոցիալիստական յորիքային հանրապետությունների համաշխարհային միություն ստեղծելու, դասակարգերը լիովին վոչնչացնելու և կոմունիստական հասարակության առաջին ատիմանը համաշխարհային սոցիալիզմն իրականացնելու համար»:

ՀԱՄԱՇԵԱՐՀԱՅԻՆ ԿՈՄՈՒՆԻՉՄԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՅԳԱՐԵԼՈՒԹՐԱԳԻՐԸ

Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը իր VI համաշխարհային կոնգրեսում մշակեց իր ծրագիրը—համաշխարհային պրոլետարական դիկտատուրայի, համաշխարհային կոմունիզմի համար պայքարելու ծրագիրը:

Այս ծրագիրը, վորն իր մեջ է առել Մարքս-Ենգելսի-Լենինի ուսմունքի կարևորագույն հիմունքները, հանդիսանում է մի մարտական դրոշ, վոր բոլոր յերկրների և ժողովուրդների միլիոնավոր ու հարյուր միլիոնավոր պրոլետարներին և ճնշված ազգություններին կոչ է անում պայքարի յեղնելու իրենց ազատագրման համար:

Ծրագիրը ընդունված է անուամ կապիտալիզմի համաշխարհային սխտեմի, նրա զարգացման և նրա անյուսափելի կործանման, կապիտալիզմի շարժման ընդհանուր որենքների, իմպերիալիզմի ուժերի և հեղափոխության ուժերի հարցերը:

Ծրագրում տրված է կապիտալիզմի ընդհանուր նգնաժամի և համաշխարհային հեղափոխության առաջին փուլի մարքս-Լենինյան զնահատականը, մերկացված է սոցիալ-դեմոկրատիայի՝ վորպես բուր-

Բուսական հասարակության համաժողովի ամբողջ, բուրժուական դեկտատուրայի գլխավոր հենարանի՝ հակահեղափոխական դերը:

Ծրագիրը խոսում է կոմունիստական ինտերնացիոնալի վերջնական նպատակը հանդիսացող համաշխարհային, կոմունիզմի, կապիտալիզմից սոցիալիզմի անցման շրջանի, պրոլետարիատի դիկտատուրայի և նրա խորհրդային ձևի, պրոլետարական դիկտատուրայի տնտեսական-քաղաքականության հիմունքների, պրոլետարիատի դիկտատուրայի ժամանակյա դասակարգերի և դասակարգային պայքարի մասին:

Կոմիստերնի ծրագիրն ընդհանրացնում է Հոկտեմբերյան հեղափոխության և հորհրդային Միության սոցիալիզմի հաղթական կառուցման մեծ փորձը, քննության է առնում ՍՍՀՄ-ի նշանակությունը վորպես համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխության պատվանդանի, նրա միջազգային-հեղափոխական պարտականությունները, ինչպես նաև միջազգային պրոլետարիատի պարտականությունները ՍՍՀՄ-ի նկատմամբ:

Կոմիստերնի ծրագիրը հատկապես առանձնացնում է պրոլետարիատի դիկտատուրայի համար կոմունիստական ինտերնացիոնալի մղելիք պայքարի ստրատեգիայի ու տակտիկայի հարցերը և ծավալած քննադատության է յենթարկում այն իդեոլոգիաները, վորոնք թշնամի յեն կոմունիզմին, արտացոլում են բուրժուական ազդեցությունը պրոլետարիատի վրա:

Կոմիստերնի ծրագրի նախագծի մասին 1928 թվին Լենինգրադի կուսակցական ակտիվին տված իր գեկուցման մեջ ընկ. Ստալինը մասնանշեց Կոմիստերնի ծրագրի հետևյալ առանձնահատկությունները.

«Նախագիծը ծրագիր է տալիս վոչ թե այս կամ այն առանձին ազգային կոմկուսակցությունների (համար, յայլ բոլոր կոմկուսակցությունների համար միասին վերցրած, վերցնելով այն, ինչ ընդհանուր ու հիմնական է նրանց համար: Այստեղից ել՝ նրա սկզբում ֆային-տեսական բնույթը:

Առաջ սովորաբար ծրագիր եյին տալիս «քաղաքակիրթ» ազգերի համար: Ի տարբերություն այդ բանի՝ ծրագիրը «նկատի ունի աշխարհի բոլոր ազգերը, թե՛ սպիտակները և թե՛ սևերը, թե՛ մայր-յերկրները և թե՛ գաղութները: Այդտեղից ել՝ նրա համաշխարհային, խորապես ինտերնացիոնալ բնույթը»:

Ծրագիրը «մեկնակետ է վերցնում վոչ թե այս կամ այն յերկրի կամ աշխարհամասի այս կամ այն կապիտալիզմը, այլ կապիտալիզմի բովանդակ համաշխարհային սիստեմը, նրան հակադրելով կոմունիստական տնտեսության համաշխարհային սիստեմը: Այդտեղից ել՝ նրա տարբերությունը միևնույն այժմ գոյություն ունեցող բոլոր ծրագրերից»:

Ծրագիրը «յեղնում է համաշխարհային կապիտալիզմի զարգացման անհամաչափությունից և յեղրակացություն և անում առանձին յերկրներում սոցիալիզմի հաղթանակի հնարավորության մասին, հանգելով յերկու զուգահեռ քարշող կենտրոնների՝ աշխարհին տիրապետելու համար պայքարող կապիտալիզմի համաշխարհային կենտրոնի և սոցիալիզմի համաշխարհային կենտրոնի կազմության հեռանկարին»:

Ծրագիրը «Յեվրոպայի Միացյալ Նահանգներ լողունդի փոխարեն առաջադրում է տնտեսության իմպերիալիստական սիստեմից բաժանված և բաժանվող խորհրդային հանրապետությունների, զարգացած յերկրների և գաղութների ֆեդերացիայի լողունդը, Ֆեդերացիա, վոր համաշխարհային սոցիալիզմի համար մղվող պայքարում իրեն հակադրում է համաշխարհային կապիտալիստական սիստեմին»:

Ծրագիրը «նեցուկ է կանգնում ընդդեմ սոցիալ-դեմոկրատիայի՝ իբրև բանվոր դասակարգի մեջ կապիտալիզմի ունեցած հիմնական հեղափոխական շարժման մեջ յեղած բոլոր մնացած հոսանքներն ըստ եյություն հանդիսանում են նույն սոցիալ-դեմոկրատիայի այլաձևությունը»:

Ծրագիրը «առաջին պլանի վրա յե դնում կոմունիստական կուսակցությունների ամբացումն ինչպես Արևմուտքում, այնպես ել Արևելքում, իբրև պրոլետարիատի հեղեմոնիայի, իսկ հետո ել պրոլետարիատի դիկտատուրայի ապահովման նախնական պայման»:

Կոմիստերնի կազմակերպիչը, նրա ղեկավար կուսակցությունը համդիսանում է Համ Կ(բ)Կ-ն, վորի ղեկավարությամբ մեր յերկրի պրոլետարիատը տապալեց կապիտալիստներին ու կալվածատերերի իշխանությունը և հաստատեց իր դիկտատուրան: Բայլևիզմի հարստագույն փորձը դրվել է կոմիստերնի և նրա սեկցիաների գործունեյություն հիմքում կապիտալիստական յերկրներում: Բայլևիզմի փորձը կոմկուսակցություններին ցույց է տալիս պրոլետարական մասսաների ու զյուղացիության համար, հեղափոխական վոզով նրանց դաստիարակելու համար պայքարելու ուղին, կոմկուսակցություններին զերակելու համար պայքարելու ուղին, կոմկուսակցություններում մանում է՝ դասակարգային պայքարի ամենաբարդ պայմաններում մանեվրելու, լեզալ աշխատանքն անլեզալ աշխատանքին զուգորդելու հմտությունը, նրանց սովորեցնում է չլտրվել բանվորական մասսահանրության կարիքներից ու ամենորյա պայքարից և միաժամանակ ջանասցնել կուսակցության դերը, կուսակցական կազմակերպության աշխատանքը չսահմանափակել այդ ամենորյա պայքարով, այլ վերջինս մեկնակետ ընդունելով՝ բանվոր դասակարգին տանել դեպի բուրժուական

աղիայի իշխանութան տապալումը: Չկա կոմիտեանի աշխատանքի վրա մի կողմ, վերանդ իր կիրառումը չգտնի բայլչեկզմի փորձը: Մեր կուսակցութունը համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխութան կազմակերպիչ և ղեկավար կոմիտեանի առաջատար ջոկատն է:

ԻՆՉՊԵՍ Ե ԿԱՌՈՒՑՎԱԾ ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԸ

Կոմիտեանը պրոլետարիատի միակ միջազգային կուսակցութունն է, ամբողջ աշխարհի կոմունիստական կուսակցութունների միավորումը: Յուրաքանչյուր յերկրում գոյություն ունի կոմիտեանի սեկցիան՝ կոմունիստական կուսակցություն: Կոմիտեանի կազմակերպական կառուցվածքի հիմքում դրված են բայլչեկզմի կազմակերպական սկզբունքները: Վորևե յերկրի կոմունիստական կուսակցության առաջ ծառայած խնդիրները կատարման համար հարկավոր է, վոր նա իրենից ներկայացնի ամուր, համախմբված կազմակերպություն, բաղկացած առաջավոր, ամենից ակելի գիտակից և անձնազոհ բանվորներից: Յերկաթյա կարգապահությունը կուսակցությանը դարձնում է բուրժուազիայի և նրա ազենտուրայի դեմ մղվող պայքարում կոխված մարտական պրոլետարական ջոկատ:

Կոմունիստական կուսակցության հիմքն է հանդիսանում ֆարրիկա-գործարանային բշխը, վորը կուսակցությանը հնարավորություն է տալիս՝ անխղճի կապ պահպանել մասսաների հետ, գիտենալ մասսաներին հուզող հարցերը, լավագույն ձևով մոբիլիզացիայի յենթարկել մասսաներին, ղեկավարել նրանց պայքարը: Կոմկուսակցության յուրաքանչյուր անդամ պետք է անպայման լինի մի վորևե բշխում, այնտեղ ակտիվ աշխատանք կատարի:

Կոմիտեանի սեկցիաները կառուցված են ղեմակրատական ցեմտրալիզմի սկզբունքով: Բոլոր կուսակցական որգանները—բշխի բյուրոյից մինչև կենտրոնական կոմիտե—կառուցվում են ընտրականության սկզբունքով, իրենց աշխատանքի համար պատասխանատու յեն կազմակերպության այն անդամների առաջ, վորոնք ընտրել են նրանց: Ստորին կուսակցական որգանները յենթարկվում են բարձրագույն որգաններին. բոլոր կարևորագույն հարցերը լայնորեն քննարկվում են կուսակցական մասսայի կողմից:

Ներկուսակցական ղեմակրատիան կուսակցության անդամների ակտիվության, գիտակցականության, նախաձեռնության բարձրացման լավագույն միջոցն է հանդիսանում: Բայց ներկուսակցական ղեմակրատիայի ծավալման հարցին կոմունիստները մոտենում են վոչ թե ձևա-

կանորեն, այլ յենելով հեղափոխական նպատակահարմարությունից, հաշվի առնելով կոնկրետ իրադրությունը և պայքարի պայմանները: Ամբողջապես անխղճ վիճակում աշխատող կուսակցության մեջ ներկուսակցական ղեմակրատիան չի կարող այնքան լայն ծավալվել, վորքան լեզալ գոյություն ունեցող կուսակցության մեջ:

Կուսակցության շարքերի յերկաթյա կարգապահութունը կոմիտեանի և նրա սեկցիաների կառուցվածքի կարևորագույն սկզբունքներից մեկն է: Կուսակցության վորոշումներին չենթարկվելը, կուսակցական կարգապահությունը խախտելը պատճառ են դառնում կուսակցությունից վտարելուն, վորովհետև ամեն կողմից թշնամիներով շրջապատված կուսակցությունը չի կարող թույլ տալ, վոր իրեն խախտն ներսից և թուլացնեն իր մարտական ուժը:

Կոմիտեանի և նրա սեկցիաների կազմակերպական կառուցվածքը նպատակ ունի ապահովել ամենալայն բանվորական մասսաների նվաճումը, պրոլետարիատի լավագույն պատրաստումը՝ իշխանութան համար պայքարելու ուղղությամբ: Ո ինտերնացիոնալի կուսակցութուններն այլ կառուցվածք ունեն. նրանց հարկավոր չէ խտտագույն կարգապահություն: Սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունների անդամները միանում են ըստ բնակավայրի: Յերբ Արևմուտքում սկսեցին ծանրանալ կոմունիստական կուսակցությունները, նրանք առաջին շրջանում նույնպիսի կազմակերպական կառուցվածք ունեյին, ինչպես ինտերնացիոնալի կուսակցությունները: Այդ թուլացում էր կոմունիստական կուսակցություններին, նրանց խանդարում էր կապվելու մասսաների հետ: Կոմիտեանը վճռական պայքար է մղել և մղում է մասսաների հետ: Կոմիտեանը վերականգնելու համար, պրոլետարիատի սեկցիաները բայլչեկզմյան որինակով վերականգնելու համար, պրոլետարական կուսակցության հիմքը հանդիսացող արտադրական բշխներ ստեղծելու համար:

Կոմիտեանի ամբողջապես վերցրած կառուցվում է նույն բայլչեկզմյան հիմունքներով, վորոնցով կառուցված է նրա վորևե մի սեկցիան: Կոմիտեանի գերագույն ղեկավար որգանն է հանդիսանում կոմկենտր, իսկ կոնգրեսների միջև ընկած ժամանակաշրջանում՝ կոմիտեանի Գործադիր կոմիտեն (ԿԻԳԿ): Գործկոմը կոմկուսակցություններին ղեկավարում է նրանց պայքարում, նրանց ցուցումներ է տալիս կարևորագույն հարցերի վերաբերյալ, միավորում և համակարգում (համաձայնեցնում) է առանձին յերկրների կոմկուսակցությունները (համաձայնեցնում) է առանձին յերկրները, վճռական էր աշխատանքը, նրանց ոգնում է ուղղելու սխալները, վճռական էր պայքար է մղում կոմիտեանի լենինյան գծից կատարվող թեքումների դեմ: Կոմիտեանի բոլոր կուսակցությունների ամենորյա աշխատանքը

դեկլարելու համար Գործկոմն իր կազմից առանձնացնում է նախա-
դասություն:

Կոմիտեերնի գոյության տարիներում ընդամենը յեղել է 6 համաշ-
խարհային կոնգրես—I-ը՝ 1919 թ., II-ը՝ 1920 թ., III-ը՝ 1921 թ.,
IV-ը՝ 1922 թ., V-ը՝ 1924 թ. և VI-ը՝ 1928 թ.:

ԿՈՄԻՏԵՐՆԻ ՇԱՐՔԱՐԵՐ ՓՈԿԵՐԸ

Ինչպես վոր մեր լենինյան կուսակցությունն առաջատար և կազ-
մակերպիչ ուժ է հանդիսանում պրոլետարիատի մյուս մասսայական
կազմակերպությունների (կոմյերիտիստիստյան, պրոֆիստիստների,
խորհուրդների և այլն) սխառմում, վորոնք կուսակցությունից դեպի
մասսաները ձգված շարժարեր փոկերի դեր են կատարում, այնպես ել
կոմունիստական Ինտերնացիոնալն ունի իր մասսայական միջազգային
կազմակերպությունները, վորոնք նրա շարժարեր փոկերն են հանդի-
սանում՝ ձգված դեպի բոլոր յերկրների աշխատավորական մասսաները:

Այդպիսի մասսայական կազմակերպություն է հանդիսանում
Պրոֆիստիստյան կարմիր Ինտերնացիոնալը (Պրոֆիստերն), զորը
միավորում է համաձայնողական պրոֆիստիստների ներսում յեղած
պրոֆուպրիցիաները (Անգլիա, Գերմանիա և այլն) և ինքնուրույն գո-
յություն ունեցող կարմիր պրոֆիստիստական միավորումները (Ֆրանս-
սիա, Չեխո-Սլովակիա և այլն):

Այդպիսի մասսայական կազմակերպություն է հանդիսանում Յե-
լիտասարդության կոմունիստական Ինտերնացիոնալը (ԿԻՄ), զորը
միավորում է իմպերիալիստական յերկրների և գաղութների վողջ հե-
ղափոխական յերիտասարդությանը:

ԿԻԳ-ին կից գոյություն ունի կաճանց միջազգային քարտուղա-
բություն, վորն իր հերթին մորելիցացիայի յե յենթարկում աշխատա-
վոր կանանց մասսաներին՝ միջազգային պրոլետարիատի շարժերում
անձնուրացաբար պայքարելու կոմունիզմի հաղթանակի համար:

21 ՊԱՅՄԱՆԸ

Կոմիտեերնը աչալրջորեն հետևում է, վորպեսզի ուպորտունիստա-
կան ելեմենտները չթափանցեն իր սեկցիաները, վորպեսզի ուպորտու-
նիզմի և համաձայնողականության ժանդը չուտի կուսակցական շար-
ժերը: Կոմունիզմին խորթ տարրերի մուտքը կոմիտեերն արգելելու հա-
մար II կոնգրեսն ընդունեց Լենինի առաջարկած՝ կոմիտեերնի ընդունե-
լության 21 պայմանը:

«21 պայմանն» այն ուղեկապն է, վոր պետք է արգելի սոցիալ-

դեմոկրատական տարրերի մուտքը կոմիտեերն, կոմիտեերնը մաքրեր
այնտեղ թափանցած ուպորտունիստներից:

Այդ ի՞նչ «21 պայման» է:

Կոմունիստական Ինտերնացիոնալին պատկանել ցանկացող յուրա-
քանչյուր կազմակերպություն և յուրաքանչյուր կոմունիստ առանձին
վերցրած ամենորյա պրոպագանդին և ադիտացիային պետք է առ իս-
կական կոմունիստական բնույթ, բանվորական շարժման պատասխա-
նատու պոստերից սխառմատիկ կերպով հեռացնի ուպորտունիստներին
և նրանց փոխարեն դնի հուսալի կոմունիստների, լեզալ աշխատանքը
գործողի անլեզալ աշխատանքին, համառ պրոպագանդ ու ադիտացիա
մասնում, սխառմատիկ և սլանաչափ ադիտացիա ծավալի դոյուդում:

Կոմունիստական Ինտերնացիոնալին պատկանող յուրաքանչյուր
կուսակցական կազմակերպություն և յուրաքանչյուր կոմունիստ
առանձին վերցրած պետք է մերկացնի վոչ միայն բացահայտ սոցիալ-
պատրիոտիզմը, այլև ցենտրիստների կեղծիքն ու յերեսպաշտությունը,
քրազործի լիակատար ու բացարձակ խզումն անֆորմիզմից և «կենտրո-
նի» քաղաքականությունից: Կոմիտեերն մտնողները գաղութների և
Յի» քաղաքականությունի հարցում պետք է ունենան պարզորոշ և հըս-
ձնչված ազդությունների և գաղութային ճնշման դեմ, առաջին
տակ դիժ՝ պայքարելու ազգային և գաղութային ճնշման դեմ, առաջին
հերթին՝ «իբ» բուրժուազիայի կողմից, հանուն ազգերի ինքնորոշման
խրափուներ:

Կոմիտեերն մտնող կազմակերպությունները պետք է ամենորյա
կոմունիստական աշխատակց կատարեն արհեստակցական միություն-
ների, կոոպերատիվների և այլ մասսայական բանվորական կազմակեր-
պությունների ներսում, պայքարեն դեղին արհեստակցական միություն-
ների Ամստերդամյան «Ինտերնացիոնալի» դեմ, վերանային իրենց
պարլամենտական ֆրակցիաների անձնական կազմը, նրանցից հեռաց-
նեն անհուսալի տարրերին, այդ ֆրակցիաները վոչ թե խոսքով, այլ
գործով յենթակա դարձնելով կուսակցության կոնտրոլին ու դեկլարա-
ցիային: Կուսակցությունները պետք է պարբերական ու վոչ-պար-
բերական մամուլը և կուսակցական հրատարակչություններն ամբողջա-
պես յենթակա դարձնեն իրենց կի-ին:

Կոմունիստական Ինտերնացիոնալին պատկանող կուսակցություն-
ները պետք է կառուցվեն դեմոկրատական ցենտրալիզմի սկզբունքով:
Այն յերկրների կոմունիստական կուսակցությունները, վորտեղ կո-
մունիստները լեզալ են աշխատում, պետք է պարբերական գտում կա-
տարեն: Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի կոնգրեսների, ինչպես նաև
նրա Գործադիր կոմիտեի բոլոր վորոշումները պարտադիր են կոմու-

միջակաճան դեկավարութեամբ, ընդունեցին մի շարք կարևորագույն վորոշումներ, վոր հետո գրվեցին Կոմիտեանի ծրագրի հիմքում— բուրժուական դեմոկրատիայի և սրբապարկատի դիկտատուրայի մասին, կոմունիստական կուսակցութեանը դերի և խնդիրների մասին, դադարեցան հարցի մասին, ազգային հարցի մասին և այլն: 1918—1923 թ.թ. հեղափոխական ալիքի վերելքը հին սոցիալիստական կուսակցութեանը առաջնորդներից շատերին ստիպեց մասնաճանի ճնշման ներքո բաղխել Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի դռները: Այդ մարդիկ, ինչպես մատնանշում եր Լենինը, իրենց կուսակցական և քաղաքական աշխատանքի ամբողջ սրահափակում գործնականորեն մնացել էին ինտերնացիոնալի մակարդակի վրա: Հենց դրա համար էլ ինտերնացիոնալի ընդունելու Կոմիտեանի ընդունելության Լենինի առաջարկած «21 պայմանը»:

Յերկու ֆրոնտով պայքարը կոմիտեանի ամբողջ պայքարի բաղադրիչ մասն է յեղել իր բոլոր ետապներում: Կոմիտեանի ամբողջովին ընդդրինակեց մարտական բայլչևիկյան տրադեցիաները յերկու ֆրոնտով պայքարելու դրժում: Կոմիտեանի աճումն ու ամբարցումը նույնպես անխզելիորեն կապված են բայլչևիկյան գլխավոր գծից կատարվող թեքումների դեմ անհաշտ պայքար մղելու հետ: Լենինը մերկացրեց այն ուղիները, վորոնք կամենում էին առանց սոցիալ-դեմոկրատական տրադեցիաներից ու սխալներից հրաժարվելու և կոմիտեանում: «21 պայման» իր սուր ծայրով ուղղված եր կոմիտեանի սեկցիաների շարքերում յեղած հենց այդպիսի ուղիները: Միևնույն ժամանակ, հատկապես ինտերնացիոնալի, Լենինն ստիպված եր պայքարել ընդդեմ «ձախերի», վորոնք մասսայավախով էին տառապում, չէին հասկանում մասսաներին նվաճելու խնդիրները և հենց սեկցիաներում սեկտանտորեն փակվելու գիծ էին տանում:

Կոմիտեանի III համաշխարհային կոնգրեսի ժամանակ, 1921 թ. ամռանը, բացահայտորեն դանդաղել էին համաշխարհային հեղափոխության անգրեքը:

«Հեղափոխական հեղաշրջման առաջին փորձերը, —ասում է Կոմիտեանի ծրագրերը, —վորոնք աճել էին կապիտալիզմի սուր ճգնաժամի հիման վրա (1918—1921 թ.թ.), վերջացան սրբապարկատի դիկտատուրայի հաղթանակով ու ամբարցմամբ ՌՍՀՄ-ում և սրբապարկատի պարտութեամբ մի ամբողջ շարք այլ յերկրներում: Այդ պարտութեանը արդյունք են, առաջին հերթին, սոցիալ-դեմոկրատական առաջնորդների և սրբապարկատի անփորձիստական լիդերների դավաճանական տակտիկային, ինչպես նաև արդյունք են այն հանգամանքի, վոր

կոմունիստները տակավին բանվոր դասակարգի մեծամասնութեան չունեցին և մի շարք կարևորագույն յերկրներում առհասարակ դեմոկրատութեան չունեցին կոմունիստական կուսակցութեանը: Այդ պարտութեանը հիման վրա, վորոնք սրբապարկատի և դադարեցան ժողովուրդների մասսաներին ուժեղ շահագործման յենթարկելու հարապարտութեան ստեղծեցին, նրանց կենսական մակարդակի ուժեղ իջեցման հիման վրա բուրժուական ձեռք բերեց կապիտալիստական հարաբերութեանը մասնակի ստարիլիզացիա (կայունացում)»:

ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ՄԱՍՆԱԿԻ ԿԱՅՈՒՆԱՑՄԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԸ

Ինչո՞ւ արտահայտվեց կապիտալիզմի կայունացումը, վորը կոմունիստական Ինտերնացիոնալի սկզբից իսկ բնորոշեց — և, ինչպես այդ հաստատեց համաշխարհային փորձը՝ միանգամայն ճիշտ բնորոշեց, — իբրև հարաբերական, մասնակի և անկայուն ստարիլիզացիա, վորը նշանակում եր վոչ թե կապիտալիզմի ճգնաժամի հաղթահարում, այլ, ընդհակառակը, նրա հետագա խորացում:

Կապիտալիզմի այդ հարաբերական, մասնակի և անկայուն ստարիլիզացիան արտահայտվեց այն բանում, վոր գրեթե ամենուրեք բարձրացավ աշխարհագրորդութեանը, տեղերին զարգացավ տեխնիկան, ուրացավ կապիտալիզմի կենտրոնացման և համակենտրոնացման սրբապարկատի կապիտալիզմի «հեղափոխություն» և «ինտերնացիոնալ» սուր մոնոպոլիաներ, սուր, ստեղծվեցին «ազգային» և «ինտերնացիոնալ» սուր մոնոպոլիաներ, սուր մոնոպոլիաներ: Առանձին դեպքերում, ինչպես Ֆրանսիայում, արտահայտեցին հետապարտության վերելքը նրան հասցրեց գրեթե յեղունակութեանը: Առանձին հետապարտության վերելքը կատարվեց ի հանդիմանակութեանը մակարդակին: Այդ վերելքը կատարվեց ի հանդիմանակութեանը դասակարգի, վորի կյանքի աղքատիկ մակարդակն էլ ավելի իջավ:

Կոմիտեանը, յեղելով այն բանից, վոր բանվորական շարժման պարտութեան և կապիտալիզմի ուժեղացման հիմնական պատճառներն են մասսաներից, ինտերնացիոնալի դավաճանութեանը, — հիմնական նրա մասսաներից, ինտերնացիոնալի դավաճանութեանը, — հիմնական խնդիր առաջադրեց իրեն՝ պայքարել մասսաների համար, միասնական խնդիր առաջադրեց իրեն՝ պայքարել մասսաների համար, վորը նշանակում եր հեղափոխական ճարտարական ֆրոնտի համար, վորը նշանակում եր պարտադրական պարտադրական բանվորների նպարհով կապիտալիզմի դեմ պայքարելու պարտադրական բանվորների միասնութեանը: Ինչպես աշխարհ, այնպես էլ «ձախերը» կոմունիստական Ինտերնացիոնալում ուղիղտեսիստորեն խեղաթյուրում էին այդ ճիշտ տակտիկան: Այլերը միասնական ֆրոնտը հասկանում էին վոչ թե

մասսաների հետ, այլ սոցիալ-դեմոկրատական վերնախավի հետ. «Զար-
խերն» ընդհանրապես ժխտում էին միասնական ֆրոնտը, վորն իբրև
թե կոմունիստներին մոտեցնում է սոցիալ-դեմոկրատների հետ:

Ինչպես աջերը, այնպես ել «ձախերը» չէին կարող և չէին կա-
մենում հասկանալ ստաբիլիզացիայի բնույթը, թեև ընդ նմին յեղում
էին զանազան նախադրյալներից: Աջերը գտնում էին, թե քանի վոր
առկա յե ստաբիլիզացիան, ապա այդ նշանակում է կապիտալիզմի
լիակատար հաղթանակ, նրա դիրքերի լիակատար ամրացում, հետագա
լիակատար շարժման լիակատար անկարելիություն: Իսկ «ձախե-
րը» գտնում էին, վոր առհասարակ վոչ մէ ստաբիլիզացիա չկա, վոր
հարկավոր է յեղակետ ունենալ հեղափոխական ճգնաժամի առկայու-
թյունը: Աջերն այդտեղից յեզրակացություն էին հանում— վորին
նրանք հակումն ունեն իրենց ոպորտունիստական էություն հետևան-
քով—սոցիալ-դեմոկրատիային զիջումներ անելու անհրաժեշտություն
մասին, մասսաներին համաշխարհային հեղափոխության նոր ետապին
պատրաստելու համար մղվող պայքարից հրաժարվելու մասին: Իսկ
«ձախերը» կոմիստները մղում էին «հեղափոխական» արկածախնդրու-
թյան ուղին, ժխտում էին միասնական ֆրոնտի տակտիկան:

Մեր կուսակցության մեջ ևս ջիչ չէին այնպիսիները, վորոնք
կապիտալիզմի դիրքերը խիստ ամրացած և նրա ստաբիլիզացիան ա-
մուր էին համարում: Կոմիստներն և մեր կուսակցության մեջ յեղած
աջերին փայլուն պատասխան ե տվել ընկ. Ստալինը 1927 թվի հոկտեմ-
բերյան հանդեսների նախորդակին բանվորական պատգամավորու-
թյունների հետ ունեցած իր զրույցում:

«Յե կարծում եմ, վոր Յեվրոպայում հասունանում են և հասու-
նանալու յեն կապիտալիզմի ամենախորը ճգնաժամի տարրեր, — պա-
տասխանեց ընկ. Ստալինն այն հարցին, թե ի՞նչպես է զնահատվում
դրությունն Արևմտյան Յեվրոպայում և պե՞տք է արդյոք հույս դնել,
վոր մոտակա տարիներում հեղափոխական իրադարձություններ տե-
ղի կունենան: — Կապիտալիզմը կարող է մասնակիորեն կայունանալ,
կարող է ուսցիոնալացնել իր արտադրությունը, կարող է առժամանակ
ճղմել բանվոր դասակարգին, — այս ամենը կապիտալիզմն առայժմ ի
վիճակի յե անել, բայց նա արդե՞մ յերբեք չի վերադառնա այն «կայու-
նություն» և այն «հավասարակշռություն», վորոնք գոյություն ունեյին
համաշխարհային պատերազմից և Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից
առաջ: Նա յերբեք այլևս չի վերադառնա այդ «կայունություն» և այդ
«հավասարակշռություն»: Իսկ վոր այդ ճիշտ է, այդ յերևում է թե-
կուպ նրանից, վոր Յեվրոպայի յերկրներում, ինչպես և յեվրոպական
կապիտալիզմի ազդուր հանդիսացող զաղույթներում, անընդհատ

ժայթքում են հեղափոխության կրակները: Այսոր Ավստրիայում և
յերևում հեղափոխական բռնկման հուրը, վաղն Անգլիայում, մյուս
որը՝ Ֆրանսիայում կամ Գերմանիայում, հետո՝ Չինաստանում,
Ինդոնեզիայում, Հնդկաստանում և այլն: Իսկ ի՞նչ են Յեվրոպան ու
յաղույթները: Դրանք կապիտալիզմի կենտրոնն ու շրջագիծն են: «Ան-
հանգիստ» է յեվրոպական կապիտալիզմի կենտրոններում: Ե՛լ ավելի
«անհանգիստ» է նրա շրջագծում: Պայմաններ են հասունանում նոր
հեղափոխական իրադարձությունների համար... Այն փաստը, վոր
կապիտալիստներին կարող է հաջողվել դեպի արեքը քշել հեղափո-
խական պոթիկման առաջին արիքը, — այդ փաստը վոչ մի չափով չի
կարող սիրտինք լինել կապիտալիզմի համար: Հեղափոխությունն
ընդդեմ կապիտալիզմի չի կարող մեկ բնդիանուր միապաղպալ ալիքով
առաջ շարժվել: Նա աճում է շարունակ տեղատվությունների և մակըն-
թացությունների կարգով: Այդպես յեղավ Ռուսաստանում: Այդպես
կլինի Յեվրոպայում: Մե՞նք կանգնած եմք հեղափոխական նոր իրադար-
ձությունների առաջ»:

Ընկ. Ստալինը ճիշտ դուշակեց հետագա իրադարձությունները
գալուստը: Այն ժամանակ արդեն կապիտալիզմի ընդերքում սկսել էր
ժալվալել ճգնաժամը, վորը հետագայում համաշխարհային տնտեսա-
կան ճգնաժամ դարձավ՝ վողջ կապիտալիստական սիստեմի ընդհա-
նուր ճգնաժամի հիման վրա:

ՅԵՐՐՈՐԻ ՆՐԱՆԸ

Համ Կ(բ)Կ XV և XVI համագումարների միջև ընկնող շրջանն
(1927—1930 թ.թ.) ընկ. Ստալինը բնորոշել է վորպես հեղափոխական
նոր վերելքի աճում, վարպես բեկման շրջան: Կոմունիստական Ինտեր-
նացիոնալը VI կոնգրեսում (1928 թ.) նչեց կապիտալիզմի ճգնաժամի
այսպես կոչված «յերրորդ շրջանի» գալը, վորի հիմնական բովանդա-
կությունը կազմում է ստաբիլիզացիայի վախճանը:

Այդ բեկման շրջան էր վոչ միայն ԽՍՀՄ-ի համար, վորտեղ նա
նշանակում էր «շրջադարձ դեպի նոր, ավելի լուրջ տնտեսական վե-
րելք», այլև կապիտալիստական աշխարհի համար, վորտեղ նա նշա-
նակում էր «շրջադարձ դեպի տնտեսական անկումը, դեպի եկոնամի-
կայի անող նգնաժամը թե՛ արդյունաբերության և թե՛ գյուղատնտե-
սության մեջ», մասսաների շրջադարձը դեպի կոմունիզմ:

Հետպատերազմյան կապիտալիզմի յերրորդ շրջանը լրացնող հա-
մաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի հիմնական դժերը հետեյալ-
ներն են. իր բնույթով նա կապիտալիզմի համար գերարտադրությամբ

նում, չեյին հասկանում յերրորդ շրջանի առանձնատկույթյունները: Տաշիղմի հարձակումը նրանք գնահատում էյին միայն մասսաների հեղափոխականացման կողմից, այստեղից անելով այն յեղբայրացությունը, թե Փաշիղմի ուժեղացումը հաղիվ թե ցանկալի չէ: Մասսաների մորելիզացիայի և բայլչեիկյան դաստիարակության դժվարին աչխատանքը նրանք փոխարինում էյին դատարկ ու հնչուն Ֆրազներ արտասանելով «հեղափոխական մարտերի անմիջական ծավալման» մասին, փոխանակ մասսաներին իրոք այդ մարտերին պատրաստելու: Կոմիտեերնը դաժան հակահարված տվեց այդ ոպորտունիստական խեղաթյուրումներին, վորոնք զինաթափում էյին պրոլետարիատին այն պայքարում, վոր մղում է նա ճգնաժամից հեղափոխական ճանապարհով դուրս գալու համար:

5. ԿԱԳԻՏԱԼԻՉՄԻ ՄՏԱԲԻԼԻՉԱՑԻԱՑԻ ՎԱՆՃԱՆԸ ՀԱՍԵԼ Ե ԼԵՂԱՓՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՐՏԵՐԻ ԵՐՁԱՆՈՒՄ

ԿիՊԿ-ի XI սլենումը, վորը կայացավ 1931 թ. ապրիլին, արձանադրեց հեղափոխական վերելի հզոր աճումը, վորն իր արտահայտությունը գտավ այն բանում, վոր ե՛լ ավելի սրվեցին գործադուլային պայքարն ու գործադուլիների շարժումը, զարգացան և ամրացան խորհուրդներն ու կարմիր բանակը Չինաստանի տերիտորիայի զգալի մասում, ուժեղացավ հեղափոխական շարժումը գաղութներում, զարգացավ հեղափոխական գյուղացիական շարժումը, աճեց մի շարք խոշորագույն կոմկուսակցություններ:

ՎԵՀԱԿԱՆ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԼԵՂԱՓՈՒՍԱԿԱՆ ՎԵՐԵԼՔԸ

րագույն կոմկուսակցությունների քաղաքական ու կազմակերպական ազդեցությունը, աճեցին քաղաքի մանր-բուրժուական մասսաների, ծառայողների և չինովնիկների ոպողիցիաները: XI սլենումից հետո անցած շրջանում հեղափոխական շարժումը լայնացավ և խորացավ բոլոր այդ ուղղություններով:

Վերջին տարին առանձնապես առատ յեղավ այնպիսի իրադարձություններով, վորոնք ստավել ևս հաստատում են կուսակցության և կոմիտեերնի տված գնահատականների ճշտությունը:

Սոցիալ-Փաշիստները և նրանց հետեից տրոցկիստներն ու այդ ոպորտունիստները փորձում էյին ապացուցել, վոր ճգնաժամի և գործադուլների ժամանակ չի կարելի գործադուլ անել, վոր գործադուլներն այդ պայմաններում նախորոք ձախողման և պարտության են դատարարված, վոր մասսաները չեն հետևի կոմկուսակցությունների հրահրին: Փաստերը ջրեցին այդ կապիտուլյանտական դիրքը: Վերջին ժամանակների իրադարձությունները ցույց տվին, թե պայքարի ինչպիսի վճռականությամբ են տողորված պրոլետարական ամենալայն մասսաները: Բավական է դժգոհության փոքր կայծ, վոր պայթի մասսաների զայրութի վառողարանը:

Այդ շրջանում առանձնապես ցուցադրական է Լեհաստանի, Չեխո-Սլովակիայի, Իսպանիայի և Բելգիայի լեռնագործների հերոսական պայքարը: Լեհաստանում մեկ տարվա ընթացքում գործադուլ արին քառորդ միլիոն բանվորներ՝ լեռնագործներ, տրամվայի բանվորներ և մեքանիզատորներ: Բանվորների՝ մինչև վերջը պայքարելու վճռականությունը, չնայած արյունոտ Փաշիստական տերրորին՝ նրանց անձնաշոհ յեղությունը խոսում են այն մեծագույն հեղափոխական յեռանդի մասին, վորը վերջին տարիների ընթացքում կուսակվել է պրոլետարիատի ընդերքում: Լեհական բանվորների յեղությունն անցան կոմկուսակցության ղեկավարությամբ, թեպետ և վերջինս ընդհատակ էր քշված:

1932 թ. ամռան իրադարձությունները Բելգիայում միջազգային խոշորագույն նշանակություն ստացան: Այնտեղ աժխային խոշորագույն շրջաններից մեկի լեռնագործների գործադուլը դարձավ ընդհանուր գործադուլ, լեռնագործներին միացան մեծագործները. այդ նուր գործադուլ, լեռնագործներին միացան մեծագործները. այդ շրջանում գործադուլ էյին անում 240 հազարից ավելի բանվորներ: շարժանքի ճաղարհեղ հուսահատության հասցրած գործադուլափուրժուակիան՝ ծաղարմերիան և զորամասերը: Բելգիական վորոնքի դեմ դուրս բերեց ժանդարմերիան և զորամասերը: Բելգիական պրոլետարիատի բարեկաղային պայքարը, բելգիական զինվորների և գործադուլայիների յեղբայրացման փաստերը, պայքարի ղեկավարությունը կոմկուսակցության կողմից, բանվորների թշնամական վերաբերմունքն այնպիսի թունդ սոցիալ-դավաճանների հանդեպ, ինչպիսին և նախկին բելգիական մինիստր Վանդերվելդեն, — այս բոլորը ծայրաստիճան անհանդսացրին բելգիական բուրժուակիային և մյուս յերկրների կապիտալիստներին: Կատաղի հալածանքները Բելգիայի կոմկուսակցություն դեմ, նրա ղեկավարների ձերբակալությունները, անհեղ ղեկի առաջավոր բանվորների դեմ ուղղված սեպտեմբերի, մենից ավելի առաջավոր բանվորների դեմ ուղղված սեպտեմբերի մասսաների հեղափոխական վերելքը տերրորով և բունությամբ լսելու չափար:

Դասակարգային հակասությունների արտակարգ սրման փայլումը:

որիմակ է տալիս Գերմանիան, վորտեղ կոմիւնիստներն արտադրած են մարտական միասնական Ֆրոնտ ընդդէմ Ֆաշիզմի, ընդդէմ բուրժուական հակահեղափոխութեան անբոլորիտական բանդաների, վորտեղ բանվորները հետաքարքար հետ են մղում Ֆաշիստական շտուրմային ջոկատների դրոշները (ինչպէս, որինակ՝ Ալտոնում և այլն), վորտեղ ռախսատագի վերջին ընտրութիւնները, վորոնք տեղի ունեցան վոստիկանական և Ֆաշիստական բացառիկ տերրորի պայմաններում, զգալի հաջողութիւն տվին կոմկուսակցութեանը, մինչդեռ սոցիալ-դեմոկրատները կորցրին իրենց ձայները, իսկ Ֆաշիստների աճումը կանգ առավ:

Հեղափոխական պայքարի ամսան բացառիկ ցուցանիշ է համդիւսանում չիւական հեղափոխութեան լայն զարգացումը, մի շարք խորհրդային այնպիսի շրջանների կազմակերպումը Չինաստանում, վորոնք ընդգրկում են 50 միլիոն աղքատակալութիւն ունեցող տերիտորիա, ունեն պայքարում կոմիւնիստ սեփական բանվոր-գյուղացիական կարմիր բանակ:

Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը վիթխարի ուժգնութեամբ ընկալ գյուղացիական մասսաների վրա, վորոնք կործանվում են գյուղատնտեսական արտադրանքի գների անկման, հարկերի, վարձավճարի և պարտքերի աճման հետևանքով: Գյուղացիութեան միլիոնավոր մասսաներն աղքատանում են, լքում են իրենց տնտեսութիւնները, յեղում են իրենց նստակեցութեան վայրերից և ձգտում են դեպի քաղաքները, վորտեղ լրացնում են գործազուրկների 50 միլիոնանոց բանակը: Այդ լարված հողի վրա վոտքի յեն կանգնում Լեհաստանի, Ռումինիայի, Իտալիայի, Իսպանիայի, Ճապոնիայի քայքայված գյուղացիները, անընդհատ դոտեմարտի բռնկելով բուրժուական պետութիւնների դիմում ուժերի հետ: Մի ամբողջ շարք յերկրներում պրոլետարիատի պայքարը ներհյուսվում է գյուղացիութեան մասսայական հեղափոխական մարտերի հետ:

Ճնշված յերկրների և գաղութների ժողովուրդների՝ պրոլետարիական հեղափոխութեան այդ ռեզերվների՝ ազգային-ազատագրական պայքարը բարձրանում է նոր աստիճանի վրա: Անգլիական Հնդկաստանում պրոլետարիատը համառ մասսայական գործադուլներ է ծավալում և արյունահեղ ընդհարումների յե բռնվում իմպերիալիստների ժանդարմական ու վոստիկանական ուժերի հետ: Բարձր վերելքի յե հասել ազգային-ազատագրական շարժումը հնդկական գյուղում: Ուժեղացել է գյուղացիութեան հեղափոխական շարժումը Ֆրանսիական Հնդկաստանում, վորտեղ Ֆրանսիական դահիճները գնդակահարեցին իրենց թալանչիական տիրապետութեան դեմ ապստամբած ավելի քան 10 հազար գյուղացիների: Նույնը տեղի յե ունենում նաև

Հարավային Ամերիկայի պետութիւններում: Հեղափոխական ճգնաժամի զարգացումն այս գաղութային յերկրներում դանդաղում է գլխավորապես պրոլետարիատի տակավին թույլ կազմակերպվածութեան և կոմկուսակցութիւնների անզարգացած լինելու հետևանքով:

Կոմունիստական շարժման հաջողութիւնները վկայում են այն վիթխարի հնարավորութիւնների մասին, վոր ունեն Կոմիւնտերնի սեկցիաները, և կոմկուսակցութիւնների մեծ մասի պատրաստութեան մասին՝ դեկավարելու առաջիկա վճռական մարտերը: Բայց այս հաջողութիւնների կողքին Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի սեկցիաներն ունեն դեռևս մի շարք թերութիւններ, վորոնք խանգարում են լավագույն ձևով ոգտագործելու իրադրութիւնը: Մեր յեղափոխական կոմկուսակցութիւնները դեռևս հետ են մնում կատիտալիզմի ամենախորը ճգնաժամի ստեղծած հնարավորութիւններից և մասսաների հեղափոխականացման արագ տեմպերից:

Կոմկուսակցութիւնները պետք է ել ավելի մեծ յեռանդով մերկացնեն սոցիալ-ֆաշիստներին, բուրժուապիայի այդ գլխավոր սոցիալական հենարանին: Մի շարք կոմկուսակցութիւններ պոչակառութիւն են ցուցաբերում գործադուլների և գյուղացիական շարժումների կազմակերպման գործում, բայց և նրանց աշխատանքն ընդհանրապես գյուղում և մասնավորապես բուրազների մեջ: Մեր կոմկուսակցութիւնները տակավին վոչ ամենուրեք և վոչ միշտ են կարողանում մասսաների հետ միասին պայքարել բանվոր դասակարգի ամենորյա, կենսական շահերի համար, բավարար չափով չեն ծավալում մասնակի ամենորյա տնտեսական մարտերը, բավարար չափով չեն ողտագործում մասսաներին քաղաքական մարտերի, մասսայական քաղաքական գործադուլի հանելու այս կարևորագույն լծակը: Վոչ ամենուրեք բավականաչափ ակտիվ պայքար է մղվում պատերազմի վտանգի և երկաթորհրդային ինտերվենցիայի դեմ, մի վտանգ, վոր կախված է ամերիկայես: Իմպերիալիստական պետութիւնների կոմկուսակցութիւնները տակավին վոչ-բավարար յեռանդով են աջակցում գաղութների ազգային-ազատագրական պայքարին: Մինչև այժմ ել դեռ արհամարհվում է աշխատանքը պրոֆմիուր-յուներում, դեռ չեն հասկանում վճռական ձեռնարկութիւններում, մասնավորապես ռազմական ձեռնարկութիւններում աշխատելու, նրանց գործարանային բջիջներն ամբողջելու կարևորութիւնը:

Տարեց-տարի, ավելի քան յերեք տարի յե արդեն, ինչ խորանում
և սրվում է համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը, վոր զարգացել
է վողջ կապիտալիստական սխտեմի ընդհանուր ճգնաժամի հիման
վրա:

Արտադրութեան կրճատումն այնպիսի չափերի յե հասել, վոր
բանվոր դասակարգի կեսից ավելին ամբողջապես կամ մասնակիորեն
գործազուրկ է: Իսկ աշխարհի մյուս մասում, Խորհրդային Միութեան
նստ, վիթխարի տեմպերով իրագործվում է ինդուստրացման, կոլեկ-
տիվացման և կուլտուրական հեղափոխութեան մեծ ծրագիրը: Իրանով
իսկ մեծ տեղաշարժ է ստեղծված կապիտալիստական և սոցիալիստա-
կան աշխարհների միջև. ամել է ԽՍՀՄ-ի միջազգային հզորութեանը
և հրա նշանակութեանը՝ վորպես համաշխարհային և սոցիալիստական
հեղափոխութեան պատվանդանի:

Բայց բուրժուազիան առանց կովի չի հանձնում և չի հանձնի դա-
բերով կողոպտած հարստութեանները, իշխանութեանը և առանձնա-
չնորհումները: Նա գործի յե դնում իր տրամադրութեան տակ յեղած բու-
լոր միջոցները, վորպեսզի ճնշի իրեն կործանում բերող հեղափոխա-
կան շարժումը:

Ներկայիս Գերմանիան որինակ է տալիս այն բանի, թե ինչպես է
բուրժուազիան պաշտպանում իր տիրապետութեանը, ինչպես է պա-
շարում իշխանութեան համար: Չհրատարակելով պարլամենտը և սոցիալ-
Փաշիստների ծառայութեանները մասսաներին խաբելու համար ոգտա-
գործելուց, գերմանական բուրժուազիան, ինչպես և կապիտալիստա-
կան յերկրների մեծ մասի տիրող դասակարգերը, անցել է բանվոր դա-
սակարգին և հեղափոխական շարժումը պատժելու ավելի բացահայտ
ձևերի, հաստատելով ֆաշիստական դիկտատուրայի ձևերից մեկը:
Նա կազմակերպում է քաղաքացիական պատերազմի ֆաշիստական
ջոկատներ, սպիտակ տերրորը սխտեմ է դարձնում, սպանում է բան-
վոր դասակարգի առաջավորներին, զնդակահարում է գործադուլա-
վորներին և ցուցարարներին, ցրում է բանվորական ժողովները, ջախ-
ջախում է կոմունիստական կազմակերպութեանները, ձգտելով ընդհա-
տակ քշել միակ հակաֆաշիստական, մինչև վերջը հեղափոխական ու-
ժը՝ կոմկուսակցութեանը:

Հիտլերյան կտրիճների այս արյունահեղ, դահճային գործում սու-
ցիալ-գեմոկրատները խաղում են վարսզույրի դեր, վորի հետևում
Փաշիստները կազմակերպում են իրենց ուժերը, կատարում են իրենց

գործը: Խոսքով կողմնակից դուրս գալով բուրժուական դիկտատուրա-
յի գեմոկրատական ձևերին, պարլամենտին, սոցիալ-գեմոկրատները
գործնականում՝ բանվորներին հետ պահելով հեղափոխական յելույթ-
ներից, զրպարտելով կոմկուսակցութեանն ու Խորհրդային Միութեան
նը, նախապահ են հարքում ֆաշիստների համար, նրանց հետ միա-
որին պատրաստում են կոմկուսակցութեան լիակատար արդելումը:

Մինչդեռ կոմունիստները մասսաներին կոչ են անում ակտիվ կերպով
հականերգործելու ֆաշիստական տերրորին, ընդհանուր գործադուլներ
կազմակերպելու, պաշարելու ֆաշիստական կառավարութեան դեմ հա-
նուն պրոլետարիատի դիկտատուրայի, սոցիալ-Փաշիստները համաձայ-
նողական պրոֆմիլութեանների հետ միասին մասսաներին «հանդատու-
թեան», պասիվութեան, սպասելու, «փոքրագույն շարիքն» ընտրելու
կոչ են անում: Գերմանական սոցիալ-գեմոկրատներն ու ռեֆորմիստա-
կան պրոֆմիլութեաններն ի պատասխան կոմկուսակցութեան կոչին՝
գործան պաշար մղելու ֆաշիստների դեմ, պնդում էջին սպասել ուսյա-
ստադի ընտրութեանների վախճանին, մասսաներին համոզելով, թե
ընտրական ըյուրեպաններ տալու և ուսյաստադի ներսում պարլամենտա-
կան պաշար մղելու միջոցով կարելի յե հաղթահարել ֆաշիզմը, նրան
խանգարել յերկրում իշխանութեանը գրավելու:

Բուրժուազիան կատաղորեն պաշտպանում է իր դիրքերը, պրոլե-
տարիատի վրա հարձակվելով իր ամբողջ տնտեսական, պետական,
ոազմա-քաղաքական և ոազմա-Փաշիստական ուժով: Բուրժուազիան
ձգտում է աշխատավորական մասսաների ամեն տեսակ գոհերի գնով
կապիտալիստական յելք գտնել ձգնաժամից:

Թիաժամանակ ամենուրեք խոշորագույն պետութեանները Ֆրան-
սիայի պլխավորութեամբ համաձայնութեան են կնքում ոազմական
ինտերվենցիա կազմակերպելու ընդդեմ համաշխարհային պրոլետարա-
կան հեղափոխութեան հարվածային բրիգադ Խորհուրդների յերկրի:
Իմպերիալիստական Ճապոնիայի հարձակումը Չինաստանի վրա՝
սկիզբ դրեց նոր իմպերիալիստական պատերազմի և ուժեղացրեց ոազ-
մական ինտերվենցիայի վտանգը ԽՍՀՄ-ի դեմ:

Բայց պրոլետարիատը, պաշարելով կապիտալիստական շահա-
գործման և պատերազմի վտանգի դեմ, ավելի ու ավելի յե ճգնաժամից
յելք վորոհում հեղափոխութեան մեջ: Մասսաներն ավելի ու ավելի
յեն սկսում հասկանալ, վոր վոչ թե բուրժուազիայի հետ համաձայնու-
թեան գալը, վոչ թե կապիտալիզմի «ավտոմատիկ կրախին» պասիվ
կերպով, առանց գործելու սպասելը, այլ նրա բուն տապալման համար
կոմունիստական կուսակցութեան դեկավարութեամբ հեղափոխական
պայքար մղելը վերջ կդնի բանվոր դասակարգի և աշխատավորական

մասսաների անյուր թշվառություններին ու զրկանքներին: Մասսաների այս շրջադարձը դեպի կոմունիզմ ուժեղացնում է յեղբայրական կոմ-կուսակցությունների պատասխանատվությունը: Հենց նրա համար, վոր մինչև հեղափոխական ճգնաժամի հասունանալը կարճ ժամանակ կա, կոմկուսակցությունների առաջ ամբողջ սրությամբ խնդիր է դրվում՝ մասսաներին պատրաստել իշխանության համար մղվելիք առաջիկա մարտերին:

Կոմկուսակցությունները պետք է ուժեղացնեն և արագացնեն բանվոր դասակարգի մեծամասությունը նվանելու մասսայական բայլ-չեխկյան աշխատանքը, նկատի ունենալով, վոր դա առաջիկա մարտերում հաղթելու կարևորագույն պայմանն է: Այս խնդրի հաջող կատարումն ամենաառաջ կերպով կապված է ինֆնուրայն հեղափոխական պրոֆշարժումն ամբողջելու հետ, հեղափոխական պրոֆուպողիցիան և ինքնուրույն հեղափոխական պրոֆմիուլթյունները դարձնելով իսկական դասակարգային կազմակերպություններ, վորոնք ընդունակ լինեն գործնականորեն գլխավորելու պրոլետարիատի տնտեսական մարտերը և դառնալու կոմկուսակցությունից դեպի բանվորական ամենալայն մասսաները դնացող հիմնական շարժարեր փոկեր:

Ընկ. Ստալինը դեռ 1925 թվին է բացատրել, թե Կոմինտերնի սեկցիայի համար ի՞նչպիսի բացառիկ նշանակություն ունի Արևմուտքում պրոֆմիուլթյունների մեջ կատարելիք աշխատանքը:

«Արևմուտքի պրոֆմիուլթյուններն ու կուսակցությունն այն չեն, ինչ մեր պրոֆմիուլթյուններն ու կուսակցությունը: Արևմուտքի պրոֆմիուլթյունների ու կուսակցությունների փոխհարաբերությունները բոլորովին չեն զուգադիպում այն փոխհարաբերություններին, վորոնք կազմվել են մեզ մոտ՝ Ռուսաստանում: Պրոֆմիուլթյունները մեզ մոտ յերևան են յեկել բանվոր դասակարգի կուսակցությունից հետո և այդ կուսակցության շուրջը: Մեզ մոտ դեռևս պրոֆմիուլթյուններ չկային, յերբ կուսակցությունը և նրա կազմակերպությունները ղեկավարում էին արդեն բանվոր դասակարգի վոչ միայն քաղաքական, այլև տնտեսական պայքարը, ընդհուպ մանր և մանրագույն գործադուլները: Դրանով է գլխավորապես բացատրվում այն բացառիկ հեղինակությունը, վորը վայելում էր մեր կուսակցությունը բանվորների մեջ մինչև փետրվարյան հեղափոխությունը՝ համեմատած պրոֆմիուլթյունների այն սաղմերի հետ, վորոնք այն ժամանակ գոյություն ունեյին մեզ մոտ այս կամ այն տեղ: Իսկական պրոֆմիուլթյուններ մեզ մոտ յերևան յեկան 1917 թ. փետրվարից հետո միայն:

Բոլորովին այլ պայմաններում են զարգացել պրոֆմիուլթյունները Սեվրոպայի արևմուտքում: Առաջին՝ նրանք այնտեղ առաջացել և ամ-

րացել են բանվոր դասակարգի կուսակցությունների յերևան գալուց շատ առաջ: Յերկրորդ՝ այնտեղ վոչ թե պրոֆմիուլթյուններն են զարգացել բանվոր դասակարգի կուսակցության շուրջը, այլ ընդհակառակը՝ բանվոր դասակարգի կուսակցություններն իրենք են դուրս յեկել պրոֆմիուլթյուններից: Յերրորդ՝ քանի վոր պայքարի տնտեսական բնագավառը, վոր ամենից ակնյի մոտիկ էր բանվոր դասակարգին, արդեն, այսպես ասած, գրավված էր պրոֆմիուլթյունների կողմից, այս կուսակցություններն ստիպված էին գլխավորապես գրավել պարլամենտական քաղաքական պայքարով, վորը չէր կարող չանդրադառնալ նրանց աշխատանքի ընուլթի և բանվոր դասակարգի աչքում նրանց ունեցած տեսակարար կշռի վրա: Հենց նրա համար, վոր այնտեղ կուսակցություններն առաջացել են պրոֆմիուլթյուններից հետո, հենց նրա համար, վոր պրոֆմիուլթյունները ծնունդ են առել կուսակցությունից շատ առաջ, և հենց նրանք էլ կազմում էին պրոլետարիատի հիմնական ամբողջները կապիտալի դեմ նրա մղած պայքարում, — հենց դրա համար էլ կուսակցությունները, վորպես պրոֆմիուլթյունների վրա չհենվող ինքնուրույն ուժեր, մղվեցին հետին պլանի վրա:

Իսկ այստեղից հետևում է, վոր յեթե կոմունիստական կուսակցությունները կամենում են դառնալ հեղափոխությունն առաջ շարժելու ընդունակ իրոք մասսայական ուժ, նրանք պետք է միանան պրոֆմիուլթյունների հետ և հենվեն նրանց վրա»:

ԿԻԳԿ-Ի XII ՊԼԵՆՈՒՄԸ ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ՄՍՍԻՆ

Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի Գործկոմի XII պլենումը (1932 թ. ոգոստոս—սեպտեմբեր) մատնանչեց, վոր կապիտալիզմի ամենախորը տնտեսական ճգնաժամի հետևանքով, միջազգային քաղաքական հարաբերությունները վորղ սիստեմի ցնցման հետևանքով, հեղափոխական հզոր վերելքի հետևանքով կապիտալիզմի ստաբիլիզացիան վերջացած է:

Կապիտալիզմի ստաբիլիզացիայի վախճանը հետպատերազմյան կապիտալիզմի յերրորդ շրջանի հիմնական բովանդակությունն է հանդիսանում: Ստաբիլիզացիայի վախճանը ցույց է տալիս, վոր կապիտալիզմի ընդհանուր ճգնաժամը բարձրանում է նոր աստիճանի վրա, վոր անցում է կատարվում դեպի պատերազմների և հեղափոխությունների նոր շրջանը: Պատերազմների այդ նոր շրջանն արդեն իսկ բաց է արել ճապոնական իմպերիալիզմն իր ավազակային հարձակումով Չինաստանի վրա: Հեղափոխության զարգացումը Չինաստանում, Իսպա-

տիտղոսի և հեղափոխական ճգնաժամի արագ հասունացումը Լեհաստանում, Գերմանիայում և այլ յերկրներում ցույց և տալիս, վոր պատերազմները և ինտերվենցիաների նոր շրջանը միաժամանակ հեղափոխությունների նոր շրջան կլինի:

Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը ներկայումս իրեն գլխավոր խնդիրն և զենքն՝ մասսաներին վնասական մարտի հանել պրոլետարիատի գիկտատուրայի համար, տնտեսական մարտերը ծավալելու, տնտեսական մարտերը քաղաքական մարտերի վերածելու, ընդհանուր քաղաքական գործադուլ նախապատրաստելու և անցկացնելու միջոցով, գործադուլ, վորը վորոշ աստիճանի վրա վերածվելու յե պրոլետարիատի գիմված ապստամբության:

«Յուրօժուպիայի հարձակման դեմ ճիշտ պայքարելը, — ասված է ԿիՊԿ-ի XII պլենումի վորոշումների մեջ, — ամենատեսակ կերպով կապված է բանվոր դասակարգի մեծամասնությունը նվաճելու, առցիալ-դեմոկրատիայի մասսայական ազդեցությունը զանդելու և Զախջախելու հետ»: XII պլենումը հատուկ ուշադրություն դարձրեց սոցիալ-դեմոկրատիայի «ճախ» մանկվրների դեմ պայքարն ուժեղացնելու անհրաժեշտության վրա, այն սոցիալ-դեմոկրատիայի, վորն այժմ, պատերազմների և հեղափոխությունների նոր շրջանին անցնելու պայմաններում ստիպված էր, որինակի համար, դիմելու այնպիսի մասնավոր, ինչպիսին էր՝ գործադուլ հայտարարելը՝ նրան դավաճանելու նպատակով:

Սոցիալ-դեմոկրատիայի ազդեցությունը Զախջախելու, շարքային բանվորներին սոցիալ-դեմոկրատական առաջնորդներից վերջնականապես կտրելու համար անհրաժեշտ է կոմկուսակցության ղեկավարությանը ցածից միանակամ փրոնտի տակտիկա վարել, սովորել գլխավորել բանվորների պահանջները (այդ թվում ամենորյա, տնտեսական պահանջները), աշխատել մասսաների մեջ, նրանց հետ կապված լինել և ղեկավարել նրանց պայքարը: Այդտեղից՝ վոչ-կոմունիստական բանվորական մասսաների, ռեֆորմիստական պրոֆմիությունների, գործազուրկների մեջ աշխատանք կատարելու հրատապ անհրաժեշտությունը:

XII պլենումը նշեց, վոր ռազմական ինտերվենցիայի վտանգն ամբիջապես կախված է և բոլոր սեկցիաների ուշադրությունը սրեց պայքարելու պատերազմի դեմ, պաշտպանելու Ուրճրոյին Միությունը, նշեց հակապատերազմական աշխատանքը և հատկապես աշխատանքը ռազմական գործարաններում, տրանսպորտում, ռազմաթեքների վոխաղրումը, մատակարարումը վիժեցնելու և այլ աշխատանքներն ուժեղացնելու անհրաժեշտությունը:

XI և XII պլենումների միջև ընկնող շրջանում իսկա աճեց Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի ազդեցությունը: Բալթիկան և մասոնանչի, վոր կոմունիստների թիվը յեղբայրական կոմկուսակցություններում XI և XII պլենումների միջև ընկնող շրջանում գրեթե կրկնապատկվեց, 50 հազարից բարձրանալով 900 հազարի (կլոր թվերով):

Պլենումը նշեց Լեհաստանի կոմունիստական կուսակցության կողմից գործադուլների ղեկավարման դործում ձեռք բերած մեծ հաջողությունները, Գերմանիայի կոմկուսակցության զգալի հաջողությունները Փաշիգմի դեմ պայքարի միասնական ֆրոնտը ծավալելու գործում, Չինաստանի և Ճապոնիայի կոմկուսակցությունների հաջողությունները պատերազմի դեմ և խորհրդային Չինաստանի համար մղած պայքարում: Դրա հետ միասին ԿիՊԿ-ը նշեց կոմկուսակցությունների աշխատանքի թուլությունը հատկապես այնպիսի յերկրներում, ինչպես Անգլիան, Ֆրանսիան և ՀԱՄՆ-ը:

Վերացնել կոմկուսակցությունների հետամնացությունը մասսաների հեղափոխականացման բարձր տեմպերից, ծավալել պրոլետարիատի տնտեսական մարտերը, բարձրացնելով նրան մասսայական բաղաժանյալ մարտերի ակտիվ բարձր աստիճանի վրա, կազմակերպել միասնական ֆրոնտ ցածից՝ կոմկուսակցությունների ղեկավարությամբ, ուժեղացնել աշխատանքը ռեֆորմիստական պրոֆմիություններում և մասսաներին վնասական մարտի հանել հանուն պրոլետարիատի գիկտատուրայի, — այդպիսիք են Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի սեկցիաների մարտական խնդիրները ներկա ետապում:

ՅԵՐԿՈՒ ՖՐՈՆՏԻ ՎՐԱ

Լենինը և մեր կուսակցությունն ոգտազործեցին բայլչեիզմի ամբողջ վիթխարի փորձը, վորպեսզի Կոմինտերնը և նրա սեկցիաները դաստիարակեն աջ ու ճախ» սպորտունիզմի և նրանց նկատմամբ հաշտվողականության դեմ մղվող անհաշտ պայքարում:

Կոմինտերնում յեղած աջ ուսորտունիստները գլուխ են խոնարհում կապիտալիզմի առաջ, պնդելով, ինչպես այդ անում էյին Շվեցիայում յեղած սպորտունիստները, թե կապիտալիզմի առջևում դեռևս կա առանց մարտերի ու ճգնաժամների՝ անխտով դարգանալու 30—40 կա առանց մարտերի ու ճգնաժամների՝ անխտով դարգանալու 30—40 տարի, կամ ապացուցելով, ինչպես այդ անում էյին սպորտունիստներն Ամերիկայում, թե իրենց յերկիրը չի յենթարկվի ճգնաժամի հարվածներին, կամ քարոզելով, ինչպես այդ անում էր ընկ. Բուխարինը, թե յիկել է «կազմակերպված» կապիտալիզմի շրջանը:

Աջերը, իեղաթյուրելով Կոմինտերնի հիմնական լոզունդները,

ձգտում են մոտենալ սոցիալ-դեմոկրատիայի հետ, ինչպես այդ անում էլին աջ ուղորտունիստները Գերմանիայում Բրանդլերի գլխավորութամբ, վորոնք, չնորհիվ «ձախ» սոցիալ-դեմոկրատիայի հետ համաձայնողականության, 1923 թվին կործանեցին մասսաների հեղափոխական շարժումը: Գերմանական աջերը հետագայում գլորվեցին կուսակցությանն ու բանվորներին ուղղակի դավաճանելու ուղին: Աջերը «միասնական Փրոնտի» լուրնգն ուղտագործում են, վորպեսզի համատեղ գործողութուններ կազմակերպեն վոչ թե մասսաների հետ, այլ սոցիալ-դեմոկրատական վերնախավի հետ: Նրանք ժխտում են «դասակարգ դասակարգի դեմ» տակտիկան:

Կոմիստերնն իր շարքերից վտարում են աջ ուղորտունիստներին: Այդ ուղորտունիստները Կոմիստերնից վտարվելուց հետո վերադառնում են իրենց հարադատ սոցիալ-դեմոկրատական, մենչևիկյան գիրկը և հավատարիմ ծառայում են կապիտալին ընդդեմ Կոմիստերնի և Սորհրդային Միության:

Կոմիստերնի XII պլենումը սրեց ուշադրութունը պայքարելու աջ վտանգի՝ իբրև գլխավոր վտանգի դեմ, հեղափոխական հզոր վերելի և արագորեն անող հեղափոխական մգնամամի պայմաններում: Ընկ. Ատալինը դեռ 1928 թվին Կոմիստերնի քաղաքական քարտուղարության նիստում աջ ուղորտունիստների և հաշտվողականների (Եմբեր Դրո, Սերրա և այլն) դեմ ունեցած յելույթում մատնանչեց, վոր տակավին ուժեղ է սոցիալ-դեմոկրատական մնացորդների ու արագիցիաների առկայութունը կոմկուսակցութունների շարքերում և այն փաստը, վոր կոմկուսակցութուններն ստիպված են աշխատել սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցութունների ողակման մեջ, — քելադրում են կրակն աջերի՝ վորպես գլխավոր վտանգի դեմ կենտրոնացնելու անհրաժեշտութունը: Միանգամայն պարզ է, վոր այժմ, յերբ արագորեն մոտենում է պրոլետարական հեղափոխութունը, յերբ մեր առաջ ծառայած է մասսաներին պրոլետարիատի դիկտատուրայի համար վճռական մարտերի հանելու խնդիրը, աջ վտանգի՝ իբրև գլխավոր վտանգի դեմ պայքարը պետք է ել ավելի ուժեղացվի:

«Ձախերը» Կոմիստերնում չեն հասկանում բանվորական մասսաների մեծամասնութունը նվաճելու անհրաժեշտութունը: Նրանք ամենևին ընդունակ չեն հասկանալու ռեֆորմիստական պրոֆմիութուններում կատարելիք աշխատանքի կարևորութունը, դեմ են արտահայտվում այդ աշխատանքին, թաղնվելով «հեղափոխական» Փրազի տակ այն մասին, թե հեղափոխականի համար անընդունելի յե լինել սոցիալ-Փաշիստների հետ միևնույն միութունում: Այդ տակտիկան

վերջին հաշվով լայն մասսաներին հանձնելով սոցիալ-Փաշիստներին փչացնում է նրանց:

«Ձախերը» նույն պատճառներով չեն ընդունում լեզալ հնարավորութունների, որինակ՝ պարլամենտի ողտագործման անհրաժեշտութունը: Նրանք վիժեցնում են Կոմիստերնի դիրեկտիվները՝ բանվորների մասնակի պահանջների համար պայքարելու, պրոլետարիատի ամենորյա շահերի համար մասնակի գործադուլային մարտերն անմիջաբար դեկավարելու մասին, մատնանչելով այն հանգամանքը, թե դանվաղեցնում է կոմունիզմի իդեական նշանակութունը:

«Ձախերը» դեմ են Կոմիստերնի բայլչևիկյան կարգապահության, վորը «ձախերին» մատնում է իբրև մանր-բուրժուական ինտելիգենտական հեղափոխականների:

«Ձախերը» դեմ են ընդունելու Համ Կ(բ)Կ-ի դեկավար դերը Կոմիստերնում և բայլչևիզմի փորձը փոխադրելու յեղբայրական կոմկուսակցութունները: Կոմիստերնից վտարված՝ նրանք գլորվում են սրոցկիստների գիրկը և մինչև այնտեղ են հասնում, վոր ուղղակի հակահեղափոխական յելույթներ են ունենում ՍՍՀՄ-ի դեմ: Նրանք բուրժուազիային տեղեկութուններ են տալիս և հայթայթում են ամեն տեսակ նյութեր՝ զրպարտելու մեր կուսակցութունը, Սորհրդային Միությունը, Կոմիստերնը:

VII պլենումը մատնանչեց, վոր անհրաժեշտ է ել ավելի ուժեղացնել պայքարն աջ և «ձախ» ուղորտունիզմի դեմ, վորոնք այնքան ավելի վտանգավոր են դառնում, վորքան բարձր է պրոլետարիատի հեղափոխական պայքարի վերելքը:

**ԽՈՐՀՐԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀԵՂԱՓՈՒՈՒԹՅԱՆ
ԾԱՎԱԼՄԱՆ ԲԱԶԱՆ Ե**

Խորհրդային Միության և ամբողջ աշխարհի պրոլետարիատը պարծենում է նրանով, վոր միջազգային կոմունիստական հեղափոխության մարտական շտաբ՝ Լենինի ղալակ՝ Յ-րդ Ինտերնացիոնալը գտնվում է ԽՍՀՄ-ում, համաշխարհային պրոլետարիատի հարվածային բրիգադի կարմիր մայրաքաղաքում:

«Մեր յերկիրը, —ասաց ընկ. Ստալինը Խորհուրդների II համագումարի ամբիոնից՝ Լենինի մահվանից հետո, —վիթխարի ժայռի պես կանգնած է, չըջապատված բուրժուական պատերազմների ովկիանոսով: Ալիք ալիքի հետևից թավալվում են գեպի նա, սպառնալով հեղեղել և սրբել տանել նրան: Իսկ ժայռը միշտ կանգնած է անասան: Ինչո՞ւմն է նրա ուժը: Վոչ միայն նրանում, վոր մեր յերկիրը պահվում է բանվորների և գյուղացիների զաշինքով, վոր նա մարմնավորում է ազատ ազդու թյունների զաշինքը, վոր նրան պաշտպանում է կարմիր բանակի և կարմիր նավատորմի հզոր բազուկը: Մեր յերկրի ուժը, նրա ամբուլթյունը, նրա պնդությունը նրանումն են, վոր նա խորը համակրություն և անխորտակելի աջակցություն է վայելում ամբողջ աշխարհի բանվորների և գյուղացիների սրտերում:

Ամբողջ աշխարհի բանվորներն ու գյուղացիները կամենում են պահպանել Խորհուրդների հանրապետությունը վորպես Լենինի ձեռքով թշնամիների բանակն արձակված մի նետ, վորպես ճնշումից և շահազործումից ազատվելու հույսերի հենարան, վորպես հավատարիմ փարոս, վորը նրանց ցույց է տալիս ազատագրման ուղին: Նրանք կամենում են պահպանել այն, ի նրանք թույլ չեն տա, վոր կապիտալիստներն ու կալվածատերերը քանդեն այն: Սրանումն է մեր ուժը: Սրանումն է բուլտր յերկրների աշխատավորների ուժը: Սրանումն է ամբողջ աշխարհի բուրժուազիայի թուլությունը:

Լենինը յերբեք Խորհուրդների հանրապետության վրա չի նայել իբրև ինքնանպատակի: Նա շարունակ այն դիտել է վորպես Արևմուտքի և Արևելքի յերկրներում հեղափոխական

չարժման ուժեղացման անհրաժեշտ ողակ, վորպես ամբողջ աշխարհի աշխատավորության հաղթանակը կապիտալի վրա հեշտացնելու անհրաժեշտ ողակ: Լենինը դիտեր, վոր միայն այդպիսի դրությունն է ճիշտ հանդիսանում վոչ միայն միջազգային տեսակետից, այլև հենց Խորհուրդների հանրապետությունը պահպանելու տեսակետից: Լենինը դիտեր, վոր միայն այդպիսի ճանապարհով կարելի յե բոցավառել ամբողջ աշխարհի աշխատավորության սրտերը՝ ազատագրման համար վճռական մարտերի ուղղությամբ: Ահա ինչու նա, պրոլետարիատի հանձարեղ առաջնորդներից ամենահանձարեղը, պրոլետարական դիկտատուրայի հաջորդ որն իսկ դրեց բանվորների Ինտերնացիոնալի հիմքը: Ահա թե ինչո՞ւ նա չեր հողնում ընդլայնելու և ամրացնելու ամբողջ աշխարհի աշխատավորության միությունը՝ կոմունիստական Ինտերնացիոնալը»:

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՅԵՔ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	Եջ
Կուսերատի կողմից	3
Նրանց մոտ և մեզ մոտ	5
ԳԼՈՒԽ I.— Կապիտալիստական շահագործման աշխարհը	7
ԳԼՈՒԽ II.— Յերկու աշխարհ — յերկու սիստեմ	31
ԳԼՈՒԽ III.— Կամունիզմը մեր վերջնական նպատակն է	66
ԳԼՈՒԽ IV.— Կամունիստական կուսակցությունը պրոլետարիատի ավանգարդն է	94
ԳԼՈՒԽ V.— Ինչպես և ինչի համար ելին պայքարում բայշևիկները ցարիզմի ժամանակ	133
ԳԼՈՒԽ VI.— Պրոլետարական հեղափոխության առաջնորդներ Լենինը—Ստալինը	184
ԳԼՈՒԽ VII.— Պրոլետարիատի դիկտատուրան	215
ԳԼՈՒԽ VIII.— Յերկրի ինդուստրացումը կուսակցության գլխավոր գծի հիմքն է	253
ԳԼՈՒԽ IX.— Բյուրատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցումը	285
ԳԼՈՒԽ X.— Հնգամյակից հնգամյակ	319
ԳԼՈՒԽ XI.— Լենինյան ազգային ֆաղափականությունը	353
ԳԼՈՒԽ XII.— Կամիստերնը համաշխարհային հեղափոխության շտաբն է	388

Б.ВОЛИН
ПОЛИТГРАМОТА
ВЫПУСК III
ПАРТИЗДАТ. ЭРИВАНЬ

Տեխնիկական խմբագիր՝ Մ. Նփրիկ
Սրբագրեց՝ Ա. Ջեք-Մկրտչյան
Հանձնված է արտադրության 3 դեկտ. 1932 թ.
Ստորագրված է սպագրելու 25 հունվարի 1933 թ.
Ֆիրմա 10900 Հրտ. № 58 343,200 տպ. նը.